

คู่มือการส่งกลับและการคืนสู่สังคม ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย

Return and Social Reintegration Handbook for Thai Victims of Trafficking in Persons

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA)
องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM)

คู่มือการส่งกลับและการคืนสู่สังคม ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย

Return and Social Reintegration Handbook for Thai Victims of Trafficking in Persons

คำนำ

รัฐบาลไทยมุ่งมั่นที่จะปราบปรามการค้ามนุษย์และได้เพิ่มความพยายามเพื่อจัดการค้ามนุษย์อย่างจริงจังในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาภายใต้การดำเนินนโยบาย “การลดปัญหาการค้ามนุษย์ให้เป็นศูนย์” (Zero Tolerance) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์ (กคม.) เป็นหน่วยประสานงานหลักในการบูรณาการทีมสหวิชาชีพเพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

คู่มือเล่มนี้มีชื่อว่า “คู่มือการส่งกลับและการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย” จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยระบุหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึง ทักษะคติและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยยึดประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นผลลัพธ์สำคัญ

คู่มือนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนหลักตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน คือ 1) การส่งกลับ และ 2) การคืนสู่สังคม ในส่วนที่ 1 มีกลุ่มเป้าหมายในการใช้คู่มือ คือ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานทูตและสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เป็นบุคคลที่จะเข้าถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นลำดับแรกในการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหาย ในส่วนนี้มีเนื้อหาตั้งแต่การคัดกรองผู้เสียหายในเบื้องต้น การสัมภาษณ์เพื่อคัดแยก การคุ้มครอง การให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า การให้ความช่วยเหลือก่อนการส่งกลับ และการเตรียมความพร้อมในการคืนสู่สังคม ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และการสนับสนุนด้านสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ สำหรับส่วนที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในการใช้คู่มือครอบคลุมทีมสหวิชาชีพทั้งจากส่วนกลางและในระดับท้องถิ่น ผู้ให้บริการทางสังคมที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ โดยในส่วนนี้กล่าวถึงภาพรวมของกระบวนการในการทำงานคืนสู่สังคม หลักการทั่วไป ทักษะคติของผู้ให้บริการในการทำงานคืนสู่สังคม การให้ความช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ ทรัพยากรสำหรับการคืนสู่สังคมที่ประสบผลสำเร็จ และการติดตามประเมินผล

คู่มือนี้ได้พัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งกลับและการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) และรัฐบาลสหรัฐอเมริกา สำหรับการสนับสนุนการจัดทำคู่มือส่วนที่ 1 และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) สำหรับการสนับสนุนการจัดทำคู่มือส่วนที่ 2

ผู้จัดทำเชื่อว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นกลไกการปฏิบัติงานที่สำคัญแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะถูกนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติและยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คู่มือการส่งกลับของผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ชาวไทย

สารบัญ

สารบัญ	5
สารบัญตาราง	6
บทนำ	7
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	7
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	9
3. ขอบเขตของคู่มือ	9
4. กลุ่มเป้าหมาย	12
5. แนวทางการใช้คู่มือ	13
บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการส่งกลับ	14
1. ระบบและองค์ประกอบของการส่งต่อ	14
2. กลไกประสานการส่งต่อในระดับระหว่างประเทศ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น	15
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น	22
4. หลักการปฏิบัติงาน	25
5. ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการส่งกลับ	27
6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	30
บทที่ 2 การคัดกรองเบื้องต้น	32
บทที่ 3 การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น	60
บทที่ 4 การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ	70
บทที่ 5 การส่งกลับและเตรียมแผนการคืนสู่สังคม	79
บทที่ 6 การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคุ้มครองพื้ที่กษัสิทธิ์	98
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	109

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 กระบวนการคัดกรองเบื้องต้น	32
ตารางที่ 2 รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการคัดกรองเบื้องต้น	35
ตารางที่ 3 เกณฑ์การพิจารณาประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น	48
ตารางที่ 4 เกณฑ์การพิจารณาขั้นต่ำในการคัดเลือกกลุ่มแปลภาษา	50
ตารางที่ 5 แนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหาย	57
ตารางที่ 6 การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น	60
ตารางที่ 7 เกณฑ์การพิจารณารับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง	64
ตารางที่ 8 การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ	71
ตารางที่ 9 การส่งกลับและเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม	80
ตารางที่ 10 รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการส่งกลับโดยสมัครใจ	82
ตารางที่ 11 แนวทางการประเมินความเสี่ยงและการคืนสู่สังคม	85
ตารางที่ 12 ประเด็นหารือก่อนการส่งกลับ	92

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการรายกรณีในการส่งกลับและคืนสู่สังคม	29
แผนภาพที่ 2 แนวทางการบันทึกข้อมูลและรายงานแจ้งเหตุ	42
แผนภาพที่ 3 สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	45
แผนภาพที่ 4 เงินช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	45
แผนภาพที่ 5 กรอบการทำความเข้าใจในนิยาม “การค้ามนุษย์”	56
แผนภาพที่ 6 สรุประบวนการการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	69

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และเป็นภัยคุกคามต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยตกอยู่ในสถานะของประเทศต้นทางทางผ่านและปลายทางของสถานการณ์การค้ามนุษย์ ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบสภาพของปัญหาที่หลากหลาย ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นคนไทยและต่างชาติ เด็ก ผู้ใหญ่ ที่มีหลายเพศสภาพ

การส่งกลับผู้เสียหายอย่างปลอดภัยและการป้องกันมิให้เกิดการกระทำต่อผู้เสียหายมิให้ตกเป็นเหยื่อซ้ำ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการต่อต้านอาชญากรรมการค้ามนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากองค์กรภาคีหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ให้บริการสังคม องค์กรภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ

ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและการปกป้องสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รัฐบาลไทยได้ยึดถือแนวปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานสากล พร้อมทั้งได้ริเริ่มมาตรการเชิงรุกในการประสานความร่วมมือเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายหลายประการ นับตั้งแต่การพัฒนากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบของการจัดทำความตกลง แผนปฏิบัติงานร่วมระดับทวิภาคีและพหุภาคี ขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน (SOP)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานประสานงานหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ยึดมั่นในหลักการของการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ดำเนินการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ด้วยการให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม ซึ่งได้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานมาเป็นลำดับ จากการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเดิมส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในหลากหลายสภาพปัญหาสังคม มาสู่การคัดกรองจำแนกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีระบบงานรองรับโดยเฉพาะ โดยกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงสิทธิและบริการความคุ้มครองช่วยเหลืออย่างกว้างขวางและรวดเร็วมากขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล กรมการกงสุล สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ องค์กรภาคเอกชน ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยได้กลับคืนสู่ภูมิภานาเดิมและได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิ

จากสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในกลุ่มชาวไทยที่ผ่านมา พบว่า มีการปรับเปลี่ยนจากกลุ่มเป้าหมายเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงไทยที่ประสบปัญหาการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นกลุ่มแรงงานบังคับโดยเฉพาะแรงงานประมงชาย ที่รอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น หรือกลุ่มเพศทางเลือกที่มีแนวโน้มเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

ซึ่งผู้เสียหายชาวไทยบางส่วนก็ยังไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิ และเข้าถึงสิทธิประโยชน์ในฐานะเหยื่อของอาชญากรรมได้อย่างเต็มที่ ผลกระทบที่เกิดกับผู้เสียหายมีความหลากหลายทั้งในประเภทและระดับความรุนแรง ซึ่งหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่ต้นทางและปลายทางอย่างทันที่่วงที่ เพียงพอและเหมาะสมแล้ว โอกาสที่จะถูกจับกุมกักขัง ถูกผลักดันกลับ หรือได้รับอันตรายจากการคุกคามของขบวนการค้ามนุษย์มีเพิ่มขึ้น การไม่ได้รับความช่วยเหลือ ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ส่งผลต่อโอกาสที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิจากการเยียวยาทางกฎหมายลดน้อยลง ทำให้ตกอยู่ในวังวนของการมีภาระหนี้สินหรือถูกตีตรา ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ผู้เสียหายหวนคืนกลับเข้ามาสู่วงจรการค้ามนุษย์ได้ในที่สุด

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานส่งกลับผู้เสียหาย โดยยึดหลักการของความปลอดภัย มีหน่วยงานรองรับในพื้นที่ และการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้มีความพยายามในการพัฒนามาตรฐานและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการจัดบริการมาอยู่เป็นระยะ โดยในปี 2552 ได้ร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) และองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง จัดทำ **“คู่มือการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยที่กลับจากต่างประเทศ”** ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนเตรียมการก่อนการส่งกลับ ขั้นตอนการรับผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน ขั้นตอนการวางแผนก่อนการคืนสู่สังคม และขั้นตอนการติดตามผลการคืนสู่สังคม ต่อมาในปี 2554 และปี 2556 ได้ร่วมมือกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) พัฒนา **“คู่มือการทำงานทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์”** และฉบับแนวทางปฏิบัติงานสำหรับช่วยเหลือผู้เสียหายคนไทย ซึ่งเน้นการทำงานโดยคณะทำงานสหวิชาชีพไปตามกรอบกระบวนการ ระยะเวลา พัฒนาแบบตรวจสอบรายการให้ความช่วยเหลือและแบบบันทึกต่าง ๆ ซึ่งนับจากนั้นเป็นต้นมา ยังไม่ได้มีการพัฒนาคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการส่งกลับและคืนสู่สังคมชาวไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้เป็นปัจจุบัน

ทั้งนี้ ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งในการกำหนดนโยบาย การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การจัดทำระบบสนับสนุนการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย การพัฒนานวัตกรรมและเครื่องมือการทำงาน ตลอดจนการนำเอาหลักคิดการคุ้มครองที่มุ่งสู่มาตรฐานสากล โดยยึดหลักการของการเคารพสิทธิ คุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ จัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างสอดคล้อง คำนึงถึงความปลอดภัยต่อเพศสภาพ ภัยและความบอบช้ำทางจิตใจ โดยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการใด ๆ ในการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือ ล้วนเป็นโอกาสและจุดแข็งของประเทศไทย ประกอบกับภายหลังจากการปฏิรูปปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงในปี 2558 ทำให้โครงสร้างของส่วนงานต่อต้านการค้ามนุษย์และกลไกประสานงานปรับเปลี่ยนไป ในขณะที่ส่วนราชการอื่นมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างด้วยเช่นเดียวกัน

ในการนี้ จึงเห็นสมควรจัดให้มีการทบทวนคู่มือการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิม เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานส่งกลับและคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายชาวไทย ให้เป็นปัจจุบัน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในข้างต้น) โดยองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่น (IOM) รับผิดชอบปรับปรุงเนื้อหากระบวนการส่งกลับผู้เสียหายชาวไทย และศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียและองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) รับผิดชอบในการปรับปรุงเนื้อหากระบวนการคืนสู่สังคม เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานในการส่งกลับ และคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- (1) เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงในขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานร่วมกันในกระบวนการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (2) เพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อการส่งกลับผู้เสียหายชาวไทยให้เป็นปัจจุบันเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางและหลักการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล

3. ขอบเขตของคู่มือ

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

คู่มือฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานไปตามลำดับขั้นตอนสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ในการคัดกรองเบื้องต้น การคุ้มครองให้ความช่วยเหลือ การส่งกลับผู้เสียหายชาวไทยกลับคืนสู่ประเทศไทย การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ และเชื่อมโยงการดำเนินงานในการคืนสู่สังคม ซึ่งต้องศึกษาควบคู่ไปกับ “คู่มือการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย” อีกฉบับ

ซึ่งแนวทางการดำเนินงานตามเอกสารฉบับนี้ มุ่งเน้นความสอดคล้องกับบริบทของกฎหมายและแนวนโยบาย บันทึกความเข้าใจหรือข้อตกลงต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยให้พันธะสัญญาเป็นภาคีความร่วมมือไว้เป็นหลัก โดยอ้างอิงกรอบแนวทางตามมาตรฐานสากลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี โดยระบุขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตั้งแต่ประเทศปลายทางมาจนถึงขั้นตอนและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศไทย

สำหรับการดำเนินงานคุ้มครองช่วยเหลือคนไทยในประเทศปลายทาง ควรพิจารณาถึงกรอบนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ กลไกในการช่วยเหลือต่อผู้เสียหายต่างชาติ ที่รัฐบาลของประเทศปลายทางอาจมีแตกต่างกันไป รวมถึงเครือข่ายและแหล่งสนับสนุนทางสังคมสำหรับการช่วยเหลือคนไทยที่มีอยู่ในประเทศนั้น ๆ

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก แนวทางการดำเนินงานควรสอดคล้องกับกลไกและระบบการคุ้มครองเด็ก ตามกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเด็ก ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ขอบเขตตามกฎหมาย

การดำเนินงานตามแนวทางคู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ ยึดตามกรอบการคุ้มครองให้ความช่วยเหลืออันเป็นไปตามหลักการในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพ การช่วยเหลือและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้เสียหาย ตามบทบัญญัติ

มาตรา 29 ว่าด้วยการคุ้มครองชั่วคราว

มาตรา 33 ว่าด้วยการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

มาตรา 35 ว่าด้วยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

มาตรา 36 ว่าด้วยการคุ้มครองความปลอดภัย ทั้งผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัว

มาตรา 39 ว่าด้วยการช่วยเหลือผู้มีสัญชาติไทย และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

มาตรา 41 ว่าด้วยการไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานการค้ามนุษย์

มาตรา 44 การช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

มาตรา 56 การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว

ในการปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพและความช่วยเหลือ จะดำเนินการตามมาตรการและกลไกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย

การค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน ใช้แนวทางตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ

ในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิและการเยียวยาทางกฎหมาย ยึดแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

การทำงานประสานความร่วมมือเพื่อให้การคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ จำเป็นต้องพิจารณาในบริบททางกฎหมายและแนวนโยบาย กลไกการดำเนินงานของประเทศปลายทางควบคู่ไปกับกรอบความร่วมมือที่รัฐบาลไทยมีร่วมกับประเทศนั้น ๆ รวมถึงติดการระหว่างประเทศได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พิธีสารเลือกรับการขายเด็ก การค้าประเวณีและสื่อลามกที่เกี่ยวข้องกับเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก

นอกจากนี้ กรอบแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนาคู่มือฉบับนี้ได้นำหลักการตามเอกสารซึ่งเป็นมาตรฐานและแนวปฏิบัติระดับสากล ได้แก่

1. คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ	พ.ศ. 2545
2. แนวทางขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	พ.ศ. 2539
3. คู่มือขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานว่าด้วยการช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	พ.ศ. 2550
4. แนวปฏิบัติของสหประชาชาติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก	พ.ศ. 2552
5. หลักการปฏิบัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของ OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights	พ.ศ. 2557
6. แนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงมิติหญิงชายสำหรับการช่วยเหลือสตรีที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็ก	พ.ศ. 2557
7. แนวนโยบายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์: แนวปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการร่างแนวนโยบายของกระบวนการบาทลี	พ.ศ. 2558
8. แนวทางสำหรับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงว่าด้วยการสนับสนุนการคืนสู่สังคมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของโครงการความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ประจำสหประชาชาติ	พ.ศ. 2560
9. แนวทางปฏิบัติและระเบียบปฏิบัติระดับภูมิภาคสำหรับใช้ระบุความต้องการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก	พ.ศ. 2561

โดยนำมากำหนดเป็นหลักการในการปฏิบัติงาน และสะท้อนให้เห็นถึงแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในกระบวนการ ซึ่งพัฒนามาจากเนื้อหาสาระจากคู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิม ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสำรวจประเมินความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้เค้าโครงเอกสารที่อ้างอิงตามขั้นตอนการปฏิบัติงานตามเอกสาร “แนวทางการพัฒนากลไกการส่งต่อระหว่างประเทศสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสหภาพยุโรป พ.ศ. 2553” มาปรับปรุงพัฒนาเป็นเอกสารฉบับนี้ขึ้น

4. กลุ่มเป้าหมาย

แนวทางการปฏิบัติงานจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยและกลุ่มเสี่ยง ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนอยู่ในต่างประเทศและประสงค์ที่จะขอรับความช่วยเหลือจากรัฐเป็นหลัก ได้แก่

(1) นักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานประสานงานกลางหลักสำหรับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

(2) เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ในประเทศปลายทาง

(3) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนเครือข่ายอาสาสมัครที่ให้บริการความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหาย

ทั้งนี้ ได้ตระหนักว่า ยังมีผู้ประสบความเดือดร้อนชาวไทยที่มีได้ผ่านการคัดกรองจำแนกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่อีกส่วนหนึ่ง ที่ได้ตัดสินใจเดินทางกลับบ้านด้วยตนเอง ซึ่งอาจไม่ทราบการให้ความช่วยเหลือของรัฐ หรือทราบแต่ไม่ประสงค์ที่จะขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือ จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการพิเศษในการทำงานกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งจะอยู่นอกเหนือขอบเขตการปฏิบัติงานตามแนวทางในคู่มือฉบับนี้

นอกจากนี้ ยังตระหนักด้วยว่ากลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย อาจเป็นได้ทั้งหญิงและชาย บุคคลข้ามเพศ ทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อนในการถูกแสวงหาประโยชน์ เอารัดเอาเปรียบในรูปแบบที่แตกต่างกันไป นอกเหนือไปจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ที่มีอยู่เดิม

5. แนวทางการใช้คู่มือ

คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานฉบับนี้ ประกอบไปด้วยโครงสร้างที่สำคัญ 3 ส่วน โดยแบ่งออกได้เป็น **ส่วนที่ 1** คือ บทนำ เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขต และกลุ่มเป้าหมายของคู่มือ และบทที่ 1 เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบและกลไกการประสานการส่งต่อในระดับชาติและภูมิภาค

สำหรับ **ส่วนที่ 2** ตั้งแต่บทที่ 2 จนถึงที่ 6 เป็นกระบวนการงานใน 5 ขั้นตอน ซึ่งระบุมาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินการส่งกลับ โดยบทที่ 1 – 3 เหมาะสำหรับเจ้าหน้าที่สถานทูต/สถานกงสุล เพื่อศึกษาเป็นแนวทางการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประเทศปลายทาง บทที่ 4 – 6 เริ่มเป็นภารกิจของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการประสานการส่งต่อในประเทศไทย

และ **ส่วนที่ 3** ประกอบด้วยภาคผนวกที่ให้ข้อมูลหน่วยงานประสานและให้บริการแบบบันทึกที่ใช้ในการประสานงานการส่งต่อต่าง ๆ ในเนื้อหาได้จัดทำในรูปตารางและแผนภาพ เพื่อให้ดูเข้าใจได้ง่าย และกำหนดสัญลักษณ์ที่เน้นข้อความเป็นพิเศษเพื่อช่วยเตือนความจำดังต่อไปนี้

	ข้อพึงพิจารณาในการปฏิบัติต่อเด็ก
	ข้อพึงพิจารณาในการดำเนินงาน
	ข้อพึงระมัดระวังในการดำเนินงาน

บทที่ 1

ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการส่งกลับ

1. ระบบและองค์ประกอบของการส่งต่อ

ในการส่งกลับผู้เสียหายกลับคืนสู่ภูมิลำเนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดระบบการส่งต่อ ที่มีการมอบหมายผู้ประสานงานและหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อจัดบริการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง โดยวางกรอบการประสานงานในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้เสียหาย ให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อสร้างหลักประกันว่าสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครอง และผู้เสียหายจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือให้สามารถเข้าถึงบริการจากหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹ ซึ่งในการพัฒนาระบบการส่งต่อเพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้บริการเป็นไปด้วยดีแล้ว จะส่งผลดังนี้

- ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว
- มีการรักษาความลับของผู้เสียหาย
- การส่งต่อระหว่างหน่วยงานเครือข่ายช่วยให้สามารถติดตามผลการส่งกลับได้
- ระบบการส่งต่อและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จะได้รับการรวบรวม จัดเก็บและบันทึกอย่างเป็นระบบ

- มีการสื่อสารระหว่างกัน จากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นประสานผ่านหน่วยงานนำส่งไปยังหน่วยงานให้บริการ ทำให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายได้อย่างต่อเนื่อง

- ทำให้เกิดการพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรค อันเป็นช่องว่างของการประสานงานและระบบการส่งต่อแล้วนำไปสู่การกำหนดขั้นตอนหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาเพื่ออุดช่องว่างนั้น

องค์ประกอบที่สำคัญของระบบการส่งต่อ

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบการส่งต่อเพื่อส่งผู้เสียหายการค้ามนุษย์กลับภูมิลำเนาหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล² ประกอบด้วย

(1) การมีภาคีเครือข่ายการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประสานความร่วมมือกันในทุกระดับ เพื่อให้สามารถจัดบริการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายและครอบครัวได้อย่างครอบคลุม ทั่วถึง และทันการณ์

¹ DEPARTMENT OF SOCIAL WELFARE AND DEVELOPMENT, REFERRAL SYSTEM FOR THE RECOVERY AND REINTEGRATION OF TRAFFICKED PERSONS, 2012, P.13.

² อ่างแล้ว, น. 14-15.

(2) การมีหน่วยงานรับผิดชอบในการประสานงานกลางและกำกับดูแลระบบการส่งต่อ โดยจัดให้มีผู้ประสานงานที่ได้รับมอบหมายของแต่ละหน่วยงาน ทำหน้าที่รับผิดชอบในการส่งต่อให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สามารถติดตามผลการส่งกลับ มีการจัดการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณี ซึ่งแต่ละหน่วยงานควรมีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานโดยเฉพาะ

(3) มีทำเนียบของหน่วยงานให้บริการในทุกระดับ ทั้งที่มีอยู่ในระดับระหว่างประเทศ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งควรได้รับการสำรวจ จัดทำข้อมูล และปรับปรุง ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ข้อมูลดังกล่าวควรประกอบด้วยรายชื่อของผู้ประสานงาน ผู้ให้บริการ รูปแบบบริการ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คำปรึกษาในแต่ละด้าน ข้อมูลสำหรับการติดต่อ ระยะเวลาที่สะดวกทำการ โดยจำแนกไปตามพื้นที่กายภาพทางภูมิศาสตร์ และควรจัดให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

(4) พัฒนาแบบบันทึกสำหรับการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานซึ่งมาจากหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ชุดข้อมูลที่เป็นแบบแผนเดียวกัน ทำให้ง่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจ สืบค้นและส่งต่อข้อมูลได้ด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น

(5) ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้สามารถติดตามผลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงบริการที่จัดให้จากหน่วยงานต่าง ๆ และสามารถให้ข้อมูลสะท้อนกลับในการแจ้งผลการใช้บริการได้

(6) การจัดเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูล ซึ่งควรมีการจัดเก็บบันทึกผลของการดำเนินการส่งกลับผู้เสียหายอย่างเป็นระบบ

2. กลไกประสานการส่งต่อในระดับระหว่างประเทศ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ (กคม.)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

กองต่อต้านการค้ามนุษย์จะทำหน้าที่ในการเป็นหน่วยประสานงานกลาง ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ระดับระหว่างประเทศและระดับท้องถิ่น ให้คำปรึกษาแนะนำในการคัดแยกผู้เสียหาย การคุ้มครองให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ดำเนินการประสานการส่งกลับและคืนสู่สังคม ในกรณีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และมีความเกี่ยวพันกันหลายหน่วยงาน จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดประชุมหารือระหว่างหน่วยงานให้บริการและคณะทำงานสหวิชาชีพ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายอย่างเหมาะสม เป็นศูนย์ข้อมูลกลางและระบบฐานข้อมูล มีทำเนียบหน่วยงานให้บริการ ล่ามแปลภาษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการแปลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

เป็นหน่วยงานพัฒนาและปรับปรุงระบบการส่งต่อและการให้บริการ รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือการทำงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ อาจจัดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ร่วมรับตัวผู้เสียหายที่ถูกส่งกลับจากต่างประเทศ ณ ท่าอากาศยานหรือช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่ครอบครัว ภูมิภานาหรือตั้งถิ่นที่อยู่ใหม่ต่อไป

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ ยังจัดบริการให้ที่พักพิงชั่วคราวที่ปลอดภัย โดยมีหน่วยงานในสังกัด คือ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ผู้เสียหายสามารถขอรับความช่วยเหลือได้ โดยจำแนกเป็นสถานรองรับสำหรับผู้หญิง 4 แห่ง และผู้ชาย 4 แห่ง รวมทั้งหมด 8 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเชียงราย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดระนอง และจังหวัดสงขลา ให้บริการเยียวยาฟื้นฟูทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การสนับสนุนด้านศึกษา การฝึกวิชาชีพ ส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย ตลอดจนการส่งกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม

สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ในต่างประเทศ

เป็นหน่วยงานหลักในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ ณ ประเทศปลายทางนั้น ๆ โดยปฏิบัติรองรับภารกิจในงานคุ้มครองและช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ เช่นเดียวกับกับกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล ซึ่งครอบคลุมคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยาก ประสงค์ให้ติดตามหาญาติเพื่อตรวจสอบสถานภาพความเป็นอยู่ กรณีเจ็บป่วยหรือต้องการให้ช่วยเหลือในการส่งตัวกลับประเทศไทย คนไทยที่ถูกจับกุมในต่างประเทศและไม่มีค่าใช้จ่ายในการประกันตัว คนไทยที่เสียชีวิตแล้วต้องการความช่วยเหลือในการส่งศพ อัฐิ หรือฌาปนกิจ แล้วแต่กรณี หรือต้องการให้ติดตามเงินฝังได้ เงินทดแทนการเสียชีวิต

ในส่วนของการคุ้มครองช่วยเหลือและส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- รับแจ้งเหตุ ดำเนินการคัดกรองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น
- ให้ความช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในประเทศปลายทาง ในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- เมื่อพบว่าเป็นกรณีของการค้ามนุษย์ จะนำข้อมูลประสานแจ้งผ่านกรมการกงสุล เพื่อประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับ และดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อเรียกเรื่องและคุ้มครองสิทธิ
- จัดหาที่พักพิงชั่วคราวที่ปลอดภัยและให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

- จัดหาเอกสารการเดินทาง และออกหนังสือสำคัญประจำตัว ประสานหน่วยงาน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือสำรองเงินค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถเบิกจากเงินกองทุนเพื่อป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ในภายหลัง ให้ความช่วยเหลือในการเตรียมการในการเดินทางกลับ ประเทศไทย
- ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและประเทศปลายทาง ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล

มีภารกิจในการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่เป็นผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ เช่นเดียวกับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลในข้างต้น โดยมีงานที่สามารถเอื้อต่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ และช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยเดินทางกลับ ดังนี้³

- งานส่งตัวคนไทยตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศกลับประเทศไทย
- งานติดตามหาญาติในต่างประเทศ
- งานตรวจสอบสถานภาพความเป็นอยู่ในต่างประเทศ
- งานตรวจสอบสถานภาพนายจ้าง กรณีแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ
- งานติดตาม/ รับคืนเงินทอนรองยืมราชการ เพื่อช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ
- งานช่วยเหลือคนไทยที่ได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยในต่างประเทศ ซึ่งไม่มีญาติพี่น้อง
- รับแจ้งเหตุ คัดกรองเบื้องต้นและส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานรับผิดชอบ
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือและรับตัวผู้เสียหายกลับ

กองคุ้มครองและดูแลสิทธิประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ ยังได้เปิดโทรศัพท์สายตรง สำหรับการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์ โทร. 0-2575-1046 ถึง 51 ส่วนคนไทยที่พำนักอยู่ในต่างประเทศสามารถลงทะเบียนในเว็บไซต์ เพื่อรายงานตัวต่อสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลได้ที่ <http://www.mfa.go.th/web/2274.php> และแจ้งขอความช่วยเหลือได้ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมการกงสุลได้อีกด้วย

³ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, มปป., คู่มือ งามตอบงานกงสุล, น. 8-9 .

ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 (พม.)

การติดต่อขอความช่วยเหลือผ่านศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 สำหรับต่างประเทศ

เป็นศูนย์กลางการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหาสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ช่วยเหลือประสานส่งต่อและติดตามการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาสังคมในภาวะวิกฤติ ภายใต้ระบบเชื่อมโยงกับหน่วยปฏิบัติการระดับกรม มีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ โทรศัพท์สายด่วนหมายเลข 1300

จัดทำโครงการ “การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมชาวไทยในต่างประเทศ” ซึ่งได้พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมระหว่างรัฐและองค์กรภาคเอกชนรวมทั้งอาสาสมัครในการให้ความช่วยเหลือ และเปิดช่องทางการเข้าถึงจากคนไทยในต่างประเทศเพื่อแจ้งขอรับความช่วยเหลือ ผ่านระบบโทรศัพท์หมายเลข 66 99 130 1300 และระบบออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊ก⁴

ในการให้ความช่วยเหลือคนไทย เมื่อศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ได้รับการแจ้งเหตุหรือการร้องขอความช่วยเหลือผ่านช่องทางดังกล่าว จะดำเนินการคัดกรองข้อมูลข้อเท็จจริงเบื้องต้น หากพบว่าเป็นกรณีของการค้ามนุษย์ จะประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อแจ้งกรมการกงสุลสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล ประสานงานหน่วยงานตำรวจหรือหน่วยงานให้บริการสังคมในประเทศปลายทาง เข้าดำเนินการค้นหาและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายโดยเร่งด่วน หรือให้ความช่วยเหลือตามการร้องขอของคนไทย แล้วแต่กรณี

ศูนย์ส่งเสริมและประสานการพัฒนาสังคมสำหรับคนไทยในต่างประเทศ (ศส.ตปท.)

ทำหน้าที่บูรณาการการทำงานของหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภายนอกในการเชื่อมโยงความรู้และข้อมูลการปฏิบัติงานพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยกลุ่มคนไทยในต่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย ศส.ตปท. เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการแนะนำบริการสวัสดิการสังคมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง เผยแพร่ให้คนไทยในต่างประเทศได้ทราบและเข้าถึงบริการ และยังส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายหญิงไทยในต่างประเทศ

⁴ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559, บันได 5 ชั้น สานฝันในต่างแดน, น. 82-84.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานรองรับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 จัดบริการสวัสดิการสังคม การให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง แก่ไข เยียวยา บำบัด พิ้นฟู และพัฒนาศักยภาพของสตรี ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี รวมทั้งผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิด การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตลอดจนขับเคลื่อนระบบงานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพให้กับสตรีและครอบครัว สตรีกลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี โดยมีศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จำนวน 8 แห่ง ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและส่งเสริมทักษะวิชาชีพทั้งในสถาบันและในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย

นอกจากนี้ ยังได้จัดทำเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน เพื่อเป็นช่องทางในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ให้ความรู้กับหญิงไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ และกำลังคิดจะเดินทางไปอาศัยอยู่ต่างประเทศ สามารถเข้าใช้งาน ค้นหาข้อมูลหรือปรึกษาปัญหา รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครหญิงไทยในต่างประเทศ จำนวน 15 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฮังการี ไต้หวัน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส นอร์เวย์ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ เบลเยียม อิตาลี และไทย⁵

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

โดยกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต รับผิดชอบในการสงเคราะห์คนไทยตกทุกข์ได้ยากกลับภูมิลำเนาเดิม เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนสามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมได้ โดยการช่วยเหลือเป็นค่าพาหนะและค่าอาหารว่าง และยังให้ความช่วยเหลือรวมถึงผู้ประสบภัยกรณีหลังภัยสงบ นอกจากนี้ ยังกำกับดูแลเงินสงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ สำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว ด้านเงินทุนประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือชาวเขา ด้านสังคมสงเคราะห์ และเงินสงเคราะห์คนไทยตกทุกข์ได้ยากในประเทศให้กลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งมีนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ร่วมในการรับตัวคนไทยกลับจากต่างประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิม นอกจากนี้ ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการบังคับให้ขูดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขูดทอน พ.ศ. 2559 และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

⁵ เว็บไซต์กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2561

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

รองรับภารกิจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยมีสถานรองรับในรูปแบบสถานสงเคราะห์ จำนวน 30 แห่ง และบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่งในทุกจังหวัด กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในประสานการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กไทยในต่างประเทศ โดยผ่านองค์การบริการสังคมระหว่างประเทศ (International Social Service) และองค์การภาคีเครือข่ายด้านเด็ก และมีศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในประสานการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และงานจัดหาครอบครัวทดแทน ในส่วนของการส่งกลับคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และเป็นเด็ก หรือผู้เสียหายที่มีเด็กเป็นผู้ติดตาม จะมีกลไกคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นเลขานุการ และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมสำหรับเด็ก และสร้างหลักประกันว่ามาตรการการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

รองรับภารกิจของทุกกรมภายใต้กระทรวง ในส่วนการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมในระดับจังหวัด ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ จะรับผิดชอบในฐานะที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด งานจดทะเบียนองค์กรเอกชน งานประสานการพิจารณาเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับผู้เสียหาย และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ครอบครัวและภูมิภาค และให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้แล้ว ยังมีองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงภาคีเครือข่ายอาสาสมัครในต่างประเทศ ที่จัดบริการให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ ดังนี้

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM)

ให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับแก่ผู้เสียหายชาวไทยจากต่างประเทศ โดยให้ความช่วยเหลือก่อนเดินทาง ด้วยการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ การให้ความช่วยเหลือทางธุรการ ได้แก่ การขอเอกสารการเดินทาง การซื้อตั๋วเครื่องบิน คำแนะนำแก่บุคคลที่อยู่ในภาวะเปราะบาง ให้ความช่วยเหลือในการเดินทาง โดยอำนวยความสะดวกในการเดินทางออกนอกประเทศ ด้วยการประสานเรื่องการเดินทาง อาจจัดให้มีเจ้าหน้าที่เดินทางร่วมด้วยตามความจำเป็น นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือภายหลังเดินทางถึงประเทศต้นทาง ในการรอรับและการส่งต่อถึงจุดหมายปลายทาง การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม รวมไปถึงการติดตามและประเมินผล การให้ความช่วยเหลือ โดยประสานงานร่วมกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์

องค์การภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือคนไทย

ที่ประสบปัญหาการข้ามพรมแดนในต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบของการบังคับค่าประเมิน การถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การบังคับใช้แรงงาน โดยมีทั้งส่วนที่ทำงานร่วมกับหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานให้บริการสังคม บางแห่งได้มีการให้ทุนเพื่อประกอบอาชีพ ทุนการศึกษาบุตร การฟื้นฟูเยียวยา ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ภาระหนี้สิน รวมไปถึงการรักษาพยาบาลสำหรับผู้เจ็บป่วย

เครือข่ายอาสาสมัคร

ได้แก่ เครือข่ายหญิงไทยในยุโรป⁶ เกิดจากการรวมตัวกันของอาสาสมัครชาวไทย เป็นกลุ่มจัดตั้ง เพื่อการช่วยเหลือตนเอง เริ่มต้นจากประเทศเยอรมนี ในปี 2545 จนขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส อิตาลี ฮังการี เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร รวม 12 ประเทศ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ และคุ้มครองสิทธิ ของคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ และเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐกับอาสาสมัครที่ช่วยเหลือคนไทย ต่อมาในปี 2546 ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกัน กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อป้องกันและช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อ ของการข้ามพรมแดน โดยให้การสนับสนุนบริการล่ามแปลภาษา การให้คำปรึกษาและการประสาน การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การจัดหาที่พักพิงชั่วคราว ฯลฯ ซึ่งความร่วมมือในลักษณะ ของอาสาสมัครในการทำงานสนับสนุนสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทยนี้ ยังพบได้ในอีก หลายประเทศที่เป็นประเทศปลายทางของสถานการณ์การข้ามพรมแดน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น บาห์เรน ฯลฯ ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐ

เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อนช่วยเพื่อน⁷ เช่น กลุ่มหญิงสู้ชีวิต กลุ่มซีปอม ฯลฯ ซึ่งเป็นกลุ่ม ผู้รอดพ้นจากประสบการณ์การข้ามพรมแดน รวมตัวกันเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสนับสนุนให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ และการเสริมสร้าง ทักษะชีวิต การสรรหาแหล่งทุนและทรัพยากร และยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการรณรงค์ การย้ายถิ่นที่ปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยง และรณรงค์ในระดับนโยบายเพื่อให้เกิดการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ผู้เสียหาย ซึ่งในส่วนของการทำงานช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยในการส่งกลับ ได้มีส่วนช่วยในการ ประสานงานกับกรมการกงสุล สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล อาสาสมัครคนไทยในประเทศ ปลายทาง ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือให้พ้นจากภาวะวิกฤติ จากข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากผู้รู้จักกับกลุ่ม และยังร่วมงานกับกองต่อต้านการข้ามพรมแดน ในการช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ได้รับ การส่งกลับ โดยจะทำหน้าที่เป็นเพื่อน พี่เลี้ยง ให้ข้อมูลคำแนะนำช่วยเหลือ ประคับประคองผู้ที่ได้รับ ความช่วยเหลือในการส่งกลับ

⁶ สัมภาษณ์ นางนงลักษณ์ ใจสงฆ์ ประธานเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2561

⁷ สัมภาษณ์ ประธานเครือข่ายหญิงสู้ชีวิต เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2561

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป็นที่ตระหนักดีว่า การค้ามนุษย์เป็นภัยอันตรายที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย อำนวยพรซ่อนเร้น มีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้ยากที่จะคาดการณ์ถึงปริมาณผู้ที่ประสบปัญหาได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลสถิติการดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยและกลุ่มเสี่ยงที่ผ่านมาในรอบสามปี (พ.ศ. 2559 - 2561) พบว่า มีผู้เสียหายชาวไทย ทั้งหญิง ชาย และเด็ก จำนวน 144 คน ถูกขบวนการค้ามนุษย์นำพาไปยังประเทศบาห์เรน โอมาน ญีปุ่น เดนมาร์ก อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ฟินแลนด์ เกาหลีใต้ จีน มาเลเซีย แอฟริกาใต้ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อิสราเอล สหรัฐอเมริกา ซึ่งในจำนวนดังกล่าวมีทั้งการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการบังคับค้าประเวณี แสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการบังคับใช้แรงงาน รวมถึงผู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างแท้จริง แต่ตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงอันเนื่องมาจากความเปราะบางต่าง ๆ หรือเป็นผู้เสียหายจากความรุนแรงในกฎหมายอื่น ซึ่งล้วนอยู่ในข่ายของการได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือจากรัฐบาลไทยทั้งสิ้น

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ต้องเผชิญกับการถูกระงับการทำธุรกรรมและการแสวงหาประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้เกิดความบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังปรากฏในงานศึกษาวิจัยหลายฉบับ⁸ พบว่า ผู้เสียหายถูกระงับการทำธุรกรรม ตกอยู่ในสภาพการถูกเอารัดเอาเปรียบในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้รับบาดเจ็บทางกายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เสี่ยงต่อโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ความพิการไปจนอาจถึงแก่ชีวิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจอีกด้วย อันได้แก่ โรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post-Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD) ความวิตกกังวล ซึมเศร้า เก็บกด รู้สึกแปลกแยก สูญเสียการรับรู้ด้านเวลา สถานที่ หรือบุคคล มีความก้าวร้าว สมาธิสั้น โดยภาวะอาการดังกล่าว หากเกิดในช่วงของการถูกค้า จะส่งผลกระทบต่อบุคคลในระยะเวลายาวนาน แม้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือแล้วก็ตาม โดยเฉพาะเด็กจะมีความเปราะบางเป็นพิเศษ ด้วยวัย วุฒิภาวะ และขาดประสบการณ์ในการปกป้องตนเอง อาจทำให้การเจริญเติบโตชะงักงัน เกิดปัญหาทางด้านพัฒนาการ สังคมและความผูกพัน ไม่สามารถใช้ชีวิตในช่วงวัยผู้ใหญ่แบบปกติได้ในอนาคต

ดังนั้น บุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในการเยียวยารักษาอย่างทันทั่วทั้ง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ด้วยมีความต้องการที่จะเข้าถึงบริการและได้รับบริการการให้คำปรึกษาจากบุคคลที่ไวใจได้ เป็นผู้ที่สามารถรับฟังประสบการณ์อันเลวร้ายของพวกเขา การสนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยเยียวยาฟื้นฟูจิตใจ และทักษะทางด้านสังคม

⁸ United Nations Office on Drugs and Crime, An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action, 2008, p.9

ด้วยเหตุนี้ ในการทำงานร่วมกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำความเข้าใจถึงสภาวะอันเปราะบางของบุคคลดังกล่าว ทั้งในช่วงระยะเวลา ก่อน ระหว่าง และภายหลังจากการเดินทางย้ายถิ่น ซึ่งผู้เสียหายต้องประสบกับเหตุการณ์ของการถูกแสวงหาประโยชน์ และการมีบาดแผลทางใจ (Trauma) ได้ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ทั้งในส่วนของ การตัดสินใจเลือกรับการเข้าอยู่ใน ความคุ้มครอง หรือการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายอาจอยู่ในสภาวะที่สับสน ยุ่งยากใจ หรือวิตกกังวลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ไม่ตระหนักว่าตนเองเป็นผู้เสียหาย ซึ่งบางรายอาจไม่เคยคิดมาก่อนว่าตนเอง จะโชคร้าย หรือคิดว่าเป็นเรื่องของบาปกรรมที่ตนเองต้องชดใช้จากชาติในอดีต หรือกลัวโทษตนเอง ว่ามีส่วนที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในชีวิต ทำให้ยอมจำนนต่อสถานการณ์อันเลวร้ายที่กำลังเผชิญอยู่ หรือกลัวบาปบุญคุณโทษในการกล่าวหาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์ บางรายยังอยู่ในสภาวะ ของอาการของโรคสต็อกโฮล์ม ซินโดรม (Stockholm Syndrome) อันเกิดจากความเห็นอกเห็นใจ มีความผูกพันกับผู้กระทำผิด แม้ว่าตนเองจะถูกทำร้ายหรือถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่ก็ตาม โดยไม่ยอมรับว่าและไม่ตระหนักว่าตนเองได้ถูกละเมิดสิทธิ และจะได้รับการคุ้มครองสิทธิใดบ้าง ในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

(2) ผู้เสียหายส่วนหนึ่ง ถูกโดดเดี่ยวออกจาก การที่จะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคล รอบข้าง โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการที่นายหน้าหรือนายจ้างใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาในการควบคุม ผู้เสียหาย ถูกกระทำบ้านทอนจิตใจให้ผู้เสียหายรู้สึกสิ้นหวัง ไร้อำนาจในการต่อสู้หรือจะต่อรอง ในเรื่องใด ๆ รู้สึกไร้ค่า ไร้ประโยชน์ ไม่เป็นที่ยอมรับหรือเป็นส่วนหนึ่งในสังคม

(3) อยู่ในสภาวะที่มีสภาพร่างกายและจิตใจที่ย่ำแย่ จากกระทบในการถูกทำร้ายร่างกาย บังคับข่มขืนจิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ ให้ขายบริการทางเพศ บังคับใช้แรงงาน บางรายถูกบังคับให้ใช้ สารเสพติด เพื่อให้อยู่ในสภาวะที่ถูกควบคุมได้โดยง่ายหรือใช้กำลังแรงงานโดยไม่เห็นเดหนือย ส่งผล ให้ติดเหล้า สารเสพติด ความเสื่อมโทรมทางร่างกายในระยะยาว อาจเจ็บป่วยจากโรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์ เกิดความพิการ เครียด ซึมเศร้าจนถึงขั้นมีแนวโน้มที่อยากทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายได้

(4) การตกอยู่ในภาวะของการได้รับบาดแผลทางใจ (Trauma) ซึ่งเกิดจากการประสบ กับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความตึงเครียดมาเป็นระยะเวลานาน ส่งผลต่อการทำหน้าที่ของสมอง ทำให้ ผู้เสียหายรู้สึกสิ้นหวัง ไร้พลังที่จะต่อสู้ชีวิต ซึ่งจะมีกลไกของการเผชิญกับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ที่ทำให้เกิดความเครียดด้วยการถอยหนี (flight) สู้ (fight) และมึนเฉยชา (Freeze) ที่เจ้าหน้าที่ อาจพบในผู้เสียหายในภาวะใดภาวะหนึ่ง และหากเป็นในกรณีหลังมีผลต่อการให้ข้อมูลพยาน หลักฐานจากผู้เสียหายที่มีคุณภาพ การให้ข้อมูลในสภาวะที่ไม่พร้อม อาจส่งผลทำให้ข้อมูลที่ให้ ไม่ตรงหรือต่อเนื่องกันและมีผลต่อการได้รับความเชื่อถือจากเจ้าหน้าที่หรือถูกเข้าใจผิดได้

(5) มีความวิตกกังวลกับภาระทางครอบครัวและภาระหนี้สิน ซึ่งอาจเป็นหนี้ที่มีก่อนการเดินทาง หนี้ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หนี้ระหว่างทำงาน ประกอบกับบางรายไม่สามารถยอมรับและเผชิญกับการประสบความล้มเหลวของตนเอง เกิดความละอายใจต่อความคาดหวังจากครอบครัวที่จะต้องเดินทางกลับบ้านด้วยมือเปล่า ไม่สามารถนำรายได้ไปจุนเจือครอบครัว กังวลกับการได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากเพื่อนบ้านและชุมชน หรือถูกตีตราจากสังคม ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าเปิดเผยตนเอง เนื่องจากเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของตนเอง และครอบครัว ครอบครัวอาจไม่ยอมรับ อาจถูกตั้งข้อรังเกียจจากสังคม ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม และไม่มีใครยอมคบหาสมาคมด้วย

(6) การถูกข่มขู่ คุกคามจากนายจ้าง นายหน้าค้ามนุษย์ ซึ่งผู้เสียหายอาจได้รับข้อมูลมาก่อนล่วงหน้าที่จะได้รับการให้ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ ทำให้มีความวิตกกังวลต่อความปลอดภัยในชีวิตของตนหรือสมาชิกในครอบครัว ที่อาจถูกผู้ค้ามนุษย์คุกคามระหว่างดำเนินคดี จึงต้องการหลีกเลี่ยงที่จะดำเนินคดีกับนายหน้า นายจ้างหรือผู้ที่อยู่ในขบวนการค้ามนุษย์ได้

(7) ไม่มีความไว้วางใจกับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่น อันเนื่องมาจากประสบการณ์การถูกโกหกหลอกลวงจากนายหน้า และส่วนหนึ่งจะอาจถูกนายหน้าหรือนายจ้างบอกไม่ให้ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ โดยอำพรางว่าเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ในฝ่ายของนายหน้าหรือนายจ้าง ซึ่งผู้เสียหายจะได้รับการลงโทษจากเจ้าหน้าที่มากกว่าที่จะได้รับความช่วยเหลือ หรือบางรายอาจพบเจอเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาพเชิงลบต่อเจ้าหน้าที่ในอดีต

ในการนี้ เจ้าหน้าที่จึงพึงตระหนักในสภาวะและผลกระทบของการค้ามนุษย์ที่มีต่อผู้เสียหาย อันส่งผลกระทบต่อการให้ความร่วมมือในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพ (Trauma-informed care) และควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้กำลังใจ การให้ข้อมูลชี้แจงทำให้ผู้เสียหายได้ตระหนักและยอมรับถึงสภาวะของการได้รับความบอบช้ำทางด้านจิตใจของตนเอง การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการค้นหาพลังเชิงบวก จุดแข็งแกร่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของตนเอง (Resilience) เพื่อนำไปสู่การเยียวยาฟื้นฟูคืนสู่สังคมได้ นอกจากนี้ ยังควรได้ทบทวนว่าในกระบวนการให้ความช่วยเหลืออาจมีขั้นตอนใดที่ยังสุ่มเสี่ยง ทำให้ผู้เสียหายเกิดความไม่มั่นคงปลอดภัยทางจิตใจ อันนอกเหนือจากความปลอดภัยทางกายภาพแล้ว และหาทางในการจัดการความเสี่ยงนั้น ๆ และจัดให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเยียวยา ความมั่นคงปลอดภัยและสร้างความไว้วางใจจากผู้เสียหายด้วย

4. หลักการปฏิบัติงาน

การให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยง ถือเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีองค์กรภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนในการจัดบริการส่งกลับผู้เสียหายชาวไทย โดยอ้างอิงตามมาตรฐานสากล และพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน ได้ยึดถือหลักการในการปฏิบัติงานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังต่อไปนี้

(1) แนวทางการปฏิบัติที่อยู่บนฐานสิทธิมนุษยชน (Rights - based approach) โดยเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทุกด้านของผู้ใช้บริการ ให้การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองสิทธิและจัดบริการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) อันสอดคล้องกับพันธกรณีที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีและกฎหมายภายในประเทศ

(2) การยึดผู้เสียหายเป็นหลักในการตัดสินใจกระทำกระทำการใด ๆ ในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ (Victim - centered approach) โดยอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของผู้ใช้บริการ ที่ต้องได้รับแจ้งข้อมูลในสิทธิและการบริการ ประกอบการตัดสินใจอย่างครบถ้วน (Informed decision making) มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ (Right to be heard) และการให้ความยินยอมก่อนการเข้ารับบริการ (Informed consent)

(3) การยึดประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญในการกระทำกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นการคุ้มครองและช่วยเหลือ ด้วยการจัดให้มีกลไกและแนวทางการประเมินร่วมกันระหว่างวิชาชีพเพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการ มีความปลอดภัยและถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้บริการที่เป็นเด็ก (Best interest determination)

(4) การคำนึงถึงสถานะของผู้ใช้บริการที่ได้รับความบอบช้ำหรือมีบาดแผลทางจิตใจ (Trauma informed Care) ด้วยการประเมินวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการค้ามนุษย์และระบบการให้บริการที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดมาตรการป้องกันเพื่อลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย บุคคลแวดล้อมและผู้ให้บริการทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการเข้ารับการคุ้มครอง ด้วยการส่งเสริมการจัดนโยบายคุ้มครองผู้ใช้บริการภายในองค์กร (Survivor Safeguarding) ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเยียวยาฟื้นฟู ทั้งในระหว่างการให้บริการและระยะเวลาภายหลังที่พ้นจากการให้ความคุ้มครอง

(5) การคำนึงถึงความต้องการเฉพาะและความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่างกันไป ด้วยระบบการจัดการรายกรณีและมีการวางแผนการให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการ

(6) มุ่งเน้นการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้เสียหาย (Survivor empowerment) ในการจัดบริการเยียวยาฟื้นฟู เพื่อสร้างความตระหนักและเคารพในคุณค่าของตนเองของผู้ใช้บริการ สามารถกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีทางเลือกหลากหลาย การตัดสินใจได้ด้วยตนเองในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำในการรณรงค์พิทักษ์สิทธิของตนเองและผู้อื่น ซึ่งในการทำงานโดยใช้แนวคิดการเสริมพลังอำนาจจึงเป็นการทำงานที่ช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้หาคำตอบที่มีทางเลือกมากกว่าสองทาง และสนับสนุนทางความคิดให้ผู้เสียหายสามารถใช้ความคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นเหตุเป็นผล ในการตัดสินใจเลือกหนทางใดหนทางหนึ่งได้ด้วยตัวของเขาเอง

(7) การส่งกลับต้องมีความปลอดภัย โดยยึดหลักการว่าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเดินทางออกจากประเทศใด ๆ ก็ตาม ซึ่งการส่งกลับจะต้องเป็นไปอย่างสมัครใจ สามารถทำให้มั่นใจได้ว่าทุกขั้นตอนจะมีความปลอดภัย การแทรกแซงให้ความช่วยเหลือต้องไม่ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหาย หรือเป็นการกระทำที่ตกเป็นเหยื่อซ้ำ (Do no harm) ซึ่งต้องดำเนินไปอย่างเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยความปลอดภัยนี้ หมายรวมถึง ความปลอดภัยทั้งในระหว่างกระบวนการ (Process) และผล (Outcome) ของการส่งกลับด้วย⁹ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงก่อนการส่งกลับ รวมถึงความต้องการต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ นอกเหนือไปจากการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและพร้อมให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลและความช่วยเหลือทางกฎหมาย

(8) มาตรการคุ้มครองพิเศษในการส่งกลับผู้เสียหายที่เป็นเด็ก โดยการนำหลักคิดและแนวทางปฏิบัติต่อเด็ก ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาใช้ ได้แก่ การสันนิษฐานให้เป็นผู้เยาว์ก่อน หากไม่สามารถพิสูจน์ทราบอายุ การยึดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก การพิจารณาว่าการส่งเด็กกลับนั้นจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน การรับฟังความคิดเห็นจากเด็ก ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายใต้การได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน การให้เด็กได้มีสถานะการพำนักอาศัยเป็นการชั่วคราวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การแต่งตั้งผู้ปกครองตามกฎหมายให้แก่เด็ก กรณีที่ไม่มีผู้ปกครองหรือมีผู้ปกครองแต่อาจมีส่วนที่ทำให้เด็กอยู่ในอันตราย

(9) การจัดบริการจะต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศสภาพ (Gender sensitivity) ที่มีความแตกต่างกันระหว่างหญิงและชาย รวมถึงเพศทางเลือก โดยเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ปราศจากอคติทางเพศ (Gender bias) การตีตราในภาพเหมารวมทางเพศ (Gender stereotype) ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการคุ้มครองช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับเงื่อนไขเฉพาะบุคคลของผู้เสียหายนั้น ๆ

⁹ OHDIHR, 2014, Guiding Principles on Human Rights in the Return of Trafficked Person, 2014, P.19.

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการส่งกลับ

ในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย จำเป็นที่จะต้องพิจารณาการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ นับตั้งแต่การรับแจ้งเหตุ การคุ้มครองสวัสดิภาพและการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น การประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการพิทักษ์สิทธิเยียวยาทางกฎหมาย การยืนยันสัญชาติ สืบหาและประเมินครอบครัว การเตรียมการในการส่งกลับเพื่อคืนสู่สังคมต่อไป โดยบทบาทในการคัดกรองและคุ้มครองช่วยเหลือเบื้องต้นส่วนใหญ่ จะเกิดขึ้นในประเทศปลายทาง โดยมีสถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย ที่ตั้งอยู่ในประเทศปลายทางนั้น ๆ มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหลักในการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่จะต้องทราบข้อมูลในด้านนโยบาย กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย รวมถึงเครื่องมือ กลไกและระบบการทำงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนของประเทศไทย และประเทศปลายทางที่มีคนไทยประสบเหตุกับปัญหาการค้ามนุษย์

ในปัจจุบัน นานาประเทศได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อประสานการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพและความช่วยเหลือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม โดยเฉพาะในประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยสามารถศึกษากระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้จากขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน สำหรับการให้ความช่วยเหลือและส่งต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลักในการดำเนินงาน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1** การคัดกรองเบื้องต้น
- ขั้นตอนที่ 2** การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น
- ขั้นตอนที่ 3** การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ
- ขั้นตอนที่ 4** การส่งกลับและเตรียมแผนการคืนสู่สังคม
- ขั้นตอนที่ 5** การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

โดยทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต้องจัดให้มีการดำเนินงานครอบคลุมในทุกองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อให้การส่งต่อผู้เสียหาย มีความครอบคลุมและครบวงจรมากที่สุด ทั้งนี้ ขั้นตอนต่าง ๆ ในข้างต้นนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเรียงไปตามลำดับกันเสมอไป

ในการดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอน สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุล กรมการกงสุล จะมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหลักในขั้นตอนที่ 1 – 3 โดยประสานงานร่วมกับหน่วยงานรับผิดชอบของประเทศปลายทาง ทั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานให้บริการสังคม ซึ่งอาจเป็น ภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ รวมถึงเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ และประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อประสานหน่วยงานภายในประเทศไทยสนับสนุนในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ประกอบการพิจารณาให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ

ในขั้นตอนที่ 4 – 5 กองต่อต้านการค้ามนุษย์ จะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการประสานงานการจัดการรายกรณี โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงหน่วยงานให้บริการสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน อาสาสมัคร ตลอดจนหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัย และพิทักษ์สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย

ในกรณีของการส่งกลับผู้เสียหายที่เป็นเด็กจะต้องยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องมีการประเมินอย่างระมัดระวังโดยบุคลากรทางวิชาชีพที่ผ่านการฝึกอบรมหรือคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในตามกฎหมาย และการตัดสินใจใด ๆ จะต้องรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ที่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจที่เกี่ยวข้องซึ่งควรมีความเชี่ยวชาญ จะต้องกระทำโดยตลอดกระบวนการคุ้มครอง

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการรายกรณีในการส่งกลับและคืนสู่สังคม

6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การใช้ถ้อยคำและระดับของภาษา นอกจากจะให้ความหมายตามตัวอักษรแล้วยังสะท้อนถึงการให้คุณค่าต่อสิ่งที่แปลความหมาย ที่มีความลึกซึ้งไปมากกว่าการตีความหมายตรงตัว บางคำศัพท์เป็นถ้อยคำที่ใช้ในเชิงวิชาการ หรือเป็นที่ทราบกันเฉพาะในแวดวงผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งคู่มือฉบับนี้ ขอกำหนดนิยามศัพท์เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน¹⁰ โดยอ้างอิงจากมาตรฐานสากล ดังนี้

การส่งกลับ หมายถึง กระบวนการในการส่งบุคคลจากประเทศหนึ่ง ที่ได้รับการคัดแยกแล้วว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กลับไปยังประเทศภูมิลำเนา กระบวนการส่งกลับอาจเป็นไปได้ทั้งการเดินทางกลับโดยความสมัครใจ ถูกบังคับให้กลับแต่ได้รับความช่วยเหลือ หรือถูกบังคับให้กลับแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

ผู้ที่ยังเป็นผู้เสียหาย หมายถึง ผู้ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ยังไม่ได้รับการคัดแยกและได้ข้อสรุปอย่างเป็นทางการ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความช่วยเหลือ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการคัดแยกแล้วว่าเป็นผู้เสียหายการค้ามนุษย์ และสมัครใจยินยอมรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งกับภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือบางครั้งอาจเรียกว่า “ผู้เสียหายที่ได้รับความช่วยเหลือ” หรือ “ผู้เสียหาย”

การพิจารณาประโยชน์สูงสุด หมายถึง กระบวนการที่เป็นทางการ พร้อมด้วยการปกป้องคุ้มครองอย่างเคร่งครัดที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อกำหนดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก

หลักการไม่ผลักดันกลับ หมายถึง เดิมเป็นแนวคิดภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ด้านผู้ลี้ภัย ซึ่งถือว่าการที่รัฐเนรเทศหรือผลักดันกลับผู้ลี้ภัย

ความช่วยเหลือ หมายถึง มาตรการ แผนงาน และบริการ ที่มุ่งเข้าไปที่การเยียวยาฟื้นฟูของผู้เสียหาย รวมถึง การจัดหาที่พักอยู่อาศัยที่เหมาะสม ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ การช่วยเหลือทางด้านจิตใจและสังคม โอกาสทางการศึกษา การฝึกอบรมและการจ้างงาน การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายซึ่งอาจมีการให้ความช่วยเหลือในระยะสั้นและระยะยาว โดยหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในประเทศปลายทาง ทางผ่าน และต้นทาง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการให้บริการใดบริการหนึ่งหรือหลายบริการรวมกันก็ได้

¹⁰ ibid, p. 7-10.

ผู้จัดการรายกรณี หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับผู้เสียหาย และประสานงานบริการที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายตลอดกระบวนการทั้งหมด ผู้จัดการรายกรณีทำงานภายในทีมที่ปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ เมื่อจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดูแลของผู้เสียหายแต่ละราย

ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลที่ได้รับความรับผิดชอบหลักในการดูแลความเป็นอยู่ของเด็ก และประสานความพยายามของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก บุคคลนี้ บางครั้ง อาจทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี ในกรณีที่มีการส่งต่อเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ด้วย

การสืบหาครอบครัว หมายถึง ขั้นตอนเพื่อติดตามหาครอบครัวของผู้เสียหาย เมื่อไม่สามารถติดต่อหรือเข้าถึงได้ ขั้นตอนดังกล่าวควรมีการวางไว้เฉพาะเมื่อผู้เสียหายกีดกัน อยากรกลับบ้านและอยู่กับครอบครัว / ครอบครัวของตน ในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้เสียหาย ครอบครัว ควรพบเฉพาะเมื่ออยู่ในช่วงที่ดีที่สุดของเด็กเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าบางครั้งมีส่วนร่วมรู้เห็นกับการตกเป็นผู้เสียหาย

ระยะเวลาทบทวนไตร่ตรอง หมายถึง การให้ระยะเวลาแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อช่วยให้มีเวลาในการเยียวยาและหนีพ้นจากอิทธิพลของผู้กระทำความผิด และให้โอกาสในการตัดสินใจโดยได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนว่าจะให้ความร่วมมือกับส่วนราชการหรือไม่

กลไกการส่งต่อระดับชาติ หมายถึง กรอบการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ เพื่อดำเนินงานตามข้อผูกพันในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้วยการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์กับภาคประชาสังคม

กลไกการส่งต่อระหว่างประเทศ หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาข้อตกลงการประสานความร่วมมือเพื่อให้การช่วยเหลือมีความครอบคลุมครบวงจร และหรือส่งต่อผู้เสียหายและผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผ่านหน่วยงานภาครัฐของประเทศ เพื่อดำเนินงานตามข้อผูกพันในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหาย

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานให้บริการสังคม หรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

บทที่ 2

การคัดกรองเบื้องต้น

บทนี้ เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนการดำเนินงานในช่วงของการคัดกรองเบื้องต้น ซึ่งเริ่มจากการรับรายงานแจ้งเหตุ การพิจารณาคัดกรองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศปลายทางและประเทศไทย เพื่อการสืบเสาะพินิจหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม อันจะนำไปสู่การยืนยันผลการพิจารณาคัดแยกผู้เสียหายอย่างเป็นทางการ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

กระบวนการที่ 1 การคัดกรองเบื้องต้น

ตารางที่ 1 กระบวนการคัดกรองเบื้องต้น

การดำเนินงานในระบการคัดกรอง	ระยะเบื้องต้น	มาตรการที่ 1	<p>การรายงานแจ้งเหตุและการส่งต่อเบื้องต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การรายงานแจ้งเหตุและส่งต่อผู้เสียหายไปยังผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ • การประเมินคัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้น • การประเมินว่าผู้ที่มีอาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก • การแต่งตั้งผู้ปกครองให้กับเด็กที่อาจเป็นผู้เสียหาย
		มาตรการที่ 2	<p>การชี้แจงสิทธิ ให้ข้อมูลบริการและความช่วยเหลือเบื้องต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การชี้แจงให้กับผู้ที่มีอาจเป็นผู้เสียหายถึงสิทธิ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ความช่วยเหลือ • การประเมินสภาพปัญหาเฉพาะหน้า • การประเมินความต้องการเร่งด่วน • การกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย
		มาตรการที่ 3	<p>การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การประเมินความเสี่ยงเฉพาะหน้า และกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยและสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดี • การพิจารณาความต้องการเร่งด่วน และการร้องขอความช่วยเหลือของผู้ที่มีอาจเป็นผู้เสียหาย

การดำเนินงานในระบอบการคัดกรอง ระยะเบื้องต้น	มาตรการที่ 4	การจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางด้านการแปลภาษา <ul style="list-style-type: none"> • การจัดบริการล่ามแปลภาษาและการแปลเอกสารให้กับผู้ให้บริการเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย • การชี้แจงทำความเข้าใจให้ล่ามหรือผู้ใกล้ชิดทราบถึงบทบาทหน้าที่ • การชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายได้ทราบถึงสิทธิของตนและบทบาทหน้าที่ของล่าม
	มาตรการที่ 5	การเยียวยาฟื้นฟูและช่วงระยะเวลาทบทวนไต่ตรง <ul style="list-style-type: none"> • การพิจารณาถึงระยะเวลาสำหรับการเยียวยาฟื้นฟูเพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยสำหรับผู้ที่เป็นผู้เสียหาย • แจ้งให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายได้ทราบถึงทางเลือกในการขอรับความช่วยเหลือ • ให้บริการที่พักพิงที่ปลอดภัย • ให้บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ • ให้ความช่วยเหลือในการได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศปลายทาง
	มาตรการที่ 6	การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ <ul style="list-style-type: none"> • การพิจารณากำหนดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งผ่านกระบวนการคัดแยกอย่างเป็นทางการ • ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศต้นทางและปลายทางตามความจำเป็น • จัดให้ผู้เสียหายได้มีหนังสือสำคัญประจำตัว • จัดให้ผู้เสียหายที่เป็นเด็กได้รับการคุ้มครอง • ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันเนื่องมาจากการคัดแยกผู้เสียหาย

มาตรการที่ 1: การรับรายงานแจ้งเหตุและการส่งต่อเบื้องต้น

คือ ระยะที่เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการคัดกรองเบื้องต้น ในกรณีที่พบว่า มีบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการรับรายงานแจ้งเหตุจากผู้ให้เบาะแสหรือในบันทึกรายงานแจ้งเหตุ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่รับผิดชอบในการเข้าช่วยเหลือให้พ้นจากสภาพที่เลวร้าย แล้วส่งต่อผู้เสียหายให้เข้ารับบริการคุ้มครองช่วยเหลือที่เหมาะสมและได้ที่พักพิงที่ปลอดภัย ทั้งนี้ เป็นที่ตระหนักว่าต้องมีคนไทยที่ไปประสบปัญหาตกทุกข์ได้ยากจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมการค้ามนุษย์ในต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการเข้าไปอยู่ในความคุ้มครองดูแลจากรัฐนั้น อาจมีปัจจัยเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะรับรายงานแจ้งเหตุจะเป็น

ในสถานที่ใด สถานะภาพของการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะต้องได้รับการยืนยันจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศปลายทาง ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นผู้กำหนดและตัดสินใจ ภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบขั้นตอนของประเทศนั้น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่จำเป็นที่จะต้องจัดเก็บข้อมูลของผลการพิจารณาคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นไว้ (ถ้ามี) สำหรับส่งต่อหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อใช้ประกอบในการดำเนินคดีและเรียกร้องสิทธิในภายหลัง

ในบางกรณี เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทย หรือกรมการกงสุล อาจเป็นผู้ได้รับแจ้งและมีข้อมูลที่สามารถคัดกรองเบื้องต้นได้ ซึ่งสามารถประสานงานร่วมกับหน่วยงานในประเทศไทยเพื่อหารือแนวทางการให้ความช่วยเหลือก่อนล่วงหน้าได้ แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่แล้ว การคัดกรองเบื้องต้นมักเกิดขึ้น ในช่วงที่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้รับแจ้งให้ปรับตัวบุคคลดังกล่าว ณ ท่าอากาศยาน ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการที่จะทำให้การคัดกรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีนี้ หากเป็นไปได้แล้ว ควรเร่งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในประเทศไทยก่อนล่วงหน้า เพื่อส่งต่อข้อมูลระหว่างกันสำหรับการสืบค้นข้อเท็จจริงมาประกอบการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือได้ดียิ่งขึ้น

ช่องทางการรับรายงานแจ้งเหตุ

ในประเทศปลายทาง บุคคลที่อาจเป็นผู้เสียหายสามารถเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองได้จากการรายงานแจ้งเหตุผ่านหลายช่องทางและวิธีการ ได้แก่

1. กรณีที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานตำรวจหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศปลายทาง ได้แจ้งประสานให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล เพื่อดำเนินการส่งกลับหรือผลักดันกลับซึ่งบุคคลที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจเป็นผู้เสียหาย
2. ผ่านหน่วยงานให้บริการสังคมในประเทศปลายทาง ซึ่งอาจเป็นบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ บุคลากรในการคมนาคมและขนส่งที่บังเอิญได้พบเจอตัวผู้เสียหาย และได้มีการประสานงานมายังสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล เพื่อให้ความช่วยเหลือในการรักษา หรืออาจบังเอิญติดต่อมาเพื่อการยืนยันสัญชาติและขอให้ออกหนังสือสำคัญประจำตัวหรือเอกสารต่าง ๆ
3. ผ่านหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานให้บริการสังคมในประเทศไทย ที่ได้รับแจ้งจากผู้เสียหาย สมาชิกในครอบครัวหรือชุมชน ประสานผ่านกองต่อต้านการค้ามนุษย์หรือประสานโดยตรงไปยังสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลในประเทศปลายทาง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์นั้น ๆ
4. ผู้เสียหายได้ติดต่อสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลโดยตรง เพื่อขอรับความช่วยเหลือในการส่งกลับ โดยได้แจ้งและแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้เสียหาย (Self identification)

เนื่องจากบางครั้งผู้เสียหายอาจได้รับทราบข้อมูลก่อนออกเดินทางจากประเทศไทยว่า สามารถร้องขอความช่วยเหลือได้จากสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลที่อยู่ใกล้ที่สุด ซึ่งอาจประสานผ่านทางโทรศัพท์สายด่วน ข้อความ สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ

5. ผ่านผู้เสียหายรายอื่น ผ่านครอบครัวหรือเพื่อน พลเมืองดี ที่ร้องขอความช่วยเหลือให้ติดตามผู้เสียหายที่กำลังประสบปัญหาอยู่ในประเทศปลายทาง โดยร้องขอโดยตรงมายังสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล หรือกรมการกงสุล หรือผ่านทางหน่วยงานในประเทศไทย ทั้งกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายอาสาสมัครและกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

6. ผ่านการสังเกตจากเจ้าหน้าที่จากกรณีที่มีบุคคลเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการออกหนังสือเดินทางใหม่ การตรวจลงตรา และมีเหตุที่น่าสงสัยในวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการประเมินและคัดกรองเบื้องต้น โดยทันทีว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ หรืออาจเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจตกเป็นผู้เสียหายได้หากไม่ให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ ให้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตถึงสภาพร่างกายหรือสภาวะทางสุขภาพว่า มีร่องรอยของการถูกกระทำทารุณกรรมหรือไม่ โดยสามารถใช้เกณฑ์การพิจารณาสัญญาณบอกเหตุดังต่อไปนี้ ในการตั้งข้อคำถามเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นหลักฐานของการถูกกระทำ

ตารางที่ 2 รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการคัดกรองเบื้องต้น

ข้อมูลที่จะต้องรวบรวมในการคัดกรองเบื้องต้น	
รายการตรวจสอบ	ข้อบ่งชี้
ประวัติส่วนบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> • ชื่อ นามสกุล • เพศ • อายุ • สัญชาติ • สถานภาพทางกฎหมาย • สถานภาพการสมรส • ความสามารถในการใช้ภาษาของประเทศปลายทางและภาษาอังกฤษ

ข้อมูลที่จะต้องรวบรวมในการคัดกรองเบื้องต้น	
รายการตรวจสอบ	ข้อบ่งชี้
ลักษณะทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • อาการบาดเจ็บจากการถูกตี (รอยแผลเป็น รอยฟกช้ำ กระดูกแตก ฯลฯ) • สัญญาณบ่งชี้อาการติดเชื้อที่ไม่ได้รับการรักษา (เป็นไข้ คอขาว ฯลฯ) • สัญญาณบ่งชี้โรคติดต่อ • สัญญาณบ่งชี้ของการถูกทรมาน (รอยแผลจากไฟไหม้ บาดแผล) • สัญญาณบ่งชี้ภาวะทุพโภชนา • มีอาการหวาดกลัว • มีพฤติกรรม แสดงออกถึงความทุกข์ใจหรือกังวลใจ
สภาพที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> • มีหลักฐานว่าถูกจำกัดหรือถูกกำกับควบคุมอย่างเข้มงวดในการเดินทางไปไหนมาไหน • สภาพที่อยู่อาศัยต่ำกว่ามาตรฐาน • ทำงานและพักอยู่อาศัยในที่แห่งเดียวกัน • มีการเปลี่ยนที่พักอาศัยอยู่บ่อย ๆ
สภาพการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ได้ทำงานหรือได้ทำงานแต่ไม่ตรงตามสัญญา • ไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่ตกลงไว้ • ทำงานเป็นระยะเวลาที่ยาวนานหลายชั่วโมงติดต่อกัน ไม่มีวันหยุด • สภาพการทำงานไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ • ถูกเปลี่ยนที่ทำงานบ่อยอย่างต่อเนื่อง • พบบุคคลนั้นปรากฏอยู่ในสถานประกอบการที่พบว่ามีผู้เสียหายคนอื่นกำลังประสบกับการถูกแสวงหาประโยชน์หรือถูกค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน
สถานภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • สถานภาพการเข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย • ไม่มีเอกสารเดินทางหรือหนังสือสำคัญประจำตัว หรือมีแต่เป็นเอกสารปลอม • มีคำสั่งให้ถูกเนรเทศ ฯลฯ

หน่วยงานรับแจ้งเหตุและแนวทางการดำเนินงาน

1. สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุล

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ ซึ่งอาจได้รับข้อมูลจากการแจ้งเหตุ จากการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของประเทศปลายทาง

ทาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง บุคลากรทางการแพทย์ พลเมืองดีหรือผู้เสียหายที่แสดงตนต่อสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลแล้วแต่กรณี

ในการคัดกรองและส่งต่อเบื้องต้น ควรดำเนินการ :

- แจ้งข้อมูลให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายได้ทราบว่าจะดำเนินการประเมินและต้องได้รับความยินยอมในการสัมภาษณ์
- พิจารณาสวัสดิภาพความปลอดภัย สิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย
- พิจารณาสภาวะทางสุขภาพ และสังเกตว่าผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายมีอาการบ่งบอกถึงภาวะความวิตกกังวล มีความเครียดหรือโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญด้วยหรือไม่ (PTSD)
- รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ โดยไม่มากเกินไปในทันทีที่ผู้ที่เป็นผู้เสียหายได้ให้ความยินยอมในการให้สัมภาษณ์และอนุญาตให้บันทึกข้อมูล ซึ่งควรแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าสามารถมีสิทธิที่จะเพิกถอนความยินยอมในการให้บันทึกข้อมูลก็ได้
- ให้คำนึงถึงข้อคิดเห็นและข้อกังวลของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายนำมาพิจารณาประกอบในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือด้วยความระมัดระวัง

ข้อพึงระวัง

ในกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอความช่วยเหลือและไม่ทราบว่าตนเองอยู่ในที่ใด หรือไม่กล้าเดินทางออกจากจุดที่แจ้งเหตุ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไม่ควรบอกให้ผู้เสียหายเดินทางมาหา ณ ที่ทำการ เนื่องจากผู้เสียหายมีความกังวลว่าจะไม่ปลอดภัย อาจไม่มีค่าพาหนะเดินทาง เจ้าหน้าที่ควรประสานแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ใกล้ที่สุดเร่งให้ความช่วยเหลือ

ในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก หรือสงสัยว่าจะเป็นเด็กหรือไม่ ให้ประสานแจ้งกับหน่วยงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ณ ประเทศนั้น ๆ เพื่อพิจารณาแต่งตั้งให้มีผู้ปกครองก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ และควรแจ้งให้ผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น ได้อยู่ร่วมกับเด็กในตลอดกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองและผู้ให้บริการสังคม จนกว่าจะพิจารณาหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่เด็กได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ในกรณีเป็นเด็กที่ลัดพรากจากพ่อแม่ เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการเชิงรุกในการสืบเสาะข้อเท็จจริงว่าเด็กผู้นั้นได้ถูกค้ามาหรือไม่ และทำให้เกิดความมั่นใจว่าเด็กผู้เสียหาย จะได้รับการคุ้มครองให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษตลอดกระบวนการ

ในการนี้ เจ้าหน้าที่ผู้สัมภาษณ์พึงตระหนักว่า ผู้เสียหายอาจไม่เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่ หรือให้ข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงแรกเริ่มของการให้ความคุ้มครอง ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวอาจมีความเกรงกลัวต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ด้วยเหตุที่เดินทางเข้าเมืองมาอย่างไม่ถูกต้อง อาจกังวลว่าการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันเป็นผลเกี่ยวข้องมาจากสภาพการณ์การค้ามนุษย์ หรืออาจถูกหลอกให้เข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะลงโทษตน หรือนายหน้าและผู้แสวงหาประโยชน์ได้คุกคาม ช่มชู้ว่าจะทำร้ายหรือล้างแค้นต่อตนหรือสมาชิกครอบครัว หรือแม้แต่อาจไม่เกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น อันเป็นผลเนื่องมาจากการถูกหลอกลวงจากการค้ามนุษย์ หรือบางครั้งผู้เสียหายไม่สามารถจดจำข้อมูลได้ทั้งหมด ให้ข้อมูลไม่เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างแน่นอน ด้วยอาจมีสถานะสูญเสียความทรงจำไปชั่วขณะจากสภาวะที่ได้รับ ความบอบช้ำทางด้านจิตใจ

ข้อพึงพิจารณา:

ผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย คือ บุคคลใด ๆ มีสิทธิที่จะตัดสินใจร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่ หรือต้องการความช่วยเหลือในระดับใด เวลาใดก็ได้ และจะต้องได้รับคำแนะนำปรึกษาหารือร่วมกับเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกำหนดมาตรการความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธไม่ขอรับความช่วยเหลือในเบื้องต้น ไม่ควรตัดสิทธิในการที่จะเข้าถึงความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้เสียหายอาจเปลี่ยนใจในภายหลัง

2. กรมการกงสุล

ทำหน้าที่ในการประสานงานรับแจ้งเหตุและส่งต่อข้อมูลจากหน่วยงานภายในประเทศไทยกับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล เพื่อให้หน่วยงานรับผิดชอบในประเทศปลายทางดำเนินการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการคัดกรองจากบุคคลที่มาขอหนังสือเดินทางหรือการตรวจลงตรา หากมีเหตุสงสัยว่าอาจมีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ ให้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยอาจพิจารณาใช้แนวคำถามดังต่อไปนี้¹¹

วัตถุประสงค์การเดินทาง

- ผู้ขอเอกสารสามารถอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการเดินทางได้อย่างชัดเจนหรือไม่ มีวัตถุประสงค์ใดในการเดินทาง และได้รับการชักนำชักชวนจากใคร
- ผู้ขอเอกสารเข้าใจถึงเงื่อนไขและสภาพการณ์ในที่หมายปลายทางหรือไม่ อย่างไร

¹¹ Council of the Baltic Sea States Secretariat, Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking, 2011,P. 26-28.

- ในการเดินทางมีผู้ชักชวนหรือเสนอแนะให้เดินทางได้ให้สัญญาใด ๆ ไว้หรือไม่ หากได้มีการทำสัญญา มีเอกสารคู่ฉบับเก็บไว้กับตัวหรือไม่
- ลักษณะงานที่จะไปทำ สถานที่ที่จะไปอยู่มีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์หรือไม่
- มีใครออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และช่วยในการจัดเตรียมในการมาขอเอกสารการเดินทางและมาสัมภาษณ์

แผนการเดินทาง

- ได้ซื้อบัตรโดยสารเครื่องบินแล้วหรือไม่ ซื้ออย่างไร
- ใครออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หากเป็นบุคคลอื่น ผู้ขอเอกสารต้องจ่ายเงินคืนให้กับบุคคลนั้นหรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขใด
- มีเงื่อนไขในสัญญาที่ระบุถึงการส่งกลับและการจ่ายเงินค่าบัตรโดยสาร
- วิธีการชำระเงินเพื่อซื้อบัตรโดยสาร
- สถานะทางการเงินของผู้ขอเอกสาร
- เดินทางโดยลำพังหรือเป็นกลุ่ม หากเดินทางเป็นกลุ่ม รู้จักกันมาก่อนหรือไม่ ผู้ร่วมเดินทางด้วยมีลักษณะเป็นอย่างไร ใครเดินทางมารับ ข้อมูลการเดินทางเป็นอย่างไร

ข้อมูลในการขอหนังสือตรวจลงตรา

- วัตถุประสงค์ของการขอ สถานที่ที่จะไปอยู่ ระยะเวลาที่จะไปอยู่
- คุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขในการขอหรือไม่
- ได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน/สถาบันในประเทศปลายทางหรือไม่
- ค่าใช้จ่ายเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัย สถานะทางการเงินของผู้ขอและผู้อนุญาต
- มีบัตรโดยสารเดินทางขากลับหรือไม่
- มีเพื่อนหรือญาติในประเทศปลายทางหรือไม่
- หากต้องการไปทำงานได้มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขของผู้ว่าจ้างหรือไม่ มีค่าตอบแทนเพียงพอที่ดำรงชีวิตหรือไม่
- ที่พักอาศัย อยู่กับใคร ใครออกค่าใช้จ่ายในที่พัก

3. ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เปิดให้บริการรับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์สายด่วนหมายเลข + 66 99 130 1300 ตลอด 24 ชั่วโมง และช่องทางการเข้าถึงผ่านระบบออนไลน์ทางแอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊ก โดยประสานงานกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ประสานส่งต่อข้อมูลไปยังกรมการกงสุล เพื่อประสานสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลในประเทศปลายทาง ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ซึ่งรองรับบริการเป็นภาษา 19 ภาษา โดยล่ามอาสาสมัครที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนกับศูนย์แล้ว ในทันทีที่มีผู้โทรแจ้งเหตุเข้ามา จะมีเจ้าหน้าที่รับเรื่องทางโทรศัพท์ และต่อสายไปยังล่ามอาสาสมัคร เพื่อให้ผู้โทรแจ้งเหตุ เจ้าหน้าที่รับเรื่องทางโทรศัพท์ และล่ามอาสาสมัครอยู่ในสายสนทนาพร้อมกัน ทั้งนี้ การรับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์จะมีข้อจำกัดมากกว่า เนื่องจากไม่สามารถเห็นภาพเหตุการณ์ และเก็บข้อมูลในรายละเอียดที่ชัดเจนได้ ผู้รับแจ้งจึงต้องพยายามรวบรวมรายละเอียดให้ได้มากที่สุด

ในขั้นตอนของการคัดกรองและส่งต่อเบื้องต้น ควรดำเนินการ :

- หากผู้แจ้งเป็นผู้เสียหาย ให้พยายามพูดคุยกับผู้เสียหายโดยตรง เพื่อหารือในวิธีการรายงานแจ้งเหตุ ทางเลือกในการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือ ให้ข้อมูลหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤติ และควรได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายในการที่จะส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและหลักการของการรักษาความลับ ทั้งนี้ อาจต้องพิจารณาความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการส่งต่อข้อมูลเพื่อแจ้งเหตุต่อไปหรือไม่ กรณีที่มีอันตรายในภาวะวิกฤติให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ในทันที

- เมื่อเจ้าหน้าที่รับเรื่องพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้โทรแจ้ง อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้รับรายงานและหารือกับนักสังคมสงเคราะห์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายของศูนย์ ให้กำกับดูแลกรณีการค้ามนุษย์ เพื่อกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือและระยะเวลาความเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- การตัดสินใจว่าจะดำเนินการมาตรการใด จะมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียดของข้อมูลที่จะนำมาพิจารณาประกอบ ทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ลักษณะหรือรูปแบบของการค้ามนุษย์ ความเร่งด่วน ความต้องการและความประสงค์ของผู้เสียหาย โดยสามารถอ้างอิงแนวทางการเก็บข้อมูลตามตารางที่ 1 รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการคัดกรองเบื้องต้น

- โทรติดตามในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้โทรแจ้ง โดยให้สอบถามถึงวิธีการและเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถติดต่อกับผู้เสียหายได้โดยปลอดภัยสำหรับผู้โทรแจ้ง

- ให้รายงานต่อกองต่อต้านการค้ามนุษย์ และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ในกรณีที่มีเหตุการณ์เร่งด่วนฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- เกณฑ์การพิจารณาระดับของความเร่งด่วนเพื่อดำเนินการต่อเนื่อง จำแนกได้เป็น

ระดับเร่งด่วน: ให้นักสังคมสงเคราะห์หรือผู้กำกับดูแลกรณีการคุ้มครองของศูนย์เริ่มพิจารณากำหนดแผนการให้ความช่วยเหลือในระหว่างที่ผู้รับแจ้งยังอยู่ในสายสนทนาหรือในพื้นที่ที่วางสาย กรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กให้ถือว่าเป็นกรณีเร่งด่วนทุกราย

ระดับที่ไม่เร่งด่วน: ให้ผู้รับแจ้งเสนอต่อนักสังคมสงเคราะห์หรือผู้กำกับดูแลกรณีการคุ้มครองของศูนย์ภายใน 24 ชั่วโมง

กรณีที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ: ให้พยายามติดต่อผู้โทรแจ้งเท่าที่จะสามารถกระทำได้เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม หากไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอเพื่อส่งต่อให้หน่วยงานรับผิดชอบสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว อาจพิจารณาไม่ส่งต่อข้อมูลเพื่อรายงานแจ้งเหตุไปยังหน่วยงานรับผิดชอบ

- ส่งต่อข้อมูลไปยังกองต่อต้านการค้ามนุษย์ และติดตามผลเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือแล้ว หรือติดตามผลโดยตรงจากผู้โทรแจ้ง

- ลงบันทึกในระบบช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศและจัดทำรายงาน/ข้อมูลเชิงสถิติเสนอผู้บังคับบัญชา

ข้อพึงพิจารณา:

เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเหตุของศูนย์ จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้โทรแจ้งต่อบุคคลใด ๆ หากไม่ได้รับความยินยอม ยกเว้นในกรณีที่เป็เด็ก หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจเกิดอันตรายต่อผู้โทรแจ้งหรือบุคคลอื่น

4. เครือข่ายอาสาสมัคร

อาสาสมัครเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดหรือผู้เสียหายรู้จัก หรือได้รับการบอกเล่าจากผู้ที่รู้จักว่าสามารถให้คำแนะนำปรึกษาและประสานการให้ความช่วยเหลือได้ ซึ่งมักได้รับความไว้วางใจมากกว่าเจ้าหน้าที่รัฐ หรือบางครั้งอาจเป็นผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์หรือพบกับผู้เสียหายโดยบังเอิญ ในประเทศปลายทางมีเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ เช่น เครือข่ายหญิงไทยในยุโรป ที่ให้บริการคำแนะนำปรึกษา ในขณะที่พื้นที่ต้นทางจะมีเครือข่ายอาสาสมัครอยู่ในชุมชน รวมถึงกลุ่มช่วยเหลือตนเอง เช่น กลุ่มหญิงสู้ชีวิต กลุ่ม SEPOM ฯลฯ ทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชน ซึ่งในการคัดกรองและส่งต่อเบื้องต้น ควรดำเนินการ:

- รับฟังข้อมูลด้วยความเข้าใจ ไม่เร่งรัดหรือบังคับเอาข้อมูลเรื่องราวจากผู้แจ้งหรือผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ไม่มีภาวะเร่งด่วนในการต้องประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือ

- ควรใช้ถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยนและเป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักประเมินสภาวะอารมณ์ บุคลิกลักษณะของผู้แจ้ง คอยป้อนคำถามอย่างครบถ้วนและเหมาะสม คํานึงถึงระดับภาษา สภาพความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- คอยสังเกตในข้อเท็จจริงต่าง ๆ และประเมินถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้แจ้ง ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด วิเคราะห์เรื่องใดเป็นข้อเท็จจริง เรื่องใดเป็นความคิดเห็นของผู้แจ้ง ความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- ตระหนักถึงรูปแบบของการสื่อสาร ข้อจำกัด กำหนดระยะเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์มากที่สุด
- รักษาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และผู้แจ้งไว้เป็นความลับและให้รายงานแจ้งเหตุ ไปยังหน่วยงานรับผิดชอบโดยทันที
- ไม่ควรดำเนินการสืบค้นข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ด้วยเหตุผลทางด้านการรักษาความปลอดภัยและการลดความเสี่ยงในการทำลายข้อมูลพยานหลักฐานจากความไม่ชำนาญ ในการเก็บข้อมูล
- ควบคุมสติ ลดความตื่นเต้น ความประหม่าจากการได้รับแจ้งในกรณีที่มีเหตุการณ์ที่น่าตกใจ
- กรณีที่รับแจ้งจากทางโทรศัพท์ให้คํานวณโอกาสที่ผู้โทรแจ้งที่เป็นผู้เสียหาย จะสามารถติดต่อได้อีกหรือไม่ หากไม่มีโอกาสพยายามให้ได้ข้อมูลในสถานที่ที่ผู้เสียหายประสบเหตุ มาก่อนเป็นลำดับแรกและให้ได้รายละเอียดให้มากที่สุด

แผนภาพที่ 2 แนวทางการบันทึกข้อมูลและรายงานแจ้งเหตุ

มาตรการที่ 2 การชี้แจงสิทธิ ให้ข้อมูลบริการและความช่วยเหลือเบื้องต้น

เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการชี้แจงสิทธิและข้อมูลการบริการให้แก่ผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างครบถ้วน พร้อมทั้งจัดบริการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ซึ่งควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือในทันทีก่อนเริ่มการชี้แจงสิทธิหรือบริการ โดยสอบถามบุคคลนั้นว่ามีความต้องการได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วนใด ๆ หรือไม่

สิทธิหน้าที่และข้อมูลการบริการ

จัดบริการเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

- อาหาร น้ำดื่ม
- เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มที่ให้ความอบอุ่น การดูแลสุขอนามัย ห้องน้ำ
- การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน
- การติดต่อกับสมาชิกครอบครัวหรือบุคคลอื่นในกรณีที่พิจารณาแล้วว่าจะมีความปลอดภัย

สิทธิและหน้าที่

- สิทธิและหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- ระยะเวลาในการเยียวยาฟื้นฟูและระยะเวลาการทบทวนไตร่ตรอง (ตามเงื่อนไขทางกฎหมายของประเทศปลายทาง)
- บริการที่จัดให้ (ที่พัก การให้คำปรึกษา ฯลฯ)
- กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือ และการส่งต่อเข้ารับความช่วยเหลือในขั้นตอนถัดไป
- ข้อพิจารณาด้านการรักษาความปลอดภัย
- การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

การให้ข้อมูลถึงสิทธิและบริการถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ลดความวิตกกังวลและความไม่แน่ใจในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้สามารถประคับประคองกำกับควบคุมชีวิตตนเองได้อีกครั้ง และถือเป็นขั้นแรกในการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้ร้องขอความช่วยเหลือและหน่วยงาน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลควรได้รับการฝึกฝนอบรมในการแจ้งสิทธิและบริการ โดยทำงานร่วมกับล่ามแปลภาษา

ในกรณีที่เป็เด็ก เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมในการให้ข้อมูลและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม โดยมีผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งอยู่ด้วยตลอดเวลา เพื่อสร้างหลักประกันว่าความต้องการขั้นพื้นฐานและสิทธิของเด็กได้รับการตอบสนอง

ในการให้ข้อมูลและจัดบริการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ควรดำเนินการด้วย:

- ทำหน้าที่เป็นมิตร เห็นอกเห็นใจ มีความเป็นวิชาชีพ และให้ข้อมูลที่ชัดเจน โดยใช้ภาษาง่าย ๆ หรือทำงานร่วมกับล่ามแปลภาษา ในการสื่อสารทั้งทางด้านวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่เป็นเด็กให้ดำเนินการให้ข้อมูลเป็นภาษาที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก หรือในบางกรณีอาจใช้วิธีแจ้งผ่านผู้ปกครองที่แต่งตั้งให้ดูแลเด็ก แล้วให้ผู้ปกครองเป็นผู้ถ่ายทอดให้กับเด็กอีกทอดหนึ่ง
- สนับสนุนให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ตั้งคำถามกลับเพื่อขอทราบความชัดเจนในการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ได้
- สอบถามว่าผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีความเข้าใจต่อข้อมูลที่ให้ไปชัดเจนหรือไม่
- ให้ทบทวนและประเมินทางเลือกที่มีอยู่
- ไม่ควรบังคับให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารใด ๆ หากไม่ได้รับการให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงสิทธิและบริการเสียก่อน ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการลงลายมือชื่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการบันทึกข้อมูล จะต้องไม่อยู่บนการกำหนดเงื่อนไขว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่
- การให้ข้อมูลควรดำเนินการในสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัว ปลอดภัยและผ่อนคลาย และไม่มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องร่วมอยู่ด้วย
- บุคคลใดที่ปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์หรือรับความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ที่ยังคงควรที่จะให้ข้อมูลและรายละเอียดสำหรับการติดต่อเพื่อขอรับความช่วยเหลือในกรณีที่อาจมีการเปลี่ยนใจในภายหลัง

การแจ้งสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหาย

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 33 กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย ที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพในทุกขั้นตอน ทั้งก่อนระหว่าง และหลังจากการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้ โดยให้รับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายประกอบด้วย ซึ่งในกรณีของผู้เสียหายชาวไทยจะต้องดำเนินการแจ้งสิทธิและให้ข้อมูลความช่วยเหลือจากรัฐบาลไทย และควรให้ผู้เสียหายได้ลงลายมือชื่ออย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในการแสดงความยินยอมที่จะประสงค์รับสิทธินั้นหรือไม่ก็ตาม สิทธิอันพึงมีที่ผู้เสียหายจะได้รับประกอบด้วย

แผนภาพที่ 3 สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

สิทธิในการไม่ถูกดำเนินคดี
จะได้รับการยกเว้นไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการค้ามนุษย์ (มาตรา 41)

สิทธิในการได้รับการคุ้มครองปลอดภัย
ที่พักที่ปลอดภัย (มาตรา 33) การคุ้มครองความปลอดภัยตนเองและครอบครัว (มาตรา 36) การส่งกลับ (มาตรา 38) การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (มาตรา 56)

สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลกระบวนการร้องทุกข์
การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย (มาตรา 33) การแจ้งสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย (มาตรา 34)

สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย
การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิด (มาตรา 35)

สิทธิในการได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล
เงินกองทุน (มาตรา 44)
ค่าตอบแทนฐานะพยานในคดีอาญา

แผนภาพที่ 4 เงินช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

เงินช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

<ul style="list-style-type: none"> ค่าครองชีพ ค่ารักษาพยาบาลตามจ่ายจริง ค่าใช้จ่ายในการบำบัดฟื้นฟู ค่าขาดประโยชน์นับตั้งแต่ไม่สามารถทำงานได้ ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการศึกษาหรือการฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับภูมิลำเนา 	<ul style="list-style-type: none"> ครั้งละ 3,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง ต่อราย ต่อปี ครั้งละ 30,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง ต่อปี จ่ายจริงไม่เกิน 20,000 บาท วันละ 300 บาท ต่อเนื่องไม่เกิน 1 ปี ครั้งละ 3,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง ต่อราย ต่อปี
---	---

} ตามที่คณะกรรมการบริการกองทุน เพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พิจารณานอมนุมัติตามความจำเป็นและเหมาะสม

มาตรการที่ 3 การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น

ขั้นตอนการประเมินจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังในการประเมินสถานการณ์ของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ

- พิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
- ประเมินความต้องการในการได้รับการรักษาพยาบาลเป็นการเร่งด่วนหรือในภาวะฉุกเฉิน
- ประเมินความเสี่ยงทางด้านความปลอดภัยจากผู้ค้ามนุษย์ทั้งในสถานการณ์ที่เกิด

เฉพาะหน้าหรืออาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

- กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสร้างหลักประกันถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยและสุขภาพที่ดีของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- ในกรณีที่เป็เด็ก จะต้องดำเนินการเพิ่มเติมในด้านการกำหนดขั้นตอนและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมว่า เด็กจะได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อเด็ก รวมถึงการแต่งตั้งผู้ปกครองสำหรับเด็กที่ไร้อุปการะจากบิดามารดา

<p>การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ</p>	<p>กรณีที่เป็นเด็กไทย หน่วยงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กของประเทศปลายทาง จะมีหน้าที่หลักในการติดต่อกับหน่วยงานของไทย โดยอาจติดต่อผ่าน</p> <ul style="list-style-type: none"> • สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศปลายทาง • ผ่านหน่วยงานบริการสังคมระหว่างประเทศ (International Social Services) ติดต่อมายังกรมกิจการเด็กและเยาวชน ประเทศไทย • ผ่านองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศปลายทางและสำนักงานในประเทศไทย ซึ่งจะประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในกรณีที่เป็ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม
--	--

การประเมินความเสี่ยงจะกระทำภายหลังจากที่ได้มีการดำเนินการต่อผู้ที่อาจเป็ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนี้

- ให้ข้อมูลในการชี้แจงสิทธิและบริการ
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น
- เปิดโอกาสให้ซักถามหรือร้องขอในเรื่องหนึ่งเรื่องใด
- ทำให้บุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือเกิดความรู้สึกว่ามีคนคอยปกป้อง
- บุคคลนั้นได้ให้ความยินยอมที่จะให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่แล้ว

- จัดให้มีสถานที่ในการสัมภาษณ์ที่มีความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย
- ตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพเฉพาะหน้า เช่น ความหิว ความหนาว ความเหน็ดเหนื่อย และสามารถจัดบริการความช่วยเหลือทางการแพทย์ในกรณีฉุกเฉินได้
- หากบุคคลนั้นร้องขอให้มีการปรึกษาทางด้านกฎหมายส่วนตัว
- หรือร้องขอที่จะเลื่อนหรือปฏิเสธการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น
- กรณีเด็กที่ไม่มีผู้ปกครอง จะต้องจัดให้มีผู้ปกครองสวัสดิภาพตามกฎหมายที่รับผิดชอบเด็กอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์ด้วย

ผู้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือวิชาชีพ ที่ได้รับมอบหมาย และผ่านการฝึกอบรมในการสอบปากคำเด็ก ดำเนินการพร้อมกับคณะทำงานสหวิชาชีพ อันประกอบด้วยพนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก เจ้าหน้าที่รัฐ และ/หรือองค์กรภาคเอกชน ล่ามแปลภาษา โดยควรจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา และผู้คุ้มครองสวัสดิภาพที่ได้รับการแต่งตั้งร่วมอยู่ด้วย ซึ่งอาจมีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับกฎหมายและระเบียบขั้นตอนของการสัมภาษณ์เด็กของประเทศปลายทางนั้นด้วย

วิธีการสัมภาษณ์

- ให้เริ่มถามคำถามเกี่ยวกับประเด็นทางสุขภาพและสวัสดิภาพความปลอดภัยของบุคคลที่ได้รับการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมและพิจารณาถึงความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจว่าพร้อมที่จะให้ข้อมูลได้มากน้อยเพียงใด และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยต่อสวัสดิภาพของบุคคลนั้น ช่วยให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้รับการสัมภาษณ์
- ไม่ควรเริ่มการสัมภาษณ์ หากยังปรากฏว่ามีบุคคลอื่นที่มาจากสถานที่เกิดเหตุร่วมอยู่ด้วย เช่น ผู้เสียหายคนอื่น นายจ้าง ผู้ควบคุมดูแล นายหน้า ผู้สื่อข่าว ฯลฯ
- ควรจัดให้มีเอกสารแสดงความยินยอมของผู้รับการสัมภาษณ์ที่ได้ลงลายมือชื่อให้ความยินยอมแล้ว จัดวางให้เห็นอยู่ตลอดเวลาในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น
- ยึดหลักจรรยาบรรณและความปลอดภัยตลอดการสัมภาษณ์ ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษร่วมกับโครงการความร่วมมือสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ ได้จัดแปลไว้ใน **คู่มือแนะนำการปฏิบัติด้านจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนในการต่อต้านการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551**

ข้อมูลตามตารางที่ 3 ในด้านล่างนี้ แสดงให้เห็นถึงข้อบ่งชี้ด้านความเสี่ยงสำหรับใช้เป็นประเด็นในการตั้งคำถามเพื่อการประเมิน โดยพึงสอบถามด้วยความระมัดระวัง มีความละเอียดอ่อน และถูกต้อง รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ สภาวะความปลอดภัย ซึ่งการตั้งคำถามอาจมีความแตกต่าง

กันไปในแต่ละสถานการณ์ และความต้องการของผู้เสียหาย โดยพิจารณาปรับให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

เมื่อได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงแล้ว หากพบว่าจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีมาตรการคุ้มครองเป็นพิเศษแล้ว จะต้องจัดทำแผนงานการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยปรึกษาหารือร่วมกับผู้รับการสัมภาษณ์ และให้การคุ้มครองในทันที โดยแผนงานดังกล่าวจะต้องกำหนดรายการของมาตรการรักษาความปลอดภัย ขั้นตอนต่าง ๆ ในรายละเอียด และสามารถเริ่มดำเนินงานตามแผนงานได้ทันที ภายหลังจากที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนและได้รับความยินยอมกับแผนงานจากผู้รับการสัมภาษณ์ดังกล่าวแล้ว ซึ่งจะต้องจัดการเกี่ยวกับการทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย มีกฎระเบียบในการรักษาความปลอดภัย ในกรณีที่เป็นเด็ก แผนงานดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองที่แต่งตั้งให้ดูแลเด็กผู้เสียหายด้วย

การประเมินความเสี่ยงจะต้องกระทำอยู่เป็นระยะ และทบทวนแผนงานการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างหลักประกันถึงสวัสดิภาพความปลอดภัย ทั้งในส่วนของผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้ให้ความช่วยเหลือด้วย

ตารางที่ 3 เกณฑ์การพิจารณาประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น

เกณฑ์พิจารณาประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น		
ข้อมูลประวัติส่วนบุคคล		
ประเด็นทางสุขภาพ		
ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1	อาการทางโรค (ปวดศีรษะ เมื่อยล้า เวียนศีรษะ ปวดหลัง ท้องหรือปวดท้อง โรคผิวหนัง ปัญหาเกี่ยวกับการมองเห็น โรคหัวใจ ปัญหาเกี่ยวกับการหายใจ อาการปวดฟัน ฯลฯ)	
2	ภาวะทางด้านสุขภาพจิต (ปัญหาความจำ การร้องไห้บ่อย, ความกังวล ความโกรธ ความผิดปกติของความเครียด ความเกลียดชัง ความก้าวร้าว ความผิดปกติของอาการเครียดหลังจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ PTSD ฯลฯ)	
3	อาการเจ็บป่วยทั้งในปัจจุบันและอดีต (แนวโน้มที่จะทำร้ายตัวเอง มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย ฯลฯ)	

4	ภาวะไร้ความสามารถ หรือมีความเสี่ยงสูง (โรคหัวใจ โรคลมชัก โรคหอบหืด)	
5	มีความบกพร่องในการเรียนรู้	
6	โรคติดต่อ (วัณโรค ฯลฯ) รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	
7	ติดสารเสพติด (สุรา ยาเสพติด) รวมถึงเสพติดการพนัน	
8	อื่น ๆ	

ประเด็นทางด้านสวัสดิภาพความปลอดภัย

1	ข้อกังวลด้านความปลอดภัย ณ ปัจจุบัน	
2	ข้อกังวลด้านความปลอดภัยในอดีต	
3	บุคคลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหาย	
4	ข้อกังวลด้านความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว เพื่อนหรือคนรู้จัก	
5	ข้อกังวลหรือความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่นที่รู้จัก	
6	สถานที่ที่อาจไม่ปลอดภัยทั้งในพื้นที่ประเทศปลายทางและประเทศต้นทาง	
7	อื่น ๆ	

มาตรการที่ 4 การให้ความช่วยเหลือด้านภาษาและการแปล

ในกรณีที่ผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย ไม่สามารถสื่อสารในภาษาของประเทศปลายทางได้ หรือมีข้อจำกัดในการสื่อสารได้ด้วยตนเอง ให้เจ้าหน้าที่สถานทูต/สถานกงสุลไทย ประสานการจัดหาล่ามแปลภาษาให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารระหว่างผู้เสียหายกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของประเทศปลายทาง ตั้งแต่กระบวนการคัดกรองเบื้องต้นไปจนถึงการส่งต่อเข้ารับบริการ โดยให้แจ้งขอรับความยินยอมจากผู้ที่เป็นผู้เสียหายเสียก่อนนั้น ในการนี้ ควรคัดเลือกล่ามแปลภาษาที่มีความเหมาะสม ผ่านการฝึกอบรมในการทำงานกับผู้เปราะบาง และในกรณีที่เป็เด็ก ล่ามแปลภาษาควรได้รับการฝึกอบรมในการสัมภาษณ์เด็ก มีความรู้เรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาและความต้องการทางด้านอารมณ์ของเด็ก

หน่วยงานควรจัดให้มีรายชื่อล่ามแปลภาษาที่น่าเชื่อถือและหรือผ่านการอบรม โดยพิจารณาคัดเลือกจากบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 เกณฑ์การพิจารณาขั้นตํ่าในการคัดเลือกลํากลํมแปลภาษา

เกณฑ์พิจารณาขั้นตํ่าในการคัดเลือกลํากลํมแปลภาษา		
ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	ไม่รู้จ้กับผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายมาก่อน	
2.	ไม่ได้มีภูมิลํานามาจากที่เดียวกัน	
3.	ไม่มีพื้นเพมาจากชนกลุ่มน้อยที่มีสถานการณ์ความขัดแย้ง	
4.	ไม่รู้จ้กับผู้กระทำผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการคํานุญช้ และอยู่ในสถานที่ที่มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหาย	
5.	อื่น ๆ	

รายการสำหรับเตรียมการจัดทำข้อตกลงในการให้บริการแปลภาษาขั้นตํ่า		
1.	การชี้แจงในการยึดหลักการปฏิบัติที่ลํากลํมจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลอื่น	
2.	กำหนดข้อห้ามในการเปิดเผยข้อมูลของลํากลํมแปลภาษา	
3.	กำหนดข้อห้ามในการให้ลํากลํมมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ทางวิชาชีพ และทางสังคมกับผู้ที่เป็นผู้เสียหายโดยตรง	
4.	ข้อกำหนดบทบาทหน้าที่การรายงานของลํากลํมต่อเจ้าหน้าที่	
5.	ให้ข้อมูลสรุปการทำงานบริการแปลทั้งก่อนและภายหลังการแปล	
6.	พิจารณาจำนวนชั่วโมงการสัมภาษณ์และช่วงพัก	
7.	พิจารณาระยะเวลาที่ลํากลํมพร้อมในการทำงาน	
8.	ลํากลํมมีสิทธิในการปฏิเสธที่จะให้บริการการแปล	
9.	จัดมาตรการรักษาความปลอดภัยหากจำเป็น	
10.	รายละเอียดและเงื่อนไขในการจ่ายเงินค่าตอบแทนลํากลํม	
11.	แนวทางการยุติสัญญาจ้างลํากลํม	
12.	อื่น ๆ	

ไม่ควรใช้ล่ำนหรือบุคคลที่พบว่ามาจากสถานที่ที่เกิดเหตุ หรือที่ทำงานเดียวกัน แม้ว่าจจะอ้างว่าเป็นเพื่อน หรือสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตาม และไม่ควรรู้ใช้ผู้เสียหายคนอื่นมาเป็นล่ำนให้ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่ได้อาจมีความลำเอียงหรืออคติ ทำให้ข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ แล้วยังอาจทำให้ผู้เสียหายที่มาทำหน้าที่แปลให้ได้รับผลกระทบซ้ำจากความบอบช้ำทางด้านจิตใจ จากการต้องรับฟังเรื่องราวที่สะเทือนใจอีกด้วย

วิธีการดำเนินงาน

- ก่อนการสัมภาษณ์ จะต้องแจ้งข้อมูลต่อผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของล่ำน และสิทธิในการปฏิเสธที่จะไม่ใช้ล่ำนที่หน่วยงานจัดหาให้
- เจ้าหน้าที่ควรแจ้งล่ำนให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการการสัมภาษณ์ ข้อผูกพันและข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งในระหว่างและภายหลังการสัมภาษณ์ โดยให้แจ้งถึงข้อปฏิบัติต่าง ๆ และสัญญาจ้างต่อล่ำนทางวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร
- การแปลภาษาจะต้องดำเนินการไปในลักษณะที่มีความละเอียดอ่อนต่อเพศสภาพ วัย และวัฒนธรรมของผู้รับการสัมภาษณ์
- ล่ำนต้องลงลายมือชื่อเพื่อรับรองความถูกต้องของการแปลและการเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ
- ผู้รับการสัมภาษณ์จะต้องลงลายมือชื่อรับรองว่าได้รับบริการแปลภาษาตามที่ได้จัดเตรียมไว้ ในกรณีที่ไม่ประสงค์รับบริการ จะต้องลงลายมือชื่อด้วยเช่นกัน และในกรณีเป็นเด็ก จะต้องลงลายมือชื่อผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งไว้ด้วย

ทั้งนี้ ผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายอาจรู้สึกไม่สบายใจ ในการปฏิเสธที่จะใช้บริการของล่ำนที่จัดหาให้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการสัมภาษณ์นี้ ที่จะหาข้อบ่งชี้หรือสัญญาณบอกเหตุอื่น ว่าด้วยเหตุผลใดที่บุคคลนั้นปฏิเสธการใช้ล่ำนที่หน่วยงานจัดหาให้

มาตรการที่ 5 การเยียวยาฟื้นฟูและช่วงระยะเวลาทบทวนไตร่ตรอง

มาตรการในข้อนี้จะขึ้นอยู่กับบริบททางนโยบายและกฎหมายของประเทศปลายทางว่าจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นผู้เสียหาย ได้มีระยะเวลาของการทบทวนไตร่ตรอง (Reflection Period) ก่อนการตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐ ในการให้ข้อมูลและเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องให้ระยะเวลาสำหรับการเยียวยาฟื้นฟู และเลือกตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของตน โดยอยู่บนพื้นฐานของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน อันเป็นไปตามหลักการในการเคารพสิทธิมนุษยชน

ในบางประเทศจะจัดให้ผู้เสียหายได้รับสิทธิในการอยู่ในความคุ้มครองในช่วงของ “ระยะเวลาทบทวนไต่ตรอง” ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะให้ความร่วมมือในการเป็นพยานหรือไม่ก็ตาม และมักจัดให้ผู้เสียหายได้มีสถานภาพการพำนักอยู่ในประเทศปลายทางเป็นการชั่วคราว โดยยึดหลักการว่าการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการที่รับผิดชอบ จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและไม่ถือว่าเป็นเงื่อนไขในการต่อรองว่าบุคคลนั้นจะได้รับการพิจารณาสถานภาพและสิทธิในฐานะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า การให้ผู้เสียหายได้มีระยะเวลาของการเยียวยาฟื้นฟู และการทบทวนไต่ตรอง ได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุนให้ผู้ที่ขอรับความช่วยเหลือ เกิดความรู้สึกไว้นั่นเชื่อใจต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและเชื่อมั่นในขีดความสามารถของรัฐที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เสียหายได้

องค์ประกอบสำคัญในการจัดให้ผู้เสียหายอยู่ในระยะการเยียวยาฟื้นฟู และการทบทวนไต่ตรอง จะประกอบด้วย

- ที่พักพิงที่ปลอดภัย
- การคุ้มครองสวัสดิภาพความช่วยเหลือเบื้องต้น
- ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกในการได้รับความช่วยเหลือในระยะยาว ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ความช่วยเหลือในการส่งกลับ ฯลฯ
- ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเยียวยาฟื้นฟูและพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ และความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการที่รับผิดชอบ
- การอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศปลายทางได้เป็นการชั่วคราว โดยไม่มีการผลักดันกลับ (ถ้าหากประเทศปลายทางนั้น ๆ มีการอนุญาตไว้)

ในกรณีที่เด็กที่อาจเป็นผู้เสียหาย ผู้ปกครอง หน่วยงานให้บริการสังคมและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรใช้ระยะเวลาในการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองนั้น เริ่มกระบวนการในการพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งในระยะปานกลางและระยะยาว

การประสานความร่วมมือ

ระหว่างประเทศ

กรณีที่เป็นเด็กไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศปลายทาง มีหน้าที่หลักในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย เว้นไว้เสียแต่ว่าการติดต่อนั้นอาจเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของเด็กหรือของบุคคลอื่น ซึ่งการติดต่อนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ:

- พิจารณากำหนดผู้ที่มีอำนาจในการปกครองเด็ก ในกรณีที่เป็นเด็กไทยเดินทางตามลำพัง
- พิจารณากำหนดทางออกที่ยั่งยืนในระยะยาวในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก

ระยะเวลาของการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองนี้ จะได้รับโดยทันทีภายหลังจากที่มีการคัดแยกและพบว่ามิได้มีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าว เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และช่วงระยะเวลาแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของประเทศปลายทาง ซึ่งประเทศในทวีปยุโรปแล้ว ส่วนใหญ่จะอนุญาตให้กับผู้เสียหายเป็นจำนวนอย่างน้อย 30 วัน

การประสานงานในเรื่องนี้ ควรมีการแต่งตั้งผู้จัดการรายกรณีจากหน่วยงานให้บริการในประเทศปลายทาง หากไม่สามารถแต่งตั้งผู้จัดการรายกรณีในขั้นตอนนี้ได้ ให้มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้ใดผู้หนึ่ง โดยอาจเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา รับผิดชอบในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายในระหว่างการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองนี้

ในกรณีที่เป็นเด็กที่อาจเป็นผู้เสียหาย ผู้ปกครอง หน่วยงานให้บริการสังคมและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรใช้ระยะเวลาในการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองนั้นเริ่มกระบวนการในการพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งในระยะกลางและระยะยาวในกรณีที่เป็นเด็กที่อาจเป็นผู้เสียหาย ให้ผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณีโดยอัตโนมัติ ซึ่งถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้เด็กได้รับการปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

วิธีการดำเนินงาน

- ชี้แจงข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ระยะเวลา สิทธิประโยชน์ และข้อห้ามต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรอง
 - จะต้องไม่มีการผลักดันกลับในช่วงเวลานี้
 - ยังไม่ควรมีการดำเนินการสอบสวนในช่วงเวลานี้ ซึ่งการตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ จะเกิดขึ้นโดยทันทีที่ระยะเวลาการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองสิ้นสุดลง

มาตรการที่ 6 การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จัดเป็นขั้นตอนของการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างเป็นทางการ เพื่อพิจารณา กำหนดว่าผู้ที่เป็นผู้เสียหาย จะได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ซึ่งจะดำเนินการเมื่อระยะเวลาการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไต่ตรองสิ้นสุดลง และได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายแล้ว

ในกระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นี้ จะไม่สามารถดำเนินการได้ หากผู้จัดการรายกรณีพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลดังกล่าว

- ยังคงแสดงอาการเป็นทุกข์หรือมีความกังวลอย่างหนัก
- อยู่ในภาวะซึมเศร้าและร้องไห้
- มีท่าที่เป็นปรปักษ์หรือก้าวร้าวต่อเจ้าหน้าที่
- ยังอยู่ในสถานที่ที่ไม่เป็นส่วนตัว
- ต้องการได้รับความช่วยเหลือทางการแพทย์
- ร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- ร้องขอที่จะเลื่อนหรือปฏิเสธการสัมภาษณ์
- เป็นเด็กและยังไม่มีผู้ปกครองร่วมอยู่ด้วย หรือยังไม่มี การแต่งตั้งผู้ปกครอง

ผู้จัดการรายกรณีหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็น เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ องค์การภาคเอกชน และ/หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ผู้สัมภาษณ์ เพื่อการคัดแยกควรผ่านการฝึกอบรมเป็นพิเศษ และปฏิบัติตามแนวทางการคัดแยกของประเทศนั้น ๆ หรือของประเทศไทย พร้อมทั้งจัดหาทีมเข้าร่วมในการคัดแยก ซึ่งควรได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย

ในกรณีที่เป็เด็กที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสัมภาษณ์เด็ก และควรจัดให้มีผู้ปกครองของเด็ก อยู่ร่วมด้วยในการสัมภาษณ์ในทุกขั้นตอน

การสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรกระทำโดยวิธีการดังนี้:

- ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยการสื่อสารทางเดียวหรือสองทาง ระหว่างผู้แทนของหน่วยงาน ตำรวจและหน่วยงานให้บริการ กับผู้ที่เป็นผู้เสียหาย
- รวบรวมและประเมินพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อมูล ที่ได้รับจากผู้ที่เป็นผู้เสียหาย
- การประเมินวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้

ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ควรให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องแก่ผู้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเป้าหมายของการสัมภาษณ์ และผลที่จะเกิดขึ้นตามมา เมื่อกระบวนการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ให้ดำเนินการชี้แจงนโยบายในการคุ้มครองการรักษาความลับ แจงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและภาระหน้าที่ของตน และจัดให้มีล่ามแปลภาษาอยู่ด้วยในการสัมภาษณ์ หากต้องทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของประเทศปลายทาง

การสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้พิจารณาใช้แนวชุดคำถามในการรวบรวมข้อเท็จจริงมาประกอบการพิจารณาว่า บุคคลนั้นตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์หรือไม่ ทั้งนี้ ควรปรับรูปแบบข้อคำถามให้เหมาะสม ใช้ภาษาที่ผู้เสียหายเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอและควรเลือกเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องโดยไม่มากไม่น้อยจนเกินไป จากนั้นให้นำบันทึกข้อมูลมาประเมินอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์การพิจารณาและมีความเป็นธรรม โดยควรได้รับความยินยอมจากผู้รับการสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งผู้รับการสัมภาษณ์มีสิทธิที่จะสามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข ลบหรือเพิกถอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนเวลาใด ๆ ก็ได้

การคัดแยกผู้เสียหายที่ประสบความสำเร็จ จะขึ้นอยู่กับการใช้เทคนิควิธีการอย่างผสมผสานระหว่างการสืบค้นข้อเท็จจริงหรือการสอบสวนแบบเชิงรุกกับแบบตั้งรับ โดยที่ยังมีการสืบสวนสอบสวนที่ใช้ข้อมูลอื่นที่ได้จากข่าวกรองจากแหล่งอื่นเป็นหลัก มาพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เสียหาย ซึ่งไม่ควรพึ่งพิงการใช้ข้อมูลจากผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว

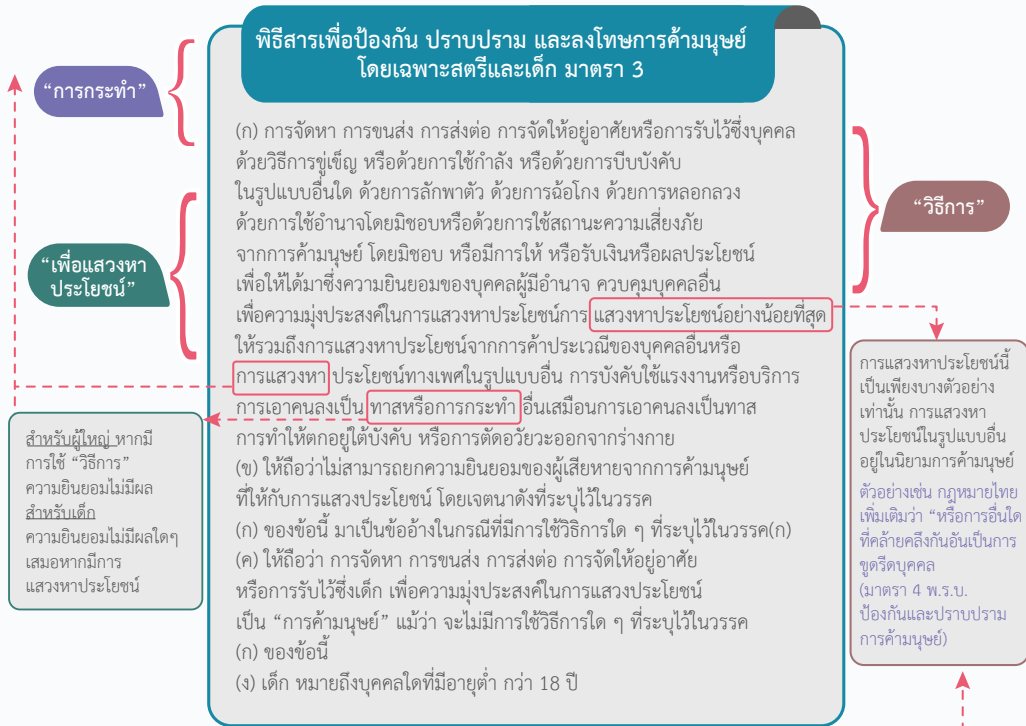
ผู้สัมภาษณ์พึงระลึกว่าผู้เสียหาย อาจมีความลังเลหรือไม่เต็มใจที่จะตอบคำถามได้อย่างเต็มที่ ด้วยอาจมีความเกรงกลัวต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย นายหน้าค้ามนุษย์ และผู้ที่แสวงหาประโยชน์ บ่อยครั้งที่ผู้เสียหายมักไม่ไว้วางใจคนอื่น ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์การค้ามนุษย์ และในบางกรณีอาจไม่สามารถจดจำรายละเอียดได้ทั้งหมด หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากการสูญเสียความทรงจำไปชั่วขณะ อันเนื่องมาจากได้รับความบอบช้ำทางด้านจิตใจหรือมีบาดแผลทางใจ ผู้สัมภาษณ์อาจต้องให้ระยะเวลาให้ผู้เสียหายมีความพร้อมเสียก่อน

แนวทางในการสัมภาษณ์บุคคลเบื้องต้น

แนวทางดังต่อไปนี้ เป็นเทคนิควิธีการการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เสียหายเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้การสัมภาษณ์ประสบความสำเร็จ และช่วยเพิ่มโอกาสในการได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าในการสัมภาษณ์นั้น ๆ

แผนภาพที่ 5 กรอบการทําคความเข้าใจในนิยาม “การคํามนุษย์” ¹²

อาชญากรรมการค้ามนุษย์ต้องประกอบไปด้วยลักษณะใดในสามองค์ประกอบดังนี้ ยกเว้น สำหรับ เด็ก องค์ประกอบ “วิธีการ” ไม่ต้องนำ

การกระทำ	วิธีการ	เพื่อแสวงหาประโยชน์
จัดหา	ข่มขู่หรือใช้กำลัง	แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น
พามาจาก	การบังคับรูปแบบอื่น	การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
ส่งไปยัง	การลักพาตัว	การเอาลงเป็นทาสหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน
ให้อยู่อาศัย	ฉ้อฉล	การตัดอวัยวะ
รับไว้	หลอกลวง	การแสวงหาประโยชน์รูปแบบอื่น

พ.ร.บ.ป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ของไทย มาตรา 6 ระบุการกระทำที่เหมือนกัน ดังนี้ : การกระทำ : “เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจาก หรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้” วิธีการ : เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในพิธีสารต่อต้านการค้ามนุษย์ แม้ว่า จะไม่ได้รับ “ใช้ประโยชน์จากความเปราะบาง” ไว้

ใช้อำนาจโดยมิชอบหรือใช้ประโยชน์จากความเปราะบาง
ให้เงินหรือรับผลประโยชน์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น

อีกนัยคือ การซื้อหรือขายบุคคล

“...งานหรือบริการที่ได้จากบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ความกลัวว่าจะได้รับโทษ และเป็นงานหรือบริการที่บุคคลนั้นไม่ได้สมัครใจทำ” อนุสัญญาว่าด้วยกาเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับฉบับที่ 29 (ILO Forced Labor Convention) “...การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือ ทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้” มาตรา 4 พ.ร.บ. ป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

¹² International Organization for Migration, Trainer’s Guide Countering Human Trafficking in the Thai Fishing Industry, n.d., p. 29.

ตารางที่ 5 แนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหาย

แนวทางการสัมภาษณ์	หมายเหตุ
สัมภาษณ์ ในสภาพแวดล้อม ที่เป็นส่วนตัว	แม้ว่าข้อกำหนดพื้นฐานนี้มักเป็นเรื่องยากที่จะปฏิบัติตาม แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ ควรใช้ความพยายามทุกวิถีทางเพื่อที่จะลดปัญหาที่ทำให้เกิดการหยุดชะงักในระหว่างการสนทนา
ทำให้บรรยากาศ ในการสัมภาษณ์ เป็นไปอย่าง สะดวกสบาย	อารมณ์และความเครียดของผู้เสียหายมีส่วนสำคัญในการสัมภาษณ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้สัมภาษณ์อาจมีความยากลำบากในการประเมินสถานะของผู้เสียหายที่มีความวิตกกังวล การเริ่มต้นการสัมภาษณ์ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ การทำให้เป็นการสนทนาที่ไม่มีภาวะกดดัน จะส่งผลทำให้การสัมภาษณ์นั้นดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย ผู้สัมภาษณ์ควรสามารถจัดการกับอารมณ์ของผู้รับการสัมภาษณ์ได้อย่างเหมาะสม
กำหนดวัตถุประสงค์ ให้ชัดเจน	ผู้สัมภาษณ์ควรซักถามด้วยความระมัดระวัง โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่เราต้องการที่จะได้ข้อมูลที่จำเป็นจริง ๆ ให้ได้มากที่สุด (เช่น ความพยายามที่จะระบุว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายการค้ามนุษย์หรือไม่)
เทคนิคการซักถามที่ดี	การรู้ว่าจะถามอย่างไร มีความสำคัญเท่ากับว่า เรารู้ว่าจะถามคำถามอะไร และทำให้คำถามนั้น ๆ เป็นที่เข้าใจได้ง่ายต่อผู้รับการสัมภาษณ์ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังนั้นจึงควรศึกษาแนวคำถามเสียก่อนแล้วปรับคำถามให้เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ
ปล่อยให้ ผู้รับการสัมภาษณ์ เป็นผู้สนทนา มากกว่าผู้สัมภาษณ์	เนื่องจากพบว่า หนึ่งในข้อผิดพลาดที่พบมากที่สุด คือการที่ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่พูดมากจนเกินไป ในการประเมินบุคคลหรือการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรม จะขึ้นอยู่กับโอกาสให้ผู้รับการสัมภาษณ์เป็นผู้ที่พูดคุย โดยอยู่ภายใต้สภาวะที่ควบคุม ซึ่งผู้สัมภาษณ์ควรเป็นผู้ที่ควบคุมการสัมภาษณ์ แต่ไม่จำเป็นต้องมีบทบาทนำในการสัมภาษณ์
เป็นผู้ฟังที่ดี	การเป็นผู้สัมภาษณ์ที่ดี คือ การเป็นผู้ฟังที่ดี ซึ่งควรฝึกฝนในการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เสียหายกำลังพูดและพูดว่าอย่างไร โดยไม่จำเป็นต้องดูว่าจะถามอะไรต่อไป หรือเริ่มวิเคราะห์คำตอบก่อนที่ผู้เสียหายจะพูดเสร็จ และไม่ควรคาดหวังว่าจะได้คำตอบจะเป็นอย่างไร

แนวทางการสัมภาษณ์	หมายเหตุ
รับฟังอย่างสงบ	ผู้สัมภาษณ์จะต้องเก็บความรู้สึกอารมณ์ส่วนตัว โดยไม่ปล่อยให้มารบกวนการสัมภาษณ์ ไม่แสดงความรังเกียจหรือแสดงท่าทีที่ไม่เชื่อในตัวผู้ให้สัมภาษณ์เมื่อพบว่ามีข้อมูลบางส่วนที่ไม่น่าฟังหรือไม่น่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย
ภาษากาย	การแสดงออกทางร่างกายในการรับฟังเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เสียหายรู้สึกมั่นใจผู้สัมภาษณ์ ฟังตระหนักถึงเทคนิคการใช้ภาษากายและนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ในกรณีที่ไม่อาจจำแนกได้ชี้ชัดว่าบุคคลที่อาจเป็นผู้เสียหายนั้นมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้หน่วยงานรัฐหรือผู้ให้บริการสันนิษฐานว่าบุคคลผู้นั้นเป็นเด็กไว้ก่อน และดำเนินมาตรการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือตามความเหมาะสม

ในกรณีที่เชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายและเป็นเด็ก ให้ใช้มาตรการคัดแยกเชิงรุก โดยนำเอาวิธีการที่ละเอียดอ่อนต่อความเป็นเด็กมาใช้ในการสอบปากคำหรือสัมภาษณ์เด็ก

หากพบว่าอายุของเด็กนั้นไม่สามารถชี้ชัดได้แน่นอน อาจให้คณะทำงานสหวิชาชีพ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ กุมารแพทย์ นักจิตวิทยา ครูและวิชาชีพอื่น ๆ ร่วมกันประเมินว่าบุคคลดังกล่าวมีอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่ โดยพิจารณาข้อบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- ลักษณะทางกายภาพและวุฒิภาวะทางจิตใจ
- จากคำบอกเล่าของผู้เสียหายเอง
- เอกสารที่ผู้เสียหายนำติดตัวมาด้วย หรือหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่น ๆ
- ผลการตรวจสุขภาพทางการแพทย์

การประเมินอายุ ควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม โดยพิจารณาถึงข้อบ่งชี้ทางสังคม อารมณ์และจิตใจที่มีความแตกต่างกันไปตามอายุและความต้องการ โดยไม่ควรพึ่งปัจจัยทางด้านสรีรวิทยาแต่เพียงอย่างเดียว

การประสานความร่วมมือ

ระหว่างประเทศ

ในกรณีที่ผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายเป็นคนไทย ประเทศไทยและประเทศปลายทาง รวมถึงประเทศทางผ่าน (ถ้ามี) ควรร่วมมือกันดำเนินการ ดังนี้:

- พิจารณายืนยันอัตลักษณ์ของบุคคลนั้น
- สืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์
- ในกรณีที่เป็เด็กไทย ควรพัฒนาให้เกิดการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐของประเทศปลายทางกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญต่อการเริ่มกระบวนการพิจารณาอำนาจในการปกครองดูแลเด็ก และพิจารณากำหนดแนวทางการดูแลเด็กที่ยั่งยืนและระยะยาว

เมื่อดำเนินการคัดแยกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แจ้งต่อผู้เสียหายถึงผลการพิจารณา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิและข้อมูลเกี่ยวกับบริการคุ้มครองให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งมาตรการในระยะสั้นและระยะยาว ความช่วยเหลือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง จากนั้นให้ส่งผู้เสียหายเข้ารับบริการความช่วยเหลือต่อเนื่อง ตามที่ผู้เสียหายแจ้งประสงค์และให้ความยินยอมอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร

ในกรณีที่คัดแยกแล้ว พบว่าบุคคลดังกล่าวมิใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้พิจารณาว่าอาจตกเป็นผู้เสียหายของอาชญากรรมหรือการกระทำความรุนแรง ถูกแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่นหรือต้องการได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นเร่งด่วน ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามกรอบกฎหมายหมายรองรับตามความเหมาะสมและความจำเป็น ในกรณีนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังให้ความช่วยเหลือแก่คนไทยที่ต้องการได้รับบริการสวัสดิการสังคมอื่น ๆ

ส่วนกรณีของผู้ที่ได้รับการคัดแยกแล้ว พบว่า ไม่ได้เป็นผู้เสียหายและไม่ได้ประสบปัญหาหรือมีความเสี่ยงภัยอันตรายใด ๆ ให้ดำเนินการชี้แจงสิทธิ การบริการและอำนาจหน้าที่ไปตามข้อมูล ที่บุคคลนั้น ได้ร้องขอความช่วยเหลือหรือมีข้อคำถาม

หากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่ได้รับการคัดแยกในประเทศปลายทาง และได้ถูกส่งกลับในฐานะผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ให้เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลประสานแจ้งให้กองต่อต้านการค้ามนุษย์ทราบล่วงหน้า เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยควรให้หมายเลขติดต่อของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ หรือสายด่วนของศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้เสียหายที่ถูกส่งกลับไว้ด้วย เพื่อเดินทางไปปรับตัวผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยานตามที่เป็นช่องทางการเดินทางกลับของบุคคลนั้น

บทที่ 3

การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น

ขั้นตอนการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือเบื้องต้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะจัดบริการให้กับผู้เสียหาย ด้วยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องถึงทางเลือกในการรับความช่วยเหลือทางสังคมและกฎหมาย และการได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมถึงการประเมินความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้เสียหาย เพื่อตรวจสอบว่ายังคงมีสถานการณ์อันเลวร้ายใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้เสียหายหรือไม่ ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นคือ การคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันยังได้ช่วยให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสพิจารณาทางเลือกที่มีอยู่ และให้เกิดการตัดสินใจจากการได้รับแจ้งข้อมูลอย่างครบถ้วน

ตารางที่ 6 การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น

การดำเนินงานในระงะการคุ้มครอง	มาตรการที่ 1	ข้อมูลทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือและเงื่อนไขการรับบริการสังคม <ul style="list-style-type: none"> ชี้แจงให้ผู้เสียหายได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่มี ข้อผูกพันหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับบริการสังคม
	มาตรการที่ 2	ข้อมูลทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและเงื่อนไขการรับบริการ <ul style="list-style-type: none"> ชี้แจงให้ผู้เสียหายได้ทราบถึงสถานภาพทางด้านกฎหมาย อันเกี่ยวเนื่องกับสถานการณ์ของผู้เสียหาย การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายที่มีอยู่ สิทธิของผู้เสียหายตามกฎหมาย ข้อผูกพันหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับบริการ
	มาตรการที่ 3	การรับเข้าอยู่ในความคุ้มครองและการประเมินความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ชี้แจงให้ผู้เสียหายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของกระบวนการรับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง สิทธิและข้อผูกพัน อธิบายว่าผู้ใดมีสิทธิหรือไม่มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่ได้รับรวบรวมไว้ แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิทางกฎหมาย ในการไปให้ปากคำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือขึ้นให้การเป็นพยานในชั้นศาล ประเมินความต้องการเบื้องต้นของผู้เสียหาย เช่น ปัจจัย 4 ครอบครัว และความปลอดภัย
	มาตรการที่ 4	การจัดบริการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือ <ul style="list-style-type: none"> จัดบริการความช่วยเหลือตามความต้องการและการได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย พิจารณากำหนดมาตรการการคุ้มครองรักษาความปลอดภัย

มาตรการที่ 1 ข้อมูลทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือและเงื่อนไขการรับบริการสังคม

เป็นการให้ข้อมูลในรายละเอียดของบริการที่รัฐจัดให้ สิทธิและข้อผูกพันหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับบริการสังคม และผลที่จะเกิดขึ้นหากผู้เสียหายละเมิดกฏกติกาหรือระเบียบข้อบังคับในการเข้ารับบริการอย่างชัดเจน ดังนี้

- ที่พักพิงที่ปลอดภัย
- อาหาร
- เสื้อผ้า
- การให้คำปรึกษา
- การรักษาพยาบาล
- ความช่วยเหลือทางสังคม
- มาตรการรักษาความปลอดภัย
- บริการล่ามแปลภาษา

การให้ข้อมูลนี้จะอยู่ในระยะของการเยียวยาฟื้นฟูและการทบทวนไตร่ตรอง ภายหลังจากที่ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้น ก่อนที่จะเริ่มต้นรับตัวผู้เสียหายเข้าอยู่ในความคุ้มครองสวัสดิภาพและดำเนินการประเมินความต้องการ โดยจัดให้มีผู้จัดการรายกรณีของหน่วยงานให้บริการสังคม โดยภายใต้การทำงานร่วมกับคณะทำงานสหวิชาชีพ รวมถึงล่ามแปลภาษา ซึ่งผู้จัดการรายกรณีจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความช่วยเหลือทางวิชาชีพที่จำเป็น จัดการส่งต่อและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียหายในการเดินทางให้มีความปลอดภัย และเดินทางไปพร้อมกับผู้เสียหายเพื่อเข้ารับบริการในระยะฉุกเฉินต่าง ๆ

มาตรการที่ 2 ข้อมูลทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย และเงื่อนไขการรับบริการ

เป็นการชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้องถึงทางเลือกในด้านกฎหมายที่มีอยู่ และสิทธิที่ตามมาพร้อมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ

- เพื่อร้องขอเข้ารับความช่วยเหลือในหน่วยงานให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของประเทศปลายทาง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย
- เพื่อเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนในทางอาญาและทางแพ่ง

โดยขึ้นอยู่กับบริบททางกฎหมายของประเทศปลายทาง ผู้เสียหายอาจได้รับการพิจารณาให้สิทธิในการพำนักอยู่ในประเทศปลายทางเป็นการชั่วคราว ตามกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ การคุ้มครองช่วยเหลือตามมนุษยธรรม หรือช่องทางในการอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศ การออกหนังสือตรวจลงตราที่ประเทศนั้น ๆ ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การคุ้มครองทางด้านมนุษยธรรม หมายถึง ผู้เสียหายอาจได้รับความคุ้มครองจากการถูกผลักดันหรือเนรเทศกลับ โดยยึดหลักมนุษยธรรมโดยทั่วไป หากประเทศปลายทางเป็นกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปซึ่งจะใช้หลักในการคุ้มครองทางด้านมนุษยธรรม จะมีผลบังคับใช้เมื่อพิสูจน์ได้ว่า

- ผู้เสียหายจะถูกคุกคามให้ได้รับโทษประหารชีวิตแม้ว่าจะไม่ได้มีสถานะภาพเป็นผู้ลี้ภัยก็ตาม
- ถูกทรมานหรือปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม แม้ไม่ได้เป็นผู้ลี้ภัย
- มีความจำเป็นที่ต้องการได้รับการรักษาทางการแพทย์อย่างเร่งด่วนซึ่งไม่สามารถหาได้ที่ประเทศไทย

ที่ประเทศไทย

- ตกอยู่ในอันตรายที่ภูมิลำเนาด้วยเหตุผลอื่นใด
- มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงฉันทน์ครอบครัวกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทาง และต้องพึ่งพาอาศัยกัน

• กรณีเป็นเด็กที่อาจไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมหากกลับคืนมาในประเทศไทย หรืออาจเป็นด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมอื่น ๆ ¹³

สิทธิในการได้รับใบอนุญาตให้พำนักในประเทศและหนังสือตรวจลงตรา: ผู้เสียหายสามารถได้รับใบอนุญาตพำนักในประเทศ โดยมีเงื่อนไขข้อกำหนดในการขออนุญาตที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายของประเทศปลายทาง อย่างไรก็ตาม หลักการทั่วไปในการขออนุญาต คือการที่ผู้เสียหายจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองอันเนื่องมาจากการที่ถูกละเมิดสิทธิ ต้องเผชิญกับการแสวงหาผลประโยชน์และภัยที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือด้วยเหตุจำเป็นอื่นซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล หรืออาจได้รับสิทธิโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสอบสวนหรือการดำเนินคดีอาญา ซึ่งประเทศปลายทางอาจออกใบอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศได้เป็นการชั่วคราวหรือถาวร ที่สามารถนำไปสู่การออกใบอนุญาตให้ทำงานหรือการศึกษาต่อในโรงเรียนได้ ซึ่งอาจกำหนดเงื่อนไขว่าบุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบว่าด้วยกฎหมายคนเข้าเมืองและกฎหมายแรงงานของประเทศนั้น ๆ หรือในบางประเทศอาจมีกฎระเบียบให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ

¹³ Isabella Orfano, Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Person in Europe: TRM-EU, 2010, p. 59.

การออกใบอนุญาตชั่วคราวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามระยะเวลาและสามารถต่ออายุได้ โดยขึ้นอยู่กับช่วงเวลาระยะเวลาที่ผู้เสียหายต้องการอยู่ในประเทศนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ:

- ให้การเยียวยาฟื้นฟูและประเมินทางเลือกในอนาคต
- เพื่อเป็นพยานและให้ความช่วยเหลือในระหว่างการเดินทางคดีทางอาญา
- เพื่อร่วมในการดำเนินคดีทางแพ่งในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อผู้ค้ำนุชย์
- เพื่อรองกว่าความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสำหรับผู้เสียหายจะกลับคืนสู่ประเทศ ภูมิสำเนาจะได้รับการจัดการแก้ไข
- เพื่อที่จะสามารถให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงบริการความช่วยเหลือทางด้านสังคม และได้รับ สิทธิในการทำงานในประเทศปลายทาง

ให้ผู้จัดการรายกรณีที่ได้รับมอบหมาย ที่ปรึกษาทางกฎหมาย รวมถึงล่าม เป็นผู้แจ้งข้อมูล ต่อผู้เสียหาย และในบางกรณีหน่วยงานให้บริการของประเทศปลายทาง อาจจัดบริการล่าม แปลภาษาหรือผู้ไกล่เกลี่ยวัฒนธรรมให้ความช่วยเหลืออีกด้วย

ข้อพึงพิจารณา:

การให้ข้อมูลถึงทางเลือกสำหรับผู้เสียหายเพื่อตัดสินใจเข้ารับบริการ ควรกระทำให้สถานที่อัน เป็นสัดส่วนและในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ด้วยวิธีการดังนี้

- แจ้งทางวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้
- ให้ข้อมูลในลักษณะที่ชัดเจน มีความเป็นมืออาชีพและด้วยท่าทีสนับสุนนให้กำลังใจ
- เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ซักถามเพื่อขอความชัดเจนได้
- ช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้มีการปรับตัวและประเมินทางเลือกที่มีอยู่
- คอยทบทวนอย่างสม่ำเสมอว่าผู้เสียหายได้เข้าใจในสิ่งที่ได้อธิบายไปแล้ว
- ใช้ล่ามแปลภาษาช่วยในกรณีจำเป็น
- ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย จะต้องสื่อสารด้วยท่าทีที่ละเอียดอ่อนต่อความเป็นเด็ก ด้วยภาษาที่เหมาะสมกับความสามารถทางพัฒนาการของเด็ก

มาตรการที่ 3 การรับเข้าอยู่ในความคุ้มครองและการประเมินความต้องการ

เป็นขั้นตอนในการประเมินความต้องการในการได้รับบริการและในด้านความปลอดภัย ของผู้เสียหายในแต่ละราย ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไป ให้นำเกณฑ์การพิจารณาในการประเมิน สุขภาพและการประเมินความเสี่ยงตามตารางที่ 3 มาร่วมพิจารณาประกอบด้วย ซึ่งเมื่อได้ตรวจทาน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งแรก อาจมีข้อมูลที่ขาดหรือเพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบันได้อีก

ตารางที่ 7 เกณฑ์การพิจารณารับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง

เกณฑ์พิจารณารับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง		
ข้อมูลประวัติส่วนบุคคล		
ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	หมายเลขอ้างอิง	
2.	เพศ	
3.	วันเกิด	
4.	สัญชาติ	
5.	ภูมิลำเนา (จังหวัด ประเทศ)	
6.	ภาษา	
7.	สถานภาพทางกฎหมาย	
8.	สถานภาพทางครอบครัว	
9.	รูปแบบของการแสวงหาประโยชน์	
10.	ระยะเวลาที่ถูกแสวงหาประโยชน์	
ความต้องการขั้นพื้นฐาน		
ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	ความต้องการที่พักพิงชั่วคราว เงื่อนไขการให้ที่พักพิง	
2.	ความต้องการและข้อจำกัดทางด้านอาหาร	
3.	เงื่อนไขในการพักผ่อนนอนหลับ	
4.	การตรวจสอบสุขภาพ	
5.	ข้อกำหนดในการทำงานตามแพทย์สั่ง	
6.	ความต้องการที่จะติดต่อสื่อสารกับญาติหรือบุคคลอื่น	

การประเมินความเสี่ยง

ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	ข้อกังวลด้านความปลอดภัย ณ ปัจจุบัน	
2.	ข้อกังวลด้านความปลอดภัยในอดีต	
3.	บุคคลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหาย	
4.	ข้อกังวลด้านความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก	
5.	ข้อกังวลหรือความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่นที่รู้จัก	
6.	สถานที่ที่อาจไม่ปลอดภัยทั้งในพื้นที่ประเทศปลายทางและประเทศต้นทาง	
7.	อื่น ๆ	

ความต้องการทางด้านสุขภาพ

ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	อาการทางโรค (ปวดศีรษะ เมื่อยล้า เวียนศีรษะ ปวดหลัง ท้องหรือปวดท้อง โรคผิวหนัง ปัญหาเกี่ยวกับการมองเห็น โรคหัวใจ ปัญหาเกี่ยวกับการหายใจ อาการปวดฟัน ฯลฯ)	
2.	ภาวะทางด้านสุขภาพจิต (ปัญหาความจำ การร้องไห้บ่อย ความกังวล ความโกรธ ความผิดปกติของความเครียด ความเกลียดชัง ความก้าวร้าว ความผิดปกติของอาการเครียดหลังจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ PTSD ฯลฯ)	
3.	อาการเจ็บป่วยทั้งในปัจจุบันและอดีต (แนวโน้มที่จะทำร้ายตัวเอง มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย ฯลฯ)	
4.	ภาวะไร้ความสามารถ หรือมีความเสี่ยงสูง (โรคหัวใจ โรคลมชัก โรคหอบหืด)	
5.	มีความบกพร่องในการเรียนรู้	

6.	โรคติดต่อ (วัณโรค ฯลฯ) รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	
7.	ติดสารเสพติด (สุรา ยาเสพติด) รวมถึงเสพติดการพนัน	
8.	อื่น ๆ	

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การตรวจสอบและจัดหาเอกสารสำคัญ

ที่	รายการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	ผู้แทนทางด้านกฎหมายและหรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย	
2.	หนังสืออนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศ	
3.	หนังสือสำคัญประจำตัว (C.I.)	
4.	หนังสือเดินทาง/หนังสือตรวจลงตรา	
5.	บัตรประจำตัวประชาชน	
6.	สำเนาทะเบียนบ้าน	
7.	สูติบัตร/หนังสือรับรองการเกิด	
8.	บัตรประกันสุขภาพ	
9.	สำเนาบัตรโดยสารเครื่องบิน	
10.	หนังสือคนประจำเรือ (Seaman Book)	

ในการจัดเก็บ รวบรวม บันทึกข้อมูลทั้งหมด ควรกำหนดให้มึนโยบายการเก็บรักษา และใช้ข้อมูล พร้อมกับมีการชี้แจงให้ผู้เสียหายได้ทราบและให้ความยินยอมเสียก่อน ซึ่งการรวบรวม และเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ผู้เสียหายควรได้รับการแจ้งสิทธิในการที่จะปฏิเสธที่จะให้ข้อมูล เป็นการเฉพาะ และสามารถเพิกถอนการให้ความยินยอมนั้นได้

ขั้นตอนนี้จะดำเนินการเมื่อผู้เสียหายได้รับการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับบริการและความช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีอยู่ รวมถึงข้อผูกพันหรือเงื่อนไขใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการได้รับบริการไว้แล้ว ในกรณีที่เป็นเด็ก จะต้องทำงานร่วมกับผู้ปกครองหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ในการประเมินความต้องการได้รับบริการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การจัดทำรายงานได้เป็นไปอย่างยึดประโยชน์สูงสุดของเด็ก และคำนึงถึงความต้องการของเด็ก ทั้งนี้ ให้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและกฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อเด็กของประเทศปลายทาง

วิธีการดำเนินงาน

ก่อนที่จะเริ่มขั้นตอนการรับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง ผู้จัดการรายกรณีจะต้อง:

- ทบทวนบันทึกข้อมูลประวัติที่อาจได้รับแจ้งหรือประสานงานมาแล้ว
- อธิบายวัตถุประสงค์ของขั้นตอนการรับเข้าอยู่ในความคุ้มครอง สิทธิและหน้าที่ของผู้เสียหาย
 - อธิบายว่าใครบ้างที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้
 - อธิบายว่าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะปฏิเสธในการตอบคำถามใด ๆ

ภายหลังจากที่การประเมินความต้องการเสร็จสิ้น และได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วควรแจ้งผลให้ผู้เสียหายได้ทราบ

มาตรการ 4 การให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือ

การจัดบริการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือ ด้วยการประเมินความต้องการที่ตอบสนองต่อปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าหรือความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อที่จะให้การคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยต่อผู้เสียหาย อาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ในระหว่างกระบวนการช่วยเหลือ และจะมีส่วนช่วยในการทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการที่จะคืนสู่สังคม เมื่อผู้เสียหายได้รับทราบข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับการบริการที่มีอยู่ ข้อผูกพันหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรในมาตรการที่ได้กำหนดร่วมกันแล้ว ให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุล สามารถดำเนินการส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับบริการจากสถานที่ของหน่วยงานให้บริการของประเทศปลายทาง หรือโดยที่สามารถดำเนินการจัดหาให้เอง ซึ่งควรมอบหมายให้มีผู้จัดการรายกรณีและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการจัดบริการตามมาตรการที่ได้ตกลงร่วมกันไว้

ในการดำเนินการดังกล่าว ผู้ให้บริการทุกคน ควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าบริการที่จัดให้จะมีคุณภาพ และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการถูกกระทำซ้ำ อันเกิดจากการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานให้บริการ ได้แก่:

- ไม่เลือกปฏิบัติ ในเรื่องสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ สถานะทางกฎหมาย อายุ ภาวะสุขภาพ
- ไม่ควรใช้การวิพากษ์หรือใช้วิจารณ์ส่วนบุคคลในการตัดสินผู้เสียหาย จากการได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ก่อนหน้านี้ ทางเลือกในการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้เสียหายในปัจจุบัน
- รักษาความลับ ไม่ใช่ข้อมูลและ/หรือถ่ายโอนข้อมูลใด ๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย
- เคารพต่อการตัดสินใจของผู้เสียหาย ภายใต้งื่อนไขในการแจ้งข้อมูลให้ผู้เสียหายได้รับทราบก่อนการตัดสินใจอย่างเต็มที่

- กำหนดความคาดหวังและชี้แจงถึงข้อผูกพันให้ผู้เสียหายทราบอย่างชัดเจน
- กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน
- ให้บริการในระยะเวลาที่เหมาะสมและทันการณ์

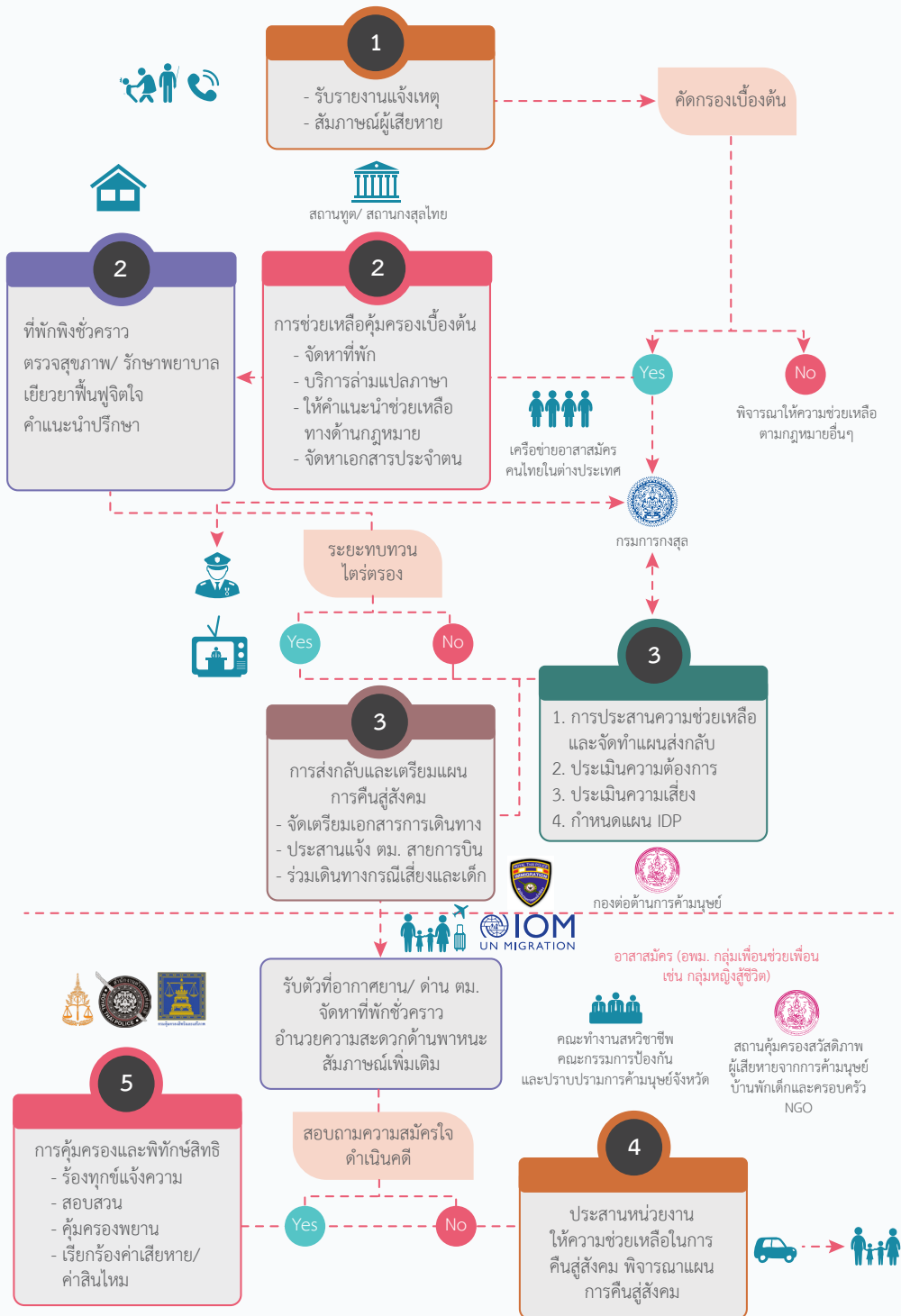
ควรจัดให้มีการประชุมคณะทำงานที่มหาวิทยาลัย เพื่อติดตามสถานการณ์ของผู้เสียหาย ในการพิจารณาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย ในประเด็นใหม่ ๆ และเป็น การตรวจสอบ และปรับปรุงแผนการประเมินความเสี่ยง ซึ่งผลการประเมินทั้งหมดควรที่จะต้องมีการสื่อสารและ พุดคุยหรือร่วมกับผู้เสียหาย ในรูปแบบที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้ ในกรณีของผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ควรได้ร่วมหารือกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงาน

ทั้งนี้ ในการกำหนดแผนการให้ความช่วยเหลือครั้งแรก เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่จะต้องจัด ให้ผู้เสียหายได้มีช่องทางและโอกาสสำหรับการรายงานถึงข้อร้องเรียน ข้อวิตกกังวลของผู้เสียหาย หรือความไม่พึงพอใจต่อบริการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้บริการต่อผู้จัดการรายกรณี ซึ่งควร ส่งเสริมให้มีการจัดทำกระบวนการรายงานและจัดการข้อร้องเรียน โดยไม่จำเป็นต้องระบุชื่อ เปิดเผยตัวตนผู้ร้องเรียน ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา การให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้เสียหายจะต้องตัดสินใจว่า

- ประสงค์ที่จะเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาในประเทศไทย หรือย้ายไปอยู่ในที่แห่งใหม่ ภายหลังจากที่ได้มีการประเมินความเสี่ยงร่วมกันแล้ว ซึ่งจะได้จัดเตรียมการส่งกลับและคืนสู่สังคม ในลำดับต่อไป
- ประสงค์ที่จะอยู่ในสถานที่ที่ประเทศปลายทางจัดให้ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการ ให้ความช่วยเหลือในระยะยาวและสนับสนุนการคืนสู่สังคมในประเทศปลายทาง
- ประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการเรียกร้องค่าตอบแทน ความเสียหายและหรือค่าสินไหมทดแทน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องกำหนดแผนงานในการดำเนินคดี ทางอาญาและทางแพ่งต่อไป

ในกรณีที่เป็นเด็ก จะต้องมึขั้นตอนในการประเมินและกำหนดประโยชน์สูงสุดของเด็ก ซึ่งจะเป็นข้อพิจารณาหลักในการกำหนดความต้องการได้รับการคุ้มครองและการแสวงหา ทางออกที่ยั่งยืนสำหรับเด็ก ซึ่งควรพิจารณาไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เด็กได้กลับคืน สู่ครอบครัวดั้งเดิม หากครอบครัวมิได้มีส่วนร่วมในการทำให้เด็กต้องตกอยู่ในสถานการณ์ การค้ามนุษย์ หรือประสานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งกองต่อต้านการค้ามนุษย์จะพิจารณาร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน ในการจัดการ ความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินครอบครัว และกำหนดการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก ที่เหมาะสม โดยอาจพิจารณาหาครอบครัวทดแทนในรูปแบบที่เหมาะสม โดยให้การดูแล ในสถานสงเคราะห์เป็นทางเลือกสุดท้าย อันเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติของสหประชาชาติ ว่าด้วยการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก (UN Guideline for Alternative Care for Children 2009)

แผนภาพที่ 6 สรุปกระบวนการการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

บทที่ 4

การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ

ในการเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ จำเป็นต้องคำนึงถึงผลที่ได้จากการสืบหาและประเมินครอบครัว โดยพิจารณาทั้งผลการประเมินความเสี่ยงในการส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชนที่เป็นภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ และมาตรการในการคืนสู่สังคม รวมถึงความต้องการของผู้เสียหาย โดยมีการรับฟังความประสงค์ของผู้เสียหาย มีการประเมินความพร้อมทั้งในส่วนของผู้เสียหาย สมาชิกครอบครัวหรือบุคคลแวดล้อม ชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องจัดบริการหรือทรัพยากรสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้เสียหายจะต้องให้ความยินยอมในการรับความช่วยเหลือ

ในระหว่างการให้ความช่วยเหลือระยะยาวและขั้นตอนการคืนสู่สังคมนั้น ผู้เสียหายจะได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและทำงานร่วมกับวิชาชีพหรือผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรเป็นบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมในการส่งกลับและคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้:

- ตรวจสอบด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในการส่งกลับและคืนสู่สังคม
- ช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้ฟื้นฟูขีดความสามารถในการกำกับดูแลตนเองและการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
- ช่วยเหลือให้ผู้เสียหายเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจเป็นรายกรณี
- หลีกเลี่ยงการกระทำให้ผู้เสียหายได้รับความบอบซ้ำซ้ำจากกระบวนการให้ความช่วยเหลือ
- ช่วยเหลือในการฟื้นฟูเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้เสียหาย
- ประเมินความเสี่ยงอันอาจเกิดจากการตีตราสังคม
- อำนวยความสะดวกในการคืนสู่สังคม
- ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมนับร่วมกับคณะทำงานสหวิชาชีพอย่างบูรณาการ

เป้าหมายขั้นสุดท้ายของการให้ความช่วยเหลือในระยะยาวและในการคืนสู่สังคม คือการสร้างหลักประกันว่าผู้เสียหายจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ มีสิทธิในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีโอกาสในการเข้าถึงบริการและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยผู้จัดการรายกรณีในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะร่วมกันดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ

การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ	มาตรการที่ 1	<p>การพัฒนาแผนการดูแลเป็นรายบุคคล (Individual Care Plan)</p> <ul style="list-style-type: none"> หารือร่วมกันกับคณะทำงานที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและผู้เสียหาย สืบเสาะข้อเท็จจริง ประเมิน และพิจารณาประเด็นความต้องการ การร้องขอความช่วยเหลือเร่งด่วนของผู้เสียหาย พัฒนาแผนงานการให้ความช่วยเหลือไปตามความจำเป็นและความประสงค์ของผู้เสียหาย
	มาตรการที่ 2	<p>กระบวนการได้รับความยินยอมตามแผนการดูแลเป็นรายบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> จัดเตรียมบันทึกข้อตกลงในการได้รับความยินยอมให้ความช่วยเหลือตามแผนการดูแล ให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อกับหน่วยงานให้บริการ
	มาตรการที่ 3	<p>การให้ความช่วยเหลือในการปรับตัวและคืนสู่สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> การให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงบริการทางสังคม การประเมินผลการดำเนินงานไปตามแผนการดูแลเป็นรายบุคคล การจัดให้มีผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล การพัฒนาและช่วยให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการติดต่อขอร้องเรียน
	มาตรการที่ 4	<p>การจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> การให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การดำเนินงานไปตามขั้นตอนทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นและค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิด การอำนวยความสะดวกในการเดินทางเพื่อไปร่วมให้การเป็นพยาน

มาตรการที่ 1 การพัฒนาแผนการดูแลเป็นรายบุคคล (Individual Care Plan)

แผนการดูแลเป็นรายบุคคล จะเป็นการอธิบายให้เห็นถึงมาตรการการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ รวมทั้งการส่งกลับและคืนสู่สังคมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ กรอบระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำไปพิจารณาปรับแผนอีกครั้ง ให้สอดคล้องกับผลการประเมินความต้องการและความประสงค์ของผู้เสียหายโดยละเอียดอีกครั้ง เมื่อเดินทางกลับถึงประเทศไทย ที่จะกลายเป็นแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล (Individual Reintegration Plan) ซึ่งครอบคลุมบริการต่าง ๆ ได้แก่

• ที่พักอาศัย ซึ่งอาจมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละกรณี อาจเป็นการจัดให้อยู่กับครอบครัว ชุมชน ห้องเช่า สถานสงเคราะห์ หรือรูปแบบการดูแลอื่นที่ไม่ใช่สถานสงเคราะห์ สำหรับในกรณีของเด็กที่ไร้อุปการะ ควรพิจารณาให้ทางเลือกในการอุปการะเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์เป็นทางเลือกสุดท้าย และถ้าจะจัดให้ควรเป็นระยะเวลาที่สั้นที่สุด มาตรการในการจัดหาที่พัก และการเลี้ยงดูเด็ก จะต้องประสานความร่วมมือกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือกลไกคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก และใช้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

- การให้คำปรึกษาและการแนะแนว
- การบำบัดรักษาทางจิต (ถ้ามี)
- การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย
- การรักษาพยาบาลต่อเนื่อง
- การเดินทางร่วมกับผู้เสียหายเพื่อรับบริการทางสุขภาพ
- การศึกษาและเสริมสร้างทักษะทางภาษา
- การฝึกอาชีพ
- การให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพ การจัดหางานให้ทำ และหรือกิจกรรมเสริมสร้างรายได้

- มาตรการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่ครอบครัวและสังคม
- การเจรจาไกล่เกลี่ยในระดับครอบครัว
- กิจกรรมสันติทางการ
- ความช่วยเหลือทางการเงิน
- การติดตามและประเมินผลการให้ความช่วยเหลือ

เมื่อผู้เสียหายตัดสินใจรับความช่วยเหลือตามแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคลในระยะยาว และได้แสดงเจตจำนงในการดำเนินงานตามแผนงานนี้แล้ว ให้ผู้จัดการรายกรณีชี้แจงต่อผู้เสียหายในแผนงานดังกล่าว ในกรณีที่เป็นเด็ก จะต้องหารือร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ในประเทศไทย เพื่อประเมินความต้องการของเด็ก และคำแนะนำในการให้ความช่วยเหลือทั้งในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้ผู้ปกครองและหน่วยงานให้บริการทางสังคม อาจจำเป็นต้องมีการทบทวนแผนงานดังกล่าวอยู่เป็นระยะ

การประสานงานกับหน่วยงานในประเทศไทย จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของผู้เสียหายในแต่ละราย ซึ่งในกรณีที่เป็นเด็ก การให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมในระยะยาวแล้วจะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ปกครองของเด็ก กับหน่วยงานให้บริการทางสังคมทั้งในประเทศปลายทางและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย หากเป็นเด็กไร้การอุปการะเลี้ยงดูจากพ่อแม่ หรือเป็นเด็ก ยังจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในประเทศปลายทาง จะได้รับความช่วยเหลือในระยะยาวไปตามนโยบายการคุ้มครองเด็กในระดับชาติของประเทศปลายทาง

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลเด็กกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้สามารถเริ่มพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืนในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้

ผู้จัดการรายกรณีจะต้องหารือร่วมกับผู้เสียหายและคณะทำงานสหวิชาชีพ ในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม เพื่อพิจารณากำหนดแผนงานในการดูแลเป็นรายบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและความประสงค์ของผู้เสียหาย ในกรณีที่เป็นเด็ก การกำหนดแผนงานจะคำนึงถึงมุมมองของเด็กกับผู้ปกครอง และผลการประเมินประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กด้วย ทั้งนี้ควรจัดให้เกิดการสื่อสารที่ให้รายละเอียดทั้งหมดของมาตรการและบริการที่มีอยู่ ซึ่งรวมถึงสิทธิและหน้าที่ที่จะเกิดต่อเนื่องตามมา และวิธีการติดต่อยื่นข้อร้องเรียนในระยะเวลาที่ดำเนินงานตามแผนการดูแลเป็นรายบุคคล ในการนี้ ความช่วยเหลือระยะยาวและการคืนสู่สังคมอาจเกิดขึ้นได้ภายหลังจากที่ผู้เสียหายเดินทางกลับภูมิลำเนาในประเทศไทย หรือในสถานที่ของประเทศปลายทางก็ได้

มาตรการที่ 2 ขั้นตอนการให้ความยินยอมตามแผนการดูแลเป็นรายบุคคล

ภายหลังจากที่ได้มีการชี้แจงถึงทางเลือกต่าง ๆ ให้ผู้เสียหายได้ตัดสินใจแล้ว จะต้องดำเนินขั้นตอนในการให้ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย เพื่อที่จะช่วยกำหนดว่าผู้เสียหายแต่ละรายนั้นมีความเข้าใจ ยอมรับหรือไม่เห็นด้วยกับแผนงานการให้ความช่วยเหลือที่กำหนด ซึ่งรวมถึงเงื่อนไขและข้อผูกพันต่าง ๆ ในการรับบริการที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานให้บริการควรจัดทำแบบยืนยันการให้ความยินยอมของผู้เสียหาย โดยให้มีรายละเอียดอย่างน้อยที่สุดดังต่อไปนี้

- ที่พักอาศัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
- รายชื่อบริการและกิจกรรมที่จัดให้ พร้อมคำอธิบาย (เป้าหมายการบริการ ระยะเวลา ฯลฯ)
- การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน
- สิทธิและหน้าที่ กฎระเบียบต่าง ๆ
- นโยบายการเข้ารับอยู่ในความคุ้มครอง
- กฎ กติกาและแผนงานในด้านการรักษาความปลอดภัย

- เหตุผลในการยุติความช่วยเหลือ
- เงื่อนไขการอนุญาตให้พำนักประเทศปลายทาง
- มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- การชี้แจงถึงระบบการร้องเรียน

ผู้เสียหายควรได้รับการชี้แจงหรืออธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับบริการและกิจกรรมที่จัดให้ในรูปแบบหรือภาษาที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้ง่าย และควรใช้เวลาแก่ผู้เสียหายอย่างเพียงพอในการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ก่อนการลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมในการรับบริการ และควรอนุญาตเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้มีการซักถาม เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เสียหายได้เข้าใจขั้นตอนการให้ความยินยอมอย่างถ่องแท้เสียก่อน

การให้ความยินยอมนี้ จะจำกัดเฉพาะบริการที่ระบุไว้ในแบบสัญญาการรับบริการความช่วยเหลือในระยะยาวเท่านั้น ในส่วนของมาตรการอื่น ๆ เช่น การตรวจรักษาทางการแพทย์ การสอบปากคำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระบวนการตรวจคนเข้าเมือง และการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล จำเป็นต้องได้รับความยินยอมแยกออกไป อย่างไรก็ตาม อาจจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพในลักษณะที่เป็นข้อบังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตรวจดูแลสุขภาพของตนเองและป้องกันเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานให้บริการและผู้เสียหายอื่น ๆ จากการติดเชื้อโรคติดต่อที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรดำเนินการตรวจสอบสุขภาพที่เป็นข้อบังคับ แต่ให้เป็นในลักษณะที่มีความละเอียดอ่อนต่อผู้เสียหาย และหลีกเลี่ยงการสร้างความกระตือรือร้นใจที่อาจเสมือนเป็นการกระทำที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อซ้ำ

หนังสือแสดงการให้ความยินยอม ควรจะลงนามโดยผู้เสียหายที่ได้รับบริการ และในกรณีของเด็กจะต้องให้ผู้ปกครองของเด็กลงลายมือชื่อพร้อมด้วย ทั้งนี้ การให้ความยินยอมของเด็กต่อเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวนั้นไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะได้รับความช่วยเหลือตามแผนงานที่กำหนด เจ้าหน้าที่ควรจัดให้ผู้เสียหายได้มีข้อมูลการให้ความช่วยเหลือที่มีของประเทศไทย รวมทั้งรายชื่อของหน่วยงานให้บริการที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ผู้เสียหายประสงค์ที่จะพักอาศัยอยู่ต่อไปในอนาคต

มาตรการที่ 3 การให้ความช่วยเหลือในการปรับตัวและคืนสู่สังคม

เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มั่นใจว่าผู้เสียหาย จะมีโอกาสและทรัพยากรที่จำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพชีวิตใหม่ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยบรรลุถึงมาตรฐานการครองชีพที่เป็นที่ยอมรับในสังคมที่ผู้เสียหายต้องการอาศัยอยู่ในระหว่างช่วงนี้ผู้เสียหายจะดำเนินงานไปตามแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ การคืนสู่สังคมอย่างเต็มรูปแบบ

การให้ความช่วยเหลือในระยะยาว ในสถานที่ใด ๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นประเทศปลายทางหรือประเทศไทย อาจใช้ระยะเวลาแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน อันได้แก่ ระยะเวลาในการปรับตัว เงื่อนไขด้านสุขภาพและสภาวะทางด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน ฯลฯ รวมถึงปัจจัยภายนอก ได้แก่ การจัดทำเอกสารสิทธิต่าง ๆ บริการที่มีอยู่ในพื้นที่ โอกาสในการเข้าถึงตลาดแรงงาน ฯลฯ ในกรณีที่มีเด็กเป็นผู้เสียหายหรือมีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย จะต้องใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายคุ้มครองเด็กที่มีอยู่ของประเทศปลายทาง ซึ่งการดำเนินการใด ๆ ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากผู้ปกครองของเด็กในทุกขั้นตอน และเมื่อเด็กกลับคืนสู่ภูมิลำเนาในประเทศไทยแล้ว จะถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งต้องประสานการทำงานร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อมอบหมายให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการทบทวนและตรวจสอบแผนการให้ความช่วยเหลือเด็กอีกครั้ง ซึ่งควรจัดการฝึกอบรมให้กับผู้ให้บริการในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถทำงานร่วมกับผู้เสียหาย และคอยปรับปรุงข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ได้แก่

- ผู้ประกอบการให้บริการที่พักอาศัย
- นักจิตวิทยา นักจิตบำบัด
- นักสังคมสงเคราะห์
- พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก
- นักการศึกษา
- ทนายความ ที่ปรึกษาทางกฎหมาย
- บุคลากรทางการแพทย์
- ผู้ให้การแนะแนวทางอาชีพ
- ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านแรงงาน
- อื่น ๆ

วิธีการดำเนินงาน

ควรนำแนวทางการประสานการดำเนินงานร่วมกับสหวิชาชีพและบูรณาการการทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน เพื่อมาช่วยในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้เสียหาย ไปตามแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคลในทุกขั้นตอน โดยคำนึงถึงหลักการปฏิบัติ ควรใช้โดยผู้ให้บริการทุกราย เพื่อให้มั่นใจว่าบริการที่จัดให้มีคุณภาพและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการกระทำซ้ำต่อผู้เสียหายจากการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานให้บริการ

- ไม่เลือกปฏิบัติ ในเรื่องสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ สถานะทางกฎหมาย อายุ ภาวะสุขภาพ
- ไม่ควรใช้วิพากษ์หรือใช้ทัศนคติส่วนบุคคลในการตัดสินผู้เสียหาย จากการได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมา ทางเลือกในการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้เสียหายในปัจจุบัน
- รักษาความลับและไม่ใช้และ/หรือถ่ายโอนข้อมูลใด ๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย
- เคารพต่อการตัดสินใจของผู้เสียหายภายใต้เงื่อนไขในการแจ้งข้อมูลให้ผู้เสียหายได้รับทราบก่อนการตัดสินใจอย่างเต็มที่
 - กำหนดความคาดหวังและข้อผูกพันของผู้เสียหายอย่างชัดเจน
 - กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน
 - ให้บริการในระยะเวลาที่เหมาะสมและทันการณ์
 - ส่งเสริมและสนับสนุนความตระหนักต่อตนเองและเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้เสียหาย

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมบางประการ ตามแผนการดูแลเป็นรายบุคคล ให้ผู้จัดการกรณีของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในประเทศปลายทาง ประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ประเทศไทย ในการจัดหาข้อมูลหนังสือสำคัญประจำตัว หรือเอกสารบางอย่าง เพื่อให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือในการทำงาน เช่น สติบัตร สำเนาใบรับรองของโรงเรียน ฯลฯ ทั้งนี้ ควรดำเนินการเฉพาะเมื่อไม่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของผู้เสียหาย

ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ควรจัดให้มีการประชุมคณะทำงานสหวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนการให้ความช่วยเหลือ ในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ และติดตามผลว่าผู้เสียหายมีปัญหาและความต้องการใดที่เป็นเรื่องใหม่ ซึ่งจำเป็นจะต้องทบทวนและปรับปรุงแผนการประเมินและบริหารจัดการลดความเสี่ยงอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินทั้งหมด จะต้องสื่อสารและหารือร่วมกับผู้เสียหาย และอธิบายถึงความเสี่ยงให้ผู้เสียหายเข้าใจ ทั้งนี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะจัดให้ผู้เสียหายที่ขอรับความช่วยเหลือ ได้ทราบถึงวิธีการและโอกาสในการรายงานข้อกังวลที่พบ หรือรายงานความไม่พึงพอใจในการให้บริการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้บริการ โดยจัดทาระบบการรายงานข้อร้องเรียนและการจัดการข้อร้องเรียน โดยไม่ต้องระบุชื่อผู้แจ้ง ไม่ว่าจะเป็นการรายงานด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรการที่ 4 การสนับสนุนด้านกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือ

เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือจากวิชาชีพต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้:

- ช่วยเหลือในการที่จะต้องเผชิญหน้าและรับมือกับการถูกสอบปากคำและการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
- ร้องขอให้มิต้องได้รับโทษจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม อันเป็นผลเนื่องมาจากการถูกลอกลวง บังคับหรือตกอยู่ในสภาวะจำยอมในสถานการณ์การค้ำมนุษย์
- เตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นเป็นพยานผู้เสียหายและการเป็นพยานในการพิจารณาคดี
- เรียกเรื่องค่าสินไหมทดแทนสำหรับการสูญเสีย หรือความเสียหายที่เกิดจากผู้กระทำผิด
- ยื่นหนังสือขออนุญาตให้พำนักในประเทศเป็นการชั่วคราวหรือถาวร
- ยื่นเรื่องเพื่อขอเพิกถอนคำสั่งในการผลักดันกลับ
- ร้องขอมาตรการบรรเทาทุกข์จากการตกอยู่ในภาวะหนีสิ้น เช่น เป็นหนี้นิสินเชื่อ ประกันสุขภาพ ฯลฯ
- ให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่
- อื่น ๆ

ขั้นตอนนี้ จะเกิดขึ้นในระหว่างการให้ความช่วยเหลือระยะยาวในประเทศปลายทาง หรือภายหลังจากกลับไปยังภูมิลำเนาในประเทศไทยก็ได้ โดยควรมอบหมายให้มีที่ปรึกษาทางกฎหมาย ทนายความ พร้อมล่ามแปลภาษาให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นเด็ก จะต้องให้ผู้ปกครองอยู่ร่วมด้วยในทุกขั้นตอน รวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศไทย เข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในข้างต้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก จะต้องปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่มีความละเอียดอ่อนต่อความเป็นเด็ก และใช้ภาษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในพัฒนาการของเด็ก

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ ไปตามกฎหมายภายในของประเทศปลายทาง ซึ่งไม่ว่าความช่วยเหลือจะเป็นอย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการ ดังนี้

- ให้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งโดยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่ผู้เสียหายเข้าใจ
- ปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยท่าทีที่เป็นมืออาชีพและให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
- รักษาความลับ และไม่ใช้และส่งต่อข้อมูลใด ๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย
- ให้ความช่วยเหลือในปรับตัวและประเมินทางเลือกที่มีอยู่
- เคารพต่อการตัดสินใจของผู้เสียหายที่ได้รับการชี้แจงข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เสียหายได้เข้าใจถึงขั้นตอนและผลที่จะเกิดขึ้นตามมา

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ของประเทศไทย จะดำเนินงานร่วมกับผู้จัดการรายกรณีและทนายความของหน่วยงานในประเทศปลายทาง ในการจัดหาเอกสารหนังสือสำคัญประจำตัว หนังสือรับรอง หรือเอกสารอื่นใดที่จำเป็นสำหรับการยื่นร้องขอความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยพิจารณาแล้วว่าจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย สมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้เสียหาย

บทที่ 5

การส่งกลับและเตรียมแผนการกับคู่สังคม

การเดินทางกลับบ้าน มักเป็นกระบวนการที่สร้างความยุ่งยากลำบากใจให้กับผู้เสียหาย ที่อาจต้องเผชิญกับปัญหาทางครอบครัว สังคม สุขภาพ กฎหมาย และปัญหาทางการเงิน และมักมีความเสี่ยงในการกลับเข้าไปอยู่ในวงจรเดิมของสภาพปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่ทำให้ตนเองได้เคยตัดสินใจเดินทางออกจากบ้านหรือภูมิลำเนา มา ดังนั้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะทำให้ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อซ้ำ ในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายที่ประสงค์จะกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่อื่นในประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเยียวยาฟื้นฟูโดยการเสริมสร้างพลังอำนาจในการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายในระยะยาว เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์หรือเข้าสู่วงจรของการค้ามนุษย์อีก

แผนงานในการส่งกลับและคืนสู่สังคม ควรดำเนินการโดยการคำนึงหลักการต่าง ๆ อย่างน้อยดังต่อไปนี้

ความสมัครใจ โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ควรเป็นผู้เลือกตัดสินใจในการเดินทางกลับภูมิลำเนา หรือย้ายถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทยแล้วใช้ประโยชน์จากบริการที่จัดให้อย่างเป็นอิสระ

- การคุ้มครอง ที่คำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายเป็นหลัก ในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหายให้กับบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลการประเมินความเสี่ยงก่อนการส่งกลับ แผนการเดินทางที่ปลอดภัย แผนการจัดการความเสี่ยง การติดตามผลการส่งกลับ

- แนวทางแก้ไขปัญหาคือเป็นรายกรณี ซึ่งควรนำความต้องการ ข้อคิดเห็นและข้อกังวลของผู้เสียหายมาประกอบการพิจารณาอย่างครบถ้วน ในการประเมินว่าผู้เสียหายประสงค์ที่จะกลับบ้าน หรือย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ รวมถึงการเตรียมความพร้อมการส่งกลับและคืนสู่สังคม

- ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง ซึ่งควรชี้แจงต่อผู้เสียหายอย่างทันท่วงทีและถูกต้องตามกฎหมาย ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการร้องขอความช่วยเหลือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม

- การประสานความร่วมมือ โดยส่งเสริมการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานให้ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องและได้รับการรับรองแล้วจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้แผนงานในการส่งกลับและคืนสู่สังคมประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 9 การส่งกลับและเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม

การส่งกลับและเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม	มาตรการที่ 1	<p>การตัดสินใจในการเดินทางกลับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านสังคมและด้านกฎหมายแก่ผู้เสียหายในการเดินทางกลับ • ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เสียหายในการตัดสินใจเดินทางกลับโดยสมัครใจภายใต้การให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน
	มาตรการที่ 2	<p>การประเมินความเสี่ยงและแนวทางการคืนสู่สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> • สอบถามความเห็นและมุมมองจากผู้เสียหายเกี่ยวกับความเสี่ยงและความปลอดภัย • ดำเนินการประเมินความเสี่ยงโดยประสานความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย
	มาตรการที่ 3	<p>แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง</p> <ul style="list-style-type: none"> • กำหนดประเด็นความเสี่ยง การรักษาความปลอดภัยและวิธีแก้ไขปัญหา • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและมาตรการป้องกันที่มี
	มาตรการที่ 4	<p>การสืบหาครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> • กำหนดเครือข่ายการทำงานในองค์การภาคเอกชน องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในพื้นที่ต้นทางในประเทศไทย • กระบวนการเริ่มดำเนินการสืบหาครอบครัว
	มาตรการที่ 5	<p>การจัดทำเอกสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> • ติดต่อสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งกลับโดยสมัครใจ • การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารการเดินทาง • การกำหนดมาตรการรักษาความลับ และจำกัดผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อเป็นมาตรการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลประวัติของผู้เสียหาย

การส่งกลับและเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม	มาตรการที่ 6	<p>แผนการให้ความช่วยเหลือก่อนออกเดินทางกลับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงผลการประเมินความเสี่ยง ความมั่นคงปลอดภัย และการคืนสู่สังคม • ติดต่อประสานงานกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานงานกระบวนการส่งกลับ • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับสถานะของบุคคล กระบวนการเดินทางกลับ การส่งต่อบริการ การให้ความช่วยเหลือที่มีอยู่ในประเทศไทย และแผนงานคืนสู่สังคม • ได้รับการยืนยันว่าผู้เสียหายจะได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
	มาตรการที่ 7	<p>การเดินทาง การส่งต่อเข้ารับบริการ และการให้ความช่วยเหลือเมื่อเดินทางถึงประเทศไทย ที่ปลอดภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประสานแจ้งกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อเดินทางไปรับผู้เสียหาย • จัดเตรียมเอกสารการเดินทาง สิ่งของและข้อมูลสำหรับการเดินทางที่จำเป็น • จัดเตรียมให้มีเจ้าหน้าที่ร่วมเดินทางนำส่งเด็ก • สร้างหลักประกันว่า ผู้เสียหายจะได้รับการช่วยเหลือ หรือได้มีโอกาสพบกับผู้ให้บริการ ณ จุดผ่านแดน ท่าอากาศยาน ท่าเรือของประเทศไทย • ดำเนินการปฐมพยาบาลและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้เสียหาย • ยืนยันหรือได้มาซึ่งการยืนยันเกี่ยวกับการเดินทางมาถึงประเทศไทยอย่างปลอดภัย

มาตรการที่ 1 การตัดสินใจในการเดินทางกลับภายใต้เงื่อนไขการได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน

เมื่อผู้เสียหายได้รับทราบข้อมูลในรายละเอียดเกี่ยวกับทางเลือก และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการที่ยังคงพำนักอยู่ในประเทศปลายทาง การเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือย้ายถิ่นฐานใหม่ ให้ผู้เสียหายสามารถเลือกตัดสินใจได้โดยอิสระ ในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้เสียหาย การเลือกตัดสินใจว่าควรเดินทางกลับภูมิลำเนา หรือย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่หรือไม่ จะต้องพิจารณาว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นผลประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือไม่ ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการส่งกลับควรขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความสมัครใจ โดยที่เด็กจะต้องได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน ได้รับคำแนะนำปรึกษาและรับฟังความคิดเห็นของเด็กตลอดกระบวนการให้ความช่วยเหลือ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะกระทำในทันที เมื่อผู้เสียหายประสงค์ที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนา หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่อื่น ซึ่งได้พิจารณาแล้วว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับบุคคลดังกล่าว ซึ่งขั้นตอนนี้อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาของกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ตั้งแต่การส่งต่อเพื่อรับบริการในครั้งแรกไปจนถึงการให้ความช่วยเหลือระยะยาว โดยที่ผู้เสียหายจะหารือร่วมกับผู้จัดการรายกรณี

ในการนี้ ผู้จัดการรายกรณีจะต้องให้ข้อมูลแก่ผู้เสียหายอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ทั้งโดยวาจา และเป็นลายลักษณ์อักษร ในภาษาที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้

ตารางที่ 10 รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการส่งกลับโดยสมัครใจ

รายการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการส่งกลับโดยสมัครใจ	
การพำนักอยู่ในประเทศปลายทาง	รายละเอียด/ตัวอย่าง
สำหรับผู้เสียหาย	
☒ ความเป็นไปได้ในการมีที่พักพิง (สถานสงเคราะห์ บ้าน ห้องเช่า ห้องพักแบ่ง ฯลฯ)	รายชื่อประเภทของบริการ กฎระเบียบ
☒ ข้อมูลบริการสังคมที่มีอยู่	รายละเอียดของผู้ประสานงาน
☒ ความเป็นไปได้ในการได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตใจและสังคม	ในการร้องขอข้อมูลเพิ่มเติม ความเป็นไปได้ในการให้ทุน
☒ ความเป็นไปได้ในการรักษาพยาบาล	
☒ ความเป็นไปได้ในการศึกษาต่อเนื่อง	
☒ ความเป็นไปได้ในการฝึกวิชาชีพ	
☒ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ตลาดแรงงาน	
☒ ความช่วยเหลือในการส่งกลับเมื่อมีความจำเป็น	
☒ กระบวนการทางกฎหมายในการได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย	
ข้อมูลอื่น ๆ	
☒ หนังสืออนุญาตให้พำนักอาศัยอยู่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย	
☒ หนังสืออนุญาตให้ทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย	
☒ ความเป็นไปได้ในการได้รับสัญชาติ	
☒ การคืนสู่ครอบครัว	

การกลับคืนสู่ภูมิลำเนา	
☒	ความเสี่ยงและกระบวนการประเมิน
☒	แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง
☒	เอกสารที่ต้องการ
☒	ทางเลือกในการสืบหาครอบครัว
☒	แผนการเตรียมการในการคืนสู่สังคม
☒	ขั้นตอนการเดินทาง
☒	ความเป็นไปได้ในด้านที่พักอาศัย
☒	ข้อมูลบริการสังคมที่มีอยู่
☒	ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือในการสนับสนุนด้านจิตใจสังคม
☒	ความเป็นไปได้ในการรักษาพยาบาล
☒	ความเป็นไปได้ในการได้รับการศึกษา
☒	ความเป็นไปได้ในการฝึกอาชีพ
☒	ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน
☒	กระบวนการทางกฎหมายในการได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย

ภายหลังจากได้แจ้งข้อมูลต่อผู้เสียหายแล้ว ควรปล่อยระยะเวลาให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสทบทวนและตัดสินใจ ซึ่งผลการตัดสินใจควรจัดให้มีการบันทึกและเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มประวัติของผู้เสียหายไว้ด้วย ในการจัดเตรียมความพร้อมก่อนออกเดินทาง การจัดการการเดินทางและการย้ายถิ่นฐานใหม่ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นสำคัญ และควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แสดงความคิดเห็นว่าจะเดินทางกลับบ้านที่เป็นภูมิลำเนาหรือไม่ เมื่อไรและอย่างไรจึงจะเหมาะสม

มาตรการที่ 2 การประเมินความเสี่ยงและแนวทางการคืนสู่สังคม

เป็นขั้นตอนการพิจารณาประเมินความปลอดภัยและสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เสียหายอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะให้ผู้เสียหายเดินทางกลับบ้านหรือย้ายถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในการพิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือความเสี่ยงในอนาคตที่คุกคามต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้เสียหายและสมาชิกในครอบครัว รวมถึงประเมินความเป็นไปได้ในการคืนสู่สังคม ในกรณีที่เป็นเด็ก การประเมินควรกระทำในทันที นับตั้งแต่ที่มีการคัดแยกและพบตัวผู้เสียหาย

ให้ผู้จัดการรายกรณีดำเนินการประเมินความเสี่ยงและผลการประเมินครอบครัว สำหรับการคืนสู่สังคม โดยหารือร่วมกับผู้เสียหาย ภายใต้การประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศปลายทางและประเทศไทย ซึ่งในกรณีของการค้ามนุษย์มีหน่วยงานรับผิดชอบได้แก่

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย กองต่อต้านการค้ามนุษย์
- หน่วยงานตำรวจของประเทศปลายทาง
- ผู้ให้บริการสังคมในองค์กรภาคเอกชน
- องค์กรระหว่างประเทศ
- ผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ในกรณีที่เป็นเด็ก การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างประเทศปลายทางกับประเทศไทย จะดำเนินงานภายใต้ขอบเขตของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์จะประสานกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อรับผิดชอบในการจัดการและเร่งรัดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะยาวสำหรับเด็ก ในกรณีที่มีการตัดสินใจเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล และการจัดการด้านกฎหมายดำเนินการโดยศาลแล้ว จะต้องปฏิบัติตามมาตรการอันเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานตามความร่วมมือทางกระบวนการยุติธรรม

วิธีการดำเนินงาน

ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาจากแฟ้มประวัติของผู้เสียหาย ผลการสัมภาษณ์จากวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในการประเมินความเสี่ยงควรกระทำด้วยความระมัดระวัง และเคารพต่อกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศปลายทาง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะได้รับการจัดเก็บบันทึกและแลกเปลี่ยนกัน โดยสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมีแนวทางการประเมินความเสี่ยงตามตารางด้านล่างนี้ ภายหลังจากที่ทราบผลการประเมินแล้วให้แจ้งผลให้ผู้เสียหายทราบในทันที ซึ่งในการที่ผู้เสียหายจะเดินทางกลับบ้านจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและทำให้มั่นใจว่าจะมีความปลอดภัย หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้วอาจจำเป็นที่จะต้องพิจารณาหาช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้พำนักอยู่ต่อไปในประเทศปลายทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ตารางที่ 11 แนวทางการประเมินความเสี่ยงและการคืนสู่สังคม

แนวทางการประเมินความเสี่ยงและการคืนสู่สังคมสำหรับการให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับโดยสมัครใจ		
แนวคำถามในการสัมภาษณ์		หมายเหตุ
สำหรับผู้เสียหาย		
1	<ul style="list-style-type: none"> • ท่านรู้สึกอย่างไรต่อการกลับบ้าน • ท่านคิดว่าที่ใดสามารถให้ความปลอดภัยแก่ท่านได้ • มีใครชมเชยครอบครัวหรือเพื่อนของท่านหรือไม่ • มีใครชมเชยท่านหรือไม่ • ผู้กระทำความผิดรู้ว่าเป็นครอบครัวพักอาศัยอยู่ที่ใดหรือไม่ • ผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือคนใกล้ชิด ท่านหรือไม่ • มีสิ่งใดที่ควรจะทำเพื่อให้ท่านรู้สึกปลอดภัยได้บ้าง • ท่านต้องการกลับไปเรียนต่อหรือทำงานใช้หรือไม่ • อะไรจะเป็นเรื่องที่เลวร้ายที่สุดเมื่อท่านกลับบ้าน • ท่านจะจัดการกับปัญหานั้นได้อย่างไร • ท่านสามารถทำอะไรได้บ้างหรือมีสิ่งใดที่ควรจะต้องทำเพื่อหลีกเลี่ยงป้องกันไม่ให้ปัญหานั้นเกิดขึ้น 	
สำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย		
2	<ul style="list-style-type: none"> • มีผู้กระทำความผิดได้ชมเชยครอบครัวหรือเพื่อนของผู้เสียหายหรือไม่ • มีเพื่อนของผู้กระทำความผิดอยู่ในครอบครัว หรือเป็นเพื่อนกับผู้เสียหายหรือไม่ • เจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศไทยมีความสามารถและมีความพร้อมในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการถูกล้างแค้นหรือการใช้ความรุนแรงหรือไม่ • ได้มีการดำเนินคดีและตั้งข้อหาต่อผู้กระทำความผิดหรือไม่ • ผู้กระทำความผิดมีคนเดียวหรือเป็นขบวนการอาชญากรรม • ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายเป็นอย่างไร • ท่านสามารถให้ข้อมูลในการบันทึกเกี่ยวกับคดีและหรือเอกสารอื่นใดกับผู้อื่นได้หรือไม่ 	

สำหรับผู้ประสานงานระดับชาติ องค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ ทูต หรือกงสุล	หมายเหตุ
<p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต้องเผชิญกับการคุกคามจากการดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งต่อการกระทำความผิดในระหว่างถูกแสวงหาประโยชน์หรือไม่ • เจ็บไขในสถานที่เป็นอย่างไร • ที่พักอาศัยสามารถเข้าถึงได้หรือไม่ • เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่สามารถให้การคุ้มครองป้องกันภัยให้กับผู้เสียหายได้หรือไม่ • ผู้เสียหายจะเผชิญกับการตีตรา การเลือกปฏิบัติหรือถูกกีดกันออกจากสังคมหรือไม่ • ผู้เสียหายสามารถดำเนินไปตามข้อกำหนดในการเข้าถึงการคุ้มครองพยานหรือไม่ • ผู้เสียหายจะสามารถเข้าถึงบริการสังคมในพื้นที่ได้หรือไม่ • ผู้เสียหายจะเข้าถึงความช่วยเหลือจากหน่วยงานในด้านที่พักหรือไม่ • ผู้เสียหายจะเข้าถึงความช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาลหรือไม่ • ผู้เสียหายจะเข้าถึงบริการให้คำปรึกษาหรือไม่ • ผู้เสียหายจะเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายหรือไม่ • ผู้เสียหายจะสามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพหรือศึกษาต่อได้หรือไม่ • ผู้เสียหายจะเข้าถึงการมีบ้านที่อยู่อาศัยอย่างถาวรหรือไม่ คุณภาพเป็นอย่างไร • ผู้เสียหายจะมีโอกาสในการสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาวและดำรงชีพอย่างเป็นอิสระได้หรือไม่ • การกลับคืนสู่ครอบครัวเป็นไปได้หรือไม่ • สถานภาพทางครอบครัว ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร • สภาพชุมชน ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร • มีความไม่สงบภายในเกิดขึ้นที่ชุมชนหรือไม่ 	<p>การประสานความร่วมมือ หากเป็นไปได้แล้ว ให้ผู้จัดการรายกรณีของประเทศปลายทางกับประเทศไทย ได้มีการประสานความร่วมมือกัน</p>

สำหรับผู้จัดการรายกรณีและวิชาชีพในหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ	หมายเหตุ
เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการทบทวนผลการประเมินความเสี่ยงทั้งในระยะเบื้องต้นและระยะกลาง รวมถึงเอกสารอื่นใด ที่เกี่ยวข้องการเข้าถึงข้อมูลด้านสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย และเพื่อประเมินสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในถิ่นที่อยู่ของผู้เสียหายจะเดินทางกลับไปพักอาศัยหรือตั้งถิ่นฐานใหม่	

มาตรการที่ 3: แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง

เป็นเอกสารที่กำหนดมาเพื่อจัดการกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่พบจากการประเมินความเสี่ยง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของแผน คือ การลดความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าเกิดการคุ้มครองผู้เสียหาย สมาชิกครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่มีความสำคัญต่อผู้เสียหาย รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายด้วย ซึ่งจะจัดทำแผนนี้ก็ต่อเมื่อได้มีการประเมินความเสี่ยงและการประเมินการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายในมาตรการที่ 2 ข้างต้นนี้แล้ว

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ	<p>ผู้จัดการรายกรณีโดยการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้เสียหายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> • หน่วยงานภาครัฐ • หน่วยงานตำรวจในระดับชาติและท้องถิ่น • องค์กรภาคเอกชนที่ให้บริการ • องค์กรระหว่างประเทศ • ผู้ปกครองของเด็ก
-----------------------------------	--

แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ควรประกอบไปด้วย ข้อมูลความเสี่ยงที่พบจากการตรวจสอบถึงมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยขั้นต่ำ และขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงในแต่ละรายการจะลดลงให้น้อยที่สุด และได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องถือว่าเป็นแผนที่ควรดำเนินงานอย่างเป็นความลับ และควรได้รับการทบทวนปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ ในพื้นที่ต้นทางที่ผู้เสียหายได้ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย ในกรณีนี้ ผู้เสียหายควรได้รับทราบข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการที่กำหนดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายและสมาชิกในครอบครัว

มาตรการที่ 4 การสืบหาครอบครัว

ขั้นตอนการสืบหาครอบครัวจะดำเนินการในกรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถติดต่อครอบครัวได้ และประสงค์จะติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวก่อนเดินทางกลับภูมิลำเนา เช่นเดียวกันกับการประเมินความเสี่ยงการสืบหาครอบครัวจะต้องตรวจสอบว่าสมาชิกในครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสงสัยว่ามีความผิดในกระบวนการค้ามนุษย์หรือไม่

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ	<p>ผู้จัดการรายกรณีของทั้งประเทศปลายทางและประเทศไทย หรือผู้แทนในการประสานงานจากทั้งสองประเทศควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ เครือข่ายองค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้วยวิธีการผ่านการสนทนากับผู้เสียหาย ผู้ติดต่อทางโทรศัพท์ รายชื่อ อีเมล บุคคลที่สาม บันทึกประจำวันของตำรวจ ฯลฯ</p>
--	---

กรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กให้ติดต่อกับครอบครัว พร้อมพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว โดยไม่ควรปล่อยให้เด็กผู้เสียหายกลับบ้านโดยที่ไม่มีการดำเนินการสืบหาและประเมินครอบครัว ซึ่งอาจไม่มีความพร้อมในการรับเด็กกลับ ไม่สามารถให้การดูแลในระยะยาวได้ทันที หรืออาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ซึ่งในการดำเนินการต่อกรณีดังกล่าวที่พ่อแม่ผู้ปกครองยังไม่มีความพร้อมในการรับเด็กกลับ หรืออาจมีอันตรายต่อเด็ก ให้พิจารณาหาผู้ดูแลที่เหมาะสมอื่น ๆ ให้การอุปการะดูแลชั่วคราว โดยรับฟังความคิดเห็นจากเด็กและควรได้รับความยินยอมจากเด็ก ซึ่งควรเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีความพร้อมและความสามารถในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและสังคมได้ ในการพิจารณาหาผู้ดูแลที่เหมาะสม ควรพิจารณาให้เด็กได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมคล้ายครอบครัว และให้สถานสงเคราะห์หรือการอุปการะเลี้ยงดูเป็นทางเลือกสุดท้าย และให้การสนับสนุนช่วยเหลือประคับประคองด้านจิตใจสำหรับเด็ก ด้วยการชี้แจงทำความเข้าใจในทุกขั้นตอนของช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากการดูแลในแต่ละรูปแบบไว้ด้วย

มาตรการที่ 5 การรวบรวมจัดเก็บเอกสาร

เอกสารหนังสือสำคัญประจำตัว หรือเอกสารการเดินทางใดที่ผู้เสียหายจำเป็นต้องใช้ในการเดินทางกลับภูมิลำเนา หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการออกเอกสารการเดินทาง และเอกสารหนังสือประจำตัวชั่วคราว เมื่อผู้เสียหายตัดสินใจที่จะเดินทางกลับบ้านหรือภูมิลำเนาให้ดำเนินการจัดหาให้ในทันที โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือในราคาที่เหมาะสม

ผู้จัดการรายกรณีและสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศปลายทาง และกรมการกงสุลในประเทศไทย ควรได้รับการติดต่อจาก ผู้จัดการรายกรณีเพื่อพิจารณาว่าจะสามารถอำนวยความสะดวกในเดินทางกลับของผู้เสียหายและจัดหาเอกสารหนังสือสำคัญประจำตัวได้หรือไม่

ในบางกรณีผู้เสียหายอาจร้องขอความช่วยเหลือโดยตรงผ่านศูนย์ ให้ความช่วยเหลือทางสังคม หรือหน่วยงานอื่นในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หากเอกสารการเดินทางไม่สามารถจัดหาได้จากประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในประเทศปลายทางอาจพิจารณาจัดให้ผู้เสียหายได้มีเอกสารเดินทางชั่วคราว

ในการนี้ ไม่ควรระบุว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายหรือผู้ลักลอบเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายไว้ในเอกสารการเดินทาง เนื่องจากอาจทำให้เกิดการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีทางปกครองต่อผู้เสียหาย ในภายหลังได้

ข้อพึงพิจารณา

ควรระมัดระวังในการเก็บเอกสารอันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหายให้เป็นความลับ โดยมีคนรู้ร้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้มั่นใจถึงความปลอดภัย ดังนั้นเมื่อสื่อสารกับทุกคน รวมถึงสถานเอกอัครราชทูตหรือบุคลากรทางการทูต ควรระมัดระวังเพื่อให้ข้อมูลขั้นต่ำที่จำเป็น เพื่อให้ได้เอกสารหรือความช่วยเหลือที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกัน ถึงความปลอดภัยของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ 6 แผนการให้ความช่วยเหลือบุคคลเบื้องต้นก่อนออกเดินทาง

จัดทำแผนงานเพื่ออธิบายรายละเอียดขั้นตอนและมาตรการที่เกี่ยวข้อง ในการ ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ประสงค์ที่จะเดินทางกลับบ้าน หรือย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ในพื้นที่อื่น และแจ้งข้อมูลรายชื่อหน่วยงานให้บริการที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

ในกรณีที่เป็นเด็ก จะต้องจัดทำรายงานผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ซึ่งจะต้องตรวจสอบว่ารัฐมีเขตอำนาจศาลในการปกครองเด็กอย่างไร และกำหนดแนวทางสำหรับการคุ้มครองและดูแลเด็กในระยะยาว ซึ่งหน่วยงานในประเทศปลายทางจะต้องจัดให้เด็กเดินทาง กลับภูมิลำเนา เมื่อได้รับรายงานดังกล่าวหรือศาลมีคำสั่งให้เด็กกลับมายังประเทศไทย

ผู้จัดการรายกรณีของหน่วยงานในปลายทาง หน่วยงานรับผิดชอบการส่งกลับ รวมถึงผู้เสียหาย ควรได้มีโอกาสในการหารือร่วมกันถึงแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมก่อนออกเดินทาง ซึ่งควรเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เสียหาย หากเป็นไปได้ ผู้เสียหาย ควรมีโอกาสหารือกับเจ้าหน้าที่หรือนักสังคมสงเคราะห์ของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก่อนล่วงหน้า เพื่อหารือเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ต้องการได้รับในวันแรกที่เดินทางมาถึงประเทศไทย ซึ่งกองต่อต้านการค้ามนุษย์จะนำข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานในประเทศปลายทาง มาจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมในรายละเอียดต่อไป

เพื่อให้มั่นใจว่า กองต่อต้านการค้ามนุษย์จะเดินทางมารับผู้เสียหายเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับภูมิลำเนาและให้ความช่วยเหลือต่อไป ควรมีการสื่อสารติดต่อประสานข้อมูลในการส่งกลับอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ระหว่างหน่วยงานนำส่งกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์ในฐานะหน่วยงานประสานงานกลางการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังต่อไปนี้

- การมีหนังสือแจ้งจากหน่วยงานนำส่งในการขอความร่วมมือให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเดินทางกลับภูมิลำเนา พร้อมข้อพิจารณาดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายคืนสู่สังคม
- กองต่อต้านการค้ามนุษย์ยืนยันรับทราบการขอความร่วมมือดังกล่าว และแผนงานให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม
- กองต่อต้านการค้ามนุษย์ อาจพิจารณาแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือหน่วยงานที่เหมาะสมที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบแล้วแต่กรณี ดำเนินการตามแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

ข้อมูลที่หน่วยงานนำส่งจะต้องแจ้งกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ควรประกอบด้วย:

- ชื่อ-นามสกุลของผู้เสียหาย
- วัน เดือน ปีเกิด และภูมิลำเนาในประเทศไทย
- สถานะทางสุขภาพ ความพิการหรือมีเงื่อนไขในการขอรับบริการรักษาพยาบาล
- แบบรายงานผลการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยและการประเมินความเสี่ยง
- รายงานประเด็นที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ
- วันที่คาดว่าจะเดินทางกลับและช่องทางการส่งกลับ
- อื่น ๆ

ภายหลังจากนั้น กองต่อต้านการค้ามนุษย์จะนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาว่า อยู่ในข่ายของการได้รับความช่วยเหลือในกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ หากไม่ใช่ และจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือในกรณีอื่น กองต่อต้านการค้ามนุษย์จะแจ้งหน่วยงาน รับผิดชอบนั้นดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรณีที่เป็นบุคคลที่พึงได้รับความช่วยเหลือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม กองต่อต้านการค้ามนุษย์ อาจประสานเพื่อปรึกษาหารือโดยตรงกับหน่วยงานนำส่ง หรือสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ แล้วแต่กรณี เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม และจะแจ้งยืนยันผลกลับไปยังหน่วยงานนำส่งโดยมีข้อมูลประกอบด้วย:

- ชื่อ-นามสกุลของบุคคลที่ขอรับความช่วยเหลือ
- วัน เดือน ปีเกิด และภูมิลำเนาในประเทศไทย
- ผลการประเมินว่าบุคคลนั้นอยู่ในข่ายของการได้รับความช่วยเหลือในฐานะผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์หรือไม่
- หากเป็นบุคคลที่อยู่ในข่ายของการได้รับความช่วยเหลือ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ จะระบุรายการของบริการความช่วยเหลือที่จะต้องจัดให้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนงาน การให้ความช่วยเหลือก่อนนำส่งผู้เสียหายกลับสู่ภูมิลำเนา หรืออาจให้ข้อมูลหน่วยงาน ที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
- อาจขอข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมตามความจำเป็น

ในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้ง ผลการพิจารณาแจ้งกลับไปยังผู้ปกครองของเด็กในประเทศไทยและประเทศปลายทาง โดยผ่านช่องทางการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเท่านั้น โดยควรระบุรายละเอียดของคำแนะนำที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมอบอำนาจในการปกครองเด็ก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผลการพิจารณาทางด้านกฎหมายหรือทางด้านการปกครองในการส่งคืนเด็ก กลับประเทศไทย

ข้อพึงพิจารณา

เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะต้องแจ้งให้ผู้เสียหายทราบและให้ความยินยอม ในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลทั้งหมดของผู้เสียหายเพื่อการส่งกลับ ทั้งนี้ กระบวนการส่งกลับจะต้องหลีกเลี่ยง มิให้เกิดการกระทำที่ทำให้เกิดการตกเป็นเหยื่อซ้ำและสร้างหลักประกันในการคืนสู่สังคม ที่ปลอดภัย ดังนั้น ผู้จัดการรายกรณีจะต้องแจ้งและปรึกษาหารือร่วมกับผู้เสียหายในประเด็น อย่างน้อยในเรื่องดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ประเด็นหารือก่อนการส่งกลับ

ประเด็นหารือกับผู้เสียหาย	หมายเหตุ
<p>ผลการประเมินครอบครัวและความพร้อมในการกลับภูมิลำเนา</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความเสี่ยง ณ ปัจจุบัน และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต • มาตรการรักษาความปลอดภัย • ความเป็นไปได้ในการคืนสู่สังคม • สภาวะทางสุขภาพ ณ ปัจจุบัน 	
สถานะทางเอกสาร หนังสือสำคัญประจำตัว เอกสารการเดินทาง	
<p>วิธีการส่งตัวผู้เสียหายกลับมายังประเทศไทยและส่งต่อไปยังภูมิลำเนาเดิมหรือถิ่นที่อยู่ใหม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • เดินทางโดยลำพังหรือไม่ • วิธีการเดินทาง • การจัดเตรียมด้านอาหาร • ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเงินทองทรัพย์สิน • การให้ความช่วยเหลือในระหว่างเดินทางกลับ • บุคคลใดเป็นผู้เดินทางมารับผู้เสียหายเมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทย (ถ้ามี) • วิธีการสังเกตที่จะทราบว่าเป็นผู้แทนของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ในระหว่างการเดินทางหรือเมื่อเดินทางมาถึงแล้ว • ความเสี่ยงต่าง ๆ ในด้านการรักษาความปลอดภัย <p>ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในวันแรกที่เดินทางมาถึงประเทศไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> • การแจ้งสิทธิและทางเลือกในการกลับภูมิลำเนา • การจัดเตรียมด้านที่พักพิงชั่วคราวหรือที่อยู่อาศัย • ความช่วยเหลือต่าง ๆ • ข้อมูลการติดต่อของหน่วยงานต่าง ๆ • ความเสี่ยงต่าง ๆ ในด้านการรักษาความปลอดภัย 	
แผนงานการคืนสู่สังคมก่อนการส่งกลับ	

มาตรการที่ 7 การส่งกลับที่ปลอดภัยและการให้ความช่วยเหลือในระหว่างการเดินทาง

การส่งกลับที่ปลอดภัยจากพื้นที่หรือประเทศปลายทางไปยังภูมิภาคหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ในประเทศไทย จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดหาเอกสารการเดินทาง และบัตรโดยสารการเดินทางในวันที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า รวมถึงได้รับการยืนยันแล้วว่าสามารถส่งกลับได้อย่างปลอดภัย โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์ จะเป็นหน่วยงานประสานงานหลัก ในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประสงค์จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยความสมัครใจและได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย

ในการนี้ ก่อนออกเดินทางกลับ จะต้องดำเนินการจัดเตรียมการอำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับของผู้เสียหายในความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

- เอกสารการเดินทางหรือหนังสือสำคัญประจำตัว
- บัตรโดยสารการเดินทาง
- หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อในยามฉุกเฉิน
- โทรศัพท์มือถือที่มีซิมการ์ด พร้อมที่ชาร์จแบตเตอรี่
- ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะทราบว่าผู้ที่เดินทางไปรับหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางเป็นใคร
- ข้อมูลเกี่ยวกับจุดนัดพบในระหว่างการเดินทางและเมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว
- สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว
- แผนที่ของเมืองที่เดินทางผ่าน หากผู้เสียหายไม่ทราบ
- อื่น ๆ

ผู้เสียหายควรเดินทางมาถึงจุดหมายปลายทางอย่างปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นที่อากาศยาน สถานีขนส่ง ฯลฯ โดยควรกำหนดให้นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในระหว่างขั้นตอนการเข้าเช็คอินที่ท่าอากาศยาน สถานีขนส่ง จุดผ่านแดน จุดตรวจคนเข้าเมือง ตลอดเวลาและในทุกขั้นตอนของการเดินทางกลับ ในบางกรณี พึงระมัดระวังเนื่องจากเหตุผลทางด้านความปลอดภัยที่ร้ายแรงหรือมีสถานการณ์ประปรายเป็นพิเศษ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เดินทางร่วมกับผู้เสียหายจากพื้นที่ปลายทางไปจนถึงจุดหมายปลายทางที่เป็นภูมิภาคหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ ซึ่งรวมถึงผู้เสียหายที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรืออยู่ในภาวะที่เจ็บป่วยแต่พอที่จะสามารถเดินทางได้

ในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องจัดให้มีผู้ร่วมเดินทางไปกับเด็กเสมอ และนำส่งเด็กให้ถึงที่หมายปลายทาง โดยอาจส่งมอบเด็กต่อเจ้าหน้าที่ของกองต่อต้านการค้ามนุษย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทางด้านเอกสาร และประสานงานการให้ความช่วยเหลือในการเดินทางกลับคืนสู่ภูมิลำเนา ทั้งนี้ อาจประสานงานพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก ดำเนินการจัดทำหนังสือขอตกลงในการรับตัวเด็กกลับคืน โดยมีเงื่อนไข เพื่อป้องกันมิให้เด็กถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ หรือมีความเสี่ยงที่จะถูกนำไปค้าอีก โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการทำงานกับผู้ปกครองและครอบครัวของเด็ก

ในกรณีที่จะนำส่งผู้เสียหายการค้ามนุษย์ทุกคน ควรประสานงานและได้รับการยืนยันรับทราบการส่งกลับจากกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัย ประสานงานและติดตามผลการให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับ และคืนสู่สังคม รวมทั้งการบันทึกประวัติของผู้เสียหายลงบนระบบฐานข้อมูล เพื่อให้ประโยชน์ในการติดตามผลในระยะยาวต่อไป

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

เพื่อสร้างหลักประกันว่าการส่งกลับผู้เสียหายจะเป็นไปด้วยความปลอดภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดต่อสื่อสารในประเด็นต่อไปนี้ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ตรงกันอย่างทันท่วงที ได้แก่

- ข้อมูลการเดินทาง ได้แก่ วิธีการเดินทาง ชื่อผู้นำส่งผู้เสียหาย วิธีการติดต่อสื่อสาร วันและเวลาที่เดินทางถึงประเทศไทย
- ก่อนการเดินทาง ให้มีการยืนยันกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์อีกครั้ง และให้รีบแจ้งในทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ
- ชื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เดินทางร่วมกับผู้เสียหาย
- กองต่อต้านการค้ามนุษย์แจ้งยืนยันการไปรับผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยานที่เป็นจุดนัดพบ พร้อมแจ้งรายชื่อและข้อมูลติดต่อกับเจ้าหน้าที่รับตัวผู้เสียหายในกรณีฉุกเฉิน

เมื่อพบตัวผู้เสียหาย ณ จุดนัดพบแล้วให้แจ้งหน่วยงานในประเทศปลายทางทราบเพื่อยืนยันว่าผู้เสียหายได้เดินทางถึงประเทศไทยแล้ว

เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากโอกาสที่นายหน้าค้ามนุษย์อาจมารับตัวผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศปลายทางควรแจ้งประสานขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ณ ท่าอากาศยาน ช่วยรักษาความปลอดภัยและเป็นผู้รับตัวผู้เสียหายนำส่งต่อเจ้าหน้าที่ของกองต่อต้านการค้ามนุษย์

เมื่อพบตัวผู้เสียหาย ให้เจ้าหน้าที่แนะนำตัวและแจ้งผู้เสียหายให้ทราบในทันที ถึงขั้นตอนการคุ้มครองสวัสดิภาพ และให้สอบถามผู้เสียหายว่ามีความต้องการที่จำเป็นเร่งด่วนใดหรือไม่ จากนั้นพิจารณาให้ความช่วยเหลือในปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้เสียหายตามความเหมาะสม

แนวทางในการรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ณ ท่าอากาศยาน ¹⁴

1. ขั้นตอนเตรียมรับผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน

- เมื่อได้รับการประสานข้อมูลของผู้เสียหายจากกรมการกงสุลหรือองค์การไอ โอ เอ็ม ให้นักสังคมสงเคราะห์ ศึกษาข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมรับตัวผู้เสียหายแล้วแต่กรณี เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์
- จัดเตรียมยานพาหนะ ในการรอรับผู้เสียหาย สถานที่จุดจอดรถที่มีความปลอดภัย และเครื่องนุ่งห่มที่ให้ความอบอุ่น น้ำดื่มและอาหารว่าง
- จัดเตรียมเอกสารไว้สำหรับชี้แจงผู้เสียหาย แบบฟอร์มต่าง ๆ แผ่นพับแนะนำหน่วยงาน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย

2. ขั้นตอนการรับผู้เสียหาย ณ บริเวณประตูทางออกของท่าอากาศยาน

กรณีพบผู้เสียหาย

- รอรับผู้เสียหาย โดยเตรียมสัญลักษณ์ที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า แสดงให้ผู้เสียหายทราบ
- จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการพูดคุยและสัมภาษณ์ที่เป็นสัดส่วน ไม่เป็นที่สังเกต
- เมื่อพบผู้เสียหาย ให้กล่าวทักทายและแนะนำตัว หน่วยงาน และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการมารับ พร้อมทั้งสอบถามสภาพการเดินทาง ความต้องการเร่งด่วนหรือข้อกังวลเฉพาะหน้าของผู้เสียหาย
- อธิบายขั้นตอนและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไป คอยอำนวยความสะดวกในการผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง (ถ้ามี) ด้วยการชี้แจงขั้นตอนผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง หากผู้เสียหายถือหนังสือเดินทางปกติจะสามารถผ่านช่องทางการเข้าเมืองได้ตามปกติ กรณีที่ถือหนังสือสำคัญประจำตัว (C.I.) เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะสอบปากคำเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการเดินทางเข้าออกประเทศ และจะนัดหมายผู้เสียหายไปรายงานตัวเพื่อพิสูจน์สัญชาติ ณ ด่าน ตม. ตามวัน เวลาที่กำหนด
- กรณีที่นักสังคมสงเคราะห์ไม่มีข้อมูลในรายละเอียดของผู้เสียหาย ให้พิจารณาสภาพความพร้อมของผู้เสียหายในการให้ข้อมูล หากผู้เสียหายมีความพร้อม ให้ดำเนินการสัมภาษณ์

¹⁴ ณิชาดา อิมเพชรและคณะ, คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ที่กลับจากต่างประเทศ, 2552, น. 27 - 31.

เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประเมินความต้องการและความเสี่ยงในการเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือเลือกไปพักอาศัยในที่ใหม่

กรณีที่ไม่พบผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน

- ให้นักสังคมสงเคราะห์เร่งแจ้งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เพื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อผู้โดยสาร และเที่ยวบินว่าถูกต้องตามที่ได้รับข้อมูลหรือไม่ หากข้อมูลถูกต้องให้ขอความร่วมมือในการติดตามผู้เสียหาย

3. ขั้นตอนการส่งกลับ

- ผู้เสียหายอาจมีความต้องการที่แตกต่างกันไป นักสังคมสงเคราะห์จะต้องประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าว่า จะมีความปลอดภัยอย่างน้อยเพียงใด หากพิจารณาแล้วเห็นว่า อาจมีความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัย ให้ดำเนินการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 29 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

- ภายหลังจากการประเมินสถานการณ์ของผู้เสียหาย จำแนกออกได้เป็น 3 กรณี ได้แก่

- (1) กรณีผู้เสียหายสามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้
- (2) กรณีผู้เสียหายที่ไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้
- (3) กรณีผู้เสียหายต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

กรณีผู้เสียหายสามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้

- หากผู้เสียหายไม่มีญาติหรือผู้มารับกลับและประสงค์จะเดินทางกลับภูมิลำเนาได้ทันทีหรือไม่ หากประเมินแล้วเห็นว่าผู้เสียหายไม่มีความเสี่ยงในการเดินทางกลับ มีความปลอดภัย ให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือจัดเตรียมพาหนะหรือวิธีเดินทางกลับภูมิลำเนาอย่างปลอดภัย

- หากผู้เสียหายมีญาติหรือผู้มารับกลับและประสงค์จะกลับพร้อมกับสมาชิกในครอบครัว ให้ตรวจสอบว่า ผู้มารับมีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายอย่างไร จัดบันทึกข้อมูลรายละเอียดของผู้มารับไว้

- หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความปลอดภัยในการเดินทางกลับเองหรือกลับพร้อมญาติได้ ให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายในการเดินทางกลับ โดยการจัดพาหนะหรือสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามสมควร

- หากผู้เสียหายมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ให้จัดพาหนะไปส่งที่สถานีขนส่งหรือท่าอากาศยานภายในประเทศ

- นักสังคมสงเคราะห์ ประสานแจ้งข้อมูลในรายละเอียดของผู้เสียหาย ไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหรือหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือในการส่งกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมต่อไป

กรณีผู้เสียหายที่ไม่สามารถเดินทางกลับเองได้

- หากผู้เสียหายยังไม่มีความพร้อมทางด้านร่างกายหรือจิตใจ หรืออาจเสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากขบวนการค้ายมนุษย์ ให้ประสานหาที่พักชั่วคราว โดยคำนึงถึงความปลอดภัย หรือนำเข้ารับอยู่ในความคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ายมนุษย์ หรือบ้านพักเด็กและครอบครัวตามความเหมาะสม และความสมัครใจจากผู้เสียหาย ในกรณีที่มียงบประมาณค่าที่พักอาศัย อาจขอความร่วมมือจากอาสาสมัครจากกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เช่น กลุ่มหญิงสู้ชีวิต ซึ่งผ่านการฝึกอบรมในการให้คำปรึกษา มาอยู่เป็นเพื่อนร่วมกับผู้เสียหายและคอยให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายได้

- กรณีที่จำเป็นต้องจัดมาตรการรักษาความปลอดภัย ให้ประสานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยร่วมอยู่ด้วย

- แจ้งข้อมูลให้หน่วยงานบังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

กรณีผู้เสียหายต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

- กรณีที่ผู้เสียหายต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ กรณีเด็กที่เดินทางโดยลำพัง ให้ประสานพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก ดำเนินการรับเด็กเข้าอยู่ในการดูแลตามแนวทางพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และส่งเข้ารับการคุ้มครองในสถานรองรับตามความเหมาะสมและความจำเป็น

- กรณีที่ผู้เสียหายประสงค์ที่จะร้องทุกข์แจ้งความดำเนินคดี ให้ประสานกองบังคับการปราบปรามการค้ายมนุษย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายได้ไปร้องทุกข์แจ้งความ ทั้งนี้ จะต้องประเมินความปลอดภัยของผู้เสียหายด้วย หากพิจารณาแล้วมีความเสี่ยงมาก ให้ดำเนินการจัดให้ผู้เสียหายเป็นพยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

- กรณีที่ต้องการได้รับการรักษาพยาบาลเร่งด่วน ให้ตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับหนังสือการส่งต่อเพื่อรับการรักษา หรือประวัติในการรับการรักษาจากหน่วยงานประสานนำส่งหรือจากผู้เสียหาย และติดต่อสถานพยาบาล อำนวยความสะดวกผู้เสียหายในการเดินทางไปเข้ารับการรักษาตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมีการชี้แจงข้อมูลให้ผู้เสียหายทราบและให้ความยินยอมด้วย

เมื่อผู้เสียหายเดินทางกลับถึงภูมิลำเนาแล้ว กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมจะเริ่มต้น โดยนักสังคมสงเคราะห์ของกองต่อต้านการค้ายมนุษย์ที่ได้รับมอบหมายจะนำแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคลมาพิจารณา และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป (กรณีศึกษาเพิ่มเติมจากคู่มือการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ายมนุษย์ชาวไทย)

บทที่ 6

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย และคุ้มครองพิกัดสิทธิ

รัฐทุกประเทศมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก ในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม โดยได้รับการแจ้งสิทธิและความช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถ ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางแพ่งหรือทางอาญา การได้รับการแจ้งข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดได้อย่างเต็มที่ ช่วยลดความตึงเครียดทางด้านจิตใจและทำให้เกิดการใช้สิทธิในการได้รับการเยียวยาทางด้านกฎหมาย

แผนการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม ควรประกอบไปด้วยการจัดให้มีผู้แทนทางด้านกฎหมายหรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย แนวทางการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ผู้เสียหายในการต่อสู้คดีทั้งทางอาญา ทางแพ่ง หรือด้านแรงงาน การเรียกร้องสิทธิในการได้รับค่าชดเชยความเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน ค่าจ้างค้ำจ่าย ฯลฯ ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาาระบบแบบแผนการทำงานหรือแนวทางปฏิบัติทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกับผู้ให้บริการความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ทั้งในระดับระหว่างประเทศปลายทางกับประเทศไทย และระหว่างหน่วยงานภายในประเทศไทยด้วยกันในการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหาย เพื่อสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่

ในกรณีที่ผู้เสียหาย อาจต้องได้รับการคุ้มครองจากการลี้ภัยและตกอยู่ในอันตรายจากผู้กระทำผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศปลายทางโดยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาชญากรรม ด้วยการประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างใกล้ชิด ในการประเมินความเสี่ยงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายและบุคคลอื่น ที่อาจกำลังตกอยู่ในอันตราย และพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหาย โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละรายกรณีและความจำเป็นเร่งด่วน

ในกรณีของผู้เสียหายที่เป็นเด็ก การตัดสินใจใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้เด็กไปมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม จะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบ และมีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก แม้ว่าครอบครัวอาจยังไม่มีอำนาจในการปกครองเด็ก แต่ยังคงมีสิทธิของความเป็นผู้ปกครอง โดยแจ้งว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม จะไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เพื่อชดเชยความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ทั้งในทางอาญา ทางแพ่งและทางปกครอง

ห้ามมิให้มีการคุมขัง ดำเนินคดีหรือลงโทษผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากการเข้าพักที่ผิดกฎหมายในประเทศหรือเพื่อเข้าร่วมในการกระทำที่ผิดกฎหมาย อันเนื่องมาจากการถูกค้ามนุษย์ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาข้อกฎหมายของประเทศปลายทาง และประสานงานในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายชาวไทยในการนี้ด้วย

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ	มาตรการที่ 1	<p>การสืบสวนและการรวบรวมหลักฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ในกรณีที่มีการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีในชั้นศาล • การหารือร่วมกับผู้จัดการรายกรณีหรือผู้ให้บริการสังคมในสภาพจิตใจและความพร้อมของผู้เสียหาย • แม้ว่าในกรณีที่ผู้เสียหายปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ควรมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้เสียหาย
	มาตรการที่ 2	<p>การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายก่อนการพิจารณาคดี</p> <ul style="list-style-type: none"> • แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้เสียหายในกระบวนการดำเนินคดีอาญารวมถึงความก้าวหน้าในการดำเนินคดี • จัดทำแนวทางให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล
	มาตรการที่ 3	<p>การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดี</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดให้มีการคุ้มครองทางด้านกายภาพและการรักษาสิทธิในความเป็นส่วนตัว • จัดเตรียมมาตรการที่จำเป็นทั้งหมดสำหรับการคุ้มครองเต็มรูปแบบ (เช่น การให้ปากคำเบิกผ่านระบบวิดีโอ การพิจารณาคดีเป็นการลับ การจัดให้มีพื้นที่คอยอย่างเป็นสัดส่วน การแปลภาษา) การไม่เผชิญหน้ากับจำเลย โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก เนื่องจากมีความอ่อนไหว อาจทำให้หวาดกลัวและเปลี่ยนแปลงคำให้การ การจัดสถานที่ Safe house (บริการปัจจัยสี่)
	มาตรการที่ 4	<p>การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายหลังจากการพิจารณาคดี</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ให้บริการคำปรึกษาเพื่อลดผลกระทบของคดีที่มีต่อความบอบช้ำด้านจิตใจ • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบ หากอาจมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางกลับมายังประเทศไทยหลังจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดี
	มาตรการที่ 5	<p>การให้ความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย</p> <ul style="list-style-type: none"> • แจ้งให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนและขั้นตอนทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง • ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในระหว่างกระบวนการดำเนินคดี

มาตรการ 1 การสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

การสืบสวนคดีการค้ำมนุษย์และรวบรวมพยานหลักฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย เพื่อพิสูจน์หรือหักล้างข้อสงสัยภายใต้การสอบสวน ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวอาจหมายถึง คำให้การ เอกสารต่าง ๆ ภาพถ่าย แผนที่และคลิปวิดีโอที่บันทึก ซึ่งผู้เสียหายจะต้องให้ความยินยอมในการให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีจนกว่ากระบวนการยุติธรรมจะเสร็จสิ้นลง ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวควรคำนึงถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นหลักในการดำเนินคดีหรือเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งนี้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควรผ่านการฝึกอบรมให้มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการในคดีการค้ำมนุษย์

ผู้บังคับใช้กฎหมายควรใช้มาตรการสอบสวนเชิงลึก ทั้งการสอบสวนที่ใช้เบาะแสจากข่าวกรองนำแทนการพึ่งพิงข้อมูลจากผู้เสียหายหรือข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบทางด้านจิตใจจากการสอบสวนได้

ในกรณีที่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิต่อผู้เสียหายทั้งโดยวาจาและ/หรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับ:

- สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน
- สิทธิและความรับผิดชอบ หากผู้เสียหายประสงค์ที่จะให้ข้อมูลเบาะแสที่เป็นความลับเกี่ยวกับอาชญากรรม แต่ไม่ประสงค์จะทำหน้าที่ในการเป็นพยานในคดีอาญา
- สิทธิและความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้น หากให้การต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเจตนาแจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จ
- สิทธิและความรับผิดชอบ หากผู้เสียหายจะดำเนินคดีและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- กระบวนการทางศาล (การไม่อนุญาตให้ติดต่อกับผู้กระทำความผิด การขอพิจารณาคดีเป็นการลับ)
- ขั้นตอนของกระบวนการทางกฎหมาย
- ความเป็นไปได้ในการเรียกร้องค่าชดเชยเยียวยาความเสียหาย การสูญเสียหรือการบาดเจ็บ หรือได้รับความเดือดร้อน
- การคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยส่วนบุคคล
- ความปลอดภัยของครอบครัว / บุคคลใกล้ชิดกับผู้เสียหาย
- การรักษาความลับและความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูล

ก่อนสัมภาษณ์ ให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหารือกับผู้จัดการรายกรณี หรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อพิจารณาประเมินสภาพจิตใจของผู้เสียหาย ความพร้อมในการสัมภาษณ์ และวิธีการตั้งคำถามที่เหมาะสม

ในกรณีของผู้เสียหายไทยควรติดต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนของประเทศต้นทาง หรือเจ้าหน้าที่สถานทูต/สถานกงสุล เพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน โดยควรมีการให้ความยินยอมในการให้ข้อมูลจากผู้เสียหายเป็นลายลักษณ์อักษร และพิจารณาว่าผู้เสียหายอาจเสี่ยงอันตรายหรือไม่ ทั้งก่อน ระหว่าง หรือภายหลังการพิจารณาคดี

มาตรการที่ 2 การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายก่อนการพิจารณาคดี

เป็นขั้นตอนที่สร้างหลักประกันว่าผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ที่ได้ตัดสินใจหรือจำเป็นต้องทำหน้าที่ในการเป็นพยานในการดำเนินคดีอาญา ได้ตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้เสียหาย ได้แก่
 - สิทธิในการเข้าร่วมการพิจารณาคดี
 - สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือในการแปลภาษา
 - สิทธิที่จะให้พยานหลักฐานใหม่เพิ่มเติมและการตั้งคำถามในศาล
 - สิทธิในการพิจารณาคดีแบบไม่เปิดเผย
 - สิทธิในการมีทนาย (ในกรณีที่เป็นพยาน)
- ตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นพยานในการดำเนินการดำเนินคดีและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- ตระหนักถึงบทบาทของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม
- ตระหนักถึงความจริงที่ว่าข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับ อาจอยู่ภายใต้ข้อกำหนดว่าจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูล
 - ตระหนักถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล
 - ให้การสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านจิตใจ
 - กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย

ในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี อาจมีผู้จัดการรายกรณี ทนายความ หรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย ล่ามแปลภาษา นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา (ตามความจำเป็น) ของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเข้ามาอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำหรือดำเนินคดี โดยหลักทั่วไปแล้ว ควรแนะนำให้ลดจำนวนคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้พยานผู้เสียหายลดข้อกังวลใจ ความอึดอัดใจหรือเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อการให้ข้อมูลพยานหลักฐาน

การประสานความร่วมมือ ระหว่างประเทศ

ในกรณีที่ผู้เสียหายได้เดินทางกลับประเทศไทยแล้ว และพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาของประเทศปลายทางอาจร้องขอให้ผู้เสียหายให้ปากคำเพิ่มเติม หรือต้องขึ้นให้การเป็นพยานในชั้นศาล ไม่ว่าจะจัดให้มีการพิจารณาคดีที่ใด จะต้องมีการแจ้งและเตรียมความพร้อมให้กับผู้เสียหายเสียก่อน โดยหน่วยงานของประเทศปลายทางจะต้องแจ้งคำร้องขอดังกล่าวผ่านสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ หรือสำนักงานอัยการสูงสุดของประเทศไทยแล้วแต่กรณี โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับของอนุสัญญาหรือข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือทางอาญาที่ประเทศไทยมีข้อผูกพันกับประเทศปลายทางนั้น ๆ ด้วย

การสอบปากคำ ควรจัดให้เกิดขึ้นในสถานที่ที่เป็นมิตรต่อผู้เสียหาย โดยอาจใช้สถานที่ของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือและบางส่วนอาจจัดให้มีพื้นที่ที่เป็นสัดส่วนแยกออกจากการปะปนกับผู้อื่นในการพิจารณาคดีในชั้นศาล

พยานผู้เสียหายจะให้การโดยวาจาและเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในการพิจารณาคดีในชั้นศาล หากได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว พยานผู้เสียหายควรได้รับสำเนาค่าแถลงไว้ด้วย

ก่อนวันที่ผู้เสียหายจะขึ้นให้การเป็นพยาน อาจนำพาผู้เสียหายไปที่ศาลก่อนวันนัดคดี เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับอาคารสถานที่และห้องพิจารณาคดี ทั้งนี้ ควรมีการแจ้งนัดหมายให้พยานผู้เสียหายทราบว่าจะต้องเดินทางไปพบกับใคร ที่ไหน ในวันพิจารณาคดี รวมถึงมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับพยานในขณะที่เดินทางขึ้นไปให้การในชั้นศาล ผู้จัดการรายกรณีควรประสานงานให้พยานผู้เสียหายได้เข้าถึงสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านค่าพาหนะและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเป็นพยาน หรือขอเงินสงเคราะห์จากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามความเหมาะสม

มาตรการที่ 3 การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายในระหว่าง การพิจารณาคดี

ในระหว่างการพิจารณาคดี ควรจัดให้มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การสนับสนุนด้านจิตใจและมาตรการรักษาความปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงทั้งในด้านสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และความเสี่ยงที่อาจเกิดบาดแผลทางใจจากผลกระทบของความเครียดอีกครั้ง เนื่องมาจากการที่ผู้เสียหายจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกว่าปลอดภัย และสามารถให้การต่อศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบททางกฎหมายของประเทศปลายทาง

ซึ่งในระหว่างการพิจารณาคดี อาจให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้เสียหาย โดย

- การคุ้มครองพยานผู้เสียหาย

- ร้องขอให้ใช้การบันทึกพยานหลักฐาน การใช้วิธีการประชุมทางวิดีโอเพื่อให้พยานผู้เสียหายไม่ต้องปรากฏตัวตนหรืออย่างน้อยจะไม่ต้องเผชิญกับผู้กระทำผิด (เช่น การให้การพยานวิดีโอ โทรศัพท์วงจรปิด การใช้ที่ปิดบัง การให้ปากคำในห้องพิจารณาคดี การเขียนคำแถลงให้อ่านระหว่างการพิจารณาคดี การรับฟังพยานให้การก่อนการพิจารณาคดี)
- ร้องขอให้การตั้งคำถามควรชี้เฉพาะเจาะจง ไม่เป็นคำถามที่ฟุ่มเฟือยเกินไป หรือทำให้ผู้เสียหายถูกกระทำซ้ำให้เกิดความบอบช้ำทางด้านจิตใจ
- การร่วมเดินทางไปเป็นเพื่อนกับผู้เสียหายในการเดินทางไปศาล
- หลีกเลี่ยงการติดต่อสื่อสารกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ติดตาม เมื่อเข้าสู่อาคาร เช่น ใช้ทางเข้าด้านข้างแยกต่างหาก หรือนั่งรออยู่ในห้องรอที่จัดแยกไว้ต่างหาก ฯลฯ)
- จัดให้มีบุคคลคอยอยู่ใกล้กับผู้เสียหายในขณะที่ผู้เสียหายอยู่ในระหว่างการเบิกความ
- สนับสนุนให้เกิดการแปลภาษาที่ถูกต้อง
- ร้องขอให้นำบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากห้องพิจารณาคดี
- ไม่อนุญาตให้มีการรายงานจากสื่อ หรือในกรณีนี้ไม่สามารถป้องกันได้ จะต้องให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (เช่น ประวัติส่วนตัว ชื่อ และรูปถ่ายของพยานผู้เสียหาย)

กฎระเบียบและระบบการมีส่วนร่วมของเด็ก ในการดำเนินคดีอาญา การสืบสวนสอบสวน กระบวนการพิจารณาคดีและกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ นั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศได้มีการพัฒนามาตรการเฉพาะเพื่อปกป้องผลประโยชน์และสิทธิของเด็กในเรื่องดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือพยานก็ตาม

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

หากผู้เสียหายได้รับการร้องขอให้เดินทางจากประเทศไทย เพื่อกลับไปให้การเป็นพยานในชั้นศาล ณ ประเทศปลายทางที่มีการพิจารณาคดี จะต้องสร้างหลักประกันว่า ได้มีการตรวจสอบและประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง

กรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่า อาจมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสูง ควรพิจารณาถึงมาตรการใช้ช่องทางประชุมผ่านทางวิดีโอ โทรศัพท์หรือการสื่อสารทางเทคโนโลยี หรือให้คำเบิกความหรือพยานหลักฐานที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และให้อ่านระหว่างการพิจารณาคดี

มาตรการที่ 4 การสนับสนุนช่วยเหลือพยานผู้เสียหายภายหลังจาก การพิจารณาคดี

การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่พยานผู้เสียหาย เมื่อการดำเนินคดีสิ้นสุดลงแล้ว ในกรณีนี้ จะขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหาย ผลที่ได้รับจากการประเมินความเสี่ยง รวมถึงผลจากการตัดสินใจที่อาจให้ข้อเสนอทางเลือกสำหรับการช่วยเหลือเยียวยาต่อผู้เสียหาย ซึ่งพยานผู้เสียหายอาจจะตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ต่อในประเทศปลายทาง หรืออาจเดินทางกลับประเทศไทย ซึ่งภายหลังจากการพิจารณาคดีแล้ว ควรที่จะพิจารณาถึงการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยของผู้เสียหายไว้ด้วย หากประเมินสถานการณ์แล้วว่าอาจมีความเสี่ยง ให้พิจารณาใช้มาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยเพิ่มเติมเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้เสียหายเป็นพิเศษ โดยดำเนินการประเมินความเสี่ยงใหม่อีกครั้ง และจัดให้มีการปรับปรุงแผนบริหารจัดการความเสี่ยง ซึ่งควรได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เสียหาย ในการปฏิบัติตามแผน และควรแจ้งให้ผู้เสียหายทราบอย่างทันที่ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น เช่น มีผลการพิพากษาตัดสินคดี การให้ผู้กระทำผิดได้รับการประกันตัว การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดจากคุก ฯลฯ

มาตรการที่ 5 การให้ความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย

การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายทั้งในทางวัตถุ และทางด้านจิตใจจากผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยจากรัฐในค่าเสียหายทางร่างกายและจิตใจหรือรายได้ที่สูญเสียไปในระหว่างที่ถูกค้าหรือถูกแสวงหาผลประโยชน์

ค่าสินไหมทดแทน สามารถเรียกร้องได้จากผู้กระทำความผิด โดยการดำเนินคดีอาญาและการดำเนินการทางแพ่ง หรือได้รับการชดเชยจากรัฐผ่านทางกองทุนช่วยเหลือผู้เสียหาย ที่ประเทศปลายทางอาจมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับกำหนดไว้ ในการเรียกร้องสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายนี้ ไม่เพียงแต่จะถือว่าเป็นการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายอย่างเป็นรูปธรรมเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการตอกย้ำที่สร้างความตระหนักว่าการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษ และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมดังกล่าวจะต้องได้รับการชดเชยเยียวยา ด้วยเหตุนี้ ค่าสินไหมทดแทนจึงถือเป็นการชดเชยการละเมิดสิทธิที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนจากการค้ามนุษย์

นอกจากนี้ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ยังอาจได้รับการพิจารณาให้ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสำหรับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของรัฐ เพื่อช่วยให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าเงินชดเชยเยียวยานั้นจะมาจากแหล่งใด เช่น อาจไม่สามารถดำเนินการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ ผู้กระทำความผิดอาจถูกดำเนินคดีในประเทศอื่นหรือไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดหรือดำเนินคดีได้ ฯลฯ) การยึดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดได้ ควรนำเข้าสู่เงินกองทุนของรัฐ ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับบริบททางกฎหมายของประเทศปลายทาง

เป็นสิ่งสำคัญ แต่ในส่วนของประเทศไทย ผู้เสียหายสามารถยื่นขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จากกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทย ควรจัดให้มีสื่อสำหรับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและขั้นตอนในการเรียกร้องค่าชดเชยเยียวยาทางกฎหมาย ทั้งในส่วนของประเทศปลายทางและประเทศไทย เพื่อแจ้งให้พยานผู้เสียหายได้ทราบ

การประสานความร่วมมือ

ระหว่างประเทศ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถเรียกร้องค่าชดเชยและค่าสินไหมทดแทนได้ แม้ว่าจะเดินทางกลับมาประเทศไทยแล้วก็ตาม ซึ่งในกรณีดังกล่าวการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ควรจัดโดยใช้กลไกประสานงานระหว่างประเทศที่มีอยู่

วิธีการดำเนินงาน

ให้ผู้เสียหายหรือผู้แทนตามกฎหมายของผู้เสียหาย ยื่นคำร้องไปยังศาลที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกลไกความร่วมมือทางอาญาที่มีอยู่ในประเทศปลายทางนั้น ซึ่งผู้เสียหายควรได้รับการแจ้งสิทธิและข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

- ข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนและขั้นตอนทางศาลที่จำเป็นจะต้องดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติ
- ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในระหว่างการดำเนินการทางกฎหมาย
- ได้รับการสนับสนุนทางด้านจิตใจตลอดกระบวนการยุติธรรม

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ได้จัดทำข้อมูลอธิบายถึงหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและขั้นตอนง่าย ๆ ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา เงินช่วยเหลือจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคำนวณความเสียหายที่ควรจะได้รับในช่วงเวลาระยะเวลาที่เหมาะสมไว้ด้วยแล้ว

บรรณานุกรม

- ณิญาดา อิมเพชรและคณะ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยที่กลับจากต่างประเทศ. (กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด) พิมพ์ครั้งที่ 1.
- กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). คู่มือ งามตอบงานกงสุล. ข้อมูลทางเว็บไซต์ <http://www.thaiconsulatevancover.ca/consulate/documents/consular-service/publication.pdf>
- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). คู่มือการปฏิบัติงาน.
- สำนักงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). คู่มือการปราบปรามการค้ามนุษย์และคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.
- Council of the Baltic Sea States Secretariat. (2011). Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking. Retrieved from <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2012/11/CBSS-TF-THB-Handbook-for-Diplomatic-and-Consular-Personnel.pdf>
- Department of Equal Opportunities. (2010). Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Person in Europe: TRM-EU.
- International Organization for Migration (IOM). (2015). Enhancing the Safety and Sustainability of the Return and Reintegration of Victim of Trafficking. France.
- International Organization for Migration (IOM). (2007). The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking. Switzerland.
- International Organization for Migration. (n.d.). Trainer's Guide Countering Human Trafficking in the Thai Fishing Industry. Retrieved from <https://thailand.iom.int/sites/default/files/document/publications/%5BEN%5D%20Trainer%27s%20Guide%20on%20Countering%20Trafficking%20in%20Thai%20Fishing%20Industry.pdf>

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights : ODIHR. (2014). Poland. Guiding Principles on Human Rights in the Return of Trafficked Persons.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

ภาคผนวก

- ก. รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการ
- ข. แบบบันทึกประวัติและสภาพข้อเท็จจริงของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กรณีคนไทย

ภาคผนวก ก.

รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์		
กองต่อต้านการค้ามนุษย์ อาคาร ซี.พี. ทาวเวอร์ 3 อาคาร A ชั้น 6 ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทรศัพท์	+66 2202 9074
	โทรสาร	+66 2202 9076
	อีเมล	protect.vot@gmail.com
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดนนทบุรี (บ้านเกร็ดตระการ) เลขที่ 34/1 หมู่ 2 ตำบลบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120	โทรศัพท์	+66 2584 5115
	โทรสาร	+66 2584 5116
	อีเมล	
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา (บ้านนารีสวัสดิ์) เลขที่ 1422 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000	โทรศัพท์	+66 44 922 668
	โทรสาร	+66 44 922 792
	อีเมล	
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดพิษณุโลก (บ้านสองแคว) เลขที่ 492/4 หมู่ 17 ตำบลหนองกุงลา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก 65140	โทรศัพท์	+66 2577 3826
	โทรสาร	+66 2577 3827
	อีเมล	songkhawe@hotmail.com
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บ้านศรีสุราษฎร์) เลขที่ 39/1 ซอยพิเศษ ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 81000	โทรศัพท์	+66 77 355 540
	โทรสาร	+66 77 355 541
	อีเมล	
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดปทุมธานี เลขที่ 2/4 หมู่ 2 ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 11120	โทรศัพท์	+66 2584 5115
	โทรสาร	+66 2584 5116
	อีเมล	

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดสงขลา เลขที่ 217 หมู่ 11 ถนนเพชรเกษม ตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัฐภูมิ จังหวัดระนอง 90180	โทรศัพท์	+66 74 584 316
	โทรสาร	+66 74 584 317
	อีเมล	
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดระนอง เลขที่ 989 หมู่ 3 ตำบลบางรีน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง 85000	โทรศัพท์	+66 77 810 375
	โทรสาร	+66 77 810 376
	อีเมล	

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดเชียงราย เลขที่ 126 หมู่ 10 บ้านป่ายางน้อย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย 57210	โทรศัพท์	+66 53 602 689
	โทรสาร	+66 53 602690
	อีเมล	
สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) เลขที่ 2/2 หมู่ 1 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120	โทรศัพท์	+66 2 583 8345
	โทรสาร	+66 2 583 3500 ต่อ 200
	อีเมล	
ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100	โทรศัพท์	
	โทรสาร	
	อีเมล	

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านสตรีและเด็ก (ศสด.) เลขที่ 255 ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทรศัพท์	+66 0 2306 8746
	โทรสาร	+66 0 2306 8781
	อีเมล	contact@owf. go.th

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ		
กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100	โทรศัพท์	+66 0 2659 6267
	โทรสาร	+66 0 2659 6271
	อีเมล	webmaster@ bsws.go.th
กรมกิจการเด็กและเยาวชน		
กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน เลขที่ 618/1 ถนนนิคมมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทรศัพท์	+66 022555850 ต่อ 228
	โทรสาร	+66 0 2255 2398
	อีเมล	thailand.crc@ gmail.com
กระทรวงการต่างประเทศ		
กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ ชั้น 3 อาคารกรมการกงสุล เลขที่ 123 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210	โทรศัพท์	+66 2575 1047 ถึง 51
	โทรสาร	+66 2575 1052
	อีเมล	consular02@ mfa.go.th
องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน		
กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ ชั้น 3 อาคารกรมการกงสุล เลขที่ 123 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210	โทรศัพท์	+66 2575 1047 ถึง 51
	โทรสาร	+66 2575 1052
	อีเมล	consular02@mfa. go.th

ภาคผนวก ข.

แบบบันทึกประวัติและสภาพข้อเท็จจริง ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กรณีคนไทย

รหัสอ้างอิงเลขที่:

คำชี้แจง แบบสอบถามสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับการบันทึกข้อมูลในการคุ้มครองให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายคนไทยหรือกลุ่มเสี่ยง ที่ตกทุกข์ได้ยากจากการประสบเหตุและได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในแบบบันทึกจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับอย่างเคร่งครัด ห้ามมิให้นำไปใช้หรือส่งต่อบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ให้กำหนดรหัสหมายเลขอ้างอิงและให้จัดเก็บบันทึกลงบนฐานข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หน่วยงานรับผิดชอบ:

หน่วยงานนำส่ง:.....

ผู้จัดการรายกรณี.....

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ.....

ส่วนที่ 1 ประวัติส่วนบุคคล

ชื่อ-นามสกุล	ชื่อจริง	นามสกุล	ชื่อเล่น
ภาษาไทย			
(ภาษาอังกฤษ)			
บัตรประจำตัวประชาชน			
หนังสือเดินทาง			
ที่อยู่ (ภูมิลำเนาเดิม)			
ที่อยู่ก่อนเดินทางออกจากประเทศไทย			

ระดับการศึกษา	
ประวัติครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว	
จำนวนผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงผู้เสียหาย	
สมาชิกที่เจ็บป่วย	
สภาพทางเศรษฐกิจ	
ข้อมูลอื่น ๆ	

2. สถานภาพการเข้าเมือง

(อธิบายเริ่มต้นจากสถานะล่าสุด สามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้ตามความจำเป็น)			
ประเทศที่เคยเดินทางไป	วัตถุประสงค์ที่เดินทาง	ประเภทการทำงาน	รวมระยะเวลา

3. สภาพการณ์การค้ามนุษย์

วันที่ประสบเหตุ		
การกระทำ	วิธีการ	วัตถุประสงค์
ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน	โทร. _____	
หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย		
หน่วยงานให้บริการช่วยเหลือ	โทร. _____	

4. กระบวนการส่งกลับ

การส่งกลับผ่านช่องทาง:

สถานทูต/สถานกงสุลไทย ประเทศ:

หน่วยงานภาครัฐ (ประเทศปลายทาง):

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM):

องค์การภาคเอกชน

เดินทางกลับด้วยตนเอง

อื่น ๆ กรุณาระบุ

เดินทางจากเมือง ประเทศ	วันเวลาที่เดินทาง	โดยทาง

5. ข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือ

ประเทศปลายทาง กรุณาทำเครื่องหมายและกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน		
ความช่วยเหลือและบริการที่ได้รับก่อนการส่งกลับ	โดยหน่วยงาน	หมายเหตุ/ข้อพิจารณา
การให้คำปรึกษา		
ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย		
การตรวจสุขภาพ/รักษาพยาบาล		
บริการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจ		
บริการส่งกลับ		

6. แผนการให้ความช่วยเหลือก่อนคืนสู่สังคม

ประเทศไทย/ประเทศอื่น (ระบุ) กรุณาทำเครื่องหมายและกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน		
ความต้องการ	รายละเอียด	หน่วยงานรับผิดชอบ
ดำเนินคดีทางแพ่ง ดำเนินคดีทางอาญา		
ดำเนินคดีทางด้านแรงงาน		
เดินทางกลับบ้านภูมิลำเนาเดิม		
เดินทางกลับไปอยู่ที่อยู่ใหม่		

ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย		
การตรวจสุขภาพ/รักษาพยาบาล		
บริการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจ		
บริการส่งกลับ		
หางานทำ		
ฝึกอาชีพ/ศึกษาต่อเนื่อง		
การดูแลบุตร		
อื่น ๆ กรุณาระบุ		

7. การประเมินความเสี่ยงและแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง

ความเสี่ยง	รายละเอียด	แนวทางป้องกันแก้ไข
ผู้ค้ำมนุษย์ทราบที่อยู่ปัจจุบันของผู้เสียหายหรือไม่		
ผู้ค้ำมนุษย์ทราบว่าผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือไม่		
ผู้ค้ำมนุษย์ได้มีการข่มขู่ผู้เสียหายและหรือสมาชิกในครอบครัวหรือไม่		
มีสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมับเหตุการณ์การค้ำมนุษย์หรือไม่		
มีสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมับเหตุการณ์การค้ำมนุษย์หรือไม่		

8. การประเมินความพร้อมในการกลับภูมิลำเนา

ความพร้อม	รายละเอียด	แนวทางป้องกันแก้ไข
ผู้เสียหายคิดอย่างไรต่อการกลับบ้าน มีความกังวลใจใดหรือไม่		
ครอบครัวทราบเรื่องของผู้เสียหายหรือไม่ คิดเห็นอย่างไร		
สิ่งที่ผู้เสียหายอยากให้องค์กรให้ความช่วยเหลือเมื่อเดินทางกลับประเทศไทย		

9. การติดตามผล

การติดตาม	รายละเอียด	แนวทางดำเนินงานต่อไป
ผลการเดินทางกลับบ้าน/ที่อยู่ใหม่		
ผลการคืนสู่สังคม ผู้เสียหายพักอยู่กับใคร สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพจิตใจและการปรับตัว ความต้องการได้รับการช่วยเหลืออื่น		

ลงชื่อ นักสังคมสงเคราะห์/
ผู้จัดการรายกรณี

คู่มือการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ชาวไทย

กิตติกรรมประกาศ

ความสำคัญของกระบวนการทำงานในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เริ่มต้นจากการที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการช่วยเหลือและคัดกรองว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จนถึงขั้นตอนที่เขาเหล่านั้นจะได้รับการส่งต่อไปรับบริการในการบำบัด ฟื้นฟู เยียวยา โดยรอบด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม พร้อมทั้งจะกลับคืนสู่ครอบครัวได้อย่างปกติสุข หรือเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีกว่า มีพลังที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาที่จะตามมาในภายหลัง ซึ่งเป้าหมายของการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้เสียหายนั้นปลอดภัย และไม่กลับเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์อีก

ขั้นตอนในการดำเนินงานให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับบริการที่เหมาะสมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพปัญหาที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับมีความซับซ้อนมาก การให้โอกาสผู้เสียหายได้รับบริการที่ตรงกับความต้องการ และตอบสนองกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องท้าทาย และต้องให้ความสำคัญอย่างมากที่ผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) จะต้องรอบรู้ในกระบวนการของหน่วยงานให้บริการต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมถึงกฎหมายและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้เสียหายจะได้รับ โดยการดำเนินการดังกล่าวต้องยึดแนวคิดที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim-Centered Approach) รวมทั้งระบบวิธีการในการคุ้มครองใหม่ ๆ ที่มุ่งสู่มาตรฐานสากลด้วย

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) จึงได้มีแนวคิดในการจัดทำคู่มือการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะผู้จัดการรายกรณี และทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานให้บริการต่าง ๆ ได้มีแนวทางในกระบวนการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยให้ครอบคลุมและชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันรูปแบบการค้ามนุษย์มีความหลากหลาย ทั้งกลุ่มเป้าหมายและสภาพปัญหาของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายซับซ้อนมากขึ้น ผู้จัดทำจึงได้วางกรอบการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนไทย รวมถึงรวบรวมระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ ต้องขอขอบคุณ ดร. รัชดา ไชยคุปต์ และคณะนักวิจัย ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มีข้อมูลที่สำคัญที่นำมาพัฒนาการดำเนินการในคู่มือฉบับนี้ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการของทีมสหวิชาชีพเมื่อเดือนมกราคมและมีนาคม 2561 รวมทั้งขอขอบคุณท่านญาติ เลิศไกรและคณะที่ได้เพิ่มเติมข้อมูลของกระบวนการทำงานในการคืนสู่สังคมให้ชัดเจนครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการทำงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และนำไปสู่เป้าหมายสำคัญคือ ผู้เสียหายชาวไทยได้ใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขและเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่ยั่งยืนต่อไป

กองต่อต้านการค้ามนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	123
สารบัญตาราง	127
สารบัญแผนภาพ	127
บทนำ	128
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	128
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	130
3. กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือ	130
4. ขอบเขตเนื้อหา	130
5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	133
บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการคืนสู่สังคม	135
1. ความหมายของการดำเนินงานคืนสู่สังคม	135
2. กรอบการดำเนินงานคืนสู่สังคม	136
3. ผู้เสียหายคือใครบ้าง	139
4. กลไกประสานงานและจัดบริการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม	141
5. การจัดการรายกรณีเพื่อการคืนสู่สังคม	143
6. หลักการปฏิบัติงานคืนสู่สังคม	148
บทที่ 2 กระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคม	151
1. ภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคม	151
2. กระบวนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม	155
1) การรับทราบสถานการณ์ในขั้นแรกรับ	155
2) การแจ้งสิทธิและชี้แจงบริการคืนสู่สังคม	156
3) การประเมินและเตรียมความพร้อมในการคืนสู่สังคม	158
4) การประเมินความต้องการ	162
5) การประเมินความเสี่ยง	164
6) การประเมินทรัพยากรของผู้เสียหาย ครอบครัว และชุมชน	167

7) การวางแผนการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล	171
8) การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือตามแผนการคืนสู่สังคม	173
9) การกำกับติดตามและทบทวนแผนการคืนสู่สังคม	173
10) การยุติการให้บริการ	174
บทที่ 3 บริการต่าง ๆ ในการคืนสู่สังคม	175
1. การบริการด้านสุขภาพ	176
2. การบริการสนับสนุนด้านจิตใจและสังคม	179
3. การบริการด้านการศึกษาและทักษะชีวิต	183
4. การบริการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ การฝึกอาชีพ การมีงานทำ และการเสริมสร้างรายได้	187
5. การบริการให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุน	195
6. การบริการด้านที่พักอาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย	200
7. การบริการด้านคุ้มครองสิทธิและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย	201
บทที่ 4 การติดตามและประเมินผล	218
1. การติดตามผลการคืนสู่สังคมของผู้จัดการรายกรณี	221
2. การทบทวนประเมินผลการให้บริการคืนสู่สังคมและการยุติการให้บริการ	221
3. การยุติการให้บริการ	223
4. การบันทึกข้อมูลและจัดทำรายงานผลการคืนสู่สังคม	223
บรรณานุกรม	224
ภาคผนวก	226
ภาคผนวก ก. สิทธิตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	227
ภาคผนวก ข. แบบบันทึกที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	233
ภาคผนวก ค. รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการ	245
ภาคผนวก ง. กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดี	263
ภาคผนวก จ. ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมคืนสู่สังคม	285

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ความต้องการบริการค้ำประกันสินเชื่อ	163
ตารางที่ 2	แนวทางการประเมินครอบครัว	170
ตารางที่ 3	ข้อมูลสรุปชนิดของกองทุน/เงินทุนสำหรับผู้เสียหายในการค้ำประกันสินเชื่อ	196
ตารางที่ 4	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิ สำหรับผู้เสียหายจากการค้ำประกันสินเชื่อชาวไทย	203
ตารางที่ 5	เงินที่ผู้เสียหายจากการค้ำประกันสินเชื่อพึงได้รับตามกฎหมาย	207
ตารางที่ 6	บทบาทของทีมสหวิชาชีพในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน	212

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1	กรอบการดำเนินงานค้ำประกันสินเชื่อแบบบูรณาการ	138
แผนภาพที่ 2	กระบวนการจัดการรายกรณีในการค้ำประกันสินเชื่อ สำหรับผู้เสียหายจากการค้ำประกัน	145
แผนภาพที่ 3	แสดงภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานค้ำประกันสินเชื่อ	154
แผนภาพที่ 4	แนวคำถามและแนวทางการชี้แจงกับผู้เสียหาย	157
แผนภาพที่ 5	การเตรียมความพร้อมในการค้ำประกันสินเชื่อ	161
แผนภาพที่ 6	กระบวนการให้ความช่วยเหลือในด้านสุขภาพกายและจิตในการค้ำประกันสินเชื่อ	178
แผนภาพที่ 7	กระบวนการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา	185
แผนภาพที่ 8	การเสริมสร้างทักษะชีวิต	186
แผนภาพที่ 9	ขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการด้านการจัดหางาน	190
แผนภาพที่ 10	ตัวอย่างขั้นตอนการค้ำประกันสินเชื่อของผู้เสียหายผ่านกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือ	194
แผนภาพที่ 11	สรุปขั้นตอนการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีค้ำประกัน	217
แผนภาพที่ 12	องค์ประกอบบริการค้ำประกันสินเชื่อที่ประสบความสำเร็จ	220

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การส่งกลับและคืนสู่สังคมให้กับผู้เสียหายอย่างปลอดภัย และการจัดมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายหวนกลับคืนเข้าสู่วงจรของการค้ามนุษย์ซ้ำ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการต่อต้านอาชญากรรมการค้ามนุษย์ ที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากองค์กรภาคีหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ให้บริการสังคม องค์กรภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ ในการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพและการปกป้องสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รัฐบาลไทยได้ยึดถือแนวปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานสากล พร้อมทั้งได้ริเริ่มมาตรการเชิงรุกในการประสานความร่วมมือเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายหลายประการ นับตั้งแต่การพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นคณะทำงานสหวิชาชีพ การจัดทำแนวปฏิบัติกรอบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในรูปของข้อตกลงแผนปฏิบัติงานร่วมระดับทวิภาคีและพหุภาคี หรือขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน (SOP) เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีโครงสร้างและกลไกรับผิดชอบ ตลอดจนกระบวนการที่ชัดเจนในการรองรับการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย

การให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบกับปัญหาการค้ามนุษย์ ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ จากรูปแบบการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเป้าหมายเดิมซึ่งส่วนใหญ่เป็นสตรีและเด็กที่ถูกบังคับค้าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศ มาสู่กลุ่มผู้ชายที่ถูกบังคับใช้แรงงาน การกำหนดให้มีมาตรการการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงสิทธิและบริการความคุ้มครองช่วยเหลือโดยประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล กรมการกงสุล สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ ได้กลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิมและได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ ส่วนในกรณีของผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบปัญหาในประเทศไทย จะได้รับการดูแลและคุ้มครองสิทธิไปตามแผนงานการให้ความช่วยเหลือ ทั้งที่อยู่ภายใต้กรอบความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และแผนงานการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว

จากสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ที่ผ่านมา พบว่า มีการขยายจากกลุ่มเป้าหมายเดิมในกลุ่มผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็กชาวไทย ที่ประสบกับปัญหาการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ โดยครอบคลุมถึงกลุ่มแรงงานบังคับ โดยเฉพาะแรงงานประมงชาย

ที่รอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ผู้เสียหายชาวไทยยังไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิ และเข้าถึงสิทธิประโยชน์ในฐานะเหยื่อของอาชญากรรมได้อย่างเต็มที่ ผลกระทบที่เกิดกับผู้เสียหายมีความหลากหลายทั้งในประเภทและระดับความรุนแรง ซึ่งหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่ต้นทางและปลายทางอย่างทันท่วงที เพียงพอและเหมาะสมแล้ว โอกาสที่จะถูกจับกุมกักขัง ถูกผลักดันกลับ หรือได้รับอันตรายจากการคุกคามของขบวนการค้ายมนุษย์มีเพิ่มขึ้น การไม่ได้รับความช่วยเหลือ ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ส่งผลต่อโอกาสที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิจากการเยียวยาทางกฎหมายลดน้อยลง ทำให้ตกอยู่ในวังวนของการมีภาระหนี้สินหรือถูกตีตรา ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ผู้เสียหายหวงคืนกลับเข้ามาสู่วงจรการค้ามนุษย์ได้ในที่สุด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานส่งกลับและการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย โดยยึดหลักการของความปลอดภัย มีหน่วยงานรองรับในพื้นที่ และการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้มีความพยายามในการพัฒนามาตรฐานและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการจัดบริการมาอยู่เป็นระยะ โดยในปี 2552 ได้ร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) และองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง จัดทำ **“คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ายมนุษย์ชาวไทยที่กลับจากต่างประเทศ”** ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนเตรียมการก่อนการส่งกลับ ขั้นตอนการรับผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน ขั้นตอนการวางแผนก่อนการคืนสู่สังคม และขั้นตอนการติดตามผลการคืนสู่สังคม ต่อมาในปี 2554 และปี 2556 ได้ร่วมมือกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) พัฒนา **“คู่มือการทำงานทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ายมนุษย์ และฉบับแนวทางปฏิบัติงาน สำหรับช่วยเหลือผู้เสียหายคนไทย”** ซึ่งเน้นการทำงานโดยคณะทำงานสหวิชาชีพไปตามกรอบกระบวนการ ระยะเวลา มีการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการให้ความช่วยเหลือและแบบบันทึกต่าง ๆ

แต่เนื่องจากสภาพการณ์ปัจจุบันพบว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งในส่วนของนโยบาย กฎหมาย กลไกรับผิดชอบ การจัดทำระบบสนับสนุนการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย การพัฒนานวัตกรรมและเครื่องมือการทำงาน ตลอดจนการนำเอาหลักคิดการคุ้มครองใหม่ที่มุ่งสู่มาตรฐานสากล ซึ่งล้วนเป็นโอกาสและจุดแข็งของประเทศไทย ในการพัฒนาการทำงานคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ายมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับผลจากการปฏิรูปปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงในปี 2558 ทำให้โครงสร้างของส่วนงานต่อต้านการค้ามนุษย์และกลไกประสานงานปรับเปลี่ยนไป ในขณะที่ส่วนราชการอื่นมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างด้วยเช่นกัน

ในการนี้ จึงเห็นสมควรจัดให้มีการทบทวนคู่มือต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานส่งกลับและคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายชาวไทย ให้เป็นปัจจุบันมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในข้างต้น โดยในขอบเขตเนื้อหาและการดำเนินงานของคู่มือในส่วนนี้จะเน้นเฉพาะกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนความร่วมมือทางด้านวิชาการจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานในคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- 1) เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ให้ครอบคลุมและชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในการคืนสู่สังคม
- 3) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานให้บริการสังคมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และทรัพยากรสำหรับสนับสนุนการคืนสู่สังคมที่ยั่งยืน

3. กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือ

คู่มือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานให้บริการสังคมในประเทศไทย ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานคืนสู่สังคมให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของผู้เสียหาย รวมถึงการวางแผนงานและจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการปฏิบัติงานคืนสู่สังคมอย่างเพียงพอ ได้แก่

- 1) ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการช่วยเหลือด้านการคืนสู่สังคมจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- 2) ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนความช่วยเหลือด้านการคืนสู่สังคม

4. ขอบเขตเนื้อหา

1) ขอบเขตด้านกระบวนการ

แนวทางการปฏิบัติงานตามคู่มือฉบับนี้ จะครอบคลุมกระบวนการการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายชาวไทย โดยเริ่มต้นจากการแจ้งสิทธิและชี้แจงบริการ โดยได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายในการคืนสู่สังคม การสัมภาษณ์เพื่อประเมินความต้องการในการได้รับบริการความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม การประเมินความเสี่ยงในการเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ รวมถึงการประเมินทรัพยากรทั้งในตัวผู้เสียหาย บุคคลแวดล้อม ชุมชนและสังคม นำมาจัดทำ

แผนงานการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม การประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่ผู้เสียหายกลับไปดำรงชีพ ตลอดจนการจัดเก็บบันทึกข้อมูล การติดตามและประเมินผล โดยจำแนกผู้เสียหายที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และผู้เสียหายประสบปัญหาในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และหน่วยงานบ้านพักของภาครัฐและเอกชน

2) ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของคู่มือฉบับนี้ จะเน้นกระบวนการสำหรับผู้เสียหาย ทั้งที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และผู้เสียหายที่ประสบปัญหาภายในประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายในด้านอายุ เพศ สัญชาติ ศาสนา และสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ โดยพิจารณาจำแนกไปตามปัจจัยและเงื่อนไขการคุ้มครองได้ดังนี้

ก. บุคคลที่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และประสงค์ขอรับความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

ข. บุคคลที่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ไม่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ขอรับความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

ค. บุคคลที่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ไม่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานให้บริการ

ซึ่งในกลุ่มบุคคลตามข้อ ค. ที่ไม่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานให้บริการให้ถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการปฏิเสธความช่วยเหลือและไม่สมัครใจเข้ารับบริการ แต่ควรได้รับการแจ้งสิทธิและให้ข้อมูลการบริการเบื้องต้น เพื่อให้สามารถเข้ามาขอรับบริการความช่วยเหลือได้ในภายหลัง แต่ในกลุ่มบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ยังจำเป็นที่จะต้องพิจารณาให้ความคุ้มครองในสถานะที่เป็นเด็ก ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วย

นอกจากนี้ ยังตระหนักด้วยว่า ยังมีกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานให้บริการ ซึ่งควรกำหนดให้มีแผนงานการสนับสนุนข้อมูลการบริการรองรับ จากหน่วยงานให้บริการในพื้นที่ที่ผู้เสียหายกลับไปอาศัยอยู่ โดยอาจพิจารณาจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในพื้นที่ และสร้างช่องทางเข้าถึงบริการที่เป็นมิตร คำนึงถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว และการรักษาความลับ

3) ขอบเขตตามสิทธิทางกฎหมาย

การดำเนินงานตามแนวทางคู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ คำนึงถึงผู้เสียหายในฐานะที่เป็นผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งควรได้รับสิทธิโดยตรงตามกฎหมาย **“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม”** โดยเฉพาะ ในการได้รับการเยียวยาทางกฎหมายอย่างเพียงพอและเหมาะสม และเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ เช่น การได้รับความคุ้มครองชั่วคราว การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน การคุ้มครองพยาน ความปลอดภัย การไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และนอกจากนี้ การคุ้มครองสิทธิยังต้องคำนึงถึงสิทธิในการเข้าถึงบริการ อันไปตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น

เด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับการปฏิบัติในสถานะที่เป็นเด็ก ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพและความช่วยเหลือ ตามมาตรการและกลไกของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

การค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน ใช้แนวทางตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกฎกระทรวงมาพิจารณาประกอบ

ในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิการเยียวยาทางกฎหมาย ยึดแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

นอกจากนี้ ในการพัฒนาคู่มือฉบับนี้ ได้นำกรอบแนวความคิดตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติระดับสากล ที่เป็นพื้นฐานหลักในการจัดทำ ได้แก่

แนวทางขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	พ.ศ. 2539
คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ	พ.ศ. 2545
คู่มือขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานว่าด้วยการช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	พ.ศ. 2550

แนวปฏิบัติของสหประชาชาติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก	พ.ศ. 2552
หลักการปฏิบัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของ OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights	พ.ศ. 2557
แนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงมิติหญิงชายสำหรับการช่วยเหลือสตรีที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็ก	พ.ศ. 2557
แนวนโยบายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ : แนวปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการร่างแนวนโยบายของกระบวนการบาทลี	พ.ศ. 2558
แนวทางสำหรับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงว่าด้วยการสนับสนุนการคืนสู่สังคมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของโครงการความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ประจำสหประชาชาติ	พ.ศ. 2560
แนวทางปฏิบัติและระเบียบปฏิบัติระดับภูมิภาคสำหรับใช้ระบุความต้องการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก	พ.ศ. 2561

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ทีมสหวิชาชีพ	กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน มาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการ โดยอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจและมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง ในการประเมินสภาพการณ์ปัญหา มีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ
การจัดการรายกรณี	การจัดระบบการดูแลที่มุ่งผลลัพธ์การดูแลผู้เสียหายภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม เป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือในการประเมิน วางแผน ดำเนินการปฏิบัติ ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลทางเลือกและบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายเป็นรายบุคคล ด้วยการสื่อสารและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อันนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและคุณค่า

ผู้จัดการ รายกรณี	<p>นักสังคมสงเคราะห์หรือผู้ประสานงานหลัก ที่รับผิดชอบในการจัดบริการและกำกับติดตามการให้บริการแก่ผู้เสียหายและครอบครัว โดยทำงานร่วมกับวิชาชีพต่าง ๆ ให้การตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการคืนสู่สังคม มีหน้าที่ส่งต่อข้อมูลไปยังบุคคลอื่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องด้วยวัตถุประสงค์หลักคือให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ</p>
ผู้เสียหาย	<p>ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ หญิงและชาย</p>
ผู้เสียหาย ชาวไทย	<p>บุคคลที่มีสัญชาติไทย และอาจรวมถึงบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรซึ่งพิสูจน์สถานะได้ในภายหลังว่าเกิดในประเทศไทย และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์</p>
การคืนสู่ สังคม	<p>กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการคืนสู่ครอบครัวและชุมชน หรือเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใหม่ โดยมีการเตรียมความพร้อม วางแผนการในการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี ฟื้นฟูร่างกาย จิตใจ และเสริมพลังให้ผู้เสียหายสามารถมีขีดความสามารถในการดำรงชีวิตด้วยตนเอง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีความมั่นคง ปลอดภัย ได้รับการเยียวยาและคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน โดยมีการติดตามผลอยู่เป็นระยะเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายไม่กลับสู่กระบวนการค้ามนุษย์หรือตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ</p>

บทที่ 1

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการคืนสู่สังคม

1. ความหมายและกรอบการดำเนินงานคืนสู่สังคม

การให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการคืนสู่ครอบครัวและชุมชน หรือเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใหม่ โดยมีการเตรียมความพร้อม วางแผนการในการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี พื้นฟูร่างกาย จิตใจ และเสริมพลังให้ผู้เสียหายสามารถมีขีดความสามารถในการดำรงชีวิตด้วยตนเอง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีความมั่นคง ปลอดภัย ได้รับการเยียวยาและคุ้มครองสิทธิทางกฎหมาย สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน โดยมีการติดตามผลอยู่เป็นระยะเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายไม่กลับสู่กระบวนการค้ามนุษย์หรือตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ

ในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของผู้ให้บริการทางสังคมนั้น จำเป็นต้องทำงานร่วมกับวิชาชีพอื่น ทั้งในรูปแบบของผสมผสานองค์ความรู้ และประสานทรัพยากรจากหลายวิชาชีพหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการบริการของผู้เสียหายที่มีหลากหลายมิติ (Inter-disciplinary Approach) และการทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพ (Multi-disciplinary Approach) เพื่อร่วมในการพิจารณาประเมินความต้องการ ร่วมกันตัดสินใจในการกำหนดแผนงานการให้ความช่วยเหลือ ประสานทรัพยากร ติดตามประเมินผลและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิในการเข้าถึงบริการที่มีอยู่ หรือต้องจัดเพิ่มขึ้นใหม่ เพื่อให้ความช่วยเหลือนั้นตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดให้มีผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ทำหน้าที่กำกับดูแลรับผิดชอบ และประสานงานร่วมกับวิชาชีพอื่น เพื่อให้แผนงานที่วางไว้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

การทำงานคืนสู่สังคมมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการทำงานร่วมกับผู้เสียหาย ซึ่งต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นที่นำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันที่สามารถปรับตัวและเผชิญเหตุหรือสถานการณ์การค้ามนุษย์ซ้ำ ทั้งนี้ ผู้เสียหายแต่ละราย อาจมีสภาพปัญหาเบื้องต้น ความต้องการ ความสนใจ ตกอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และอาจมีทางเลือกในการคืนสู่สังคมแตกต่างกันไป ดังนี้

- การกลับคืนสู่สังคมในชุมชนบ้านเกิด ในกรณีที่ครอบครัวและชุมชนมีความพร้อม ไม่มี ความเสี่ยงในการกลับคืนสู่บ้าน

- การเข้าสู่สังคมในชุมชนใหม่ในประเทศไทยหรือในประเทศอื่น ในกรณีที่ครอบครัวและชุมชนไม่มีความพร้อม มีความเสี่ยงในการคืนสู่สังคม หรือพิจารณาแล้วว่าเป็นประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย ภายใต้ความสมัครใจของผู้เสียหายที่ได้รับข้อมูลต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก จะต้องยึดหลักการพิจารณาประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ (Best Interests Determination) การกำหนดให้มีผู้ปกครองในกรณีเด็กที่เดินทางโดยลำพังหรือพลัดพรากจากพ่อแม่ รวมถึงการหาทางเลือกอื่นในการจัดหาครอบครัวทดแทน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาประกอบ เพื่อให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว และให้ทางเลือกในการดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เป็นทางเลือกท้ายสุด

การคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนได้นั้น ผู้เสียหายจะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงทางสังคม ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนได้ มีสุขภาพทางจิตใจและสังคมที่ดี สามารถเผชิญหน้ารับมือกับปัญหาต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยผลักดันที่ทำให้ต้องเดินทางย้ายถิ่นหรือเดินทางออกจากบ้านได้ หรือหากจำเป็นที่จะต้องเดินทางย้ายถิ่นอีกครั้ง การย้ายถิ่นจะต้องเกิดมาจากการเลือกตัดสินใจที่มีทางเลือกที่หลากหลายและเป็นอิสระมากกว่าที่จะเป็นการย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากเหตุผลความจำเป็นมาบังคับให้ต้องเดินทางย้ายถิ่น

2. กรอบการดำเนินงานคืนสู่สังคม

การปฏิบัติงานคืนสู่สังคมเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน หลากหลายในมิติการทำงานที่ต้องใช้แนวทางการดำเนินงาน ที่เน้นถึงการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายอย่างเบ็ดเสร็จรวม ซึ่งต้องใช้ความพยายาม ระยะเวลาและการลงทุนทรัพยากรในระดับสูง ด้วยสภาพปัญหาความเดือดร้อนพื้นฐานที่ผู้เสียหายมีมาเดิมก่อนหน้าที่จะตกเป็นผู้เสียหาย รวมถึงผลกระทบความเดือดร้อนภายหลังที่ได้รับจากการประสบเหตุการณ์การค้ามนุษย์ ระยะเวลาที่ประสบเหตุการณ์ยอมรับจากครอบครัว เพื่อน และชุมชน ชีตความสามารถในเชิงโครงสร้างและสภาพแวดล้อมในการรองรับผู้เสียหายคืนสู่สังคม โอกาสในการพัฒนาและเข้าถึงทรัพยากรทางด้านสังคมและทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ต้นทาง

จึงมีความจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องสามารถระบุถึงความเสี่ยงบางส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อจัดการปัญหานั้น ๆ รวมถึงการประเมินทรัพยากรและขีดความสามารถของผู้เสียหาย ครอบครัวและชุมชน ในการช่วยเหลือสนับสนุนการกลับเข้าสู่ส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะเชื่อมโยงและเกี่ยวพันนับตั้งแต่กระบวนการคัดแยก การส่งกลับอย่างปลอดภัย การเข้าถึงบริการอย่างเพียงพอ และการสนับสนุนให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ภายใต้การทำงานร่วมกับผู้เสียหายที่ได้รับการเคารพสิทธิและคุณค่าศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

การคืนสู่สังคมของผู้เสียหายที่จะเกิดผลอย่างยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีการทำงาน ใน 3 ระดับ¹

1) การให้ความช่วยเหลือรายบุคคล โดยมุ่งตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่ภูมิภาคานาหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ของผู้เสียหายและครอบครัว ด้วยการจัดบริการช่วยเหลือที่มีความยืดหยุ่น มีรายละเอียดเฉพาะบุคคล ซึ่งพิจารณาไปตามประสบการณ์การโยกย้ายถิ่นของบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ มีการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายและติดตามผลในการคืนสู่สังคม

2) การสนับสนุนช่วยเหลือโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเอื้อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานคืนสู่สังคมอย่างมีส่วนร่วมจากครอบครัวและชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะและข้อกังวลต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ชุมชนต้นทางได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการรับมือกับปัญหา พัฒนาเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือ และนำไปสู่มิติการทำงานเชิงป้องกันเพื่อที่จะจัดการกับปัจจัยผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นที่ไม่ปกติได้

3) การให้ความช่วยเหลือด้วยการทำงานในเชิงโครงสร้าง เพื่อปรับปรุงพัฒนาบริการตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายและประชากรกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในการโยกย้ายถิ่นฐานที่มีธรรมาภิบาล โดยการกำหนดแผนงานคืนสู่สังคมให้บรรจุอยู่ในนโยบายหรือแผนงานระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ในการจัดบริการที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหาย และเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนและความรู้สึกเป็นเจ้าของงานในที่สุด

¹ International Organisation for Migration, Towards and Integrated Approach to Reintegration in the Context of Return, (2016),9–12, https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DMM/AVRR/Towards-an-Integrated-Approach-to-Reintegration.pdf (accessed November 30, 2018).

แผนภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานคืนสู่สังคมแบบบูรณาการ

การคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน ถือเป็นการป้องกันมิให้ผู้เสียหายถูกระงับหรือตกไปเป็นกลุ่มคนที่ถูกละเลยการให้ความช่วยเหลือและปรับเสริมเจตคติที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ซึ่งรัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการทำงานส่งกลับและคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ และเล็งเห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถรองรับการทำงานให้บริการที่หลากหลาย มีความสอดคล้อง และต่อเนื่อง

3. ผู้เสียหายคือใครบ้าง

ในการจัดบริการคืนสู่สังคม ผู้ให้บริการมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เสียหายที่เผชิญมา เพื่อให้เข้าใจถึงสภาวะการณ์และผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับในประเด็นต่าง ๆ ² ดังนี้

- สภาพปัญหาการค้ำมนุษย์และผลกระทบที่มีต่อผู้เสียหาย ครอบครัว และชุมชน
- ประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ในการเดินทางโยกย้ายถิ่นของผู้เสียหาย ทั้งก่อนระหว่าง และภายหลังที่ถูกแสวงหาประโยชน์
- ทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของผู้เสียหายที่มาจากพื้นเพที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และมีประวัติในการได้รับความบอบช้ำทางด้านจิตใจแตกต่างกันไป

นอกจากนี้แล้ว ผู้ให้บริการควรทำความเข้าใจถึงมุมมองของผู้เสียหายที่มีต่อตนเอง ในบริบทของครอบครัวและชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวและชุมชนมักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะเลือกเข้ารับบริการและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานคืนสู่สังคม หากผู้เสียหายมองว่าตนเองอาจได้รับการถูกตีตราจากสังคมอันเนื่องมาจากประสบกับปัญหาการค้ำมนุษย์ ผู้เสียหายอาจปฏิเสธการรับบริการให้ความช่วยเหลือจากรัฐหรือองค์กรภาคเอกชนได้ โดยจะพยายามหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้เสียหายอาจเสี่ยงต่อความกดดันทางสังคม ทำให้ต้องเดินทางย้ายถิ่นอย่างไม่ปลอดภัยอีกครั้ง หากถูกมองว่าประสบความล้มเหลวที่ไม่สามารถหาเงินกลับบ้านได้อย่างเพียงพอเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ในยามที่กลับคืนสู่ภูมิลำเนา

มีความจำเป็นที่จะต้องดึงให้ครอบครัวของผู้เสียหายและสมาชิกในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในระยะยาวและมั่นคง ครอบครัวและชุมชนจะช่วยให้ผู้ให้บริการกับผู้เสียหายสามารถแก้ไขประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ เพื่อมิให้ถูกแสวงหาประโยชน์อีกครั้ง นอกจากนี้ ถือได้ว่าครอบครัวและชุมชนยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์และส่งเสริมความปลอดภัยของผู้เสียหาย ผ่านการเรียนรู้เทคนิควิธีการที่นายหน้าใช้หลอกลวงผู้คน และอันตรายของการย้ายถิ่นที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการคืนสู่สังคม หากพบเห็นเหตุการณ์ที่อาจเป็นอันตรายหรือเผชิญกับปัญหาการคุกคามต่อสวัสดิภาพความปลอดภัย ให้ใช้ความระมัดระวังในการทำงานและให้รายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยทันที

² World Vision, Case Management System Manual: (Re) integration Assistance for Survivors of Human Trafficking (Iris Communication: 2016). 22-24. <https://www.wvi.org/sites/default/files/CMS%20Manual%20-%20FINAL.pdf> (accessed November 30, 2018)

จากการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยที่ผ่านมา พบว่ามีความยากและความละเอียดอ่อนในการทำงานคืนสู่สังคมที่กลุ่มสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น

- กลุ่มผู้หญิง ส่วนใหญ่จะถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบการค้าประเวณี ทั้งในกลุ่มที่ตกเป็นผู้เสียหายในต่างประเทศและภายในประเทศไทย กลุ่มผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายในประเทศไทยส่วนใหญ่ มักไม่สมัครใจเข้ารับการคุ้มครองจากหน่วยงาน ทำให้ยากต่อการเข้าถึงบริการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม ในขณะที่กลุ่มผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายที่กลับจากต่างประเทศมักมีอายุเกิน 18 ปี ไม่ตระหนักว่าตนเองเป็นผู้เสียหาย และไม่สมัครใจเข้ารับการช่วยเหลือใด ๆ อีกทั้งไม่อยากเปิดเผยข้อมูลตนเองให้ผู้อื่นรับทราบ เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัยและอับอายที่จะกลับบ้านโดยไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการทำงานกับกลุ่มนี้จะต้องเน้นการให้ข้อมูลกระบวนการช่วยเหลือที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะได้รับตามกฎหมาย รวมทั้งต้องมีการเสริมพลังความเข้มแข็งให้กับผู้เสียหายและครอบครัว

- กลุ่มผู้ชาย ส่วนใหญ่ถูกแสวงหาประโยชน์ด้านบังคับใช้แรงงานในต่างประเทศ โดยเฉพาะในเรือประมง และได้รับการช่วยเหลือส่งกลับมายังประเทศไทย คนกลุ่มนี้มักเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีภาระหนี้สินก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ สภาพร่างกายบอบช้ำ สุขภาพทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจจากสภาพการทำงานที่โหดร้ายทารุณ มีภาวะติดสุราเรื้อรัง

- กลุ่มเด็ก ในกลุ่มเด็กผู้หญิงมักพบในกลุ่มผู้เสียหายภายในประเทศที่มาจากรอบครัวแตกแยก มีปัญหาพฤติกรรม มีค่าใช้จ่ายเกินตัว และถูกแสวงหาประโยชน์จากคนใกล้ชิดหรือทางสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อได้รับการช่วยเหลือจะถูกส่งเข้ารับการคุ้มครองภายในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนในกลุ่มเด็กผู้ชาย จะพบว่ามีการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศเพิ่มขึ้น นอกเหนือไปจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานเด็กโดยทั่วไป ซึ่งเกิดจากสาเหตุจากรอบครัวที่ผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ ครอบครัวแตกแยก เด็กส่วนใหญ่ออกจากระบบการศึกษากลางคัน มีปัญหายาเสพติด ขาดภูมิคุ้มกันในชีวิตหรือทักษะทางสังคม ประกอบกับการได้รับอิทธิพลทางสังคมในกระแสวัตถุนิยม ทำให้ถูกล่อลวงและตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการใช้ช่องทางผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น และเด็กมักไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่ตนเองได้รับ

- กลุ่มเพศทางเลือก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ที่เดินทางกลับจากต่างประเทศและประสบปัญหาภายในประเทศ กลุ่มนี้มักถูกเลือกปฏิบัติ ตีตรา และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและครอบครัว มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในชุมชนของตนเอง ซึ่งกลุ่มนี้มีความท้าทายในการวางแผนการจัดบริการที่เหมาะสมต่อความต้องการของผู้เสียหาย

4. กลไกประสานงานและจัดบริการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

การจัดบริการให้ความช่วยเหลือการคืนสู่สังคม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะเดินทางกลับภูมิลำเนาอย่างปลอดภัยและได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องระบุหน่วยงานรองรับที่ชัดเจน ซึ่งในการปฏิบัติงานจัดบริการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมจะมีการประสานงานผ่านเครือข่ายการส่งต่อบริการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีกลไกประสานงานการจัดบริการ ดังนี้

1) หน่วยงานประสานงานหลัก

ระดับระหว่างประเทศ : กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

ระดับชาติ : กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ระดับภูมิภาค : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โดยหน่วยงานประสานงานกลาง (หลัก) มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือ ให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณีเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานคืนสู่สังคม และประสานงานกับคณะทำงานสหวิชาชีพในการคืนสู่สังคม จำแนกไปตามพื้นที่การดำเนินงานได้ดังนี้

ก. กรณีผู้เสียหายประสบปัญหาในต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลแล้วแต่กรณี จะกำหนดให้มีผู้จัดการรายกรณีในการประสานงานร่วมกับหน่วยงานในต่างประเทศ และกรมการกงสุลในการส่งต่อบริการเพื่อการส่งกลับ

ข. กรณีผู้เสียหายประสบปัญหาในประเทศไทยหรือประสบปัญหาในต่างประเทศ และได้รับความช่วยเหลือส่งกลับมายังประเทศไทย กองต่อต้านการค้ามนุษย์จะมอบหมายให้มีผู้จัดการรายกรณีสำหรับผู้เสียหายนั้น ๆ หากเป็นผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้หน่วยงานเป็นผู้กำหนดให้มีผู้จัดการรายกรณี

ค. กรณีการประสานในระดับพื้นที่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จะกำหนดให้มีผู้จัดการรายกรณีทำหน้าที่ประสานงานให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

ง. หากผู้เสียหายอยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่นอกเหนือไปจากหน่วยงานข้างต้นนี้แล้ว หน่วยงานนั้นสามารถพิจารณากำหนดให้มีผู้จัดการรายกรณีตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยให้ประสานแจ้งการให้ความช่วยเหลือไปยังกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับสิทธิ บริการ และเยียวยาตามกฎหมายอย่างครบถ้วน

- ดำเนินการวางแผนเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับบริการต่อเนื่อง ซึ่งจะพิจารณาจากผลที่ได้จากการประเมินความต้องการ ความเสี่ยง และทรัพยากรแวดล้อมของผู้เสียหายในการคืนสู่สังคม ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น รวมทั้งจัดหาที่พักพิงที่ปลอดภัยในระหว่างรอการกำหนดวิธีการดูแลอย่างเหมาะสม

- ระบุหน่วยงานให้บริการและผู้ประสานงานกลางของแต่ละหน่วยงานให้ครบถ้วน จัดทำฐานข้อมูลผู้ให้บริการให้เป็นปัจจุบัน

- จัดประชุมหารือรายการณ์ร่วมกับทีมสหวิชาชีพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการให้บริการสนับสนุนความช่วยเหลือ ติดตาม และประเมินผลการให้บริการในการคืนสู่สังคม

2) ผู้จัดการรายการณ์

ส่วนใหญ่เป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานให้ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการรายการณ์ โดยประสานงานการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เสียหาย ดังนี้

- ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เสียหายโดยคำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อความเป็นเด็กและเพศสภาพ เพื่อประเมินสภาพปัญหา ความต้องการและความเสี่ยง โดยให้ข้อมูลในการชี้แจงสิทธิและบริการสังคมแก่ผู้เสียหายในการส่งกลับและคืนสู่สังคม รวมทั้งการดึงให้ผู้เสียหายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และวางแผนการคืนสู่สังคมร่วมกัน

- จัดทำข้อมูล ประสานงานการส่งต่อการจัดบริการสำหรับการช่วยเหลือผู้เสียหายไปยังวิชาชีพเฉพาะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้าน การให้ความช่วยเหลือทางสังคม การแพทย์ และด้านกฎหมาย ด้านการฝึกอาชีพและการมีงานทำ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

- จัดบริการและประสานการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือภายใต้แผนงานการคืนสู่สังคมในภาพรวม

- กำกับ ติดตาม ประเมินผลตามรายการตรวจสอบตัวชี้วัดในการคืนสู่สังคมที่กำหนด จัดทำสรุปรายงานผลการคืนสู่สังคมเป็นระยะ เสนอต่อผู้บริหารและ/หรือคณะทำงานสหวิชาชีพ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือผู้เสียหาย และรายงานสรุปฉบับสุดท้ายเพื่อยุติการให้บริการ

3) คณะทำงานสหวิชาชีพ

ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เป็นนักวิชาชีพ ที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน มาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการ โดยอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกันและวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารกัน

อย่างต่อเนื่อง ในการประเมินสภาพการณ์ปัญหา มีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ในกรณีของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ องค์ประกอบของสมาชิกในคณะทำงาน จะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เสียหาย รวมถึงบริการที่จัดให้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วยกลุ่มวิชาชีพ ดังนี้

ด้านสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสาธารณสุข

ด้านกฎหมาย ได้แก่ พนักงานอัยการ ทนายความ นิติกรประจำหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง พนักงานตรวจแรงงาน เจ้าหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ด้านสังคม ได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรม นักพัฒนาสังคม พี่เลี้ยง นักการศึกษา

4) บุคคลหรือหน่วยงานสนับสนุนการจัดบริการคืนสู่สังคม

ได้แก่ บุคคลหรือหน่วยงานที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการรายกรณีโดยตรง แต่มีส่วนสนับสนุนการจัดบริการให้กับผู้เสียหายหรือมีทรัพยากรสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ ในการคืนสู่สังคมที่สอดคล้องไปตามความต้องการในการได้รับบริการเป็นพิเศษ ได้แก่ บ้านพักเด็ก และครอบครัวจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานยุติธรรมจังหวัด กรมสอบสวนคดีพิเศษ องค์กรภาคเอกชน รวมถึงอาสาสมัคร-อพม. อสม. กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ

5. การจัดการรายกรณีเพื่อการคืนสู่สังคม

การจัดการรายกรณี เป็นกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือในการประเมิน การวางแผน การดำเนินงาน การประสานความร่วมมือ การติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา และบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการได้รับการดูแล ทั้งในด้านสุขภาพ การดูแลทางสังคม ด้านการศึกษาและการจ้างงาน โดยผ่านการสื่อสารและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ³

3 Case Management Society of America, อ้างถึงในอภิญา เวชชชัย. ความรู้พื้นฐานด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ การจัดการรายกรณี, กรุงเทพฯ หจก. เทพเทวีวานิสัย, 2559,317.

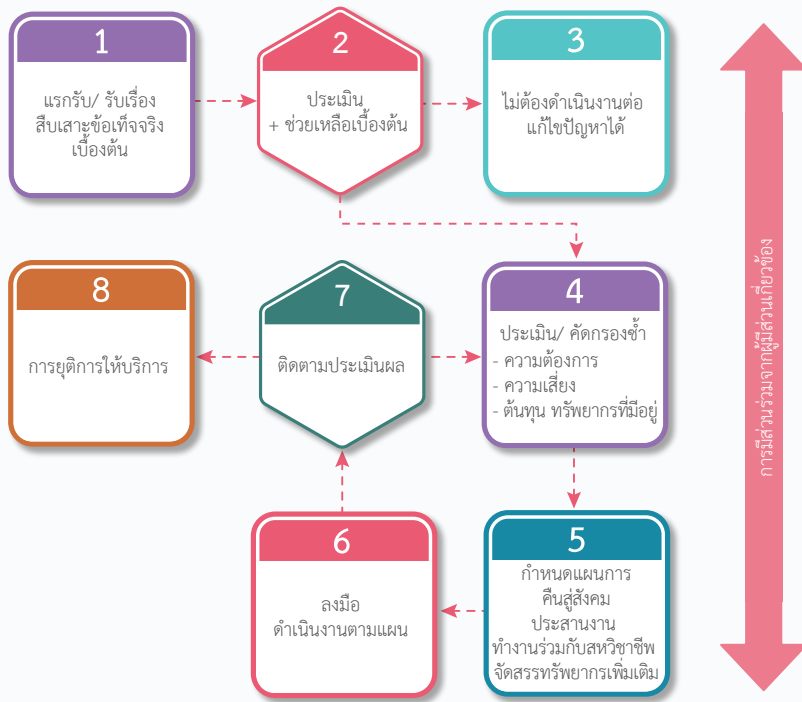

การจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์ หมายถึง วิธีการให้บริการที่นักสังคมสงเคราะห์ ประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บริการและครอบครัว ประสานความร่วมมือ ดำเนินการช่วยเหลือ จัดสรรทรัพยากรจากระบบบริการ ติดตามประเมินผล ทั้งในส่วนของผู้ใช้บริการและระบบ ผู้ให้บริการจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ทัศนคติที่ดี เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการคลี่คลายปัญหาที่ซับซ้อนของผู้ใช้บริการ

ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อน และต้องการได้รับการความช่วยเหลือในหลายด้าน การนำแนวทางวิธีการทำงานในรูปแบบของ **“การจัดการรายกรณี (Case Management)”** จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการวางแผน และติดตามให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สังคม การจัดการรายกรณีเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อประเมิน วางแผน ดำเนินการ ประสานงาน ติดตามผล ประเมินทางเลือกรวมทั้ง บริการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายเป็นรายกรณี โดยผ่านการสื่อสารและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เสียหาย ซึ่งผู้จัดการรายกรณีจะทำงานร่วมกับผู้เสียหายในการจัดทำแผนการคืนสู่สังคมและดำเนินงานไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยดำเนินงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ มีการประสานส่งต่อความช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้รับการบริการจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งช่วยทัศนคติให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงบริการ ตามความจำเป็น ซึ่งมุ่งผลลัพธ์ในการสนับสนุนกระบวนการคืนสู่สังคม การส่งต่อบริการ และการเสริมสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้เสียหายต่อการกลับคืนสู่สังคมของตนเอง ซึ่งการจัดการรายกรณี ควรมีมาตรฐานที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถตรวจสอบได้⁴

4 Surtee, R, การคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คู่มือการดำเนินงานสำหรับอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง, (กรุงเทพฯ: สถาบัน NEXUS UNI-ACT มูลนิธิศุภนิมิต, 2560), 118.

แผนภาพที่ 2 กระบวนการจัดการรายกรณีในการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กระบวนการจัดการรายกรณีในการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. ขั้นตอนแรก : เป็นจุดเริ่มแรกที่ผู้จัดการรายกรณีได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์ว่า จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และได้มีการร้องขอความช่วยเหลือในการเยียวยาฟื้นฟู ส่งกลับ และคืนสู่สังคม ซึ่งจะต้องมีการกำหนดรูปแบบและวิธีการรับเรื่อง รวมถึงมาตรการเชิงรุกในการค้นหาผู้เสียหายเพื่อให้ความช่วยเหลือ หรือเปิดให้มีช่องทางการร้องขอรับความช่วยเหลือโดยตรงจากผู้เสียหายหรือผู้แทน ที่คำนึงถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้แจ้งหรือร้องขอความช่วยเหลือ ในขั้นตอนนี้ ผู้จัดการรายกรณีจะต้องดำเนินการสอบถามหรือแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อประเมินถึงระดับความเดือดร้อน ผลกระทบ และความรุนแรงของปัญหา บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของบุคคลแวดล้อมผู้เสียหายและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ข้อมูลด้านทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อวางแผนการทำงานในขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนการคัดกรองเบื้องต้น : เป็นการประเมินหรือคัดกรองเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่าบุคคลที่ร้องขอความช่วยเหลือหรือมีผู้ร้องขอให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลนั้น มีเกณฑ์คุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม รวมทั้งการประเมินสภาพปัญหาความต้องการและทรัพยากรที่เป็นต้นทุนหรือจุดแข็งของผู้เสียหาย โดยใช้เครื่องมือและกระบวนการที่กำหนด ในขั้นตอนนี้ ผู้จัดการรายกรณีจะเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับผู้เสียหาย ซึ่งต้องใช้ทักษะของการรับฟังอย่างตั้งใจ ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้คำแนะนำปรึกษา การสอบถามซึ่งต้องใช้ถ้อยคำและคำถามด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้ ฟังตระหนักด้วยว่า ในการประเมินคัดกรองเบื้องต้นนี้อาจอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมและเป็นอันตรายต่อผู้เสียหาย หากมีสัญญาณบ่งชี้ว่ามีความเสี่ยงดังกล่าว ให้ผู้ให้บริการทำงานร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย หรือจัดหาสถานที่ที่มีความปลอดภัยเพียงพอสำหรับดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถคัดกรองเบื้องต้นได้เสร็จสมบูรณ์

3. กรณีที่ไม่ต้องมีการดำเนินการใด ๆ ต่อ : อันเนื่องมาจากสามารถดำเนินการแก้ไข ปัญหา ซึ่งผู้เสียหายอาจมีปัญหาหรือความต้องการประการเดียว โดยผู้จัดการรายกรณีสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือนั้นได้ และไม่มีความเป็นที่จะต้องตอบสนองต่อความต้องการหรือมีปัญหาอื่นใดให้แก้ไขต่อ

4. ขั้นตอนการประเมินความต้องการหรือประเมินซ้ำ : หากผู้เสียหายจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ จะดำเนินการประเมินอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อพิจารณาถึงความต้องการและจุดแข็งอีกครั้ง ภายใต้การได้รับความยินยอมและสมัครใจจากผู้เสียหาย การประเมินในรอบนี้จะรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันกับผู้เสียหาย เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการให้ความช่วยเหลือที่ต้องการร่วมกัน โดยผู้จัดการรายกรณีควรต้องรับฟังและพยายามทำความเข้าใจต่อสถานการณ์และเรื่องราวของผู้เสียหาย ค้นหาถึงความต้องการกับความจำเป็นของผู้เสียหาย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องอาจมีความสนใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรใช้กระบวนการปรึกษาหารือเพื่อการตัดสินใจ ที่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนร่วมกัน

5. ขั้นตอนการวางแผนการให้ความช่วยเหลือ : ด้วยการทำงานร่วมกับผู้เสียหาย โดยพิจารณากำหนดเป้าประสงค์และกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา ทรัพยากรที่ต้องการ ในการเขียนแผนการคืนสู่สังคมจะต้องบรรยายให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะยาว ทั้งนี้ ฟังระลึกว่าแผนการคืนสู่สังคมนี้นี้ มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีการทบทวนแผนเป็นระยะร่วมกับผู้เสียหาย และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

6. ขั้นตอนการลงมือดำเนินการ : ในช่วงระยะเวลาของการดำเนินงานตามแผน ผู้จัดการรายกรณีจะต้องกำกับดูแลเพื่อให้มั่นใจว่า ได้มีการให้ความช่วยเหลือและการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้จัดการรายกรณีอาจต้องให้คำแนะนำปรึกษาและจัดบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม หรืออาจต้องส่งต่อผู้เสียหายให้ได้รับความช่วยเหลือ

จากหน่วยงานอื่น จากนั้นติดตามเพื่อพิจารณาว่าผู้เสียหายสามารถเข้าถึงบริการหรือไม่ มีประเด็นปัญหาอื่นใดต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ ในบางกรณีผู้จัดการรายกรณีอาจต้องร่วมเดินทางไปเป็นเพื่อนผู้เสียหาย ด้วยผู้เสียหายบางรายอาจไม่กล้าหรือไม่สามารถเข้าไปร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ หากในกรณีที่มีปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้จัดการรายกรณีควรต้องหารือผู้บังคับบัญชาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนการดำเนินการ

7. ขั้นตอนการประเมินผล : โดยพิจารณาว่าแผนงานได้บรรลุผลไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 4 เพื่อทบทวนและประเมินความต้องการอีกครั้ง และทำความเข้าใจในแผนงานที่ปรับเปลี่ยนร่วมกัน

8. ขั้นตอนการยุติบริการ : แผนงานการคืนสู่สังคม จะต้องระบุถึงสิ่งที่ประสงค์จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะได้ยุติบริการ เมื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันไว้แล้ว หรือพบว่าเป้าหมายดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้ตามความเป็นจริง หรือเป้าหมายที่กำหนดไม่สามารถมีส่วนช่วยให้ผู้เสียหายคืนสู่สังคมได้ หรือพบว่าไม่จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายใหม่อื่นใดแล้ว จึงสามารถยุติการให้บริการได้ ณ ที่นี้ การยุติการให้บริการอาจหมายถึง การส่งต่อผู้เสียหายให้เข้ารับบริการในหน่วยงานอื่น ในบริการที่ไม่สามารถจัดให้ได้ ผู้เสียหายได้ย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่และไม่สามารถติดตามได้ ไม่ประสงค์ที่จะได้รับบริการอีกต่อไป หรือเสียชีวิต ทั้งนี้ อาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือใหม่ได้อีก ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือครอบครัวประสงค์และร้องขอความช่วยเหลือ โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 4 ของกระบวนการจัดการรายกรณีต่อไป

ในการจัดการรายกรณีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผู้เสียหายและครอบครัว ซึ่งจำเป็นต้องดึงความร่วมมือจากผู้ให้บริการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดำเนินกิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องและประสานงานกันด้วยดี ผู้จัดการรายกรณีอาจจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการวางแผนและแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Case Conference) ซึ่งสามารถเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่การประชุมระหว่างผู้จัดการรายกรณีกับผู้เสียหาย การประชุมร่วมกับครอบครัวของผู้เสียหาย หรือการประชุมร่วมกับคณะทำงานสหวิชาชีพ ไปจนถึงการประชุมจัดการรายกรณีในระดับระหว่างประเทศ

6. หลักการปฏิบัติงานคืนสู่สังคม

การให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยง ถือเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีองค์กรภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนในการจัดบริการส่งกลับและคืนสู่สังคมแก่ผู้เสียหายชาวไทย โดยอ้างอิงตามมาตรฐานสากลและพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน ได้ยึดถือหลักการในการปฏิบัติงานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการปฏิบัติที่อยู่บนฐานสิทธิมนุษยชน (Rights-based Approach) โดยเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทุกด้านของผู้ใช้บริการ ให้การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองสิทธิและจัดบริการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) อันสอดคล้องกับพันธกรณีที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีและกฎหมายภายในประเทศ

2. การยึดผู้เสียหายเป็นหลักในการตัดสินใจกระทำกรใด ๆ ในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ (Victim-centered Approach) โดยอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของผู้ใช้บริการ ที่ต้องได้รับแจ้งข้อมูลในสิทธิและการบริการ ประกอบการตัดสินใจอย่างครบถ้วน (Informed Decision Making) เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหาย (Right to Be Heard) และการให้ความยินยอมก่อนการเข้ารับบริการ (Informed Consent)

3. การยึดประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญในการกระทำกรใด ๆ เพื่อเป็นการคุ้มครองและช่วยเหลือด้วยการจัดให้มีกลไกและแนวทางการประเมินร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการ มีความปลอดภัยและถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้บริการที่เป็นเด็ก (Best Interest Determination)

4. การคำนึงถึงสถานะของผู้ใช้บริการที่ได้รับความบอบช้ำหรือมีบาดแผลทางจิตใจ (Trauma Informed Care) ด้วยการประเมินวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการค้ามนุษย์และระบบการให้บริการที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดมาตรการป้องกันเพื่อลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย บุคคลแวดล้อมและผู้ให้บริการทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการเข้ารับการคุ้มครอง ด้วยการส่งเสริมการจัดทำแนวทางที่เป็นมาตรการป้องกันและข้อปฏิบัติตน มิให้เกิดการละเมิดซ้ำในหน่วยงานให้บริการ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเยียวยาฟื้นฟูในระหว่างการให้บริการและระยะเวลาภายหลังที่พ้นจากการให้ความคุ้มครอง

5. การคำนึงถึงความต้องการเฉพาะและความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ใช้บริการ ที่มีความแตกต่างกันไป ด้วยจัดให้มีระบบการจัดการรายกรณีและการวางแผนการให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เสียหาย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง หรือกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และควรจัดให้มีการประเมินและทบทวน

ความต้องการอยู่เป็นระยะ เพื่อให้มั่นใจว่าบริการที่จัดให้ นั้นยังมีความจำเป็นและสอดคล้องต่อความต้องการภายใต้สภาพแวดล้อม สถานการณ์ และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

6. มุ่งเน้นการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้เสียหาย (Survivor Empowerment) ในการจัดบริการเยียวยาฟื้นฟู เพื่อสร้างความตระหนักและเคารพในคุณค่าของตนเองของผู้ใช้บริการ สามารถกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีทางเลือกหลากหลาย การตัดสินใจได้ด้วยตนเองในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำในการรณรงค์พิทักษ์สิทธิของตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ในการทำงานโดยใช้แนวคิดการเสริมพลังอำนาจจึงเป็นการทำงานที่ช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้หาคำตอบที่มีทางเลือกมากกว่าสองทาง และสนับสนุนทางความคิดให้ผู้เสียหายสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล ในการตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่งด้วยตัวของเขาเอง

7. การส่งกลับต้องมีความปลอดภัย โดยยึดหลักการว่าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเดินทางออกจากประเทศใด ๆ ก็ตาม ซึ่งการส่งกลับจะต้องเป็นไปอย่างสมัครใจ สามารถทำให้มั่นใจได้ว่าทุกขั้นตอนจะมีความปลอดภัย และดำเนินไปอย่างเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยความปลอดภัยนี้หมายถึงรวมถึง ความปลอดภัยทั้งในระหว่างกระบวนการ (Process) และผล (Outcome) ของการส่งกลับด้วย⁵ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงก่อนการส่งกลับ รวมถึงความต้องการต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ยังต้องคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับที่กฎหมายให้การรับรอง พร้อมให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลและความช่วยเหลือทางกฎหมายในขณะที่ผู้เสียหายคืนสู่สังคมอีกด้วย

8. มาตรการคุ้มครองพิเศษในการส่งกลับผู้เสียหายที่เป็นเด็ก โดยการนำหลักคิดและแนวทางปฏิบัติต่อเด็ก ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาใช้ ได้แก่ การสันนิษฐานให้เป็นผู้เยาว์ไว้ก่อน หากไม่สามารถพิสูจน์ทราบอายุ การยึดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก การพิจารณาว่าการส่งเด็กกลับนั้นจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน การรับฟังความคิดเห็นจากเด็ก ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายใต้การได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน การให้เด็กได้มีสถานะการพำนักอาศัยเป็นการชั่วคราวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การแต่งตั้งผู้ปกครองตามกฎหมายให้แก่เด็ก กรณีที่ไม่มีผู้ปกครองหรือมีผู้ปกครองแต่อาจมีส่วนที่ทำให้เด็กอยู่ในอันตราย

9. การจัดบริการที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อเพศสภาพ (Gender Sensitivity) ที่มีความแตกต่างกันระหว่างหญิงและชาย รวมถึงเพศทางเลือก เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ปราศจากอคติทางเพศ (Gender Bias) การตีตราในภาพเหมารวมทางเพศ (Gender Stereotype) ซึ่งการให้ความช่วยเหลือจะยึดหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

⁵ OHDIHR, Guiding Principles on Human Rights in the Return of Trafficked Person, (Poland: Poligrafus Jacek Adamiak 2014). <https://www.osce.org/odihhr/124268?download=true>.19. (Accessed November 30, 2018).

ในการดำเนินงานคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา ผู้จัดการรายกรณีหรือผู้ให้บริการ ยังจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย รวมถึงพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน กรอบนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กลไกทั้งหน่วยงานรับผิดชอบและคณะทำงานสหวิชาชีพ อย่างเชื่อมโยงบูรณาการการทำงาน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายที่มีสภาพปัญหาและความแตกต่างกันไป

บทที่ 2

กระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคม

การดำเนินงานคืนสู่สังคม เป็นกระบวนการที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการที่สามารถจำแนกออกเป็นขั้นตอนปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้การฟื้นฟูเยียวยา สร้างความไว้วางใจ และรักษาสัมพันธภาพกับผู้เสียหายตลอดกระบวนการ ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือให้พ้นจากสภาพที่เลวร้าย การคัดแยกผู้เสียหาย การจัดบริการให้ความช่วยเหลือ การฟื้นฟูสร้างความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การวิเคราะห์ประเมินความต้องการและความเสี่ยง และนำไปสู่การกำหนดแผนงานในการคืนสู่สังคมร่วมกัน โดยจำเป็นต้องดำเนินการประเมินอยู่เป็นระยะแล้วปรับเปลี่ยนแผนไปตามข้อมูลที่ได้รับให้เหมาะสม ภายใต้ความสมัครใจและการยินยอมของผู้เสียหายที่จะดำเนินงานตามแผนงานการคืนสู่สังคม จึงจะนำไปสู่การคืนสู่สังคมที่ประสบผลสำเร็จ

1. ภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคม

การดำเนินงานในการคืนสู่สังคมตามคู่มือฉบับนี้ จำแนกออกเป็นกระบวนการสำหรับกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่ม คือ ผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศและเดินทางกลับจากต่างประเทศ กับผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบปัญหาในประเทศไทย ซึ่งในกรณีหลังส่วนใหญ่แล้วมักเข้ารับการคุ้มครองช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นสถานรองรับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และมีอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ในความดูแลขององค์กรภาคเอกชน รวมทั้งกลุ่มที่เดินทางกลับภูมิลำเนาเอง โดยมิได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากทางภาครัฐและเอกชนซึ่งมิได้อยู่ในขอบเขตการดำเนินงานของคู่มือฉบับนี้ ซึ่งจะมีรูปแบบและลักษณะการทำงานให้ความช่วยเหลือ ทั้งในส่วนที่คล้ายคลึงและมีความแตกต่างกันไป ดังนี้

กรณีผู้เสียหายชาวไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

กระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายชาวไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ ให้พิจารณาดำเนินงานตามแนวทางในการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนไว้แล้วสำหรับการปฏิบัติงานการคุ้มครองช่วยเหลือและส่งกลับคนไทย โดยเริ่มต้นนับตั้งแต่ขั้นตอนแรกรับ ซึ่งจะได้รับการประสานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศปลายทาง ผู้เสียหายหรือครอบครัวร้องขอความช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งหน่วยงานจะดำเนินการคัดกรอง คุ้มครอง และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น โดยอาจมีการสืบค้นข้อเท็จจริงและติดต่อกับครอบครัวโดยตรง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการงานคืนสู่สังคม

เนื่องจากจะต้องมีการสืบหาครอบครัวและติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อยืนยันสัญชาติ และถิ่นที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม จากนั้นในช่วงของการเยียวยาฟื้นฟู จะต้องมีการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการ ความเสี่ยงต่าง ๆ รวมถึงการประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ การดำเนินการส่งกลับ และเตรียมแผนการคืนสู่สังคม การประสานงานกับหน่วยงานในประเทศไทยให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ โดยมีกองคุ้มครองและดูแลสิทธิประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุลเป็นหน่วยงานประสานงานหลัก โดยดำเนินการร่วมกับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทยในต่างประเทศ ทำหน้าที่ส่งต่อผู้เสียหายมายังกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานประสานงานหลักในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

ทั้งนี้ จากข้อมูลการทำงานให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยที่ได้รับการส่งกลับของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้เสียหายซึ่งประสบปัญหาการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการบังคับใช้แรงงานบนเรือประมง แรงงานในภาคการเกษตร มักไม่ประสงค์ที่จะขอเข้ารับการดูแลอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือสถานรองรับของหน่วยงานใด ๆ ต้องการเดินทางกลับภูมิลำเนาโดยตรง หลายรายที่มีปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ ติดบุหรี่ยาเสพติด หรือสารเสพติด ซึ่งการให้ความช่วยเหลือมีความท้าทายอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ก่อนนำไปสู่การคุ้มครองช่วยเหลือในขั้นตอนต่อไป

ผู้เสียหายชาวไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

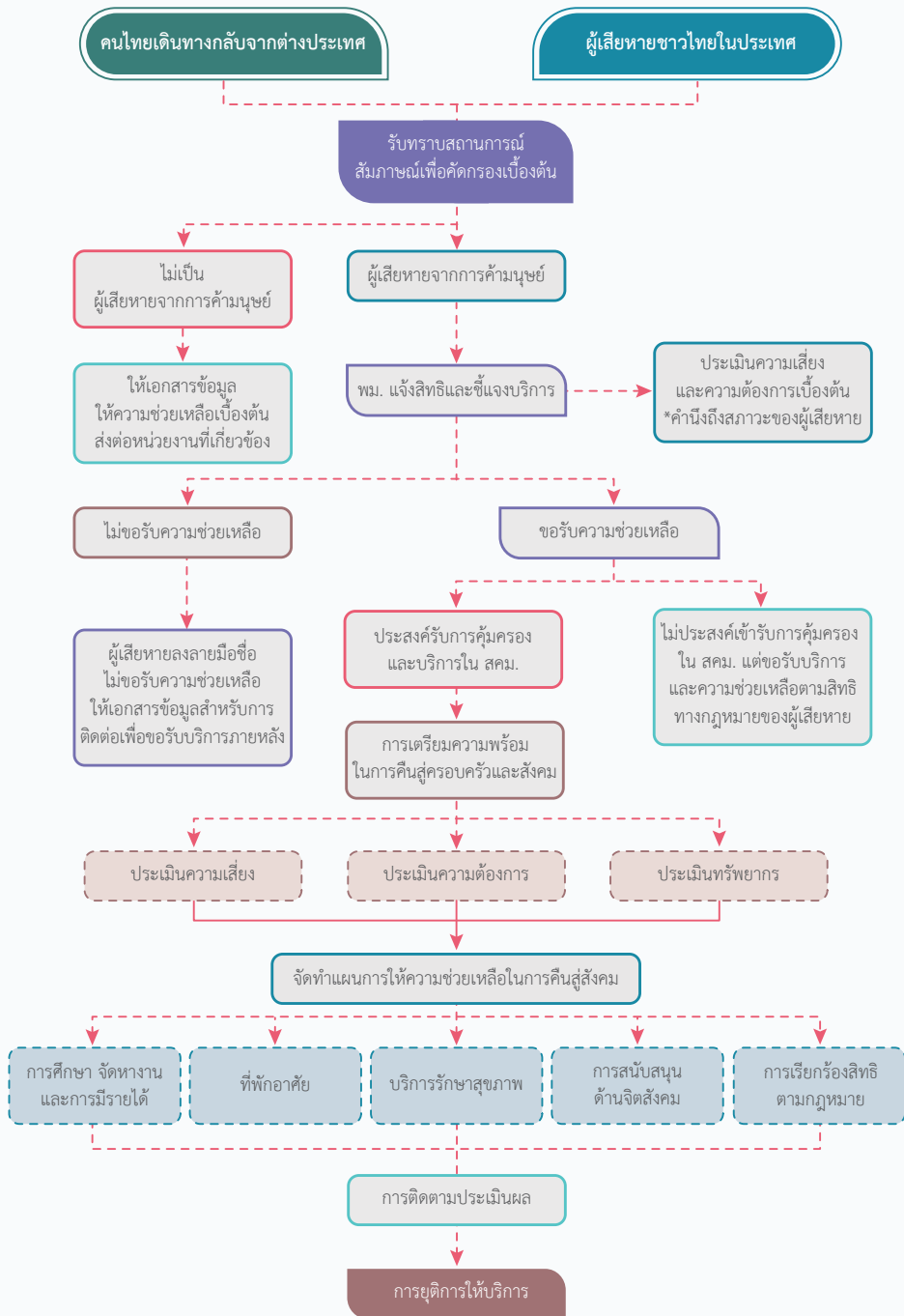
กระบวนการคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประสบปัญหาในประเทศไทย จะเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการคุ้มครองสวัสดิภาพ ที่ผู้จัดการรายกรณีอาจได้มีโอกาสเข้าร่วมในการคัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้น หรือได้พบกับบุคคลที่เชื่อว่าอาจเป็นผู้เสียหาย ซึ่งอาจจำเป็นต้องติดต่อบุคคลหรือสมาชิกในครอบครัวเพื่อยืนยันถิ่นที่อยู่แล้วแต่กรณี โดยขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า ครอบครัวมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือมีส่วนร่วมในการทำให้ผู้เสียหายต้องตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับการคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว จึงจะเข้าสู่การชี้แจงบริการและแจ้งสิทธิ ในการได้รับบริการคุ้มครองสวัสดิภาพและการเยียวยาฟื้นฟู รวมทั้งความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม เมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอมในการได้รับความช่วยเหลือแล้ว ขั้นตอนการสืบหาครอบครัวเพื่อประเมินความพร้อมในการคืนสู่สังคม จะเริ่มขึ้นไปพร้อมกับการจัดบริการเยียวยาฟื้นฟู สำหรับผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในกรณีของกลุ่มที่เดินทางกลับภูมิลำเนาเอง โดยมีได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากทางภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ภายในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็ตาม ในกรณีดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งกรณีที่บุคคลไม่ตระหนักว่าตนเองเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย และผู้เสียหายที่ไม่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใด ๆ ด้วยอาจยังไม่เกิดความไว้วางใจ หรือมีความกังวลในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ในกรณีนี้ หน่วยงานให้บริการควรจัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ช่องทางและบริการความช่วยเหลือสำหรับผู้เสียหาย โดยอาจประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาสังคม อาสาสมัครที่ทำงานร่วมกันในการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ หรือกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงสิทธิในการได้รับการช่วยเหลือได้ในภายหลัง ทั้งนี้ ควรจัดให้มีช่องทางเข้าถึงบริการที่เป็นมิตร ระมัดระวังในการติดต่อสื่อสารที่ไม่ทำให้เกิดการตีตรา เคารพต่อสิทธิในการรักษาความลับและสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย

แผนภาพที่ 3 แสดงภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานคืนสู่สังคม

2. กระบวนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

แนวทางการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม สามารถจำแนกออกเป็นขั้นตอนตามกระบวนการจัดการรายกรณี ได้ดังนี้

1) การรับทราบสถานการณ์ในขั้นแรกเริ่ม

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศหรือภายในประเทศ อาจเข้าสู่ระบบการคุ้มครองให้ความช่วยเหลือได้โดยผ่านช่องทาง ดังนี้

1) หน่วยงานในพื้นที่เกิดเหตุ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศ ประสานเพื่อให้ดำเนินการส่งกลับและคืนสู่สังคม

2) กรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานบริการสังคมด้วยตนเอง เพื่อให้ส่งกลับภูมิลำเนา

3) สมาชิกครอบครัว บุคคลใกล้ชิด หรือพลเมืองดีร้องขอความช่วยเหลือให้กับผู้เสียหาย ซึ่งแนวทางการดำเนินงานของผู้จัดการรายกรณี จะเริ่มต้นจากขั้นตอนที่ได้รับการประสานข้อมูลจากช่องทางดังกล่าวข้างต้น โดยจะดำเนินการ ดังนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับว่า ควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือเป็นผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมที่ควรได้รับการให้ความช่วยเหลือตามเงื่อนไขอื่น ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้รับไม่เพียงพอหรือไม่ได้รับข้อมูลใด ๆ ก่อนล่วงหน้า ผู้จัดการรายกรณีจะต้องจัดให้มีการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ประกอบการพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่

- ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องทำงานร่วมกับคณะทำงานสหวิชาชีพ เพื่อดำเนินการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงจะเข้าสู่ขั้นตอนการแจ้งสิทธิและชี้แจงบริการ นำไปสู่การวางแผนให้ความช่วยเหลือและจัดบริการดูแลตามความเหมาะสมต่อไป

- พิจารณาแต่งตั้งผู้จัดการรายกรณีที่มีความเหมาะสม อาจเป็นนักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน ในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในแต่ละราย โดยควรเป็นผู้ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงของผู้เสียหายและครอบครัว ในกรณีที่เป็เด็ก อาจเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพที่ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการส่งต่อความรับผิดชอบ

- ขึ้นทะเบียนบันทึกประวัติผู้เสียหาย กำหนดรหัสประจำตัว เพื่อให้สามารถใช้อ้างอิงในการติดตามผลการให้บริการได้ในทุกระดับและขั้นตอน สร้างหลักประกันว่าจะมีผู้รับผิดชอบในการให้บริการในแต่ละด้าน ข้อมูลสำหรับการประสานงานติดต่อ รายละเอียดการบริการ หากมีการรักษาเกิดขึ้น ให้ขอสำเนาเวชระเบียนการรักษาจากสถานรักษาพยาบาลมาประกอบด้วย รวมถึงแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม

ข้อพึงพิจารณา

การได้ข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายที่มีความไว้วางใจต่อผู้สัมภาษณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินงานส่งกลับและคืนสู่สังคมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

2) การแจ้งสิทธิและชี้แจงบริการคืนสู่สังคม

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเป็นไปได้ในการส่งกลับและคืนสู่สังคม ทั้งในกลุ่มผู้เสียหายที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์ภายในประเทศหรือต่างประเทศแล้ว ให้ดำเนินการในขั้นตอนของการแจ้งสิทธิและให้ข้อมูลความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมในภาพรวมเบื้องต้นต่อผู้เสียหาย เพื่อให้ได้รับความยินยอมและความร่วมมือในการส่งกลับภูมิลำเนาและคืนสู่สังคม

- ให้ประเมินและดูความพร้อมของผู้เสียหายในเบื้องต้นก่อนการแจ้งสิทธิและชี้แจงบริการว่า ผู้เสียหายมีสุขภาพทางกายและจิตใจที่แข็งแรงพอ และพร้อมต่อการรับฟังข้อมูล สามารถทำความเข้าใจต่อข้อมูลที่ได้รับ และอยู่ในสถานที่ที่เป็นสัดส่วนและปลอดภัย เพื่อให้สามารถใช้วิจารณญาณได้อย่างเต็มที่ในการให้ความยินยอมและความร่วมมือในการส่งกลับและคืนสู่สังคม

- กรณีที่ผู้เสียหายต้องการทราบถึงระยะเวลาที่จะอยู่ในความคุ้มครองก่อนการส่งกลับ อาจจำเป็นที่จะต้องแจ้งให้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานก่อนการส่งกลับ และระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนโดยประมาณ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับหนังสือสำคัญประจำตัวที่มีอยู่ ความยากง่ายในการดำเนินคดี (กรณีที่ผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด) โดยผู้ให้บริการควรต้องแจ้งให้ทราบถึงเงื่อนไข ปัจจัยและโอกาสอาจทำให้เกิดความล่าช้าหรือรวดเร็วกว่าเดิมได้ เพื่อมิให้ผู้เสียหายต้องประหลาดใจในภายหลัง พึงระมัดระวังอย่าให้คำสัญญาในสิ่งที่ไม่สามารถกระทำหรือคาดการณ์ได้ หรือไม่สามารถเป็นได้จริง ซึ่งจะส่งผลต่อความไว้วางใจที่ผู้เสียหายมีต่อผู้จัดการรายกรณีและผู้ให้บริการ

แผนภาพที่ 4 แนวคำถามและแนวทางการชี้แจงกับผู้เสียหาย⁶

ฉันจะได้กลับบ้านเมื่อไร	<ul style="list-style-type: none"> เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยปกติจะใช้เวลาอยู่บ้าง ตอนนี้เจ้าหน้าที่กำลังประสานงานไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการช่วยให้คุณสามารถกลับบ้าน
เมื่อกลับบ้านแล้วจะเป็นอย่างไร จะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> หากคุณยินดีเข้าร่วมแผนงานให้ความช่วยเหลือในการเดินทางกลับ จะมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้ หากจำเป็นเราสามารถจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาคอยดูแลเรื่องความปลอดภัยให้
มีใครรู้เรื่องที่เกิดขึ้นกับฉันบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> เรื่องของคุณจะถูกปิดเป็นความลับ จะมีเพียงเจ้าหน้าที่ที่ดูแลทราบข้อมูลเพื่อประสานงานในการเดินทางกลับเท่านั้น กรณีที่คุณต้องการเข้ารับบริการจากหน่วยงาน อาจมีการขอสอบถามข้อมูลบ้างขึ้นอยู่กับคุณว่าอยากให้ข้อมูลมากน้อยขนาดไหน
ถ้าฉันสงสัยว่าฉันอาจเป็นโรคร้ายแรง หรือมีปัญหาสุขภาพฉันควรทำอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> ขณะที่เรารอเวลาเดินทางกลับ คุณสามารถแจ้งกับเจ้าหน้าที่ได้ว่าต้องการตรวจร่างกายหรือต้องการได้รับความช่วยเหลือในการรักษา
ฉันจะปลอดภัยจากนายหน้าหรือไม่	<ul style="list-style-type: none"> หากคุณยังมีความกังวล เราสามารถโทรแจ้งตำรวจเพื่อขอความช่วยเหลือได้ เมื่อเดินทางถึงที่หมายแล้ว คุณสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ที่หมายเลขนี้ เพื่อให้คุ้มครองความปลอดภัย
ฉันอยากเอาผิดกับคนที่หลอกลวงฉัน	<ul style="list-style-type: none"> สามารถทำได้ เราจะพาคุณไปร้องทุกข์แจ้งความเพื่อดำเนินคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและแนะนำว่าจะต้องทำอะไรต่อไป
ฉันไม่มีพาสปอร์ตอีกแล้ว จะเดินทางกลับบ้านได้หรือไม่	<ul style="list-style-type: none"> เราจะให้ความช่วยเหลือในการทำเอกสารใหม่ แต่อาจต้องใช้เวลาบ้าง
ทำไมฉันถึงกลับบ้านไม่ได้ในตอนนี้	<ul style="list-style-type: none"> ก่อนอื่นคุณลองทบทวนให้แน่ใจก่อนว่าอยากจะทำอะไรเมื่อกลับบ้าน เรามีความสนใจหรือความถนัดด้านอะไร ทางหน่วยงานพร้อมและยินดีให้ความช่วยเหลือคุณ
เมื่อกลับไปถึงบ้านฉันไปจะทำอะไร	<ul style="list-style-type: none"> ในการจัดการเอกสารสำหรับการเดินทางอาจต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง ขณะที่เราอนี้ได้มีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในการจัดการเรื่องที่พักที่ปลอดภัยและเหมาะสมให้กับท่าน
ฉันจะติดต่อกับครอบครัวได้หรือไม่	<ul style="list-style-type: none"> คุณสามารถแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลได้ ทั้งนี้ เราจะต้องช่วยกันดูว่ามีความปลอดภัยในการติดต่อกับทางบ้านด้วยกันก่อน
ถ้าฉันไม่อยากกลับบ้านจะต้องทำอย่างไร ฉันจะอยู่ที่นี้ได้หรือไม่	<ul style="list-style-type: none"> การอาศัยอยู่ต่อ จะขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศและขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี เราสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ได้
เมื่อกลับบ้านฉันจะถูกตำรวจจับไหม	<ul style="list-style-type: none"> คุณได้รับความช่วยเหลือในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด จึงไม่ถูกจับดำเนินคดี หากคุณใช้ออกสารปลอม เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีความจำเป็นต้องสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมก่อน

6 สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็กและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน, 2552, เมื่อฉันกลับบ้าน, น. 5.

- จากนั้นให้แจ้งต่อผู้เสียหายให้ทราบถึงข้อมูลและให้ได้รับความยินยอม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เสียหายก่อนการเดินทางกลับ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- ☑ สิทธิสำหรับบุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และทางเลือกในการได้รับความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่มีอยู่ต่อผู้เสียหายและครอบครัว การเดินทางกลับภูมิลำเนา เปรียบปฏิบัติก่อนการส่งกลับ

- ☑ ข้อมูลของบุคคลและหน่วยงานสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการในพื้นที่ต้นทาง ที่ผู้เสียหายประสงค์ที่จะกลับไปอาศัยอยู่ ที่ผู้เสียหายสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้

- ☑ อธิบายถึงขั้นตอนการส่งต่อและบริการต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม และสอบถามความพร้อม ความสมัครใจและข้อกังวลของผู้เสียหาย ในการติดต่อและสืบหา ครอบครัวของผู้เสียหาย

- ☑ แจ้งถึงการส่งต่อซึ่งข้อมูลประวัติ เอกสารและทรัพย์สินของผู้เสียหายที่มีติดตัวมา จะนำส่งมอบต่อให้กับหน่วยงานรองรับในพื้นที่ต้นทางที่จะจัดบริการให้ความช่วยเหลือ ต่อเนื่อง ในกรณีของเอกสารและทรัพย์สิน หน่วยงานรับตัวควรมีเอกสารยืนยันการได้รับมอบ เอกสารและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหาย และจัดทำสำเนา ให้ผู้เสียหายได้รับทราบเป็นหลักฐานไว้อีกชั้นหนึ่ง

- เมื่อผู้เสียหายรับทราบสิทธิและบริการที่จะได้รับเรียบร้อยแล้ว ให้ลงลายมือชื่อ ในการรับทราบข้อมูลและแสดงความจำนงในการขอใช้บริการตามแบบฟอร์มที่กำหนด

3) การประเมินและเตรียมความพร้อมในการคืนสู่สังคม

การคืนสู่สังคมที่ยั่งยืนและประสบความสำเร็จ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญสองประการ คือ **การทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย (Safety) และการเสริมสร้างสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being)** ให้กับผู้เสียหาย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสืบค้นข้อเท็จจริงเพื่อประเมินความต้องการในการรับบริการของผู้เสียหาย ซึ่งประกอบด้วย การประเมินปัจจัยต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับความต้องการ ความเสี่ยง และทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และสิ่งของ ทั้งที่มีอยู่ในพื้นที่ต้นทางหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ รวมถึงบริการ และทรัพยากรที่หน่วยงานต่าง ๆ มีขีดความสามารถที่จะสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย และครอบครัวได้ ซึ่งการประเมินปัจจัยต่าง ๆ นี้ จะต้องดำเนินการอย่างครอบคลุมหลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน โดยเลือกใช้วิธีการสืบค้นข้อเท็จจริงเพื่อประเมิน ประเด็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและตรวจทานความถูกต้อง ร่วมกัน ดังนี้

- การสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้เสียหาย การสัมภาษณ์จากสมาชิกครอบครัว และการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- การศึกษาจากเอกสาร โดยพิจารณาข้อมูลประวัติที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายที่หน่วยงานให้บริการหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมีการเก็บบันทึกข้อมูลไว้เบื้องต้น แล้วส่งต่อข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสืบค้นถิ่นที่อยู่มาให้
- การสังเกตการณ์ ซึ่งใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เสียหาย สมาชิกครอบครัว และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย รวมถึงสังเกตทางด้านกายภาพของสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชน
- การใช้เครื่องมือประเมิน คือการรวบรวมข้อเท็จจริงไปตามแบบบันทึกต่าง ๆ ตามภาคผนวก รวมถึงแบบประเมินทางด้านจิตวิทยาต่าง ๆ ด้วย
- การสืบหาครอบครัว (Family Tracing) เป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อยืนยันว่าบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นพลเมืองและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยจริง ซึ่งขั้นตอนนี้อาจไม่จำเป็นต้องเยี่ยมบ้านก็ได้ หากสามารถมีข้อมูลที่เพียงพอ การสืบหาครอบครัวจะดำเนินการเมื่อพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวไม่มีความชัดเจน หรือไม่ทราบถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบประวัติและค้นหาสมาชิกครอบครัว เพื่อที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหายังยืน โดยอาศัยข้อเท็จจริงจากคำบอกเล่าจากผู้เสียหาย ข้อมูลจากการตรวจสอบเอกสารที่ระบุถึงถิ่นที่อยู่ ได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/หนังสือสำคัญประจำตัว สำเนาหนังสือเดินทาง หนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) สมุดบัญชีฝากธนาคาร หากผู้เสียหายไม่มีเอกสารมาแสดง ให้ประสานขอความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่ ดำเนินการตรวจสอบจากเอกสารจากสำนักงานทะเบียนราษฎร สำนักงานไปรษณีย์ ทำแผนที่บ้านและชุมชน ในบางกรณี อาจพิจารณาได้จากข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางและวิธีการเดินทาง สถานที่สำคัญใกล้บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ทั้งนี้ แหล่งข้อมูลในการสืบหาครอบครัวในบางครั้ง สามารถพิจารณาได้จากแหล่งข้อมูลในการติดตามหาคนหายหรือเด็กที่สูญหายที่ครอบครัวของผู้เสียหาย อาจลงประกาศไว้ด้วย
- การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) เป็นวิธีการสืบเสาะข้อเท็จจริงในการประเมินบ้าน ซึ่งมีความหมายทั้งในมิติกายภาพและเชิงนามธรรมในด้านที่เป็นทั้งที่พักอาศัยและที่พักพิงคุ้มครองป้องกันภัยให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยทางกายภาพจะพิจารณาถึงความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่ สถานะทางเศรษฐกิจ และในเชิงของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีความผูกพันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเยี่ยมบ้านเป็นการหาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรากฐานความเป็นมาของผู้เสียหาย การทำหน้าที่ของผู้นำครอบครัว ซึ่งในการเยี่ยมบ้าน ผู้จัดการรายกรณีอาจดำเนินการเยี่ยม หรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานให้บริการในพื้นที่ดำเนินการเยี่ยมบ้านให้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายควรมีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเยี่ยมบ้านด้วย โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้เสียหายและครอบครัว มีความยินยอมให้เยี่ยมบ้าน และเจ้าหน้าที่

ที่ได้รับมอบหมายมีความพร้อมในการเยี่ยมและจัดทำแนวทางการเยี่ยมบ้านก่อนล่วงหน้า กล่าวได้ว่าการเยี่ยมบ้านจะต้องเกิดจากความยินยอมของสองฝ่ายคือ ฝ่ายผู้เยี่ยมและฝ่ายผู้ถูกเยี่ยม มีความยินยอมพร้อมใจกัน

สรุปแนวทางในการเยี่ยมบ้าน แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ขั้นตอนก่อนการเยี่ยมบ้าน ประกอบด้วย การกำหนดและทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเยี่ยม การศึกษาข้อมูลของผู้เสียหายและสมาชิกในครอบครัวก่อนล่วงหน้า จัดเตรียมแผนที่การเดินทางและหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ มีการนัดหมายวัน เวลา ที่จะพบกัน ก่อนการเยี่ยมบ้าน ควรจะทราบเส้นทางที่จะไปบ้านที่จะไปเยี่ยมหรือมีแผนที่เดินทางที่สะดวก และประหยัดเวลา กรณีไม่มี อาจขอหมายเลขโทรศัพท์ของบ้านใกล้เคียงเพื่อใช้ในการติดต่อ การจัดเตรียมพาหนะที่ใช้ในการเยี่ยม

ในกรณีที่สมาชิกในบ้านหรือผู้เสียหายไม่สะดวกที่จะให้เข้าเยี่ยม ควรจัดให้มีหมายเลข โทรศัพท์ติดต่อของผู้เยี่ยมด้วยเพื่อใช้ในการติดต่อกลับ ในกรณีที่สมาชิกของครอบครัวอาจต้องการ ติดต่อกลับมายังผู้เยี่ยมเพื่อขอคำปรึกษาหรือแจ้งความประสงค์ว่าต้องการให้เยี่ยม โดยอาจจัดทำ ข้อตกลงการบริการจากทั้งสองฝ่ายร่วมกันก่อน

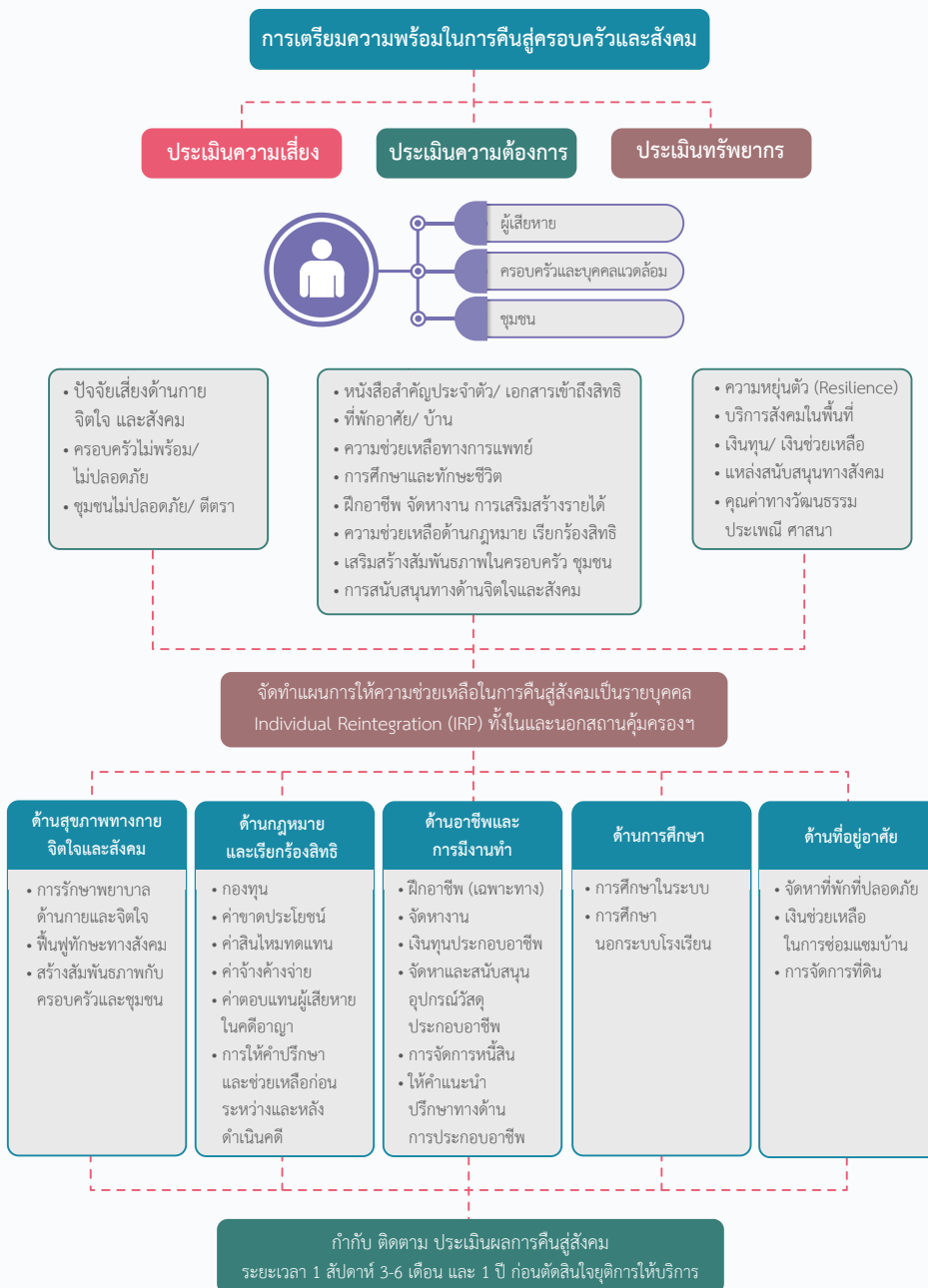
(2) ขั้นตอนขณะเยี่ยมบ้าน สิ่งที่ต้องทำ คือ การเริ่มต้นจากการแนะนำตัวและ หน่วยงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้านต่อสมาชิกครอบครัว และให้แจ้งถึงสภาพปัญหา และความต้องการจากมุมมองของผู้เสียหาย และหารือร่วมกับสมาชิกครอบครัวในการประเมิน ปัญหาและความต้องการ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัว ทั้งนี้ ให้สังเกต และระมัดระวังในกรณีที่สมาชิกในครอบครัวอาจเกิดความตื่นตกใจจากการทราบข่าวของผู้เสียหาย ที่กำลังตกอยู่ในภาวะยากลำบาก ควรย้ำเตือนให้ทราบว่า ณ ปัจจุบัน ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือ และอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานโดยปลอดภัยเป็นอย่างดี และให้แจ้งสิทธิของครอบครัว และขอความยินยอมในการให้ข้อมูลจากสมาชิกครอบครัวก่อนการสัมภาษณ์ด้วย

(3) ขั้นตอนหลังการเยี่ยมบ้าน ควรมีแบบบันทึกประวัติครอบครัว เพื่อใช้สำหรับบันทึก ข้อมูลการดูแลครอบครัว การบันทึกข้อมูลจะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เกิดขึ้น และการวางแผนการ เยี่ยมครั้งต่อไป รวมถึงสามารถให้บุคลากรอื่นที่จะร่วมเยี่ยมทราบข้อมูลที่ผ่านมา สรุปปัญหา ทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการเยี่ยมครั้งต่อไป

ในกรณีของการเยี่ยมบ้านผู้เสียหายเพื่อติดตามผลการคืนสู่ครอบครัว ก่อนยุติการเยี่ยมบ้าน ผู้ให้บริการควรสร้างความมั่นใจให้ผู้เสียหายและครอบครัวได้เห็นว่า ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยกัน อย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นไปในทิศทางที่ดี การติดตามเยี่ยมบ้านจะดำเนินการมากหรือน้อยเท่าใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละกรณี และควรดำเนินการในทันทีเมื่อพบว่าผู้เสียหายมีปัญหา ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับครอบครัว หากยังคงเกิดปัญหาในสัมพันธภาพระหว่างผู้เสียหาย

กับครอบครัว ให้พิจารณาทางเลือกอื่น ๆ ในการคืนสู่สังคม และให้รายงานต่อหน่วยงานบังคับบัญชา และหารือร่วมกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ในการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในการดำรงชีวิตของผู้เสียหาย ตามความจำเป็นและเหมาะสม

แผนภาพที่ 5 การเตรียมความพร้อมในการคืนสู่สังคม

ในการรวบรวมข้อมูล ให้ใช้ทักษะในการสัมภาษณ์ โดยใช้หลักการฟังอย่างตั้งใจ ใช้คำถามปลายเปิด ไม่รีบร้อนหรือขัดจังหวะในการพูดคุย ใช้การสังเกตในสิ่งที่คุณเสียหายและสมาชิกภายในครอบครัวกระทำในกิจวัตรประจำวัน การสังเกตสภาพของบ้านและเพื่อนบ้าน และควรใช้ทักษะการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่สมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความมั่นใจว่าจะมีการสนับสนุนให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

💡 ข้อพึงพิจารณา

ห้ามมิให้ถ่ายรูปโดยมิได้รับการอนุญาตจากสมาชิกในครอบครัวก่อน และการบันทึกภาพจะต้องกระทำโดยระมัดระวัง และเคารพต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของคุณ

การเยี่ยมบ้านผู้เสียหายจากการคํานุชย์ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและระมัดระวังไม่ให้ผู้เสียหายถูกตีตราจากสังคม ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงการใช้พาหนะที่มีสัญลักษณ์ของหน่วยงานราชการ หรือมีสีสັນเป็นที่ผิดสังเกตจากเพื่อนบ้านชุมชน หากหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว ให้ใช้วิธีจดพาหนะดังกล่าวในระยะที่อยู่ห่างไกลจากบ้านของผู้เสียหายและเดินไปยังบ้านของผู้เสียหายเพื่อมิให้เป็นที่ยึดสังเกต หรืออาจใช้วิธีนัดหมายพบกันในสถานที่อื่นตามความเหมาะสม

4) การประเมินความต้องการ

เป็นกระบวนการพิจารณาอย่างเป็นระบบถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อดูสถานะการณ์ในปัจจุบันกับสิ่งที่คาดหวังในอนาคต ซึ่งจะต้องดำเนินการประเมินสภาวะสุขภาพทางกาย จิตใจ และสังคมของผู้เสียหายที่เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองดูแล โดยทำงานร่วมกับผู้เสียหายในการกำหนดความต้องการความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม ด้วยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การทบทวนจากเอกสารบันทึกการให้บริการต่าง ๆ การเยี่ยมบ้านและประเมินชุมชน นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดการรายกรณีและจัดสรรทรัพยากรและบริการสนับสนุน โดยจำแนกการประเมินตามประเด็นการให้บริการได้⁷ ดังนี้

7 Surtees, R., การสนับสนุนงานบริการด้านการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการคํานุชย์ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานสำหรับอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง, 20-21.

ตารางที่ 1 ความต้องการบริการคืนสู่สังคม

รายงานตรวจสอบสำหรับความต้องการบริการคืนสู่สังคม	
1. บ้านหรือที่พักอาศัย	ขีดความสามารถในการเข้าถึงบริการในการจัดหาที่พักอาศัยที่ปลอดภัย เป็นที่พึงพอใจของผู้เสียหาย และอยู่ในราคาที่ผู้เสียหายสามารถจ่ายได้
2. สุขภาวะทางกาย	สุขภาพร่างกายและสุขภาวะอนามัยที่ดี
3. สุขภาวะทางด้านจิตใจ/อารมณ์	สุขภาวะทางด้านจิตใจ การเคารพในคุณค่าของตนเอง ความมั่นใจ การยอมรับนับถือตนเอง ควรประเมินประเด็นด้านความปลอดภัยหรือความเสี่ยง รวมถึงแนวโน้มการที่จะทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น (เช่น การฆ่าตัวตาย การทำร้ายตนเอง การใช้สารเสพติด พฤติกรรมก้าวร้าว)
4. กฎหมาย	สถานะทางกฎหมาย ได้แก่ ความเกี่ยวข้องของผู้เสียหายในกระบวนการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด การเรียกร้องสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย รวมถึง สถานะทางพลเมือง การมีหนังสือสำคัญประจำตัว การรับรองการเกิด ในกรณีที่เป็นเด็กให้พิจารณาว่ามีการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นผู้ปกครองหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ ให้ดำเนินการโดยพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดและให้ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายในการดำเนินการใด ๆ
5. ความมั่นคงปลอดภัย	ความปลอดภัยทางกายภาพของผู้เสียหาย หรือความเสี่ยงจากบุคคลอื่น เช่น เสี่ยงต่อการถูกคุกคามข่มขู่ หรืออาจได้รับอันตรายจากการใช้ความรุนแรงจากนายหน้าค้ามนุษย์ ครอบครัว หรือชุมชน
6. ด้านเศรษฐกิจ การฝึกอาชีพและการมีงานทำ ทุนประกอบอาชีพ	สถานะทางเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ขีดความสามารถในการหารายได้ เลี้ยงชีพ ภาระพึ่งพิงที่ต้องเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัว โอกาสในการเข้าถึงการมีงานทำ หรือกิจกรรมเสริมสร้างรายได้
7. การศึกษา และฝึกอบรม	ประวัติทางด้านการศึกษาทั้งภาคบังคับหรือการศึกษานอกโรงเรียน ความสามารถในการเข้าศึกษาต่ออีกครั้ง โอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษา หรือการฝึกอบรมที่มีอยู่ในพื้นที่ การฝึกอาชีพ ทักษะชีวิต ฯลฯ

รายงานตรวจสอบสำหรับความต้องการบริการคืนสู่สังคม

8. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ผู้เสียหายมีกับครอบครัว คู่สมรส เพื่อน เพื่อนบ้าน ชุมชน การถูกเลือกปฏิบัติ ดีตราทางสังคม รวมไปถึงความสามารถของผู้เสียหายในการเชื่อมต่อทางสังคมในการคืนสู่ครอบครัวและชุมชน จิตวิญญาณ/ศาสนา วัฒนธรรม ชนชาติ
--	--

ในการพิจารณาความต้องการในการได้รับบริการ ปัจจัยเสี่ยง ทรัพยากรที่มีอยู่ และทรัพยากรที่จัดหาเพิ่มเติม ควรดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ ผู้เสียหาย บุคคลแวดล้อม (สมาชิกในครอบครัว/ชุมชน) และผู้ปฏิบัติงานหรือวิชาชีพที่ทำงานกับผู้เสียหาย เพื่อตรวจทานข้อมูลซึ่งกันและกัน

5) การประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงทั้งที่มีอยู่ในบริบทของตัวผู้เสียหาย และสภาวะแวดล้อมผู้เสียหาย คือ ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม เป็นการเตรียมความพร้อมในการคืนสู่สังคมที่ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เสียหายเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ และจากการประเมินข้อมูลแวดล้อมที่ได้รับจากหน่วยงานนำส่งผู้เสียหายแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้า ในด้านปัจจัยเสี่ยงของครอบครัวและชุมชน จะทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากการเยี่ยมบ้าน รวมถึงจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิอื่น

ความเสี่ยง คือ การพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีโอกาสและแนวโน้มที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย รวมถึงระดับของความรุนแรงในอันตรายนั้น ๆ ซึ่งความเสี่ยงนี้มีความเป็นพลวัตที่แปรเปลี่ยนไปตามขั้นตอนการบริการและบริบทในสภาพแวดล้อมของผู้เสียหาย ซึ่งความเสี่ยงในการคืนสู่สังคม หมายถึง โอกาส แนวโน้ม และระดับของอันตรายหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แล้วทำให้การคืนสู่สังคมไม่ประสบผลสำเร็จ

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใช้บริการจะต้องจัดให้มีการประเมินทบทวนความเสี่ยงอยู่เป็นระยะและจัดทำแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ ให้พิจารณาว่าความเสี่ยงดังกล่าวอาจมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เสียหาย สมาชิกในครอบครัว โดยอาจเป็นผู้มีส่วนที่ทำให้เกิดความเสี่ยงที่เป็นอันตรายหรือส่งผลกระทบต่อ หรืออาจเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงนั้น ๆ เสียเอง

ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย

- ปัจจัยทางด้านสภาวะทางสุขภาพทางด้านร่างกาย ซึ่งผู้เสียหายอาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ในการค้ามนุษย์ หรือมีภาวะความเจ็บป่วยมาก่อนหน้านั้น และจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ประเด็นภาวะอนาถาหรือเจริญพันธ์ุ มีผลอย่างยิ่ง เช่น การตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์ การติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ การถูกกระทำทารุณกรรม และแสวงหาประโยชน์ หรือการขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับภาวะอนาถาหรือเจริญพันธ์ุ รวมถึงสภาพปัญหาในการติดสารเสพติด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีบริการรองรับในพื้นที่ต้นทาง

- สภาวะทางด้านจิตใจของผู้เสียหาย ที่อาจมีบาดแผลทางใจและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันที่ยังเป็นอันตรายหรือมีความเสี่ยงทางด้านสุขภาพของตนเอง ได้แก่ แนวโน้มในการทำร้ายตนเอง การคิดฆ่าตัวตาย ความไม่ไว้วางใจผู้อื่น มีภาวะความเครียดภายหลังจากเหตุสะเทือนขวัญ (PTSD) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาวะทางกายด้วย เช่น การนอนไม่หลับ ฝันร้าย มีภาพหลอนหรือได้ยินเสียงแว่ว หรืออาจมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อต้านสังคม

- ความกังวลเกี่ยวกับการถูกข่มขู่ ล้างแค้นจากผู้กระทำผิด หรือผู้เสียหายมีความต้องการที่จะต้องการแก้แค้นต่อผู้กระทำผิดด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้เสียหายเกิดความกลัวว่าจะถูกล้างแค้น เนื่องมาจากการที่ทราบจากผู้กระทำผิดได้ทราบว่าผู้เสียหายให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ในการดำเนินคดี ทราบถิ่นที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมและสมาชิกครอบครัว อาจเกิดอันตรายกับครอบครัว หรือบางรายที่มีความกังวลว่าสมาชิกในครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดการค้ามนุษย์ และเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายต้องพึ่งพิงทางด้านเศรษฐกิจหรือจิตใจ จะได้รับผลกระทบอันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือบางรายมีความกังวลที่จะเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ

- ขาดทักษะชีวิตและขีดความสามารถในการกำกับดูแลชีวิตความเป็นอยู่ได้ด้วยตนเอง อย่างเพียงพอ อันเกิดจากภาวะความบกพร่องทางด้านจิตใจ เนื่องจากพยาธิสภาพหรือมีลักษณะนิสัยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมาก่อนหน้านี้ หรือได้รับผลกระทบกระเทือนมาจากเหตุการณ์การค้ามนุษย์ อย่างรุนแรง และส่งผลต่อขีดความสามารถในการปกป้องดูแลและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรได้ด้วยตนเอง

- ความกังวลเกี่ยวกับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ การประกอบอาชีพหารายได้จนเจือครอบครัว ฯลฯ
- ความกังวลเกี่ยวกับครอบครัว ทั้งในด้านสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว โดยเฉพาะในกรณีที่ได้เดินทางออกจากบ้านมาเป็นระยะเวลาานาน กังวลว่าอาจไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว ความกลัวที่จะถูกปฏิเสธจากครอบครัว

- ความกังวลเกี่ยวกับการถูกตีตรา ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนหรือสังคม ถูกมองว่าประสบความสำเร็จในการโยกย้ายถิ่น หรือประกอบอาชีพที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม

ข้อพึงพิจารณา

ในกรณีที่เป็เด็กที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศในสื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายในวงกว้างมากขึ้นกว่าในอดีต และความเสียหายไม่สามารถลบล้างจากระบบอินเทอร์เน็ตได้ ทำให้เกิดความอับอาย สร้างบาดแผลทางจิตใจรุนแรงทั้งต่อตัวผู้เสียหาย และครอบครัว ทำให้ผู้เสียหายวิตกกังวล น้ำหนักลด ไม่กล้าเข้าสังคม จำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูจากจิตแพทย์

ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและบุคคลแวดล้อม

- สมาชิกครอบครัวเป็นผู้กระทำผิดหรือมีส่วนรู้เห็นกับการทำให้ผู้เสียหายต้องตกเป็นเหยื่อของขบวนการคํานุญช ซึ่งส่วนหนึ่งสามารถสังเกตได้จากปฏิกิริยาการรับรู้ข่าว่าผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อของการคํานุญช
- สัมพันธภาพที่เปราะบางระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น มีความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรง หรือขาดการสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับผู้เสียหายที่ออกจากบ้านไปเป็นระยะเวลาาน หากมีสัญญาณบ่งชี้ถึงการใช้ความรุนแรงหรือการทารุณกรรม ควรมีวิธีในการรับมือกับเหตุการณ์และจัดการกับปัญหา ซึ่งประเด็นนี้คือเหตุผลที่ต้องตั้งให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินครอบครัว
- สถานะทางเศรษฐกิจ การมีหนี้สิน การประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือรายได้ที่เพียงพอ การมีบุคคลในภาวะพึ่งพิง (เจ็บป่วย ชราภาพ หรือพิการ) อยู่ในความดูแล ที่อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงให้ผู้เสียหายตัดสินใจย้ายถิ่นหรือเดินทางออกจากบ้านอีกครั้ง ซึ่งถ้าหากขาดการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายอย่างเพียงพอ ในการรองรับการมีรายได้และมึงานทำให้กับผู้เสียหาย โดยไม่ได้จัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือจัดหางานให้ทำที่มีรายได้เพียงพอ ต่อความต้องการของผู้เสียหายและครอบครัว อาจมีส่วนกดดันให้ผู้เสียหายต้องออกมาหางานทำอีกครั้ง เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวหรือชดใช้หนี้สินที่มีมาก่อนหน้า หรือเป็นหนี้ที่เกิดจากการเดินทางย้ายถิ่นที่ผ่านมา
- ครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยเสริมและอุปสรรคต่อการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ โดยผู้เสียหายอาจตัดสินใจเลือกหนทางที่สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของครอบครัว และปฏิเสธที่จะรับความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมด้วยต้องการเร่งออกหาเงินเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว

ความเสี่ยงในชุมชนซึ่งอาจเป็นภูมิลำเนาเดิมหรือถิ่นที่อยู่ใหม่

- พิจารณารiskในด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต จากการที่ยังคงมีนายหน้าหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิด ยังคงอยู่ในชุมชน หรือมีอิทธิพลต่อคนในชุมชน อาจคุกคามข่มขู่ ทำร้ายผู้เสียหายและครอบครัวได้
- ชุมชนที่มีความเสี่ยงทางกายภาพ หรืออยู่ในสภาวะที่เปราะบาง เช่น มีความแห้งแล้ง ประสบภัยพิบัติ มีการสู้รบหรือความขัดแย้งไม่สงบในพื้นที่ อยู่ในพื้นที่ชายเขาเสียดัด มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต
- ชุมชนที่มีเจตคติไม่เหมาะสม ตีตราต่อผู้เสียหายจากสถานการณ์การประสพเหตุการณ์ การค้ามนุษย์ หรือการประกอบอาชีพที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม หรือมองว่าผู้เสียหายเป็นผู้ย้ายถิ่นที่ไม่ประสบความสำเร็จ

💡 ข้อพึงพิจารณา

ในการทำงานร่วมกับผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ความเสี่ยงของตนเอง ผู้จัดการรายกรณี สามารถปรับใช้เครื่องมือแผนที่เส้นทางชีวิต (Timeline) หรือใช้เทคนิคการวาดภาพ การทำ Mind Map เพื่อช่วยให้เกิดการทำความเข้าใจได้ง่าย เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เสียหาย ตั้งแต่เกิด ปัจจุบัน อันเป็นจุดวิกฤติของผู้เสียหาย ที่กระตุ้น และส่งผลให้เกิดบาดแผลทางใจ รวมถึงความคาดหวังของผู้เสียหายในอนาคต โดยเฉพาะการทำแผนที่เส้นทางชีวิตจะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้เข้าใจในสภาวะของตนเอง รวมถึงการทำแผนจัดการลดความเสี่ยง แผนความปลอดภัยทั้งทางด้านกายภาพ และทางด้านจิตใจ เพื่อป้องกันอันตรายและลดผลกระทบจากบาดแผลทางใจของผู้เสียหายได้

6) การประเมินทรัพยากรของผู้เสียหาย ครอบครัว และชุมชน

การทำงานในการเตรียมความพร้อมเพื่อคืนสู่สังคม ควรมุ่งค้นหาในพลังเชิงบวกที่มีอยู่ในตัวผู้เสียหาย ครอบครัว และชุมชนด้วย โดยมีควมคำนึงถึงสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือข้อท้าทาย แต่เพียงด้านเดียว

• ผู้เสียหาย

ค้นหาต้นทุนที่มีอยู่ในตัวของผู้เสียหายว่ามีพลังเชิงบวก มีความหยุ่นตัว (Resilience) ในการรับมือกับสถานการณ์ที่เลวร้ายได้อย่างไร หรือความกล้าในการตัดสินใจ ความกตัญญู และความรู้สึกรับผิดชอบต่อครอบครัว สามารถนำมาสร้างแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมายใหม่ในชีวิต ซึ่งในช่วงระยะของการฟื้นฟู ควรเสริมสร้างกิจกรรมที่สามารถเห็นผลสำเร็จได้ด้วยโดยเร็ว เพื่อเสริมสร้าง

ความเชื่อมั่นและเคารพในคุณค่าของตนเอง จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มีผู้เสียหายหลายรายที่สามารถปรับระดับประคองชีวิต สามารถจัดการปัญหาและรับมือกับความยุ่งยากในชีวิตเมื่อกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้ดี ภายใต้การได้รับการเสริมแรงที่ดีและปรับเปลี่ยนวิถีคิดใหม่ อันเกิดจากการพบทนายในครอบครัวและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานให้บริการอย่างเหมาะสม

ในกรณีของเด็กที่เป็นผู้เสียหาย เมื่อดำเนินการสืบหาและประเมินครอบครัวเรียบร้อยแล้ว จะต้องนำมาพิจารณาตรวจสอบว่าการคืนเด็กสู่ครอบครัวนั้น จะเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือไม่ ซึ่งครอบครัวจะต้องเต็มใจและมีความพร้อมที่จะให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ ในกรณีที่เด็กที่พลัดพรากจากครอบครัวมาเป็นระยะเวลานานแล้วพบว่า ครอบครัวยังมีความประสงค์ที่รับเด็กกลับไปอุปการะเอง และไม่มีข้อกังวลใด ๆ เกี่ยวกับการละเมิดเด็กหรือปล่อยปละละเลยทอดทิ้งเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการประเมินเด็กและครอบครัว

หากเด็กที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัวมาเป็นระยะเวลานาน และสงสัยว่าอาจมีปัญหาในการคืนสู่ครอบครัว หรือไม่ปลอดภัย หรือบางครั้งอาจเป็นเด็กเล็กที่ยังมีความรักใคร่ผูกพันกับผู้ดูแลเด็กเดิม การประเมินนี้จะใช้เวลาและความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น เด็กควรได้มีโอกาสแสดงออกถึงความเห็นและความรู้สึกว่าจะกลับคืนสู่ครอบครัวหรือไม่ หรือต้องการไปอยู่กับใคร หากเป็นไปได้ ควรจัดให้เด็กได้เดินทางไปเยี่ยมและสื่อสารกลับผู้อุปการะเลี้ยงดูเดิมได้บ้าง ซึ่งจะช่วยให้ช่วงเปลี่ยนผ่านในชีวิตของเด็กไปสู่การเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น⁸

รายการตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่าจำเป็นต้องดำเนินการพิจารณาประเมิน และกำหนดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก⁹

- ภายหลังจากที่ใช้ความพยายามทุกวิถีทางในการสืบค้นข้อมูลจากเด็กและครอบครัวแล้วพบว่าไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ และการคืนสู่ครอบครัวอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของเด็ก
- มีข้อสงสัยไม่แน่ใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่
- สมาชิกในครอบครัวไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อการกลับคืนสู่ครอบครัว เช่น สถานะบุคคล
- มีสัญญาณบ่งชี้ถึงการทารุณกรรมหรือการทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลยเด็กในอดีตและปัจจุบัน
- สุขภาพทางร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว
- ครอบครัวอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่ออันตรายทั้งทางด้านร่างกายหรือด้านจิตใจของเด็ก

⁸ Save the Children, Alternative Care in Emergency Toolkit, 2013, 122.

⁹ Save the Children, 2013, ibid., p. 123-124.

- ☑ เด็กได้เปิดเผยข้อมูลว่าเคยถูกทารุณกรรมหรือถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลยในอดีต หรือมีความหวาดกลัวอันตรายในอนาคต
- ☑ การคืนสู่ครอบครัวอาจทำให้เด็กเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรมหรือถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลยอีก
- ☑ เด็กมีความลังเลใจที่กลับไปอยู่กับครอบครัว
- ☑ เด็กและครอบครัวไม่เคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันมาก่อน หรือไม่ได้อยู่ด้วยกันมาเป็นระยะเวลาานาน
- ☑ การกลับคืนสู่สังคม จะส่งผลให้เด็กต้องพลัดพรากจากสมาชิกครอบครัวหรือบุคคลที่เด็กมีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมด้วย

- **ครอบครัว**

ในการประเมินครอบครัว เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการทำงานกับครอบครัว ซึ่งจะพิจารณาทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของครอบครัวว่าจะมีขีดความสามารถ ในการสนับสนุนให้ผู้เสียหายได้ปรับตัวใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมต่อไปได้ โดยจะพิจารณาถึง การทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างสมาชิก การสื่อสารระหว่างกัน ความผูกพัน การปรับตัว และการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน โดยผู้จัดการรายกรณี สามารถนำเครื่องมือ การทำแผนผังครอบครัวและเครือญาติ (Genogram) เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ ในครอบครัว¹⁰ ในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ให้พิจารณาปรับใช้แนวทางการประเมินครอบครัว ตามกรอบการประเมินในคู่มือปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน เรื่อง การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก ในภาวะเสี่ยงและเป็นผู้เสียหายจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงประโยชน์และความรุนแรง ของกรมกิจการเด็กและเยาวชนมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์สภาพครอบครัวได้¹¹

10 โสภาค อ่อนโอภาสและนุชนาถ ยูฮันเงาะ, “การประเมิน การวางแผนและเครื่องมือ” ความรู้พื้นฐานด้านสังคมสงเคราะห์, (กรุงเทพฯ: หจก.เทพพิชญวานิสน์, พิมพ์ครั้งที่ 5, 2559), 191.

11 กรมกิจการเด็กและเยาวชน, คู่มือปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน เรื่อง การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กในภาวะเสี่ยงและเป็นผู้เสียหาย จากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงประโยชน์และความรุนแรง, 2560, 129 – 144.

ตารางที่ 2 แนวทางการประเมินครอบครัว

รายงานตรวจสอบสำหรับการประเมินครอบครัว	
☒ โครงสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	
<ul style="list-style-type: none"> การปรับตัวของครอบครัว (ยืดหยุ่น มีการจัดระบบที่ดี สามารถนำความต้องการส่วนบุคคลมาตอบสนองร่วมกัน มีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ดี มีความเป็นเอกภาพ) 	<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดให้รุ่นถัดมา การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา การจัดการความขัดแย้ง ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเครือญาติและชุมชน
<ul style="list-style-type: none"> ทักษะในการเลี้ยงดู/การเป็นพ่อแม่ (เป็นพ่อแม่ได้อย่างเหมาะสม คอยคำจูงใจ สามารถกระตุ้นพัฒนาการตามวัยได้ครบถ้วน ดูแลใส่ใจตอบสนองต่อความต้องการ ทำหน้าที่แนะแนวทางได้อย่างเหมาะสมเป็นที่พึ่งพา) 	<ul style="list-style-type: none"> การส่งเสริมหรือกระตุ้นพัฒนาการตามวัยของเด็ก ลักษณะความผูกพันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับผู้เสียหาย การชี้แนะแนวทางชีวิต การดูแล อุปการะเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว (ใช้เทคนิคการประเมิน โดยสอบถามกิจวัตรประจำวันภายในรอบระยะเวลา 24 ชั่วโมง)
☒ ลักษณะของครอบครัว	
<ul style="list-style-type: none"> การสื่อสารระหว่างกันภายในครอบครัว (มีความชัดเจน รับฟังปัญหา มีส่วนร่วมร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน) 	<ul style="list-style-type: none"> การส่งสาร การรับสาร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย
<ul style="list-style-type: none"> การใช้ชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน (ความรัก ความเข้าใจ ความผาสุก ปลอดภัยสบายใจ มีคนคำจูงใจช่วยเหลือประคับประคองใช้อารมณ์ขัน) 	<ul style="list-style-type: none"> การแสดงออกและรับรู้ความรู้สึกระหว่างกัน ลักษณะของความสัมพันธ์ ความตระหนักและตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของผู้อื่น บรรยากาศในครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> การเกื้อหนุนกันระหว่างสมาชิก (รักใคร่ผูกพันสมานสามัคคีกัน สนับสนุนยอมรับนับถือกัน ทำงาน ทำกิจวัตรด้วยกัน) 	<ul style="list-style-type: none"> ความสัมพันธ์กันระหว่างคู่สามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับบทบาทในการเลี้ยงบุตร ความสัมพันธ์ในระหว่างการทำหน้าที่เป็นพ่อแม่
<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะเฉพาะของครอบครัว (ตระหนักรู้ตนเอง ยืนยันสิทธิตนเองได้ มีความใกล้ชิด แสดงบทบาทหน้าที่ชัดเจน รู้ความแตกต่างของเด็กแต่ละคน) 	<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะเฉพาะบุคคล การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างคนแต่ละวัย

- **ชุมชน**

ถือเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับผู้เสียหาย เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแหล่งที่บุคคลได้พบปะสังสรรค์มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกันและกัน และมีความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้นำพลังของชุมชนมาเป็นแรงเสริมทางบวกให้กับผู้เสียหายให้เกิดความมั่นใจ มีพื้นที่ทางสังคม ไม่รู้สึกแปลกแยก และสามารถยืนหยัดในสังคมดำรงชีวิตได้ตามปกติ ¹²

การใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดบริการและร่วมกันปกป้องคุ้มครองคนในชุมชนจะเป็นปัจจัยบวกที่สำคัญที่ส่งผลต่อการคืนสู่สังคมที่ยั่งยืนในระยะยาว และเป็นการสร้างเกราะกำบังคุ้มครองป้องกันภัยให้กับคนในชุมชนต่อไปอีกด้วย โดยการทำงานร่วมกับชุมชนจะเริ่มต้นจากการหาบุคคลสำคัญ ที่สามารถทำงานร่วมกันในรูปแบบอาสาสมัคร สามารถสื่อสารและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการระดมทรัพยากรให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายได้ จากนั้นร่วมกันดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของชุมชน เพื่อประเมินความปลอดภัย ชีตความสามารถในการให้ความคุ้มครองป้องกันภัย วางแผนการส่งกลับโดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของชุมชน

การประเมินแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน นอกจากจะพิจารณาที่ตัวบุคคลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงบริการและหน่วยงานที่สามารถให้บริการทั้งที่ตั้งอยู่ในชุมชน หรือใกล้ชุมชน หรืออยู่ห่างไกลจากชุมชน แต่สามารถอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าไปรับบริการจากหน่วยงานนั้นในพื้นที่ห่างไกลได้ โดยควรมีการประสานงานล่วงหน้าก่อนการคืนผู้เสียหายกลับสู่ชุมชน โดยยึดหลักการประสานงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย การรักษาความลับและประโยชน์สูงสุดต่อผู้เสียหาย ทั้งนี้ ให้ความสำคัญค้นหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมในมิติทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีทางศาสนาหรือความเชื่อ สิ่งที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจในชุมชนร่วมกันที่สามารถช่วยแสดงให้เห็นถึงการยอมรับการกลับคืนถิ่นและเยียวยาจิตใจของสมาชิกในชุมชนด้วย เช่น ประเพณีการผูกข้อมือ การทำพิธีสู่ขวัญ การร่วมทำบุญ การถือบวชในพิธีทางศาสนา ฯลฯ

7) การวางแผนการคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล

เป็นกระบวนการนำผลที่ได้จากการประเมินต่าง ๆ มากำหนดเป็นแผนการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม ซึ่งผู้จัดการรายกรณีจะนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำแผนงาน โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน แล้วนำมาออกแบบแผนกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ ภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนดให้แล้วเสร็จ ผู้รับผิดชอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้ในแผนกิจกรรม ในกรณีที่มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือในหลายด้าน ผู้จัดการรายกรณีควรจัดประชุมหารือร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ในการวิเคราะห์นำประเด็นปัญหาที่กำหนดหัวข้อความต้องการได้รับการช่วยเหลือ โดยพิจารณาจากสภาพปัญหาที่ผู้เสียหายประสบอยู่

12 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, มปป., น. 7.

สาเหตุของปัญหา แนวทางการจัดหรือลดผลกระทบของปัญหา และความต้องการได้รับการบริการ โดยมุ่งประสงค์ “ความปลอดภัย และการมีสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดี” โดยแผนการคืนสู่สังคม ควรประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

- เป้าหมายของการให้บริการ ซึ่งอาจจำแนกออกเป็นเป้าหมายย่อย ๆ และมีการระบุระดับความสำเร็จ
- ความต้องการได้รับการบริการ
- ลักษณะของบริการที่จำเป็นต้องจัดให้
- บุคคลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดบริการ อาจเป็นบุคลากรด้านวิชาชีพหรือไม่ก็ได้
- แหล่งที่มาของทรัพยากร
- ระยะเวลา
- ตัวชี้วัดความสำเร็จและวิธีการติดตามประเมินผล
- รายงานผลความก้าวหน้า
- รายงานการประเมินยุติการบริการ (ในกรณีที่สิ้นสุดการให้บริการ)

ข้อพึงพิจารณา

ในการจัดทำแผนการคืนสู่สังคม ควรคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- แผนงานได้สะท้อนถึงความต้องการและความมุ่งประสงค์ของผู้เสียหายอย่างแท้จริง โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายไปตามลำดับขั้น
- แผนงานที่กำหนดขึ้นสามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้เสียหายสามารถร่วมในการพิจารณาประเด็นปัญหา
- แผนงานที่ได้มีความปลอดภัยในการดำเนินงานหรือไม่ และควรกำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยของผู้เสียหาย หรือปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้บริการตามความเหมาะสม
- การประสานงานส่งต่อข้อมูล จัดทำบันทึกรายงานการประชุม จะต้องคำนึงถึงระบบการป้องกันไม่ให้ข้อมูลของผู้เสียหายและครอบครัว ต้องเปิดเผยต่อบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง

8) การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือตามแผนการคืนสู่สังคม

ผู้จัดการรายกรณี ดำเนินการประสานงานหน่วยงานให้บริการเพื่อทำความเข้าใจในกรอบระยะเวลาการดำเนินการ การรายงานผล โดยอาจจัดให้มีการประชุมระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผน สิ่งที่สำคัญของการลงมือให้ความช่วยเหลือนั้น คือ การกำหนดให้มีบุคคลรับผิดชอบในแต่ละแผนกิจกรรม และการสรรหาทรัพยากร และ/หรือบริการที่มีอยู่ และที่จะต้องจัดหาเพิ่มเติม หากทรัพยากรหรือบริการดังกล่าวไม่ได้มีอยู่ในพื้นที่ที่ผู้เสียหายจะกลับไปอาศัยอยู่ ผู้จัดการรายกรณีควรอำนวยความสะดวกในการประสานงานแจ้งหน่วยงานรับผิดชอบให้ จะทำให้เกิดความรวดเร็วในการเข้าถึงบริการ หรืออาจส่งต่อผู้เสียหายไปยังหน่วยงานให้บริการนั้น ๆ ได้

จากนั้นให้นำแผนการคืนสู่สังคมมาทำความเข้าใจกับผู้เสียหาย ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้ได้รับความยินยอมในการทำงานร่วมกัน โดยมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการเป็นผู้จัดการรายกรณี ทำหน้าที่ประสานงานการจัดบริการในแต่ละระดับที่ชัดเจน ซึ่งผู้เสียหายและครอบครัวมีบทบาทหลักในกระบวนการคืนสู่สังคม ผู้จัดการรายกรณีต้องอธิบายให้ทั้งผู้เสียหายและครอบครัวได้เข้าใจร่วมกันว่า ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมและมีความเป็นเจ้าของแผนงาน เป็นผู้ดำเนินการตามแผนงาน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้บรรลุเป้าหมายตามที่ผู้เสียหายกำหนดไว้ จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องเข้ามาร่วมในการประเมิน วางแผนและดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผู้เสียหาย

9) การกำกับติดตามและทบทวนแผนการคืนสู่สังคม

ผู้จัดการรายกรณีมีหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานหรือบริการให้ความช่วยเหลือ เมื่อดำเนินการไปได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินความก้าวหน้า ซึ่งอาจจัดให้มีการประชุมหารือร่วมกับทีมสหวิชาชีพและผู้ให้บริการที่ควรหารือในประเด็นดังต่อไปนี้

- ความสำเร็จในแผนกิจกรรมแต่ละแผนงานว่าได้ตอบสนองต่อสิ่งที่กำหนดเป็นเป้าหมายหรือไม่ ด้วยสาเหตุใด
- ข้อท้าทายหรืออุปสรรคที่ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้
- ร่วมกันทบทวน ประเมิน วิเคราะห์ว่าจะมีแนวทางการแก้ไขปัญหาใหม่ได้อย่างไร และให้ปรับเปลี่ยนแผนงาน

หากพบว่า ผู้ให้บริการบางรายไม่สามารถดำเนินงานหรือให้บริการตามแผนที่ได้ตกลงกันไว้ มีการดำเนินการล่าช้า ให้ขอคำปรึกษาจากหัวหน้างานของตนเอง ซึ่งในส่วนของภูมิภาคกำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และในกรณีนี้

มีความยุ่งยาก ซับซ้อน หรือไม่อยู่ในวิสัยที่จะสามารถดำเนินการภายในระดับจังหวัดได้ ให้นำเรื่องเข้าหารือคณะทำงานสหวิชาชีพ ภายใต้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ถ้ามี) ให้ความเห็นชอบในการปรับเปลี่ยนแผนได้

ข้อพึงพิจารณา

ปัจจัยที่ทำให้แผนงานให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมไม่สามารถบรรลุผลได้ อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ให้บริการไม่มีความพร้อม
2. เป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่สอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถของผู้เสียหาย และผู้ให้บริการในความเป็นจริง
3. วิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้ไม่ได้ผล
4. เกิดความผิดพลาดในการกำหนดแผนงาน เช่น ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อน ตั้งสมมติฐานผิด
5. กระบวนการทำงานไม่สอดคล้องกับสถานการณ์

10) การยุติการให้บริการ

เมื่อได้ทบทวนแล้วว่าแผนกิจกรรมต่าง ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้ผู้จัดการรายกรณีดำเนินการประเมินอีกครั้ง โดยครอบคลุม การประเมินสภาวะทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้เสียหาย การประเมินครอบครัวของเด็ก และประเมินความเสี่ยงอีกครั้ง เมื่อพบว่าผู้เสียหายสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ ครอบครัวหรือบุคคลแวดล้อมสามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ได้รับการคุ้มครองดูแลที่ปลอดภัย ให้ผู้จัดการรายกรณีจัดทำรายงานเสนอต่อหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาเพื่อให้เห็นชอบในการยุติการให้บริการ โดยจะได้กล่าวในรายละเอียดไว้ใน **บทที่ 4 การติดตามและประเมินผล**

บทที่ 3

บริการต่าง ๆ ในการคืนสู่สังคม

ในบทนี้ จะกล่าวถึงบริการสังคมและช่องทางการเข้าถึงบริการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ผู้จัดการรายกรณีควรทราบในการประสานหน่วยงานบริการสังคม ได้ให้การสนับสนุนผู้เสียหายได้ปรับตัว เสริมสร้างพลังอำนาจทั้งทางด้านจิตใจและเศรษฐกิจ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับครอบครัวหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในสังคมอย่างปกติสุข โดยจำแนกประเภทของการบริการออกเป็น บริการที่ใช้สถาบันเป็นฐานในการจัดบริการ (Institution-based Intervention) และบริการที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดบริการ (Community-based Intervention) ซึ่งการให้บริการต่าง ๆ นี้ เป็นไปตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ในฐานะที่เป็นสิทธิพลเมืองชาวไทย และยังเป็นสิทธิรองรับในฐานะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์ โดยการจัดการได้คำนึงถึงสิทธิที่ผู้เสียหายควรได้รับ อันเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

บริการตามสิทธิที่พึงได้รับของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

มาตรา 33 สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ รวมถึงผู้ที่เข้ารับการคุ้มครองทั้งในและนอกสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

มาตรา 34 และมาตรา 35 สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนและสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย

“เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรก ถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย”

“ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย”

มาตรา 36 สิทธิในการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย

“ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย ระหว่างที่อยู่ในความดูแล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะพำนักอยู่ ณ ที่ใด ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย”

มาตรา 39 ว่าด้วยการช่วยเหลือผู้มีสัญชาติไทย กับผู้ที่เป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

มาตรา 44 การช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

มาตรา 56 สิทธิในการคุ้มครองการเป็นส่วนตัว

“ผู้ใดกระทำการหรือจัดให้มีการกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) บันทึกรูปภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงหรือสิ่งอื่นที่สามารถแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ไม่ว่าขั้นตอนใด ๆ

(2) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จักชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือบุคคลในครอบครัวผู้เสียหายนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด

(3) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ภาพหรือเสียง ไม่ว่าโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด เปิดเผยแพร่ไว้ที่ สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

1. การบริการด้านสุขภาพ

เมื่อผู้จัดการรายกรณีได้รับแจ้งข้อมูลแล้วว่า ผู้เสียหายมีปัญหาทางด้านสุขภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการรักษาเป็นการเร่งด่วน หรือต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เช่น ติดยาเสพติด มีโรคติดต่อ/โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ มีภาวะหวาดระแวง ความเครียด วิตกกังวลจนส่งผลกระทบต่อร่างกาย ให้ดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

กรณีผู้เสียหายชาวไทยที่ได้รับความช่วยเหลือส่งกลับมาจากต่างประเทศ

- ให้ผู้จัดการรายกรณีของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการประสานจากกรมการกงสุล หน่วยงานประเทศปลายทางและประเทศไทย หรือจากการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้เสียหายแล้ว เมื่อพบว่า ผู้เสียหายต้องการความช่วยเหลือในการรับการรักษา ให้ติดต่อกับโรงพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาล เพื่อให้การรักษาโดยเร็วที่สุด

- ตรวจสอบสิทธิการรักษาของผู้เสียหายและเอกสารประกอบการใช้สิทธินั้น ๆ หากไม่มีสิทธิใด ๆ หรือไม่มีเอกสารประกอบการยื่นขอร้องใช้สิทธิในการรับการรักษา ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

- กรณีของผู้เสียหายต้องได้รับการรักษาพยาบาลและไม่สามารถกลับภูมิลำเนาได้ทันที ภายหลังจากการรักษา ให้ประสานงานกับสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัวหรือสถานที่ดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือองค์กรภาคเอกชนตามความเหมาะสม เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านที่พักพิงชั่วคราวก่อน รวมถึงความช่วยเหลือตามความจำเป็นอื่น ๆ ทั้งนี้ สามารถประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล

- กรณีของผู้เสียหายรับการรักษาพยาบาลและสามารถกลับภูมิลำเนาได้ ให้ผู้จัดการรายกรณีของกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการรักษาอาการเบื้องต้น เมื่อสามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือสถานที่อื่นที่ต้องการพำนักอาศัยแล้ว ให้ผู้จัดการรายกรณีประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือหน่วยงานรองรับในพื้นที่แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อข้อมูลให้กับโรงพยาบาล โดยแจ้งข้อมูลเบื้องต้น และขอใบส่งต่อเพื่อการรักษาต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปเตรียมวางแผน เพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยประสานหน่วยงานเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นให้การดูแลรักษาตามขั้นตอนต่อไป

กรณีผู้เสียหายชาวไทยที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือหน่วยงานบ้านพัก

- ให้ผู้จัดการรายกรณีซึ่งเป็นผู้ดูแลผู้เสียหายตั้งแต่ช่วงเฝ้าระวังในพื้นที่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประสานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อตรวจสอบว่ามีสถานพยาบาลในพื้นที่ที่ผู้เสียหายจะออกไปใช้ชีวิตช่วงคืนสู่สังคม

- ในกรณีผู้เสียหายที่เป็นผู้ป่วยต้องได้รับการรักษาโดยต้องใช้เวลาเป็นประจำและต่อเนื่อง เช่น ผู้เสียหายที่ป่วยเรื้อรัง ไม่ว่าจะเป็ทางด้ำนร่างกายหรือจิตใจ ผู้จัดการรายกรณีจะเป็นผู้ประสานกับเจ้าหน้าที่พยาบาล (ถ้ามี) เพื่อติดต่อกับแพทย์เฉพาะทางในพื้นที่ เพื่อดำเนินเรื่องการส่งต่อกรณีของผู้เสียหายเฉพาะราย

- ผู้จัดการรายกรณี จะให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายเกี่ยวกับการเข้าถึงการรักษาพยาบาลโดยเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่ป่วยเรื้อรัง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนัดหมายและการไปพบแพทย์ตามเวลานัดหมาย

แผนภาพที่ 6 กระบวนการให้ความช่วยเหลือในด้านสุขภาพกายและจิตในการคืนสู่สังคม

แผนภาพด้านบนแสดงกระบวนการในการให้บริการด้านสุขภาพกายและจิต ในการคืนสู่สังคม โดยความร่วมมือของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงสาธารณสุข (และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง) ในการประเมินและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เสียหายในเรื่องสุขภาพ (กาย จิต อารมณ์) และทำแผนการดูแลสุขภาพสำหรับผู้เสียหายเป็นรายกรณี ในส่วนของการดูแลสุขภาพ สาธารณสุขจังหวัด บ้านพักเด็ก พมจ. และครอบครัว มีการประสานร่วมกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข เช่น ทีมแพทย์ เพื่อเข้าตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาในด้านจิตใจ โดยเน้นการฟื้นฟูจิตใจ และการดูแลรักษาสุขภาพของผู้เสียหาย

ผู้จัดการรายกรณี จะดำเนินการติดตามเพื่อประเมินสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เสียหาย หากพบว่ายังคงมีปัญหาทางสุขภาพอยู่ ผู้จัดการรายกรณี ผู้เสียหาย แพทย์ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ จะร่วมกันวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา

2. การบริการสนับสนุนด้านจิตใจและสังคม

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ต้องเผชิญกับการกระทำทารุณกรรมหรือการแสวงหาประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความบอบช้ำทางร่างกายและบาดแผลทางใจ (Trauma) นับตั้งแต่การเสี่ยงต่อโรคติดต่อ โรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ความพิการ ไปจนอาจถึงแก่ชีวิต ซึ่งความเจ็บป่วยทางกายได้ส่งผลต่อเนื้อทำให้เกิดความเจ็บป่วยทางใจ ที่เป็นได้ตั้งแต่ โรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (PTSD) ภาวะวิตกกังวล เก็บกด รู้สึกแปลกแยก หวาดระแวง มีความก้าวร้าว สมาธิสั้น สูญเสียการรับรู้ด้านเวลา สถานที่หรือบุคคล สูญเสียความภาคภูมิใจ และการเคารพนับถือในตนเอง รวมถึงผลต่อเนื่องไปยังปัญหาทักษะทางด้านสังคม ความผูกพัน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การถูกกระทำทำให้สูญเสียความมั่นใจ ไร้อิสรภาพ การถูกทรมานจากการบังคับใช้แรงงาน ส่งผลกระทบต่อบุคคลนั้นทำให้เกิดความคิดหรือเจตคติในเชิงลบต่อตนเอง บุคคลอื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ล้วนมีความต้องการที่จะเข้าถึงบริการ และได้รับบริการการให้คำปรึกษาจากบุคคลที่ไว้ใจได้ เป็นผู้ที่สามารถรับฟังประสบการณ์อันเลวร้ายของพวกเขา การสนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยเยียวยาฟื้นฟูจิตใจและเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคม

การดูแลให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจและสังคมสำหรับผู้เสียหาย เป็นกระบวนการทำงานที่พิจารณาถึงมิติทางด้านจิตวิทยาและมิติทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อผู้เสียหาย ที่จำเป็นจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับการดูแลทางสุขภาพกาย เพื่อพลิกฟื้นให้ผู้เสียหายได้มีพลังในการดำเนินชีวิต ได้บรรเทาภาวะการบาดเจ็บทางจิตใจ พร้อมทั้งเสริมสร้างกลไกในการรับมือกับภาวะความเจ็บปวดซึ่งอาจแสดงผลต่อไปในอนาคต ในการนี้ ผู้จัดการรายกรณีจะต้องทำงานทั้งในระดับตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือกับวิชาชีพอื่น โดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถปรับตัวและฟื้นคืนสภาพ มีสุขภาวะทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้โดยปกติสุข

แนวทางการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านจิตใจและสังคม ในระดับตัวบุคคล

เป็นการทำงานร่วมกับผู้เสียหายในการประเมินสภาพปัญหาและบาดแผลทางใจของตนเอง สำรวจปัจจัยเสี่ยงและต้นทุนทางสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน เพื่อกำหนดวิธีการรับมือกับปัญหานั้น ๆ หากเป็นผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว จะได้รับบริการตามแผนงานด้านการฟื้นฟูและปรับสภาพกาย

และจิตในท้องแรกรับ จากนักจิตวิทยา พยาบาล และนักสังคมสงเคราะห์ ผ่านการจัดกิจกรรม รายกลุ่มและกิจกรรมรายเดี่ยว รวมถึงการให้คำปรึกษาเฉพาะรายและแบบกลุ่ม ซึ่งนักจิตวิทยา จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและใช้เทคนิคการบำบัดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ในการทำงานช่วยเหลือให้ผู้เสียหาย สำหรับผู้เสียหายที่ไม่ได้เข้ารับการคุ้มครองในหน่วยงาน จะขึ้นอยู่กับหน่วยงานให้บริการและกลไก ในพื้นที่ที่มีขีดความสามารถในการรองรับการจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจและสังคม ซึ่งควรประสานผู้เชี่ยวชาญหรือสถานพยาบาลที่มีความชำนาญทางด้านจิตวิทยา หรือเสริมสร้าง กลไกการให้บริการใหม่แล้วจัดฝึกอบรมทักษะการทำงานเฉพาะทางในการทำงานกับผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์เพิ่มเติม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- การสร้างความตระหนักและเคารพในคุณค่าของตนเองสำหรับผู้เสียหาย โดยใช้ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้สำรวจพลังและต้นทุนของตนเอง ทำให้เห็นว่าตน มีความสามารถหรือจุดเด่นบางอย่าง และดึงศักยภาพเหล่านั้นออกมา ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ได้แสดงความสามารถและศักยภาพนั้น ๆ เพื่อการสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจให้กับผู้เสียหาย เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดมาเพื่อช่วยในการผ่อนคลายความวิตกกังวล การใช้เทคนิคจัดทำ แผนที่เส้นทางชีวิต เทคนิคการตั้งหลัก/ตั้งสติ เทคนิคการสร้างความมั่นคงในจิตใจ ฯลฯ

- กิจกรรมอาชีพบำบัดหรือกิจกรรมบำบัด นอกจากจะเป็นบริการที่เสริมสร้างสุขภาพ และสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดี โดยอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มความสามารถ เป็นการลดข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ผู้เสียหาย ด้วยการประเมินและออกแบบกิจกรรมที่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เสียหาย การตั้งเป้าหมายการทำกิจกรรมที่มีคุณค่าและมีความสุข รวมถึงการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม การจัด กิจกรรมอาชีพบำบัดยังช่วยในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และเป็น การเสริมสร้างรายได้ ทำให้ผู้เสียหายรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะเลี้ยงดูตนเองด้วยการประกอบอาชีพ ที่เหมาะสม ซึ่งการสนับสนุนให้ผู้เสียหายทำงานเพื่อหารายได้ด้วยตนเองจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจ ในตนเองในที่สุด

- การเสริมแรงสร้างกำลังใจ ด้วยการแสดงความชื่นชมเมื่อผู้เสียหายมีความตั้งใจ ในการทำตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง

- การส่งเสริมให้ผู้เสียหายตั้งเป้าหมายในชีวิต และสนับสนุนให้ผู้เสียหายดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น โดยมีบุคคลรอบข้างคอยสนับสนุนให้กำลังใจ

- ผู้ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนด้านจิตใจกับผู้เสียหาย จำเป็นต้องมีความเข้าใจในเรื่อง บาดแผลทางใจ (Trauma) และใช้แนวทางการดูแลที่คำนึงถึงบาดแผลทางใจ (Trauma-informed Care) โดยจัดกิจกรรมเพื่อลดผลกระทบต่อจิตใจ อันเนื่องมาจากตัวผู้เสียหาย ผู้ให้บริการ และสภาพแวดล้อมที่จะกลับคืนสู่ครอบครัว ทั้งนี้ ผู้ให้บริการควรตระหนักถึงความสำคัญของการ ใช้ถ้อยคำหรือการแสดงออก ที่ทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกอับอายและไว้วางใจ

- กรณีที่ผู้เสียหายมีสภาพจิตใจที่บอบช้ำรุนแรง มีพฤติกรรมแนวโน้มที่จะทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตาย ผู้จัดการรายกรณีต้องเร่งประสานส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พยาบาลจิตเวช ในโรงพยาบาลประจำจังหวัดหรืออำเภอ เป็นผู้ดูแล โดยผู้เสียหายที่เป็นผู้ป่วยที่มีภาวะเครียดภายหลังจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post-Traumatic Stress Disorder: PTSD) ควรได้รับการรักษาจากจิตแพทย์
- กรณีที่เป็นเด็กเล็ก และสตรีตั้งครรภ์ ควรต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ มีการวางแผนการเยี่ยมเยียนและดูแลทั้งทางกายและจิตใจโดยทำงานร่วมกับแพทย์ ในการให้คำแนะนำปรึกษาและรักษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด

แนวทางการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านจิตใจและสังคม ในระดับครอบครัวและชุมชน

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของผู้จัดการรายกรณี ในการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชน เพื่อประเมินความต้องการ ปัจจัยเสี่ยง ต้นทุนทรัพยากรที่มี รวมทั้งประเมินปัจจัยทางเจตคติ ความเชื่อ คุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่อาจมีผลในเชิงบวกหรือลบในการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย เพื่อนำมาวางแผนและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานให้บริการในพื้นที่ หรือกลไกการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในชุมชนที่มีอยู่ เพื่อที่จะช่วยลดผลกระทบในเชิงลบและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในเชิงบวกสำหรับการฟื้นฟูเยียวยาสำหรับผู้เสียหาย ด้วยเป็นที่ตระหนักกว่าวิชาชีพและหน่วยงานให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพจิต ยังเป็นที่ขาดแคลน ไม่ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่ให้บริการ มีรูปแบบการให้บริการด้านจิตวิทยาส่วนใหญ่ ยังคงใช้สถาบันเป็นฐานในการจัดบริการ ประกอบกับค่านิยมของคนทั่วไปและผู้เสียหายเอง อาจมองว่าการไปพบจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา เป็นการบ่งบอกถึงความผิดปกติ และทำให้เกิดการตีตราในการเข้าไปใช้บริการ ดังนั้น ในการทำงานกับครอบครัวและชุมชน เพื่อที่จะแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางด้านจิตใจและสังคม อาจพิจารณาแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- การทำงานกลุ่มกับครอบครัว ในกรณีที่ครอบครัวไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหาย โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อสถานะของผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความบอบช้ำทางด้านจิตใจ อาจทำให้ยากต่อการปรับตัว ซึ่งครอบครัวสามารถมีบทบาทให้ความช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงความต้องการได้รับการและความช่วยเหลือของครอบครัว ทรัพยากรและจุดแข็งของครอบครัวที่สามารถนำมาใช้เสริมในการวางแผนการทำงานช่วยเหลือผู้เสียหายได้ ซึ่งการวางแผนการคืนสู่สังคม ควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและสมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกันตัดสินใจ โดยอาจปรับใช้เทคนิคการจัดประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing) ที่มีผู้จัดการรายกรณีทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก

ให้เกิดการประชุมกลุ่ม มีการทบทวนเหตุการณ์ ความรู้สึก และผลกระทบที่ได้รับ การสำรวจตนเอง และเปิดใจถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ การทำความเข้าใจและหาทางออกร่วมกัน มีการกำหนด กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม การตั้งเป้าหมาย กรอบเวลา และทบทวน ความก้าวหน้าร่วมกัน ในกรณีของเด็ก ผู้จัดการรายกรณีสามารถทำงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ สงเคราะห์เด็กและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก จัดทำข้อตกลงกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในการวาง ข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม

- การนำมิติคุณค่าทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณีมาเสริมสร้างความภูมิใจ ในตนเอง การรื้อฟื้นคุณค่าในตัวเอง การกลับคืนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผ่านกิจกรรมทางประเพณี และศาสนา มาปรับใช้ในการต้อนรับผู้เสียหายกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน เช่น การบายศรีสู่ขวัญ การผูกข้อมือ การประกอบพิธีทางศาสนา เป็นต้น

ข้อพึงพิจารณา ข้อควรระวังในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ได้แก่

- อาการความเครียดหลังจากเหตุการณ์สะเทือนใจส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตของผู้เสียหาย และพบว่าในหลาย ๆ ครั้งไม่ได้มีการวิเคราะห์ออกมาได้อย่างชัดเจนตามทีละระดับในขั้นตอนของการประเมินสุขภาพจิตของผู้เสียหาย ดังนั้นในระยะเวลา 1 เดือน อาจไม่เพียงพอในการวินิจฉัย
- ในการดูแลผู้เสียหายที่มีอาการทางความเครียด เพื่อการดูแลให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้อง ควรมีการอบรมเสริมสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- กรณีผู้เสียหายที่ป่วยและต้องได้รับการรักษาโดยมียาประจำ เช่น ผู้ป่วยเรื้อรัง จะมีการติดตามการรักษาเป็นระยะเวลา 1 ปี ดังนั้น ก่อนที่จะมีการส่งผู้เสียหายคืนสู่สังคม ต้องมีการประเมินความพร้อมของผู้เสียหาย และแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงช่องทางที่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้เสมอ ในกรณีประสบปัญหา และ/หรือต้องการคำปรึกษา

- การส่งเสริมให้เกิดการสร้างกลุ่มสนับสนุนทางสังคมสำหรับผู้เสียหาย เช่น การสร้างกลุ่มช่วยเหลือตนเองระหว่างผู้เสียหายแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การทำงานร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครสตรีหรือกลุ่มเยาวชนแกนนำ ที่มีความตระหนักและละเอียดอ่อนต่อการทำงานร่วมกับผู้เสียหาย

กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ ส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้เสียหาย โดยผ่านการสร้างกลุ่มช่วยเหลือตนเอง ในรูปแบบของกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือและ

การติดตามความก้าวหน้า ซึ่งบทบาทของกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนจะมีลักษณะของการให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของการรับการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหาย การดำเนินงานของกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ได้มีส่วนเสริมการทำงานของทีมสหวิชาชีพ ทั้งใน มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย และการดูแลด้านสุขภาพ ด้วยการสนับสนุนการฟื้นฟู สภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมถึงการสร้างความตระหนักในประเด็นการคุ้มครอง การให้ความรู้ในเรื่องสิทธิที่ผู้เสียหายพึงได้รับ

การสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างสัมพันธภาพทางวิชาชีพกับผู้เสียหาย เนื่องจากบางครั้งผู้เสียหายอาจรู้สึกสับสนใจ ที่จะบอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ที่ตนเอง ประสบพบเจอกับบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในประเด็นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน และผู้เสียหาย ต้องการเวลาในการทำความเข้าใจและตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิตนเองที่ควรได้รับ การมี กลุ่มเพื่อนที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา เป็นเพื่อนพูดคุย ปรับทุกข์ นับเป็นแนวทางสำคัญ อย่างหนึ่งซึ่งผู้เสียหายจะตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและการคุ้มครองอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การบริการด้านการศึกษาและทักษะชีวิต

ผู้เสียหายบางราย อาจหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรม ทักษะทางอาชีพ ที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการหางานทำที่เหมาะสมกับตนเองได้ ดังนั้น การช่วยเหลือ ให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอีกครั้ง หรือโอกาสในการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่จำเป็น ต่อการมีงานทำ ในกรณีนี้ ผู้จัดการรายกรณีจะต้องประเมินระดับการศึกษาของผู้เสียหาย และช่องทาง ในการเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม โดยพิจารณาทั้งการศึกษาภาคปกติ การศึกษา นอกโรงเรียน การฝึกวิชาชีพ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา หรือให้ข้อมูลแหล่งทุนการศึกษา ให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้ การจัดการบริการการศึกษาควรพิจารณาสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับภูมิลำเนา ของผู้เสียหาย หรืออาจพิจารณาสถานศึกษาในพื้นที่อื่นที่สะดวกต่อการติดตามดูแลช่วยเหลือ ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะศึกษาต่อในสถานศึกษาใกล้บ้าน

การศึกษาของไทยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษา ได้แก่ ภาคบังคับ ปวช./ปวส. และอุดมศึกษา
- 2) การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และการจัดการศึกษาต่อเนื่อง เช่น
 - รูปแบบเรียนด้วยตนเอง พบกลุ่มชั้นเรียนและการศึกษาทางไกล
 - จัดการประเมินเทียบระดับการศึกษาและเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์

- จัดการศึกษาเพื่อมีงานทำ เช่น ช่างพื้นฐาน/ช่างขนบทและอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

- จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยเน้นการบริหารชีวิตให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

- ส่งเสริมให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดกิจกรรมเผยแพร่องค์ความรู้ได้อย่างทั่วถึง เน้นพื้นที่ที่มีความต้องการและมีความพร้อม เช่น การเข้าถึงบริการห้องสมุด การดูหนังฟังเพลง และกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้

- จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นิสัยรักการอ่าน เน้นการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ถูกต้องหรือทันเหตุการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติจริง

ผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับความช่วยเหลือในด้านการศึกษา ด้วยการจัดบริการให้เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง ในส่วนของผู้เสียหายที่มีอายุเกิน 15 ปี และไม่ประสงค์ที่จะเข้าเรียนในการศึกษาภาคปกติ จะได้รับความช่วยเหลือในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ หน่วยงานยังจัดให้บริการศึกษาในรูปแบบการพัฒนาทักษะทางอาชีพ เช่น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 แห่งของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด รวมทั้งในกรณีที่มีการทำความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและภาคธุรกิจ ในบางกรณีได้มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกงานนอกสถานที่

ผู้เสียหายที่เข้ารับบริการในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับความช่วยเหลือในการประเมินและเสริมสร้างทักษะชีวิตตามแผนงานปรับสภาพฟื้นฟูจิตใจ และยังได้รับการเสริมทักษะชีวิตที่เป็นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพหรือฝึกวิชาชีพ ทักษะในการดำรงชีวิต ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะในการจำแนกภัยอันตราย และวิธีการป้องกันตนเอง ทักษะในการดูแลสุขภาพอนามัย ส่วนทักษะในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ทักษะการออม การจัดการหนี้สิน ทักษะการจัดการกับรายได้ภายในครัวเรือน ฯลฯ

นอกจากนี้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับผู้เสียหายในชุมชน ผู้จัดการรายกรณียังสามารถดำเนินงานผ่านการสร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือ ซึ่งผู้เสียหายที่กลับคืนสู่ชุมชนแล้วมีความต้องการเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอื่น ๆ ได้แก่ ทักษะในการเป็นผู้นำ ทักษะในการเจรจาต่อรอง ทักษะในการแสวงหาทรัพยากรและการเข้าถึงทรัพยากร ทักษะการเขียนโครงการ ทักษะการสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญในระยะยาวที่จะช่วยให้ผู้เสียหายสามารถพึ่งพาตนเองต่อไปได้ในอนาคต

4. การบริการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ การฝึกอาชีพ การมีงานทำ และการเสริมสร้างรายได้

ความต้องการลำดับแรกของผู้เสียหาย มักเป็นการได้รับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการมีงานทำ เพื่อที่จะมีรายได้ในการดำรงชีพและหาเลี้ยงครอบครัว และลดผลกระทบจากการตกเป็นหนี้ การขาดรายได้ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีมาก่อนหน้าหรือเกิดจากผลของการประสบเหตุการค้ามนุษย์ ผู้เสียหายหลายรายต้องตกอยู่ในภาวะการมีหนี้สิน ไม่สามารถทำงานได้อันเนื่องมาจากการได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยไม่ว่าทางกายหรือทางด้านจิตใจ จนไม่สามารถทำงานได้ ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้เสียหายได้มีทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากร เกิดความมั่นใจในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว ซึ่งผู้จัดการรายกรณีควรประเมินผู้เสียหายในด้านทักษะ ความสามารถในการประกอบอาชีพ ความถนัดและความชอบแล้ว บางรายอาจต้องได้รับการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นผู้มีภาระหนี้สิน การใช้จ่ายเงินเกินตัว ความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็น จึงต้องมีการวางแผนช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องมีขั้นตอนในการประเมินศักยภาพผู้เสียหาย ดังนี้

- ค้นหาสภาพปัญหา ความต้องการทางเศรษฐกิจของผู้เสียหายอย่างรอบด้าน
- หาข้อมูลช่องทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่น ช่องทางแหล่งเงินทุน กองทุน การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพ และสภาพการเงินอื่น ๆ ที่จำเป็น
- วางแผนเรื่องการจัดการทางหนี้สินและการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ในกรณีที่มีหนี้สินสามารถขอรับคำปรึกษาและช่วยวางแผนในการปลดหนี้ได้จากสำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม

- ประสานแหล่งเงินทุนในการช่วยเหลือ
- ดำเนินการตามแผนร่วมกัน

นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ผู้จัดการรายกรณีสามารถประสานให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพและการจ้างงานโดยตรงกับสถานประกอบการ หรือประสานกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน เพื่อจัดหางานให้กับผู้เสียหาย

บริการฝึกอาชีพในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในระหว่างที่อยู่ภายใต้การดูแลของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้เสียหายจะได้รับการประเมินความถนัดทางวิชาชีพ ความชอบ ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจากห้องแรกรับ ซึ่งจะมีระยะเวลาสำหรับกิจกรรมในส่วนนี้ประมาณ 1 เดือน ภายหลังจากครบ 1 เดือนแล้ว จะมีการประเมินความพร้อมของผู้เสียหายก่อนเข้าสู่การคุ้มครองโดยทีมสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ครูพี่เลี้ยง ครูแผนกกิจกรรม ซึ่งจะเป็นผู้รับช่วงในการดูแลผู้เสียหาย เข้าเรียนตามแผนกต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาต่อไปนอกจากนั้นแล้วอาจประสานกับครอบครัว เพื่อขอคำปรึกษาเรื่องความต้องการให้ผู้เสียหายกรณีที่เป็นเด็กในการพัฒนาทักษะด้านการศึกษา และฝึกอาชีพ โดยสิ่งสำคัญคือให้ยึดความต้องการของผู้เสียหายเป็นหลักว่าต้องการพัฒนาทักษะ หรือต้องการฝึกอาชีพด้านใดบ้าง

กระบวนการฝึกอาชีพ แบ่งเป็นการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลา 3 เดือน ซึ่งจะเวียนไปตามแผนกที่ผู้เสียหายต้องการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมฝึกอาชีพได้แก่ การทำขนม เย็บปักถักร้อย เสริมสวย นวดแผนไทย เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการฝึกอาชีพสามารถจัดรายวิชาเรียนได้ตามความต้องการของผู้เสียหายที่อยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยหลักสูตรมีทั้งหลักสูตรที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีครูประจำ และหากหลักสูตรใดไม่มีครูประจำ แต่ผู้เสียหายต้องการเรียนรู้และฝึกอาชีพ ทางสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถประสานขอรับการสนับสนุนครูจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อมาสอนวิชาชีพให้ เช่น ประสานขอครูจากวิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นต้น

เมื่อเข้าสู่กระบวนการฝึกอาชีพตามรายกิจกรรมของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ดังกล่าวข้างต้น หากผู้เสียหายยังไม่เสร็จสิ้นกระบวนการทางกฎหมายและต้องพำนักอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อ ผู้เสียหายสามารถที่จะสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้ บางกรณีผู้เสียหายอาจมีความประสงค์ที่จะเรียนฝึกอาชีพภายนอก สามารถส่งไปรับการฝึกอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตามความเหมาะสม ตัวอย่างหลักสูตรฝึกวิชาชีพที่จัดให้ ได้แก่

- **สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หญิง**
 - หลักสูตรเสริมสวยสตรี
 - หลักสูตรนวดแผนไทย
 - หลักสูตรโภชนาการ
 - หลักสูตรศิลปะประดิษฐ์ และแปรรูปผลิตภัณฑ์
 - หลักสูตรการส่งเสริมการทำธุรกิจทางการตลาด
- **สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาย¹⁴**
 - หลักสูตรชุดโต๊ะปูนปั้นลายไม้
 - งานก่อสร้าง ด้านงานปูน
 - งานเชื่อมเหล็ก เป็นต้น

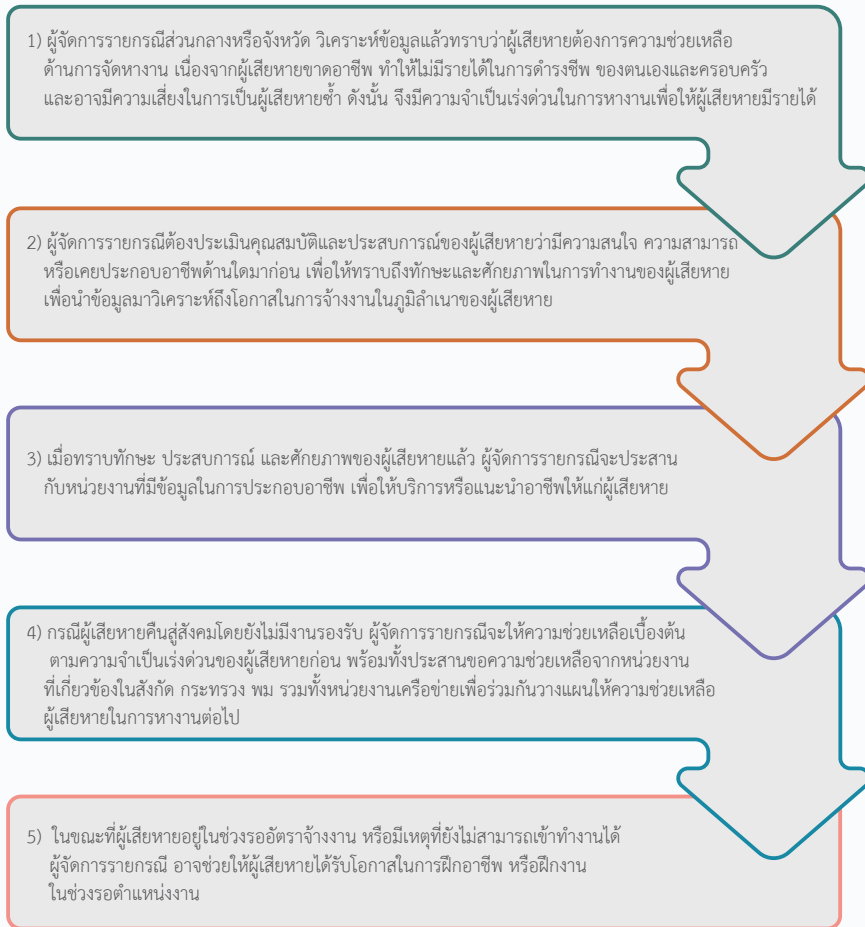
บริการฝึกอาชีพสำหรับผู้เสียหายที่ไม่เข้ารับการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กรณีผู้เสียหายที่เดินทางกลับภูมิลำเนาโดยตรง ให้ผู้จัดการรายกรณีดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เสียหาย เพื่อประเมินความต้องการและความถนัดทางอาชีพ บางกรณีผู้เสียหายอาจมีความถนัดอยู่เดิมที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ให้ผู้จัดการรายกรณีให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งทุนการประกอบอาชีพ ในกรณีที่ผู้เสียหายยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกอาชีพหรือพัฒนาทักษะทางอาชีพเพิ่มเติม ผู้จัดการรายกรณีประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานจัดบริการฝึกอาชีพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเรียงไปตามลำดับ ดังนี้

14 สถานคุ้มครองสวัสดิภาพฯ แต่ละแห่งอาจจะมีโครงการพัฒนาทักษะของผู้เสียหายต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลการประเมินความต้องการในการพัฒนาทักษะของผู้เสียหาย

แผนภาพที่ 9 ขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการด้านการจัดหางาน¹⁵

ในการนี้ ควรมีการติดต่อสอบถามเกี่ยวกับโอกาสในการจ้างงานของผู้เสียหายเป็นระยะ ๆ เพื่อติดตามและให้ข้อมูลเพิ่มเติมหากมีตำแหน่งว่างและเหมาะสมกับผู้เสียหาย

¹⁵ นิญาดา อัมเพรและคณะ, คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ที่กลับจากต่างประเทศ, 2552, อ่างแล้ว, 74-75.

นอกจากนี้ ผู้เสียหายยังสามารถเข้าไปขอคำแนะนำได้จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อประสานการให้ความช่วยเหลือในการเข้ารับการศึกษาเพิ่มเติมจากหน่วยงานในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือกระทรวงแรงงานได้แก่

- ศูนย์เรียนรู้เพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ยังได้จัดบริการสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดหางานและเพิ่มช่องทางในการมีงานทำ

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีการส่งเสริมและพัฒนาฝีมือแรงงาน **“เพิ่มฝีมือ สร้างให้มีงานทำ”** โดยมีการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการจัดการแข่งขันฝีมือแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพแรงงาน โดยให้บริการในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่ผู้เสียหายสามารถเข้ารับการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้ได้ตามมาตรฐานแรงงานไทย ซึ่งผู้จัดการรายกรณีควรให้คำแนะนำว่าเป็นบริการที่ผู้เสียหายสามารถสมัครได้ด้วยตนเอง หรือแจ้งผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และสามารถให้ไปจัดฝึกอาชีพในท้องถิ่น ให้ได้ โดยบูรณาการร่วมกับงานของหน่วยงานในท้องถิ่นได้ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยจัดทำเป็นโครงการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ เช่น โครงการแปรรูปสมุนไพร แปรรูปอาหาร จากผลิตภัณฑ์ในชุมชน เป็นต้น หลักสูตรวิชาชีพที่จัดให้ ได้แก่

- หลักสูตรระยะสั้น 6 ชั่วโมงขึ้นไป โดยเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปฝึกอาชีพให้ในชุมชนได้ หากสนใจจะฝึกอาชีพ โดยที่สามารถทำเรื่องร้องขอผ่านผู้นำชุมชน หรือสามารถเข้ามาติดต่อได้ด้วยตนเองโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพ โดยสามารถเลือกอาชีพที่ต้องการฝึกอาชีพได้ตามความสนใจ

- กรณีมาเข้าเรียนที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 280 ชม. เป็น **“หลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน”** ใช้เวลาประมาณ 2-4 เดือน ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเรียนฟรี โดยมีที่พักและชุดฝึกให้ฟรี ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับสวัสดิการค่าเบี้ยเลี้ยง วันละ 120 บาท สำหรับวันจันทร์ถึงวันศุกร์ มีหลักสูตรให้ที่ผู้สนใจได้เลือกเรียน ได้แก่ ทำขนม นวดสปา เกษสลัก ช่างเครื่องยนต์ เป็นต้น

บริการด้านการจัดหางาน

ผู้จัดการรายกรณีสามารถประสานงานกับกรมการจัดหางานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- สำรวจความต้องการในการทำงานของผู้เสียหายที่ผ่านการประเมินศักยภาพที่มีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และดำเนินการประสานความร่วมมือกับสำนักงานจัดหางานในพื้นที่เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการจัดบริการข้อมูลตำแหน่งว่างงานให้แก่ผู้เสียหายตามความต้องการและเหมาะสม

- ประสานความร่วมมือกับสำนักงานจัดหางานในพื้นที่เพื่อจัดให้มีการจัดอบรมให้ความรู้หรือการแนะนำด้านการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เสียหาย
- จัดหางานให้ผู้เสียหายเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งในด้านการประสานสถานประกอบการหน่วยงานภาครัฐกิจทั้งรัฐและเอกชน หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนให้ผู้รับบริการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระโดยให้การสนับสนุนเงินทุน
- ในส่วนของการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้เสียหายสามารถประสานขอคำปรึกษาและ/หรือข้อมูลโอกาสในการทำงานจากสำนักงานจัดหางานในทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย
- ผู้เสียหายสามารถใช้บริการจากกรมการจัดหางาน ในโครงการรับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งให้บริการแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมการรับงานไปทำที่บ้าน และถือเป็นการจ้างงานในรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้จ้างงานส่งงานให้กับผู้รับงานไปทำที่บ้าน เพื่อทำการผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม หรือแปรรูปสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ เมื่อทำเสร็จจะส่งคืนสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ให้ผู้จ้างงาน โดยได้รับค่าตอบแทนจากผู้จ้างงาน ซึ่งลักษณะของงานจะเป็นงานที่ไม่ใช้เทคโนโลยีซับซ้อนในการผลิต ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้แรงงานคนทำการผลิตมากกว่าเครื่องจักร ส่วนใหญ่เป็นการผลิตในครัวเรือน นอกจากนี้ กรมการจัดหางานยังสนับสนุนเงินกู้จากกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้านอีกด้วย ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านได้กู้ยืมไปซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิตหรือขยายการผลิตเพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้อย่างยั่งยืน โดยสามารถไปจดทะเบียนหรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1-10 ในท้องที่ที่เป็นที่ตั้งสถานที่รับงานของตน หรือโทรสายด่วนกรมการจัดหางาน หมายเลข 1694

ข้อพึงพิจารณา

- ผู้เสียหายทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงการบริการด้านการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ/เสริมศักยภาพ/พัฒนา/ทักษะวิชาชีพ

ควรให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงินและทักษะชีวิตแก่ผู้เสียหาย เช่น กรณีผู้เสียหายที่มีภาระหนี้สิน ผู้จัดการรายกรณี ควรให้คำปรึกษาและช่วยวางแผนในการปลดหนี้ เป็นต้น

• การมีงานทำในท้องถิ่น

การสร้างโอกาสการมีงานทำในท้องถิ่น ศูนย์เรียนรู้เพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวสามารถประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อจัดฝึกอาชีพและการมีงานทำได้ เช่น กลุ่มโรงแรม ร้านอาหาร ร้านซ่อมรถยนต์ และร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ นอกจากนี้ ยังจัดสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพให้กับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการ ทั้งในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหาย

ได้มีโอกาสทางการฝึกอาชีพและการมีงานทำในท้องถิ่น ผู้เสียหายจำเป็นต้องได้รับการฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องและเหมาะสมกับตลาดแรงงานในแต่ละพื้นที่ โอกาสดังกล่าวของแต่ละพื้นที่อาจไม่เท่ากัน จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย เช่น ในพื้นที่เมืองใหญ่ อาจมีอัตราการจ้างงานสูงกว่าในพื้นที่ชนบท ซึ่งทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการทำงานมากกว่าพื้นที่ชนบท

- **การมีงานทำนอกท้องถิ่น**

ผู้จัดการรายกรณี จะประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรภาคธุรกิจ องค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสในการทำงาน ซึ่งบางกรณี ผู้เสียหายอาจไม่ประสงค์ที่จะกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม หรือไม่ต้องการทำงานในพื้นที่ภูมิลำเนาด้วยเหตุผลบางประการ ในการนี้ ผู้จัดการรายกรณีควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลสำหรับการสมัครงานหรือฝึกอาชีพ และประสานส่งต่อการขอรับความช่วยเหลือไปยังกระทรวงแรงงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ควรได้มีการเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย โดยให้เลือกฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เสียหายและท้องถิ่นเสียก่อน

บริการกิจกรรมเสริมสร้างรายได้

ผู้เสียหายที่เข้ารับบริการในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับการฝึกอบรมทางอาชีพและทดลองฝึกทักษะการบริการและการขาย รายได้ส่วนหนึ่งที่ได้จากการขายผลิตภัณฑ์ในระหว่างฝึก จะหักค่าวัสดุและอุปกรณ์การฝึก ร้อยละ 30 โดยผู้เสียหายจะได้รับค่าแรง ร้อยละ 70 เพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้ และเสริมกำลังใจ เรียกความเชื่อมั่นที่ได้จากความสำเร็จในการบริการหรือการขาย

ในส่วนของผู้เสียหายที่กลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิม สามารถยื่นคำร้องขอรับความช่วยเหลือการสนับสนุนทุนในการฝึกอาชีพและประกอบอาชีพ จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ในการรวมสมาชิกทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มประกอบอาชีพ ซึ่งนอกจากจะมีกลุ่มเพื่อนในการปรึกษาหารือในการทำงาน แบ่งปันทรัพยากรร่วมกันแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เสียหายกับบุคคลอื่น และฟื้นฟูความมั่นใจ ความเชื่อใจระหว่างกันอีกด้วย

แผนภาพที่ 10 ตัวอย่างขั้นตอนการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายผ่านกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

แหล่งข้อมูล : องค์กรเอกชนในจังหวัดภาคเหนือ (ธันวาคม 2560)

ข้อพึงพิจารณา

การสร้างควมมีส่วนร่วมของครอบครัวในการคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ครอบครัวต้องไม่เป็นภาระให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่ครอบครัวต้องพึ่งพาผู้เสียหาย ผู้จัดการรายกรณี และผู้เกี่ยวข้อง ต้องวางแผนและสร้างการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจให้ครอบครัว ไม่ใช่เตรียมความพร้อมของผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปช่วยครอบครัวของผู้เสียหายด้วย โดยการช่วยวางแผนและสร้างให้ครอบครัวมีฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง ให้มีอาชีพ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวของผู้เสียหายให้มีความเข้มแข็ง

5. การบริการให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุน

ผู้เสียหายมักประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้จัดการรายกรณีสามารถให้ข้อมูลแหล่งทุน เกณฑ์การพิจารณาสนับสนุนทุน ขั้นตอนและการจัดหาเอกสารประกอบการพิจารณาให้ทุนหรือกู้ยืมเงินให้แก่ผู้เสียหาย นอกจากนี้ผู้เสียหายอาจขาดทักษะที่จำเป็นบางประการในการยื่นขอรับทุน เช่น ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ขาดทักษะการวางแผนธุรกิจ การเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนทุน ทักษะในการประสานงานติดต่อกับส่วนราชการ ฯลฯ ซึ่งผู้จัดการรายกรณีควรประสานผู้เชี่ยวชาญหรือจัดการฝึกอบรมทักษะทางวิชาชีพให้ เพื่อให้การเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรมีความเป็นไปได้ สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น การเสริมสร้างทักษะดังกล่าวมีความสำคัญต่อผู้เสียหาย ในการเสริมสร้างขีดความสามารถระยะยาวในการสรรหาและเข้าถึงทรัพยากรได้ด้วยตนเอง หากผู้เสียหายมีการรวมกลุ่มกับผู้เสียหายอื่นยังสามารถช่วยแนะนำและสนับสนุนให้ความช่วยเหลือระหว่างกันได้อีกด้วย

ตารางที่ 3 ข้อมูลสรุปชนิดของกองทุน/เงินทุนสำหรับผู้เสียหายในการคืนสู่สังคม

ชนิดของกองทุน/เงินทุน	สาระสำคัญ	หน่วยงานที่ติดต่อ
<ul style="list-style-type: none"> กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) 	<p>การใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์¹⁶</p> <ol style="list-style-type: none"> ค่าครองชีพ ครั้งละ 3,000 บ./3ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยอ้างอิงหลักฐานทางการแพทย์ ใช้จ่ายในการบำบัดฟื้นฟู ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยอ้างอิงหลักฐานทางการแพทย์ ค่าขาดประโยชน์ฯ วันละ 300 บ. ไม่เกิน 1 ปี นับแต่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค ครั้งละ 3,000 บ./ไม่เกิน 3 ครั้งต่อปี ค่าที่พักตามเหมาะสม ค่าศึกษา/อบรม ค่าช่วยเหลือทางกฎหมาย ค่าส่งกลับภูมิลำเนา ค่าใช้จ่ายช่วยเหลือให้เดินทางกลับประเทศไทย ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการมีงานทำ ค่าใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนในการทำงานของผู้เสียหาย ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเป็นเงินทุนเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ อื่น ๆ ที่คณะกรรมการอนุมัติเป็นการเฉพาะราย 	<p>ยื่นแบบคำขอรับความช่วยเหลือ¹⁷ ต่อกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนผู้ยื่นคำขอที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอ ณ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>ในส่วนของผู้เสียหายที่ปฏิเสธไม่รับความช่วยเหลือในเบื้องต้น ต่อมาในภายหลังต้องการขอรับความช่วยเหลือทางผู้เสียหายสามารถติดต่อผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้ทุกจังหวัด หรือบ้านพักเด็กและครอบครัว</p>

16 อนุสัญญา อิมเพรและคณะ, คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ที่กลับจากต่างประเทศ, 2552, อ้างแล้ว, 74-75.

17 อนุสัญญา อิมเพรและคณะ, คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย ที่กลับจากต่างประเทศ, 2552, อ้างแล้ว, 74-75.

ชนิดของ กองทุน/เงินทุน	สาระสำคัญ	หน่วยงานที่ติดต่อ
<ul style="list-style-type: none">• กองทุน กสค: กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (พม.)	<p>เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550</p> <p>ผู้มีสิทธิเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน คือ</p> <ol style="list-style-type: none">1. องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคม และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์2. องค์กรสวัสดิการชุมชน ได้แก่ องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน3. หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น <p>ลักษณะโครงการที่ให้การสนับสนุนเงินกองทุน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none">1. โครงการที่มีผลต่อการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสังคม2. โครงการของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นโครงการที่ริเริ่มใหม่หรือเป็นโครงการที่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ	<p>ยื่นเสนอโครงการ ได้ที่ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร เว้นแต่ กรณีกลุ่มเป้าหมาย ตามโครงการอยู่นอกเขต พื้นที่จังหวัด ให้ยื่นต่อ กรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ</p> <p>กรณีที่ตั้งองค์กรและ กลุ่มเป้าหมายตามโครงการ อยู่ในเขตจังหวัดใด ให้ยื่น ต่อสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนั้น เว้นแต่กรณี กลุ่มเป้าหมายตามโครงการ อยู่นอกเขตพื้นที่จังหวัด ให้ยื่นต่อกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ</p>

ชนิดของ กองทุน/เงินทุน	สาระสำคัญ	หน่วยงานที่ติดต่อ
	<p>3. โครงการขององค์กรสาธารณประโยชน์ หรือองค์กรสวัสดิการชุมชน ต้องเป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานมาแล้ว โดยมีทุนหรือเงินสมทบอยู่บางส่วน หรือเป็นโครงการใหม่ ทั้งนี้ โครงการนั้นต้องไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ</p> <p>4. โครงการอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติกำหนด</p> <p>สำหรับการจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในระบบปกติมีกรอบวงเงิน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการขนาดเล็ก คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท 2. โครงการขนาดกลาง คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 50,000 ถึง 300,000 บาท 3. โครงการขนาดใหญ่ คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 300,000 ถึง 3,000,000 บาท <p>ทั้งนี้ ถ้ามีความจำเป็นในการดำเนินงานโครงการหากวงเงินเกิน 3,000,000 บาท ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพิจารณาเป็นรายกรณีไป</p>	

ชนิดของ กองทุน/เงินทุน	สาระสำคัญ	หน่วยงานที่ติดต่อ
<ul style="list-style-type: none"> • ก อ ง ทุ น ค ุ้ ม ครอบง ะ เต็ ก (พม.) 	<p>เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครอง สวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้ง ครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก</p>	<p>กองคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กรมกิจการเด็ก และเยาวชน หรือ สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ก อ ง ทุ น ผู้รับงานไปทำ ที่บ้าน (รง.) 	<p>เพื่อให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านกู้ไปซื้อวัตถุดิบและ อุปกรณ์ในการผลิตหรือขยายการผลิตเพื่อสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับผู้รับงานไปทำที่บ้าน</p> <p>หมายเหตุ ผู้ที่กู้ได้ต้องเป็นกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านที่ได้ จดทะเบียนไว้กับกรมการจัดหางาน มีการจัดการ ที่ชัดเจน ที่ดำเนินการร่วมกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน เป็นกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านที่มีทรัพย์สิน หรือเงินทุนรวมกันไม่น้อยกว่า 10,000 บาท และมีสถานประกอบการที่สามารถติดต่อได้</p> <p>วงเงิน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี</p> <p>ก. กู้ไม่เกิน 50,000 บาท ชำระคืนภายใน 2 ปี ข. กู้เกิน 50,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท กำหนดชำระคืนภายใน 4 ปี ค. กู้เกิน 100,000 บาท แต่ไม่เกิน 200,000 บาท กำหนดชำระคืนภายใน 5 ปี</p>	<p>สำนักงานจัดหางาน ทุกจังหวัด สำนักงานจัดหางาน กรุงเทพเขตพื้นที่ ทั้ง 10 แห่ง หรือ ติดต่อสอบถาม กองส่งเสริมการมีงานทำ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน โทร: 02-2451126, 02-2451064 www.vgnew-epd.com หรือโทรสายด่วน กรมการจัดหางาน 1694</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ก อ ง ทุ น ยุ ตี ธรรม ¹⁸ โดยกระทรวง ยุติธรรม 	<p>เพื่อเป็นแหล่งทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับ การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและการให้ความรู้ ทางกฎหมายแก่ประชาชน</p>	<p>สำนักกองทุนยุติธรรม กรุงเทพฯ โทร: 02-5026731, 02-5026094 โทรสาร : 02-5026741 อีเมล: justicefund@moj.go.th</p>

6. การบริการด้านที่พักอาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย

การมีที่พักพิงที่ปลอดภัยถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้นของมนุษย์ และสำหรับผู้เสียหายแล้วจะมีความหมายอย่างยิ่งทั้งในแง่ของการมีความรู้สึกที่มั่นคงและความปลอดภัยทางกายภาพและทางด้านจิตใจ ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สำหรับการจัดบริการระยะสั้นอาจอยู่ในรูปของที่พักชั่วคราวเพื่อใช้เวลาสำหรับการปรับสภาพฟื้นฟูจิตใจหรือเพื่อตั้งหลักก่อนที่จะเดินทางกลับบ้าน ระหว่างรอการหางานทำที่มั่นคง ในขณะที่รอการสืบหาและประเมินความพร้อมและความปลอดภัยของครอบครัว เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าจะดำเนินชีวิตภายหลังพ้นจากความคุ้มครองอย่างไร ส่วนการจัดบริการระยะยาว หมายรวมถึง การช่วยเหลือในการหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะกลับไปพักอาศัยอยู่กับครอบครัวที่ภูมิลำเนาเดิมหรือการจัดหาที่อยู่ใหม่ในกรณีที่เหมาะสมแล้ว การกลับไปอยู่กับครอบครัวหรืออยู่ในชุมชนเดิมอาจไม่ปลอดภัย ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เสียหาย และไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดสำหรับผู้เสียหาย

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดการรายกรณีควรสนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสเข้าถึงความช่วยเหลือจากแผนงานการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่ตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การจัดหาที่พักอาศัยโดยเงินช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งควรเป็นที่พักอาศัยที่มีราคาสำหรับผู้เสียหายสามารถรับภาระในการเช่า ชื้อ อยู่ต่อได้เองในระยะยาว การซ่อมแซมที่พักอาศัย การประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่ดินทำกิน ฯลฯ ในส่วนของกรณีที่เป็นเด็ก การให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยจะเป็นการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวให้มีที่อยู่ที่มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในอีกมิติหนึ่งคือการเดินทางกลับบ้านที่จะไปอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ยังไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด ให้ผู้จัดการรายกรณีพิจารณาการจัดให้เด็กได้อยู่ในการอุปการะเลี้ยงดูในรูปแบบของครอบครัวทดแทน ตั้งแต่แบบเครือญาติ ครอบครัวอุปถัมภ์ ครอบครัวบุญธรรมก่อน และให้สถานสงเคราะห์หรือบ้านพัก ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนเป็นทางเลือกสุดท้าย ซึ่งผู้จัดการรายกรณีสามารถดำเนินการได้ดังนี้

- จัดหาที่พักพิงชั่วคราว สามารถประสานสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือบ้านพักเด็กและครอบครัว ที่อยู่ใกล้เขตพื้นที่ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ของผู้เสียหาย ประสงค์ที่จะกลับไปอาศัยร่วมอยู่ด้วย โดยอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของผู้เสียหายที่ได้รับการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับบริการ

- การจัดหาที่พักอาศัยอยู่ชั่วคราวในกรณีที่ไม่ใช่สถานที่ของหน่วยงานภาครัฐ ควรคำนึงถึงสถานที่ที่มีระบบรักษาความปลอดภัย

- หากไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำได้ตลอด 24 ชั่วโมง ควรจัดให้มีโทรศัพท์และหมายเลขสายด่วนที่สามารถติดต่อได้ในยามฉุกเฉิน และจัดให้มีระบบรายงานแจ้งเหตุและข้อร้องเรียน เพื่อคอยตรวจสอบว่าการจัดบริการที่พักอาศัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เสียหายหรือไม่

- ในระหว่างที่เข้าพักอยู่ในที่พักพิงชั่วคราว ควรกำหนดกฎระเบียบในการรักษาความปลอดภัย และอธิบายชี้แจงให้ผู้เสียหายได้รับทราบ รวมถึงหลักในการไม่เปิดเผยต่อข้อมูลแก่ญาติและครอบครัว ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด

7. การบริการด้านคุ้มครองสิทธิและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

กระบวนการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย เป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่สำคัญในขั้นตอนการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับตามกระบวนการยุติธรรม (สิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หมวด 4 มาตรา 33, 34, 35, 36, 39 ซึ่งประเภทของความช่วยเหลือด้านกฎหมาย แบ่งได้เป็น

- การให้ความช่วยเหลือในการจัดหาเอกสารสำคัญประจำตัว

ผู้เสียหายมักประสบกับปัญหาการใช้เอกสารการเดินทางที่ถูกปลอมแปลง หรือเดินทางโดยไม่มีเอกสาร หรือหลายกรณีที่ผู้เสียหายมิได้มีเอกสารสำคัญดังกล่าว อันเป็นเหตุให้เข้าไม่ถึงสิทธิที่จะได้รับบริการสังคม เกิดความเปราะบางและถูกล่อลวงไปเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ ในที่สุด เอกสารสำคัญประจำตัวได้แก่ บัตรประชาชน หนังสือเดินทาง ทะเบียนบ้าน สูติบัตร หนังสืออนุญาตให้ทำงานหรือมีถิ่นที่อยู่พำนักในประเทศ ในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ อาจมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าธรรมเนียมการจัดทำเอกสาร ผู้จัดการรายกรณีควรรวบรวมข้อมูล และให้คำแนะนำต่อผู้เสียหาย และสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการได้มาซึ่งเอกสาร

- การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีทางอาญา

ผู้เสียหายต้องได้รับแจ้งถึงความเป็นไปได้ในการร่วมมือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ความเป็นไปได้ในการให้การเป็นพยานในคดีอาญา และทางเลือกตามกฎหมายที่มีในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหากผู้เสียหายให้การเป็นพยาน

- การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีทางแพ่ง

ผู้เสียหายต้องได้รับแจ้งถึงความเป็นไปได้ในการฟ้องคดีแพ่งเพื่อเรียกคืนทรัพย์สิน และเรียกค่าเสียหายจากผู้ค้ามนุษย์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ / ผู้ให้บริการต้องแจ้งผู้เสียหายให้ทราบเกี่ยวกับทางเลือกของกฎหมายที่มีและประเมินโอกาสในการชนะคดี รวมถึงข้อมูลความเสี่ยงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย

ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องสิทธิและขอรับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

- 1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559
- 2) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2559
- 3) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2544
- 4) พระราชบัญญัติการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546
- 5) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
- 6) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

เจ้าหน้าที่ / ผู้ให้บริการ ควรให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายก่อนที่ผู้เสียหายจะตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย ดังนี้

- ควรใช้เวลาแก่ผู้เสียหายในการตัดสินใจที่จะดำเนินคดี
- ผู้เสียหายสามารถร้องขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อประกอบการตัดสินใจได้ตลอดเวลา
- ผู้เสียหายมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้
- ผู้เสียหายจะต้องตัดสินใจดำเนินคดีกับขบวนการค้ามนุษย์ด้วยความสมัครใจ
- คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นสำคัญ

ข้อพึงพิจารณา

- ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายก่อนการดำเนินการในทุกขั้นตอน
- การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย
- ในบางครั้ง เจ้าหน้าที่อาจต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้ หากถูกข่มขู่หรือคุกคาม สามารถร้องขอความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
<p>การเรียกร้องสิทธิสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ มาตรา 13, 14 และ 15 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อัยการ/พนักงานสอบสวน/สคต./พมจ. แจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ 2. ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์เรียกค่าสินไหมทดแทน 3. กองต่อต้านการค้ามนุษย์/พมจ./สคต. จัดประชุม ทีมสหวิชาชีพประกอบด้วย กคต./พมจ. พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ผู้เสียหายหรือผู้แทน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทน จากนั้นรายงานผู้อำนวยการ กคต./พมจ. 4. กคต./พมจ. แจ้งพนักงานอัยการ 5. พนักงานอัยการยื่นคำร้องค่าสินไหมทดแทน 6. บังคับคดีโดย พม. (เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทน) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือเรียกร้องค่าชดเชย ซึ่งออกโดยเจ้าพนักงานและผู้เสียหาย 2. รวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> • ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุเพื่อแสดงสภาพความเป็นอยู่หรือการกระทำที่เป็นการทารุณกรรม • สภาพของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ • บันทึกทางการแพทย์ หรือ เอกสารที่แสดงถึงร่องรอยการบาดเจ็บ หรือการทุกข์ทรมานจากการค้ามนุษย์ • ใบเสร็จแสดงค่ารักษาทางการแพทย์ • ผลวิเคราะห์สภาพจิตของผู้เสียหาย 3. อื่น ๆ <ul style="list-style-type: none"> • ภาพถ่ายแสดงอาการบาดเจ็บที่ถ่ายที่บ้านพักชั่วคราว • ประวัติของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และบันทึกการให้คำปรึกษา หรือบันทึกสภาพจิตใจของผู้เสียหายระหว่างการที่พำนักในบ้านพักชั่วคราว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2559	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือทนายทซึ่งได้รับความเสียหาย ที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติฯ ยื่นคำขอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ภายใน 1 ปี นับแต่เกิดเหตุ 2. ในกรณีผู้เสียหาย จำเลย หรือทนายทซึ่งได้รับความเสียหาย เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่นคำร้องด้วยตนเองได้ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับการแต่งตั้ง เป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลยหรือทนายทซึ่งได้รับความเสียหายแล้วแต่กรณี อาศัยหรือรับค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายได้ทั้งนี้ตามระเบียบที่กำหนด <p>กรณีบาดเจ็บ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค่ารักษาพยาบาลไม่เกิน 40,000 บาท 2. ค่าฟื้นฟูร่างกายไม่เกิน 20,000 บาท 3. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เป็นระยะเวลา 1 ปี 4. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นไม่เกิน 50,000 บาท 5. ค่าห้องและค่าอาหารไม่เกินวันละ 1,000 บาท <p>กรณีเสียชีวิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค่าตอบแทนความตายตั้งแต่ 30,000-100,000 บาท 2. ค่าจัดการศพ 20,000 บาท 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือเรียกร้องค่าชดเชย (แบบฟอร์ม สช.1) 2. เอกสารประจำตัวผู้เสียหาย ประกอบด้วย สำเนาบัตรประชาชน หรือหนังสือเดินทาง เอกสารรับรองว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ทะเบียนบ้าน เอกสารที่รับรองโดยจิตแพทย์ สูติบัตร เอกสารแสดงการเปลี่ยนชื่อ – นามสกุล ใบมรณบัตร 3. หนังสือมอบอำนาจ 4. ใบเสร็จแสดงค่ารักษาทางการแพทย์ 5. สำเนาใบรับรองแพทย์ 6. บันทึกคำให้การที่ได้รับจากสถานีตำรวจ 7. ผลการวิเคราะห์การตรวจร่างกาย 8. บันทึกค่าชดเชย 9. หนังสือรับรองรายได้ 10. สำเนาบัตรประชาชนของผู้ที่ออกหนังสือรับรองรายได้ 11. สำเนาทะเบียนบ้าน <p>หมายเหตุ สำหรับ ค่าตอบแทนฯ ผู้ร้องต้องเป็นผู้เสียหายในคดีละเมิดการค้ำมนุษย์ โดยในการร้องจำเป็นต้องมีเลขคดี</p>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546	<p>3. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน 40,000 บาท</p> <p>4. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นไม่เกิน 40,000 บาท</p> <p>1. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ อัยการ หรือศาลยื่นร้องขอการคุ้มครองพิเศษต่อเจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ</p> <p>1. เจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแจ้งสิทธิการคุ้มครอง</p> <p>2. สอบปากคำผู้เสียหายเพื่อที่เจ้าหน้าที่จากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริง</p> <p>โดยคำถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติการณ์ที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ การให้การคุ้มครองสิทธิ เป็นต้น</p> <p>3. เจ้าหน้าที่ยื่นเอกสารที่จำเป็นเพื่อให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณา</p>	<p>1. หนังสือ (รับจากเจ้าพนักงานที่สำนักงานปลัดยุติธรรมจังหวัดหรือตาราน์โหดจากหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงยุติธรรม</p> <p>1. สำเนาบัตรประชาชน หรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. สำเนาทะเบียนบ้าน</p> <p>3. หนังสือที่ประกันการเป็นพยาน</p> <p>4. หนังสือที่แสดงการได้รับการคุ้มครอง</p> <p>5. จดหมายแสดงความยินยอมจากผู้ปกครองในกรณีผู้เสียหายเป็นเยาวชน</p>
การเรียกร้องค่าจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	<p>1. ผู้เสียหายหรือผู้แทนยื่นหนังสือร้องเรียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หรือเจ้าพนักงานศาลแรงงาน</p> <p>2. เจ้าพนักงานคุ้มครองแรงงานพิสูจน์ข้อเท็จจริงและออกคำสั่งดำเนินการภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันยื่นเอกสาร</p> <p>3. ในกรณีที่คำสั่งให้นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ผู้เสียหาย นายจ้างต้องดำเนินการภายใน 15 วัน หากไม่ดำเนินการ ผู้เสียหายหรือผู้แทนสามารถยื่นข้อร้องเรียนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป</p>	<p>1. บันทึกที่แสดงระยะเวลาการทำงาน รายละเอียดงาน หรือความรับผิดชอบ (เจ้าหน้าที่ประจำบ้านพักชั่วคราวช่วยผู้เสียหายในการเตรียมข้อมูล)</p> <p>2. บัตรประชาชน หรือหนังสือรับรอง</p> <p>3. สำญาจ้างงาน</p>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
กองทุนยุติธรรม	<p>1. ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือเพื่อจจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหาย ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ 2. เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่ถูกถูกละเมิดสิทธิถึงแก่ความตาย 3. ค่าขาดประโยชน์ที่นำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ตามปกติ 4. เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร 	
พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	<p>ผู้เกี่ยวข้อง เช่น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก</p>	หนังสือแจ้งพนักงานคุ้มครองเด็ก

ตารางที่ 5 เงินที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับตามกฎหมาย

เงินที่ได้รับ	เงินค่าสินไหมทดแทน ม. 35	เงินจากการทำงานระหว่างเข้ารับการคุ้มครอง ม. 37	เงินกองทุนคุ้มครองผู้เสียหาย	เงินค่าจ้างค่าแรงค้างจ่าย	เงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา
ตามกฎหมาย	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พรบ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541	พรบ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. 2544
ผู้มีสิทธิได้รับ	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ประสงค์เรียก) พนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการ พม. แจ้งสิทธิ	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ประสงค์ออกไปทำงาน)	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ได้รับสิทธิทุกคน)	แรงงานกรณีที่มีการค้างค่าจ้างค่าแรง	ผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากคดีอาญา ตามบัญชีท้าย พรบ. 1) ความผิดเกี่ยวกับภัยอันตรายของประชาชน ม. 224, 238) 2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ (ม. 276-287) 3) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย 4) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง 5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (ลัก ชิง ปล้น ริดเอาทรัพย์สิน กระโจก บุกรุก)

เงินที่ได้รับ	เงินค่าสินไหมทดแทน ม. 35	เงินจากการทำงานระหว่างเข้ารับการคุ้มครอง ม. 37	เงินกองทุนคุ้มครองผู้เสียหาย	เงินค่าจ้างค่าแรงค้างจ่าย	เงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา
ได้จากใคร	จากผู้กระทำความผิด	นายจ้าง	จากรัฐ (กองทุนคุ้มครองผู้เสียหาย)	จากนายจ้าง	จากรัฐ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)
ได้เท่าไร	ตามที่ศาลพิพากษา	ตามค่าจ้าง แรงงานที่ตกลงกับ นายจ้าง (ไม่ต่ำกว่าค่าจ้าง แรงงานขั้นต่ำ)	จากรัฐ (กองทุนคุ้มครองผู้เสียหาย) 1. ค่าครองชีพ ครั้งละ 3,000 บาท 3 ครั้งต่อปี 2. ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยอ้างอิงหลักฐานทางการแพทย์ 3. ใช้จ่ายในการบำบัดฟื้นฟู ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยอ้างอิงหลักฐานทางการแพทย์ 4. ค่าขาดประโยชน์ วันละ 300 บาท ไม่เกิน 1 ปี นับแต่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้	ตามที่เจรจาและตกลงกับนายจ้าง ตามกฎหมายหมาย แรงงาน เช่น ค่าจ้างแรงงาน ค่าล่วงเวลา ค่าทำงาน ในวันหยุด ค่าล่วงเวลา ในวันหยุด	ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ซึ่งกำหนด กฎกระทรวง ส่วนใหญ่หากเป็นผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์จากการบังคับค้าประเวณี จะจ่ายให้ไม่เกินสามหมื่นบาท

เงินที่ได้รับ	เงินค่าสินไหมทดแทน ม. 35	เงินจากการทำงานระหว่างเข้ารับการคุ้มครอง ม. 37	เงินกองทุนด้านมนุษย์	เงินค่าจ้างค่าแรงค้างจ่าย	เงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในอดีตอาญา
			6. ค่าที่พักตามเหมาะสม 7. ค่าศึกษา/อบรม 8. ค่าช่วยเหลือทางกฎหมาย 9. ค่าส่งกลับภูมิลำเนา 10. ค่าใช้จ่ายช่วยเหลือให้เดินทางกลับประเทศไทย 11. ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการมีงานทำ 12. ค่าใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนในการทำงานของผู้เสียหาย 13. ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเป็นเงินทุนเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ 14. อื่น ๆ ที่คณะกรรมการอนุมติเป็นการเฉพาะ		

เงินที่ได้รับ	เงินค่าสินไหมทดแทน ม. 35	เงินจากการทำงานระหว่างเข้ารับการคุ้มครอง ม. 37	เงินกองทุนคุ้มครองผู้เสียหาย	เงินค่าจ้างค่าแรงค้างจ่าย	เงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา
ได้หรือไม่	เมื่อศาลมีคำพิพากษาและดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษากับผู้กระทำความผิด	เมื่อออกไปทำงาน	เมื่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้เสียหายมีมติให้จ่าย	เมื่อนายจ้างจ่ายค่าจ้างที่ได้มีการเจรจากันไว้	คณะกรรมการฯ มีมติจ่าย

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน¹⁸

ผู้เสียหายในคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ได้รับความเสียหายและผลกระทบทั้งในขณะถูกกระทำและในอนาคต มีพฤติการณ์ ความเสียหาย และระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน ดังนั้นตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ระบุถึงสิทธิของผู้เสียหายและผู้เสียหายสามารถแสดงความประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 ข้อ 15

ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หมายถึง ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์โดยตรงและประสงค์ที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนตามกฎหมายอื่น”

กรณีผู้เสียหายเป็นเด็ก ให้ถือความประสงค์ของเด็กเป็นหลัก ถึงแม้ไม่ตรงกับความประสงค์ของผู้แทนโดยชอบธรรม (บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง)

ในกรณีผู้เสียหายที่ไม่สามารถแสดงเจตนาตามความประสงค์ได้ เช่น ผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กเล็กที่ไม่สามารถหาผู้ปกครองได้ หรือเด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนในการกระทำความผิดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเป็นผู้แสดงเจตนาแทน

การดำเนินการเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทน ให้กองต่อต้านการค้ามนุษย์ หรือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในพื้นที่เกิดเหตุ หรือ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้วแต่กรณี พิจารณาร่วมกับผู้เสียหายหรือผู้แทน หรือผู้ที่ได้รับหมายจากผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย ล่าม แพทย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ เจ้าหน้าที่ที่ให้การดูแลผู้เสียหาย เป็นต้น (ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เสียหาย หรือสามารถให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย

18 มาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 ข้อ 15

ตารางที่ 6 บทบาทของทีมสหวิชาชีพในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ทีมสหวิชาชีพ	บทบาท
<p>กระทรวงการ พัฒนาสังคม และความมั่นคง ของมนุษย์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • แจงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน²⁰ กองต่อต้านการค้ามนุษย์หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภายหลังได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแล้ว พร้อมทั้งให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อในหนังสือยืนยันรับทราบสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดค้ามนุษย์ (ในกรณีผู้เสียหาย ไม่ประสงค์เรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ให้ระบุเหตุผลที่ไม่เรียกร้องฯ ไว้ในหนังสือยืนยันรับทราบสิทธิด้วย) • ภายหลังจากที่พนักงานสืบสวนส่งตัวผู้เสียหาย เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้แจ้งสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายทราบอีกครั้งหนึ่ง พร้อมให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อในหนังสือยืนยันรับทราบสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดค้ามนุษย์ไว้ด้วย • กรณีผู้เสียหายได้รับอันตราย หรือเจ็บป่วย หรือมีความเสี่ยงที่จะเกิดการเจ็บป่วยอันเกี่ยวเนื่องจากการถูกระงับการกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครอง ควรถ่ายภาพสภาพบาดแผล ร่างกาย พร้อมจัดทำบันทึกสภาพบาดแผลอย่างละเอียด และส่งตัวไปรับการรักษาที่สถานพยาบาล และขอใบรับรองแพทย์ หรือ หลักฐานการรักษาพยาบาล รวมทั้งใบเสร็จค่ารักษาพยาบาล หรือ หลักฐานการประเมินค่ารักษาพยาบาล เพื่อนำไปประกอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน • กรณีผู้เสียหายมีภาวะทางอารมณ์แปรปรวนหรือซึมเศร้าควรมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ติดตามและประเมินอาการอย่างต่อเนื่อง พร้อมบันทึกอาการของผู้เสียหาย • กรณีผู้เสียหายประสงค์เรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองมีบทบาทในการประสานไปยังทีมสหวิชาชีพ เพื่อประชุมพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยรับฟังความคิดเห็นผู้เสียหายประกอบการพิจารณาด้วย²¹ แล้วรายงานไปยังปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อแจ้งให้พนักงานอัยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อไป

19 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561), หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

20 การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของจำนวนเงินที่เรียกร้อง (กลุ่มหญิงผู้ชีวิต)

ทีมสหวิชาชีพ	บทบาท
พนักงานสอบสวน	<ul style="list-style-type: none">• แจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ตามมาตรา 34 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551²²• กรณีผู้เสียหาย ประสงค์จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ให้พนักงานสอบสวน หรือ พนักงานอัยการ แจ้งต่อ กคม. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในพื้นที่เกิดเหตุแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการกำหนดค่าสินไหมทดแทน• กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบหลักฐานประจำตัว หรือหลักฐานการเกิด หากไม่มีเอกสารหลักฐาน หรือมีเหตุสงสัยในอายุแท้จริงของผู้เสียหายและอายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินคดี พนักงานสอบสวนควรส่งผู้เสียหายไปตรวจกระดูกและฟัน เพื่อพิสูจน์อายุ• กรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายหรือมีบาดแผล หรือจำเป็นต้องรับการตรวจรักษาหรือตรวจร่างกาย พนักงานสอบสวนควรทำหนังสือส่งผู้เสียหายไปตรวจชันสูตร และถ่ายภาพบาดแผล เพื่อประกอบการดำเนินคดี หรือเรียกร้องค่าเสียหายต่อไป• รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งพยานหลักฐานบางอย่างนับเป็นส่วนสำคัญในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เช่น บันทึกข้อความ บันทึกการขายบริการ บันทึกค่านายหน้า บันทึกการจ่ายค่าจ้าง / ค่าตอบแทนในการทำงาน เป็นต้น
พนักงานอัยการ	<ul style="list-style-type: none">• แจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551²³

21 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561); “หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

22 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ทีมสหวิชาชีพ	บทบาท
	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีผู้เสียหาย ประสงค์จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ให้พนักงานสอบสวน หรือ พนักงานอัยการ แจ้งต่อ กคม สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในพื้นที่เกิดเหตุแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการกำหนดค่าสินไหมทดแทน • เรียกว่าค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย ตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยจะขอรวมไปกับคดีอาญา หรือจะยื่นคำร้องในระยะเวลาใดระหว่างที่คดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นก็ได้ • กรณีศาลสั่งให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา พนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งต่ออธิบดีกรมบังคับคดี เพื่อดำเนินการบังคับคดีแทนผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์
แพทย์	<ul style="list-style-type: none"> • ทำหน้าที่ วิเคราะห์ความรุนแรงของโรค ประเมินสุขภาพ วินิจฉัยโรค รักษาโรค ติดตามผลการรักษา
นักสังคมสงเคราะห์ ทางการแพทย์	<ul style="list-style-type: none"> • ประสานระหว่างทีมผู้รักษา องค์กรต่าง ๆ และผู้ป่วย • ให้การสงเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลด้วยสิทธิในการรักษาพยาบาลประเภทต่าง ๆ • จัดหาที่พักพิง • ประสานงานเพื่อการฟื้นฟูทางอาชีพ • ประสานงานกับองค์กรทางการแพทย์และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง • รักษาและประเมินผลอาการเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อคำนวณค่าสินไหมทดแทน ทั้งในขณะ ที่เข้ารับการรักษาและในอนาคต
นักจิตวิทยา	<ul style="list-style-type: none"> • วิจัยและศึกษากระบวนการทางจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ • วินิจฉัยและให้การบำบัดรักษาหรือป้องกันความผิดปกติความแปรปรวนทางจิตใจ • เป็นที่ปรึกษาทางจิตวิทยา เกี่ยวกับบุคลิกภาพ เซาว์ปัญญา สติปัญญา ความสามารถ ทักษะสติ สภาพทางสมอง วุฒิภาวะทางจิตใจ • ประเมินผลและให้คำปรึกษาแนะนำ

ทีมสหวิชาชีพ	บทบาท
	<ul style="list-style-type: none">• บำบัดรักษาทางจิตวิทยา โดยจิตบำบัดรายบุคคล รายกลุ่ม ครอบครัวบำบัด พฤติกรรมบำบัด• รักษาและประเมินผลอาการเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อคำนวณค่าสินไหมทดแทน ทั้งในขณะ ที่เข้ารับการรักษา และในอนาคต
ทนายความ นักกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none">• ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหาย และคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย• สอบข้อเท็จจริง• ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย• ตรวจสอบเอกสาร• เป็นตัวแทนเกี่ยวกับการดำเนินคดีทางกฎหมาย• ให้คำแนะนำถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย• สามารถเข้าร่วมในกระบวนการสอบสวน (กรณีผู้เสียหายร้องขอ)
องค์กรพัฒนา เอกชน	<ul style="list-style-type: none">• เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานเมื่อมีการเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย• ช่วยชี้แนะพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ• ช่วยคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์• เป็นผู้ติดตามและประสานงานช่วยเหลือผู้เสียหายในการจัดกิจกรรม สันหนาการ ร่วมเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายในการเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรม
ล่าม	<ul style="list-style-type: none">• ทำหน้าที่อย่างเป็นทางการ ห้ามแปลตัดทอนหรือแก้ไข หรือ เพิ่มเติมข้อมูล
กรมบังคับคดี	<ul style="list-style-type: none">• บังคับคดีแพ่ง• บังคับคดีอาญา• อธิบดีกรมบังคับคดีมีหน้าที่บังคับคดี ตามคำพิพากษา ดำเนินการยึดอายัด ทรัพย์สินของจำเลยเพื่อขายทอดตลาดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

กรณีผู้เสียหาย ไม่ได้ได้รับการแจ้งสิทธิในชั้นสอบสวนและไม่ได้รับการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ติดตามตัวผู้เสียหาย เพื่อมาแจ้งสิทธิ และบันทึกความประสงค์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

หน่วยงานรับผิดชอบในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

ก) กรณีผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองฯ ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ ทั้ง 8 แห่ง หรือสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด ให้หน่วยงานที่ให้การคุ้มครองฯ ดำเนินการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย

ข) กรณีผู้เสียหาย ไม่เข้ารับการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ของรัฐ แต่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของเอกชน หรือพักอาศัยในสถานที่อื่น ให้กองต่อต้านการค้ามนุษย์หรือ พมจ. ในพื้นที่ที่เกิดเหตุ แล้วแต่กรณี ดำเนินการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย (ทั้งนี้ หากผู้เสียหาย ไม่อยู่ในพื้นที่ที่เกิดเหตุ ให้ประสาน พมจ. ในพื้นที่ที่ผู้เสียหายมีภูมิลำเนาหรือพักอาศัย นำผู้เสียหาย เข้าร่วมพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทน หรือขอความร่วมมือให้ พมจ. ที่ผู้เสียหายมีภูมิลำเนา หรือพักอาศัย เป็นผู้ดำเนินการแทน)

ปัจจัยที่นำมาใช้กำหนดค่าสินไหมทดแทน แนวทางการพิจารณากำหนด ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์²³

ก) ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่อร่างกาย และความเสียหายอื่น ๆ (ค่าสูญรายได้หรือค่าขาดประโยชน์ทำมาหากิน)

ข) ความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน พิจารณาลักษณะความเสียหายที่เกิดขึ้น มาคำนวณเป็นตัวเงินเพื่อชดเชยความเสียหายนั้น เช่น ความเสียหายอันเนื่องมาจากถูกละเมิด ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, ความเสียหายอันเนื่องมาจากความเจ็บปวดทุกข์ทรมานทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ, ความเสียหายอันเนื่องมาจากการเสื่อมเสียชื่อเสียง ความเสียหายอันเนื่องมาจากการเสื่อมเสียสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการสูญเสียความสุข ในการดำรงชีวิต ความเสียหายต่อเสรีภาพ

23 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561); “หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจาก การกระทำผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์พ.ศ. 2551, 16-24.

แผนภาพที่ 11 สรุปขั้นตอนการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีค้ำมนุษย์²⁴

24 สำนักงานกฎหมายเอสอาร์ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (2556) “ค้ำมนุษย์” การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน, 53.

บทที่ 4

การติดตามและประเมินผล

การกำกับติดตามเพื่อทบทวนประเมินแผนงานการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคม ควรได้รับการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ภายในระยะเวลา 1 เดือนแรกจากผู้เสียหายกลับคืนสู่ครอบครัวหรือชุมชน และอย่างน้อยภายในระยะเวลา 3 6 และ 12 เดือน ตามความเหมาะสม โดยให้ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและในเชิงโครงสร้าง ที่ล้วนส่งผลต่อการคืนสู่สังคมว่าจะประสบผลสำเร็จและมีความยั่งยืนหรือไม่

ผู้จัดการรายกรณีควรกำหนดแผนงานในการติดตามประเมินผลไว้ก่อนล่วงหน้า โดยกำหนดเป้าประสงค์ของแผนงานในการจัดบริการ เช่น ด้านการศึกษา การดูแลสุขภาพ และการประกอบอาชีพ โดยมีกรอบระยะเวลา มีการกำหนดเครื่องมือ ตัวชี้วัด วิธีการและแหล่งข้อมูลที่ทำให้ทราบว่าบรรลุผลสำเร็จได้อย่างไร เพื่อประเมินถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานและผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายได้รับ โดยพิจารณาถึง

- ความสอดคล้องของบริการที่จัดให้
- ความยั่งยืน
- ความสามารถของผู้เสียหายที่สามารถกลับคืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม

ซึ่งจะช่วยบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลกระทบและความยั่งยืนในการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้เสียหายและชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ ในการกำกับติดตามและประเมินผล นอกจากจะใช้การเยี่ยมบ้าน เพื่อสัมภาษณ์ผู้เสียหายและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจและข้อคิดเห็นของผู้เสียหาย ที่มีต่อการกลับคืนสู่ครอบครัวหรือชุมชนของตนเองแล้ว อาจใช้วิธีการประสานงานให้หน่วยงานให้บริการความช่วยเหลือในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งควรเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายรู้จักและไว้วางใจ ทั้งนี้ ควรจัดให้มีประเมินผลการดำเนินงานในการให้บริการ แบ่งปันข้อมูลผลการดำเนินงานและทบทวนผลดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานภาคีที่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้คืนสู่สังคมอยู่เป็นระยะด้วย

การกำกับติดตาม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือและคำแนะนำปรึกษา ในการปรับตัวและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และตรวจสอบว่าผู้เสียหายสามารถเข้าถึงบริการและทรัพยากรในชุมชน ตามแผนการคืนสู่สังคมที่กำหนดไว้ให้หรือไม่

(2) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในการประเมินถึงความก้าวหน้าของแผนงาน คืบคลานสู่สังคมในระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางในการยุติการให้บริการ

(3) เพื่อแจ้งความก้าวหน้าของการช่วยเหลือจากหน่วยงานให้บริการ รวมถึงผลการดำเนินคดี ต่อผู้กระทำผิดในกรณีที่ผู้เสียหายเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

มีข้อพึงพิจารณาว่า ในการเยี่ยมบ้านเพื่อกำกับติดตามดูแลและประเมินผล อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อผู้เสียหายได้ ดังนั้น ผู้จัดการรายกรณีควรใช้ความระมัดระวัง ความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของครอบครัว และไม่ควรรุกรานความเป็นส่วนตัวจนเกินความจำเป็น โดยยึดหลักการทำงานที่เคารพต่อการรักษาความลับ สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ มีการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับและ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทำงาน รวมถึงการชี้แจงให้ผู้เสียหายและครอบครัวทราบว่า จะมีการดำเนินการกับข้อมูลที่ได้อย่างไรและนำไปสู่การดำเนินการอื่นใดต่อหลังจากนั้น

สำหรับการกำกับติดตามประเมินผล หากพบว่าผู้เสียหายต้องการความคุ้มครองเป็นพิเศษ ให้หน่วยงานให้บริการมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานและบุคคลในชุมชน ที่ผู้เสียหายสามารถปรึกษาหารือหรือร้องขอความช่วยเหลือได้ โดยบุคคลดังกล่าวอาจเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในชุมชน เช่น อาสาสมัคร หรือกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรมใน ทักษะการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานให้บริการ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การจัดให้มีบุคคลหรือกลไกในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการติดตาม กำกับดูแล สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือในการสืบคลี่คลายคดี จะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้อง กับขีดความสามารถในการทำหน้าที่นั้น ๆ อย่างเหมาะสม โดยมีหลักเกณฑ์กำกับการปฏิบัติงาน ที่ชัดเจน เพื่อมิให้เป็นภาระมากเกินไป และผู้จัดการรายกรณีไม่ควรพึ่งพากลไกดังกล่าว แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งควรมีการติดตามผลด้วยตนเองด้วยวิธีการอื่นด้วย และให้การกำกับนิเทศงาน กับอาสาสมัครหรือกลไกดังกล่าว

ผู้จัดการรายกรณีจะต้องวางแผนการเยี่ยมบ้านเพื่อพูดคุยกับผู้เสียหายและสมาชิก ในครอบครัว และประสานงานเพื่อหารือร่วมกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ พยาบาล หรือบุคลากรทางสาธารณสุข ครูประจำโรงเรียน เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินและสังเกตการณ์ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ ในแฟ้มประวัติ ของผู้เสียหาย

ประเด็นในการเก็บข้อมูลเพื่อติดตามผลการสืบคลี่คลายคดี

- สุขภาพทางกาย: น้ำหนักและส่วนสูง อาการของโรค ความเจ็บป่วย
- การดูแลสุขอนามัยตนเอง: การดูแลความสะอาดร่างกาย การแต่งตัว การดูแลรักษา ทำความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การกำจัดขยะมูลฝอย

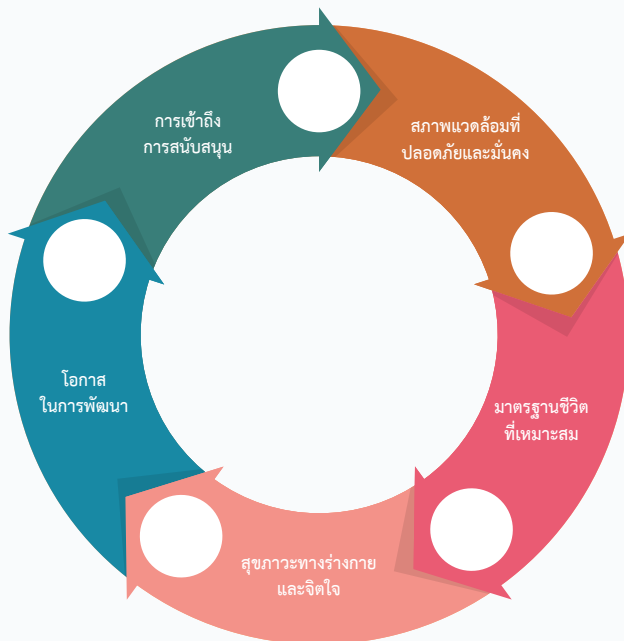
- การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากสมาชิกในครอบครัว ในการทำกิจวัตรประจำวันตามปกติ
- ไม่มีสัญญาณบ่งชี้ถึงการถูกระงับหรือการใช้ความรุนแรงต่อผู้เสียหาย
- สุขภาวะทางจิตใจ: มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม มีภาวะมินชาเพิกเฉยหรือไม่ ภาวะซึมเศร้า โกรธ ใช้ความรุนแรง หรือมีปัญหาที่โรงเรียน
- มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมหรือไม่

ประเด็นด้านความปลอดภัยต่าง ๆ ในขณะที่อยู่ที่บ้าน

- ความผูกพันรักใคร่ระหว่างผู้เสียหายกับสมาชิกครอบครัว มีความตึงเครียดหรือ ผ่อนคลาย ผู้ให้การดูแลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสม และเพียงพอหรือไม่
- ผู้เสียหายสามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หรือการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมกับขีดความสามารถ ระดับพัฒนาการและวุฒิภาวะ
- ผู้เสียหายมีสุขภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี สามารถเผชิญหน้ากับปัญหา จัดการรับมือกับความรู้สึหรือภาวะทางจิตใจได้อย่างเหมาะสม

เอกสารขอแนะนำในการดำเนินงานสำหรับอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง: การสนับสนุนงานบริการด้านการคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ระบุว่า การคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

แผนภาพที่ 12 องค์ประกอบการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

1. การติดตามผลการคืนสู่สังคมของผู้จัดการรายกรณี²⁵

- ภายใน 1 สัปดาห์ นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้จัดการรายกรณี จะติดต่อสื่อสารกับผู้เสียหายผ่านช่องทางที่ได้มีการตกลงร่วมกันกับผู้เสียหายไว้ เพื่อสอบถามความเป็นอยู่และการปรับตัวเข้ากับครอบครัว รวมถึงความต้องการบริการเพิ่มเติม

- ภายในระยะเวลา 3 – 6 เดือน หลังจากที่ถูกผู้เสียหายเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ใหม่ ผู้จัดการรายกรณีจะสื่อสารโดยตรงกับผู้เสียหายหรือประธานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือบ้านพักเด็กและครอบครัวหรือหน่วยงานอื่นใดตามความเหมาะสม เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนการคืนสู่สังคมที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการสื่อสารโดยตรงกับผู้เสียหาย เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือว่าได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และควรขอให้ผู้เสียหายประเมินวัดผลความพึงพอใจในการได้รับบริการ รวมทั้ง ต้องสรุปประเด็นว่าจะต้องมีการให้ความช่วยเหลืออื่นใดเพิ่มเติมกับผู้เสียหายหรือไม่

- ภายในระยะเวลา 6 เดือน - 1 ปี ผู้จัดการรายกรณีจะดำเนินการติดตามผลการคืนสู่สังคมเป็นครั้งที่สาม โดยตรวจสอบความก้าวหน้าร่วมกับผู้เสียหายและหน่วยงานให้บริการอีกครั้ง พร้อมทั้งประเมินผลว่าจะสามารถยุติการให้บริการความช่วยเหลือได้หรือไม่ หากพบว่าผู้เสียหายสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ จะต้องรายงานผล บันทึกและจัดเก็บข้อมูลลงในแฟ้มประวัติของผู้เสียหาย ในกรณีที่ผลการคืนสู่สังคมไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ผู้จัดการรายกรณีจะต้องนำอุปสรรคข้อท้าทายในการคืนสู่สังคมกลับมาทบทวนและแสวงหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมและจำเป็นกับผู้เสียหายต่อไป

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้จัดการรายกรณี จัดทำสรุปข้อมูลผู้เสียหาย โดยคำนึงถึงการรักษาความลับและความปลอดภัย

2. การทบทวนประเมินผลการให้บริการคืนสู่สังคมและการยุติการให้บริการ

ภายหลังจากที่ได้ติดตามการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมแล้วพบว่า กระบวนการดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เสียหายสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข สามารถพึ่งพาตนเอง มีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตแล้วให้ดำเนินการทบทวนการประเมินผลครั้งสุดท้าย ก่อนยุติการให้บริการ โดยมีแนวทางการพิจารณาตามเกณฑ์ในการยุติการให้บริการภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

²⁵ ณิชญา อัมเพชร และคณะ, (2552), คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยที่กลับจากต่างประเทศ, น. 94 – 95.

1) ผู้เสียหายมีความพึงพอใจในการคืนสู่ครอบครัวและสังคมไปตามแผนการคืนสู่สังคมที่วางเป้าหมายไว้ มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี และไม่ประสงค์ได้รับบริการเพิ่มเติมอีก

2) มีเหตุผลที่น่าเชื่อว่า ผู้เสียหายสามารถบรรลุถึงการดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย สามารถจัดการกับปัญหาหรือปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง อาศัยอยู่กับครอบครัวที่ถาวร หรือกำหนดหาวิธีการคืนสู่สังคมที่ยั่งยืนได้แล้ว

3) ผู้เสียหายย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น ขาดการติดต่อและไม่สามารถติดตามได้อีกต่อไป

4) กรณีผู้เสียหายเสียชีวิต

ในการพิจารณายุติการให้บริการ ไม่ควรยึดติดตายตัวไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากอาจมีความเป็นไปได้ที่ผู้เสียหายและครอบครัวยังต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในระยะยาว ดังนั้น จึงควรยืดหยุ่นในการให้ความช่วยเหลือ และมีการติดต่อสื่อสารในการส่งต่อบริการร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

แนวทางปฏิบัติที่ดี

องค์การยูนิเซฟนานาชาติ ได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้ผ่านภาวะวิกฤติในการเยียวยาฟื้นฟู โดยกำหนดว่าการเยียวยาฟื้นฟูผู้เสียหายจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เสียหายสามารถทำหน้าที่ในสังคมต่อไปได้โดยมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อซ้ำได้น้อยที่สุด โดยเครื่องมือประเมินได้ให้ (1) เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการรายการกรณีในการพิจารณาถึงจุดแข็งและความเปราะบางของผู้เสียหาย เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการบริการ และ (2) เป็นเครื่องมือวัดผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยให้ข้อมูลถึงประสิทธิภาพของการจัดบริการด้วยการประเมินความก้าวหน้าของผู้เสียหาย ประกอบไปด้วย 6 ด้าน

1. ความปลอดภัย

ผู้เสียหายปลอดภัยจากการถูกระงับหรือละเมิดหรือปล่อยปละละเลย การคุกคามจากผู้กระทำผิดหรือผู้ที่แสวงหาประโยชน์ทำให้ตกเป็นเหยื่อซ้ำ มีแรงจูงใจและสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปลอดภัย สามารถระบุและจัดการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัยได้

2. การคุ้มครองทางกฎหมาย

ผู้เสียหายมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเองและความคุ้มครองของตนภายใต้กรอบกฎหมาย และสามารถติดตามความยุติธรรมและการคุ้มครองหากถูกละเมิดสิทธิเหล่านี้

3. สุขภาวะทางจิต

ผู้เสียหายมีสุขภาพจิตที่ดี แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงทางจิตใจ มีทักษะในการเผชิญความเครียดในเชิงบวกและลดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายซึ่งส่งผลต่อการฟื้นตัวในระยะยาว

4. การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและการศึกษา

ครอบครัวผู้เสียหายสามารถมีรายได้เพียงพอจากแหล่งงานที่ไม่มีลักษณะของการแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนและมีส่วนร่วมในโรงเรียน การฝึกอบรมและ / หรือที่ทำงาน

5. การสนับสนุนทางสังคม

ผู้เสียหายได้รับการสนับสนุนในการสร้างสัมพันธ์ภาพเชิงบวกในการกลับคืนสู่สังคม สังคมมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยอมรับในชุมชนของตน โดยที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติและแรงกดดันทางสังคมในเชิงลบ

6. สุขภาวะทางกาย

ผู้เสียหายสามารถดูแลความต้องการด้านสุขภาพของตนเองและสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ขั้นพื้นฐาน และที่อยู่อาศัยที่มั่นคงปลอดภัย

3. การยุติการให้บริการ

- ในกรณีที่มีการจัดบริการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในหลายด้าน อาจจัดให้มีการประชุมหารือร่วมกับสหวิชาชีพเพื่อพิจารณาร่วมกันในการยุติการให้บริการและความช่วยเหลือ
- ผู้จัดการรายกรณีควรติดต่อสื่อสารกับผู้เสียหายและครอบครัว เพื่อหารือร่วมกันในการตัดสินใจการยุติการบริการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจและรับรู้ร่วมกันในเหตุผลความจำเป็นของการยุติการบริการ หากเป็นไปได้ควรแจ้งให้ผู้เสียหายทราบเป็นลายลักษณ์อักษร
- จัดทำบันทึกการยุติการให้บริการตามแบบฟอร์มที่กำหนด ตรวจสอบและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดทำสรุปรายงานโดยประกอบเหตุผลในการยุติการให้บริการ นำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบ

4. การบันทึกข้อมูลและจัดทำรายงานผลการคืนสู่สังคม

ผู้จัดการรายกรณี จะต้องจัดเก็บบันทึกข้อมูลในการติดตามประเมินผลการคืนสู่สังคมในทุกกรณี ที่ได้ดำเนินการอยู่เป็นระยะ โดยเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในแฟ้มประวัติของผู้เสียหาย และจัดเก็บบันทึกลงในระบบฐานข้อมูลกลาง พร้อมทั้งจัดทำบันทึกรายงานสรุปผลในการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นการเก็บบันทึกข้อมูลกลางไว้ที่กองต่อต้านการค้ามนุษย์ไว้สำหรับการจัดการรายกรณีและใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนงานการให้ความช่วยเหลือในการคืนสู่สังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. คู่มือปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน เรื่อง การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กในภาวะเสี่ยงและเป็นผู้เสียหายจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงประโยชน์ และความรุนแรง, 2560, 129 – 14.
- ณิญาดา อิมเพชรและคณะ. คู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยที่กลับจากต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, 2552.
- สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็กและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน. เมื่อฉันกลับบ้าน.
<https://thailand.iom.int/sites/default/files/document/publications/When%20I%20Return%20Home%20%28Thai%29.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2559.
- สำนักงานกฎหมายเอสอาร์และ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก. คำมนุษย์ “การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน” 2556.
- โสภา อ่อนโอภาสและนุชนาด ยูฮันเงาะ, “การประเมิน การวางแผนและเครื่องมือ” ความรู้พื้นฐานด้านสังคมสงเคราะห์, (กรุงเทพฯ: หจก.เทพเพ็ญวานิสย์, พิมพ์ครั้งที่ 5, 2559
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. คู่มือการฟื้นฟูและการคืนสู่สังคมทางเศรษฐกิจสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการส่งกลับ. เอกสารอัดสำเนา. มปป.
- Case Management Society of America. อ้างถึงในอภิญญา เวชยชัย. ความรู้พื้นฐานด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ การจัดการรายกรณี. กรุงเทพฯ: หจก. เทพเพ็ญวานิสย์, 2559.
- International Organization for Migration (IOM). The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking. Switzerland, 2007.
- International Organisation for Migration, Towards and Integrated Approach to Reintegration in the Context of Return, 2016.
https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DMM/AVRR/Towards-an-Integrated-Approach-to-Reintegration.pdf (accessed November 30, 2018).

Interagency Working Group on Unaccompanied and Separated Children. Alternative Care in Emergencies Toolkit. Published by Save the Children on behalf of the Interagency Working Group on Unaccompanied and Separated Children. 2013. https://www.unicef.org/protection/files/ace_toolkit_.pdf (accessed November 30, 2018).

OHDIHR, Guiding Principles on Human Rights in the Return of Trafficked Person, (Poland: Poligrafus Jacek Adamiak 2014). <https://www.osce.org/odihr/124268?download=true>. 19. (Accessed November 30, 2018).

Save the Children. Alternative Care in Emergency Toolkit. (London: 2013). https://www.unicef.org/protection/files/ace_toolkit_.pdf (Accessed November 30, 2018).

Surtee, R. การคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คู่มือการดำเนินงานสำหรับอนุภูมิภาค
ลุ่มแม่น้ำโขง. กรุงเทพฯ: สถาบัน NEXUS UNI-ACT มูลนิธิศุภนิมิต, 2560.

World Vision. Case Management System Manual: (Re) integration Assistance for Survivors of Human Trafficking (Iris Communication: 2016). <https://www.wvi.org/sites/default/files/CMS%20Manual%20-%20FINAL.pdf> (accessed November 30, 2018)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. สิทธิตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

ภาคผนวก ข. แบบบันทึกที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ภาคผนวก ค. รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการ

ภาคผนวก ง. กรณีศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดี

ภาคผนวก จ. ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมการคืนสู่สังคม

ภาคผนวก ก.
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้เสียหาย
จากการค้ามนุษย์

1. ภาคผนวก ก. สิทธิตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

สำหรับสิทธิของผู้เสียหาย ในคู่มือฉบับนี้ เน้นสิทธิของผู้เสียหายที่ระบุไว้ตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถสรุปได้ดังนี้

สิทธิของผู้เสียหายฯ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

การได้รับความช่วยเหลือตามมาตรา 33

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาลการบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายการส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิภาคเดิม การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีภารกิจในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามมาตราดังกล่าว ดังนี้

1. จัดที่พักที่เหมาะสมกับเพศ และวัยของผู้เสียหาย รวมทั้งอาหาร 3 มื้อ
2. สถานคุ้มครองมีห้องรักษาพยาบาล เพื่อให้บริการรักษาพยาบาล 24 ชั่วโมง ให้การดูแลตรวจรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น ในกรณีที่เจ็บป่วยรุนแรงหรือภาวะฉุกเฉิน จะนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยขอความอนุเคราะห์ยกเว้นค่ารักษาพยาบาล หากไม่สามารถยกเว้นค่ารักษาพยาบาลได้จะขอสนับสนุนค่ารักษาพยาบาลจากเงินกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
3. การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ จัดทำประวัติ วินิจฉัยปัญหาส่วนตัวและครอบครัว รวมทั้งอาการเจ็บป่วยทางจิตใจ การวัดระดับเซาว์ปัญญา เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาด้วยวิธีการสังคมสงเคราะห์ เฉพาะราย สังคมสงเคราะห์กลุ่ม และส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพได้จัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาจิตใจและบุคลิกภาพของผู้เสียหายให้ผ่อนคลายจากความวิตกกังวล สร้างเสริมความเคารพ และเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม การอบรมธรรมะ และศีลธรรมอันดี

4. การให้การศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพจัดบริการในระบบการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนกออกเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในกรณีผู้เสียหายชาวต่างชาติ จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นของผู้เสียหายโดยอาสาสมัครองค์กรภาคเอกชน และผู้เสียหายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาถิ่นและภาษาไทยด้วยตนเองในระบบพี่สอนน้อง หรือเพื่อนช่วยเพื่อน หรือกับเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครอง

5. การฝึกอบรม สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพให้บริการฝึกอบรมแก่ผู้เสียหายตามความถนัดและความสนใจ และเน้นการฝึกแบบอาชีพะบำบัด แต่คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพตระหนักถึงความจำเป็นในการดำเนินคดีกับนายหน้า นายจ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงได้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การเข้าร่วมการสอบสวน และการสืบพยานของผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นกรณีคดีอาญา หรือคดีแรงงาน กรณีคดีอาญา เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพจะนำผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์ชี้ที่เกิดเหตุ ชี้ตัวภาพถ่าย หรือวาดภาพผู้ต้องหา นายหน้า และผู้เกี่ยวข้องนำผู้เสียหายไปสอบปากคำในชั้นสอบสวนกรณีผู้เสียหายอายุเกิน 18 ปี จะสอบปากคำตามปกติ ถ้าผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่มีความประสงค์ให้นักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมการสอบปากคำ จะสอบปากคำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาหรือบุคคลที่ผู้เสียหายร้องขอและไม่ส่งผลเสียต่อรูปคดีเข้าร่วมสอบปากคำด้วย กรณีผู้เสียหายต่างชาติสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพจะประสานพนักงานสอบสวน เพื่อขอสืบพยานล่วงหน้าในชั้นศาล เพื่อประโยชน์สูงสุดในการเดินทางกลับประเทศภูมิลำเนาโดยไม่ชักช้า นอกจากนี้สามารถขอรับการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมาย การฟ้องร้องดำเนินการจากกองทุนยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน

และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายตามมาตรา 34

ภายหลังจากขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหายแล้วพบว่า บุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแจ้งสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย และผู้เสียหายมีความยินยอมเข้ารับการคุ้มครองภายใต้การดูแลของหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 35

ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยพนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทน แทนผู้เสียหายตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ให้กองต่อต้านการค้ามนุษย์ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยพิจารณาร่วมกับผู้เสียหายหรือผู้แทน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่เห็นสมควรให้เข้าร่วมพิจารณา แล้วรายงานให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายทราบ เพื่อแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายดังกล่าวให้ดำเนินการโดยไม่ชักช้า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย ให้พิจารณารวมถึงเหตุที่ได้รับบาดเจ็บหรือได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตลอดจนความเสียหายอื่นใดที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้นอกจากนี้ ผู้เสียหายยังสามารถขอรับค่าตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดทางอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นได้ทั้งกรณีคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัด สังกัดกระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

การคุ้มครองความปลอดภัย ตามมาตรา 36

ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยระหว่างที่อยู่ในความดูแล ไม่ว่าจะพำนักอยู่ที่ใด ไม่ว่าจะก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี รวมถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย และสิทธิที่ได้รับความปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ในกรณีที่ผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ หรือหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีเหตุอันน่าเชื่อว่าผู้เสียหายรวมถึงครอบครัวอาจไม่ได้รับความปลอดภัยผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ หรือหัวหน้าหน่วยงานนั้น หรือเลขาธิการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความคุ้มครองได้ตามความจำเป็น และหรือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน กรณีผู้เสียหายจำเป็นต้องเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยาน หากผู้เสียหายมีความประสงค์ขอรับการคุ้มครองพยาน สามารถติดต่อได้ที่สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ทุกจังหวัด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2556

การส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา ตามมาตรา 38

ผู้เสียหายจะได้รับการส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาอย่างปลอดภัย โดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ จะดำเนินการสอบประวัติผู้เสียหาย และดำเนินการตามกระบวนการเพื่อส่งกลับผู้เสียหาย ตามภูมิลำเนา ในส่วนของผู้เสียหายไทย สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประสานส่งข้อมูลประวัติ และประเด็นสำคัญในการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนาให้หน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อสืบหาและประเมินความพร้อมของครอบครัว ก่อนส่งกลับผู้เสียหาย หรือส่งต่อผู้เสียหายเข้ารับการดูแล หรือฝึกอาชีพ ในหน่วยงานที่เหมาะสม

การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ตามมาตรา 56

ผู้เสียหายมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ทั้งของตัวเอง ผู้เสียหายเองและครอบครัวของผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรักษาความลับของผู้เสียหาย และห้ามมิให้อนุญาต หรือจัดให้ผู้อื่นได้ดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

- บันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียง หรือสิ่งอื่นที่สามารถแสดงได้ว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จักชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ หรือบุคคลในครอบครัวผู้เสียหายนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสารสนเทศประเภทใด โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ภาพหรือเสียง ไม่ว่าจะโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด
- เปิดเผยประวัติ สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- แม้ว่าการให้ข้อมูลจำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการคุ้มครองหรือช่วยเหลือผู้เสียหาย
- หรือผู้เสียหายยินยอมโดยบริสุทธิ์ใจ แต่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายเป็นสำคัญ ผู้ใดที่กระทำการละเมิดสิทธินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา/ฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศภูมิลำเนา

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย เช่น การให้คำปรึกษา ติดตามช่วยเหลือด้านการดำเนินคดี การขออนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว การซักซ้อมและนำพยานไปเบิกความต่อศาล การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และการช่วยเหลือในการบังคับคดี

ในส่วนของ*การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน*นั้น หากผู้เสียหายประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทน และแจ้งพนักงานอัยการ เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนต่อไป

ส่วน*การช่วยเหลือในการบังคับคดี*นั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือแนวทางปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการบังคับคดี จึงจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา เพื่อเป็นช่องทางพิเศษในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยยึดถือผู้เสียหายเป็นสำคัญ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ศาลยุติธรรม ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบสำนวน และคัดถ่ายเอกสารในสำนวน

กรมบังคับคดี ให้ความร่วมมือตั้งเรื่อง ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การแจ้งผลการบังคับคดีผ่านทางโทรสาร และการตรวจรับรองบัญชี

กรมการขนส่งทางบก ให้ความร่วมมือในการสืบค้นข้อมูลทะเบียนรถ

กรมการปกครอง ให้ความร่วมมือในการสืบค้นข้อมูลทะเบียนราษฎร ทะเบียนสมรส และเอกสารทางทะเบียนอื่น ๆ

ทั้งนี้ ความร่วมมือของทุกหน่วยงานมีเป้าหมาย คือ ให้การบังคับคดีสามารถยึดและอายัดทรัพย์สินของจำเลย เพื่อนำเงินมาชดเชยให้กับผู้เสียหายอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

ภาคผนวก ข.
แบบบันทึกที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. ภาคผนวก ข. แบบบันทึกที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

สคม.19

แบบรายงานผลการเยี่ยมบ้านผู้รับการคุมครอง (คนไทย)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้อมูลผู้รับการคุมครอง

ชื่อ-นามสกุล (ด.ญ./ด.ช./น.ส./นาง/นาย)อายุ.....ปี สัญชาติ

เชื้อชาติ..... ศาสนา..... สถานภาพ..... ระดับการศึกษา.....

ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... บ้าน..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเยี่ยมบ้าน

บุคคลที่พบและให้ข้อมูล..... เกี่ยวข้องเป็น.....

อายุ..... ปี สัญชาติ..... เชื้อชาติ..... ศาสนา..... สถานภาพ.....

ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... บ้าน..... ถนน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... ไปรษณีย์..... โทรศัพท์

สภาพที่อยู่อาศัย

.....

.....

สภาพภายในที่อยู่อาศัย

.....

.....

สภาพครอบครัว

.....

.....

ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

.....

.....

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในบ้าน

.....
.....

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

.....
.....

ความต้องการของผู้รับบริการคุ้มครอง

.....
.....

การวินิจฉัยปัญหา

.....
.....

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

.....
.....

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ในการเยี่ยมครอบครัวผู้รับบริการคุ้มครอง

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ลงชื่อ เจ้าหน้าที่ผู้เยี่ยมบ้าน

(.....)

ตำแหน่ง

-3-

แผนที่บ้านโดยสังเขป

แผนพัฒนาฟื้นฟูผู้รับการคุ้มครองรายบุคคล (การคืนสู่สังคมและติดตามผล)

ชื่อ อายุ..... ปี สัญชาติวันที่เข้ารับการคุ้มครอง.....
 สาเหตุของการเข้ารับการคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รูปแบบ
 วันที่จัดทำแผน

ประเด็นการพัฒนา		สถานะของ ผู้รับฯ เชิงบวก/ เชิงลบ	เป้าหมาย การพัฒนา	วิธีการ ดำเนินการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้ เกี่ยวข้อง
กระบวนการ คืนสู่สังคม และติดตาม ผล	การคืน สู่สังคม	ผู้รับการ คุ้มครอง				
		ครอบครัว				
		ชุมชน				
	การติดตามผล					

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่

ตำแหน่ง.....

แบบคำร้องขอรับตัวกลับบ้านไปอุปการะ

เขียนที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เรียน.....

ข้าพเจ้า..... อายุ..... ปี เชื้อชาติ

สัญชาติ..... ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ซอย.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... อาชีพและสถานที่ประกอบอาชีพ.....

..... รายได้เดือนละบาท

มีความประสงค์ขอรับตัว (นาง/นางสาว/เด็กหญิง)อายุ..... ปี

ไปอุปการะเลี้ยงดู โดยผู้ยื่นคำร้องเกี่ยวข้องเป็น..... เมื่อรับตัว (นาง/นางสาว/เด็กหญิง)

.....ไปแล้ว จะให้ประกอบอาชีพ

อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ซอย.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัดหรือให้ศึกษาต่อที่.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเมื่อรับตัว (นาง/นางสาว/เด็กหญิง)

ออกไปแล้ว ข้าพเจ้าจะอบรมสั่งสอนและควบคุมดูแลความประพฤติของ (นาง/นางสาว/เด็กหญิง)

..... เป็นอย่างดี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ข้าพเจ้า ไม่เคย กระทำความผิดอาญา เคย ถูกลงโทษ

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้แนบหลักฐาน

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ ผู้ยื่นคำร้อง

(.....)

ลงชื่อ ผู้ยื่นคำร้อง

(.....)

หมายเหตุ หลักฐานที่จะต้องนำมาแสดง

1.สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

2.สำเนาทะเบียนบ้าน

แบบส่งมอบเงินและทรัพย์สิน

บันทึกการรับค่าสินไหมทดแทน และ/หรือเงินช่วยเหลือ

ชื่อผู้ได้รับการส่งกลับ :		
หมายเลขอ้างอิงไทย :		วันที่ส่งกลับ :
วัน เดือน ปีเกิด/อายุ :		เพศ :
ค่าชดเชยทั้งหมดที่ได้รับ (ถ้ามี) :	_____ บาท	
เงินช่วยเหลือทั้งหมดจากประเทศไทย (ถ้ามี) :	_____ บาท	
เงินค่าจ้างแรงงาน (ถ้ามี) :	_____ บาท	
เงินทั้งหมดที่ผู้เสียหายได้รับ : =	_____ บาท	

ข้าพเจ้า _____ (ชื่อผู้ได้รับการส่งกลับ)

ขอยืนยันว่าได้รับเงินสินไหมทดแทน/เงินช่วยเหลือตามจำนวนที่ระบุไว้ข้างต้น

ชื่อตัวพิมพ์ _____

ลายมือชื่อ _____

วันและสถานที่ _____

หน่วยงานประเทศไทย

หน่วยงานประเทศต้นทาง

ชื่อตัวพิมพ์ _____

ชื่อตัวพิมพ์ _____

ตำแหน่ง _____

ตำแหน่ง _____

ลายมือชื่อ _____

ลายมือชื่อ _____

วันที่ _____

วันที่ _____

สถานที่ _____

สถานที่ _____

พยาน :

พยาน :

ชื่อตัวพิมพ์ _____

ชื่อตัวพิมพ์ _____

ลายมือชื่อ _____

ลายมือชื่อ _____

วันและสถานที่ _____

วันและสถานที่ _____

หมายเหตุ เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศไทยจะลงลายมือชื่อในฐานะพยานได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนโดยมีเจ้าหน้าที่รัฐร่วมอยู่ด้วย มิเช่นนั้นแล้วเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องให้การรับรองแทน

แบบขอเบิกและส่งคืนทรัพย์สิน

วันที่..... เดือนพ.ศ.....

ข้าพเจ้า อายุ ปี
 ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....
 ถนน แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
 จังหวัด ขอเบิกเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (บาท)	หมายเหตุ

ลงชื่อผู้รับเงิน/สิ่งของ
 (.....)

ลงชื่อเจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงิน/สิ่งของ
 (.....)

ลงชื่อกรรมการ
 (.....)

ลงชื่อพยาน
 (.....)

หนังสือแสดงเจตนาขอยุติการรับความช่วยเหลือและคุ้มครอง

เขียนที่

วันที่

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) อายุ..... ปี สัญชาติ.....ซึ่งได้เข้ารับ
ความช่วยเหลือและคุ้มครองจากสถานคุ้มครอง.....

ตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นมา บัดนี้ ไม่ประสงค์รับความช่วยเหลือและคุ้มครองจาก
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อีกต่อไป โดยประสงค์.....
ตั้งแต่วันที่.....

ข้าพเจ้าได้รับทราบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการ
ค้ามนุษย์ ดีแล้ว และเข้าใจดีว่าเมื่อข้าพเจ้าได้ทำหนังสือฉบับนี้และเดินทางออกจากสถานคุ้มครอง
สวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แล้ว ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ขอรับสิทธิในการช่วยเหลือ
และคุ้มครองอีกต่อไป ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และสิทธิ
ที่พึงได้รับตามกฎหมายอื่น ๆ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ระหว่างอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการ
ค้ามนุษย์ ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองอย่างเหมาะสม ไม่มีบุคคลใดข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย
หรือบังคับ ขู่เข็ญให้ทำหนังสือฉบับนี้

หนังสือฉบับนี้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน ข้าพเจ้าได้อ่านและรับทราบข้อความ
โดยละเอียดตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ โดยได้มอบให้เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองไว้หนึ่งฉบับ และ
ข้าพเจ้าเก็บรักษาไว้หนึ่งฉบับ

ลงชื่อ ผู้แสดงเจตนา
(.....)

ลงชื่อผู้กรองข้อความ/ผู้เขียน
(.....)

ลงชื่อ พยาน/ล่าม
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

แบบคำขอรับความช่วยเหลือตาม

ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุมัติการใช้เงินและทรัพย์สินของ
กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ลำดับที่

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 สำหรับผู้ที่ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือ

1. ชื่อ - นามสกุล รหัสผู้เสียหาย.....
วัน/เดือน/ปี เกิด.....อายุปี สัญชาติ.....
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน อาชีพ.....
ที่อยู่ปัจจุบัน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน.....
เบอร์โทรศัพท์.....หมายเลขลงทะเบียนคนจน(ถ้ามี).....

2. สภาพครอบครัว/ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการช่วยเหลือเนื่องจากเป็นผู้เสียหายจากการ
กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

2.1 สภาพครอบครัว

.....
.....

2.2 ปัญหาความเดือดร้อน

.....
.....

2.3 รูปแบบการถูกแสวงหาประโยชน์

- การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
- การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก
- การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น
- การเอาคนลงเป็นทาส
- การนำคนมาขอราน
- การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
- การบังคับใช้แรงงานบนเรือประมง
- การบังคับต่อวิยะเพื่อการค้า
- หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

2.4 ความช่วยเหลือที่ต้องการได้รับ

- (1) ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ
- (2) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล
- (3) ค่าใช้จ่ายในการบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ
- (4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ
- (5) ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค
- (6) ค่าใช้จ่ายในการจัดหาที่พักตามความเหมาะสม
- (7) ค่าใช้จ่ายในการศึกษาหรือฝึกอบรม
- (8) ค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่า

สินไหมทดแทนและให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าที่พักค่าพาหนะและค่าอาหาร ในการไปให้การหรือเบิกความ เป็นพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์

- (9) ค่าใช้จ่ายในการส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิภาคอื่นๆของผู้เสียหาย
..... ผู้ยื่นคำขอ

()

ตอนที่ 2 สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่อง

ได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานในเบื้องต้นแล้ว ปรากฏสถานะของผู้ยื่นคำร้อง ดังนี้

- เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- เป็นทายาทของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- เป็นบุคคลอื่น(ระบุความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย).....

ความเห็น.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่

()

ตำแหน่ง.....

/ /

ตอนท่ 3 สำนหรับนักรังคคคองคระชท

คความเห็น (เมือได้คดำเนินการตามหลักการรังคคคองคระชทเฉพะรายแล้ว)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชือ.....เจ้าน้ำท
()
ตำแหน่ง.....
/ /

ตอนท่ 4 สำนหรับผู้บงคบขงชว

- ☐ เห็นควรให้ความช่วยเหลือ
☐ ไม่เห็นควรให้ความช่วยเหลือเนื่องจก.....

.....
.....
.....
.....

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....
.....
.....
.....

ลงชือ.....เจ้าน้ำท
()
ตำแหน่ง.....
/ /

ภาคผนวก ค.
รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อ
หน่วยงานให้บริการ

3. ภาคผนวก ค. รายชื่อและข้อมูลสำหรับการติดต่อหน่วยงานให้บริการ

องค์กรพัฒนาเอกชน

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
กรุงเทพมหานคร	
มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา	โทรศัพท์ : 02-2776882 , 02-2776887 โทรสาร : 02-2776882 ต่อ108 เว็บไซต์ : hrdfoundation.org
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก	โทรศัพท์ : 02-3933717-8 โทรสาร : 02-3933717 ต่อ 112 เว็บไซต์ : www.iamchild.org
มูลนิธิรักษ์ไทย	โทรศัพท์ : 02-2656888 โทรสาร : 02-2714467 เว็บไซต์ : www.raksthai.org
มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก	โทรศัพท์ : 061-3072111 อีเมล : facesudabkk@ gmail.com
มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์	โทรศัพท์ : 02-2778811 เว็บไซต์ : www.hotline.or.th
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย	โทรศัพท์ : 02-0229200 ถึง 2 โทรสาร : 02-0229203 ถึง 5 อีเมล : info@worldvision.or.th เว็บไซต์ : www.worldvision.or.th
มูลนิธิกระจกเงา	โทรศัพท์ : 02-9732236 ถึง 7 โทรสาร : 02-9732236 ต่อ 1090 เว็บไซต์ : www.mirror.or.th

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
มูลนิธิดวงประทีป	โทรศัพท์ : 02-6714045-8 โทรสาร : 02-2495254 เว็บไซต์ : www.dpf.or.th
สมาคมเพื่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชน และสิทธิผู้หญิง (เดิมชื่อ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา สิทธิผู้หญิง)	โทรศัพท์ : 02-7314358 โทรสาร : 02-7315218 อีเมล : ngosword@gmail.com เว็บไซต์ : www.awardassociation.org
มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน	โทรศัพท์ : 034-434726 เว็บไซต์ : www.lpnthailand.org
มูลนิธิสยาม-แคร์	โทรศัพท์ : 02-5305902 โทรสาร : 02-9355183 เว็บไซต์ : www.siamcare.org
มูลนิธิร่วมมิตรไทย-พม่า	โทรศัพท์ : 02-2164463
สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย	โทรศัพท์ : 02-4520571
มูลนิธิผู้หญิง	โทรศัพท์ : 02-4335149, 04351246 โทรสาร : 02-4346774 เว็บไซต์ : www.womenthai.org
กลุ่มหญิงสู้ชีวิต	โทรศัพท์ : 081-9088483
มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	โทรศัพท์ : 02-9555230-2 โทรสาร : 02-9555229 เว็บไซต์ : www.ldi.or.th
สมาคมการประมงนอกร่น้ำไทย	โทรศัพท์ : 02-4521264, 02-8402116 – 7 เว็บไซต์ : www.tofa.or.th/

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
มูลนิธิอิสรชน	โทรศัพท์ : 02-9156227 , 086-6870902 โทรสาร : 02-9156227 เว็บไซต์ : www.issarachon.org
มูลนิธิไนท์ไลท์	โทรศัพท์ : 02-2552230 โทรสาร : 02-6530350 เว็บไซต์ : www.nightlightbangkok.org
ส่วนภูมิภาค	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
สมาคมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนไทย จังหวัดขอนแก่น	โทรศัพท์ : 083-3372091
สมาคมอาศรมความรู้นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	โทรศัพท์ : 044-299632 โทรสาร : 044-938037
ชมรมส่งเสริมบทบาทสตรีนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	โทรศัพท์ : 044-255049
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จังหวัดมุกดาหาร	โทรศัพท์ : 042-697236 เว็บไซต์ : www.worldvision.or.th
มูลนิธิสยาม-แคร์ จังหวัดมุกดาหาร	โทรศัพท์ : 02-5305902 โทรสาร : 02-9355183 เว็บไซต์ : www.siamcare.org
มูลนิธิรักษ์ไทย จังหวัดศรีสะเกษ	เว็บไซต์ : raksthai.org
เหล่ากาชาดจังหวัดศรีสะเกษ	โทรศัพท์ : 045-612260
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย โครงการปกป้อง คุ้มครองเด็กและยุติการค้ามนุษย์ โครงการอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	เว็บไซต์ : www.worldvision.or.th

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย โครงการ เพื่อน เพื่อน อรุณ จังหวัดสระแก้ว	ข้อมูลติดต่อสำนักงานที่กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ : 02-3914781 เว็บไซต์ : friends-international.org
บ้านพักใจจังหวัดหนองคาย	โทรศัพท์ : 042-413953, 089-4184590 โทรสาร : 042-412204
มูลนิธิภคินีศรีชุมพบาลหนองคาย	โทรศัพท์ : 042-411861, 042-462382 โทรสาร : 042-462382 เว็บไซต์ : healthpastoral.com/thoutrach.html
บ้านพักใจอุดรธานี	โทรศัพท์ : 042-223884 โทรสาร : 042-223884
มูลนิธิรักษ์ไทย สาขาโขงเจียม จ.อุบลราชธานี	โทรศัพท์ : 045-261550, 045-240136 โทรสาร : 045-240136 เว็บไซต์ : www.raksthai.org
ภาคตะวันออก	
ศูนย์ธารชีวิตเด็ก จ.ชลบุรี	โทรศัพท์ : 038-361720 โทรสาร : 038-362010
ศูนย์ธารชีวิต เพื่อสตรี อยู่ภายใต้คณะภคินีศรีชุมพบาล จ.ชลบุรี	โทรศัพท์ : 038-371345 อีเมล : folwomen@yahoo.com
ภาคเหนือ	
มูลนิธิศูนย์ชีวิตใหม่ จังหวัดเชียงราย	โทรศัพท์ : 053-750500 อีเมล : newlifecr@yahoo.com
ศูนย์เพื่อน้องหญิง	โทรศัพท์ : 081-8824985 อีเมล : centerforgirls@windowlive.com
มูลนิธิครอบครัวพร้อมรักษ์	โทรศัพท์ : 053-22181920

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
มูลนิธิเดสทินี่เรสคิว	โทรศัพท์ : 081-0296440 , 053-600318 อีเมล : hrthailand@destinyrescue.org
มูลนิธิไวเอ็มซีเอ สาขาพะเยา	โทรศัพท์ : 054-457191 โทรสาร : 054-457190 อีเมล : ymcaphayao@gmail.com
สมาคมส่งเสริมการพัฒนาศตรีและเยาวชน ลำปาง	โทรศัพท์ : 054-228027 , 019-600803 โทรสาร : 054-228027
มูลนิธิบ้านนกขมิ้น จังหวัดสุโขทัย	โทรศัพท์ : 091-7475457
มูลนิธิศูนย์ชีวิตใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	โทรศัพท์ : 053-278622
องค์การยูติธรรมนานาชาติ	อีเมล : thailandrecruiting@ijm.org โทรศัพท์ : 053-491250
มูลนิธิโซเออินเตอร์เนชั่นแนล	โทรศัพท์ : 052-000181 เว็บไซต์ : www.zoe.or.th
มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก	โทรศัพท์ : 08-71745797 www.focusthailand.org อีเมล : focus@focusthailand.org.
สมาคมปกากะญอเพื่อการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม (ป.พล.)	โทรศัพท์ : 0-53350073
มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว	โทรศัพท์ : 053-277478 โทรสาร : 053-277477 เว็บไซต์ : www.thaicconnections.org
มูลนิธิผู้หญิง จังหวัดตาก	โทรศัพท์ : 02-4335149, 02-4351246 โทรสาร : 02-4346774 เว็บไซต์ : womenthai.org
มูลนิธิคาทอลิกนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์	โทรศัพท์ : 056-222352

หน่วยงาน	เบอร์โทรติดต่อ
เครือข่ายชมรมอาสาสมัครไทย จังหวัดน่าน	โทรศัพท์ : 080-1201107
องค์กรสาธารณประโยชน์ใจสะอาด จ. แม่ฮ่องสอน	โทรศัพท์ : 053-611033
ภาคใต้	
ศูนย์สังคมพัฒนา มูลนิธิคาทอลิก สุราษฎร์ธานี	โทรศัพท์ : 076-406-743 โทรสาร : 076-406476 เว็บไซต์ : www.disacsurat.com
สมาคมพิทักษ์เด็กภูเก็ต จ.ภูเก็ต	โทรศัพท์ : 076-276396
ศูนย์สังคมพัฒนามูลนิธิคาทอลิกสุราษฎร์ธานี สาขาระนอง	เว็บไซต์ : www.disacsurat.com
ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเลสงขลา (บ้านสุขสันต์)	โทรศัพท์ : 074-313409 โทรสาร : 074-327058

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

รายชื่อ	เบอร์โทร
ภาคเหนือ	
กำแพงเพชร	โทรศัพท์ : 055-705030-31,055-705180 โทรสาร : 055-705031-30 อีเมล : kamphaengphet@m-society.go.th
พะเยา	โทรศัพท์ : 054-449546, 054-449658 โทรสาร : 054-411146 อีเมล : phayao@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
ลำปาง	โทรศัพท์ : 054-265042 , 054-265044 โทรสาร. 054-265043 อีเมล : lampang@m-society.go.th
เชียงใหม่	โทรศัพท์ : 053-150153 โทรสาร : 053-150153 ต่อ 17 หรือ 18 อีเมล : Chiangrai@m-society.go.th
พิจิตร	โทรศัพท์ : 056-611130,056-615513 โทรสาร : 056-611130
ลำพูน	โทรศัพท์ : 053-511188,511141 โทรสาร : 053-511188 อีเมล : lamphun@m-society.go.th
เชียงใหม่	โทรศัพท์ : 053-112716, 053-112719 โทรสาร : 053-112718 อีเมล : Chiangmai@m-society.go.th
พิษณุโลก	โทรศัพท์ : 0-55246827 โทรสาร : 0-55246827 อีเมล : phitsanulok@m-society.go.th
สุโขทัย	โทรศัพท์ : 055-611234 อีเมล : sukhothai@m-society.go.th
ตาก	โทรศัพท์ : 055-511452 โทรสาร : 055-517446 อีเมล : tak@m-society.go.th
เพชรบูรณ์	โทรศัพท์ : 056-725743-5 โทรสาร : 056-725743-18 อีเมล : phetchabun@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
อุตรดิตถ์	โทรศัพท์ : 055 414 061 อีเมล : Uttaradit@m-society.go.th
นครสวรรค์	โทรศัพท์ : 056-803532-5 โทรสาร : 056-803532-5 อีเมล : nakhonsawan@m-society.go.th
แพร่	โทรศัพท์/โทรสาร : 054-511572-3 อีเมล : phrae@m-society.go.th
อุทัยธานี	โทรศัพท์ : 056-511229 โทรสาร : 056-511229 อีเมล : uthaithani@m-society.go.th
น่าน	โทรศัพท์ : 0-5477-3041 โทรสาร : 0-5471-0220 อีเมล : nan@m-society.go.th
แม่ฮ่องสอน	โทรศัพท์ : 053-612205 โทรสาร : 053-611261 อีเมล : maehongson@m-society.go.th, maehongson25@hotmail.com
ภาคกลาง	
กาญจนบุรี	โทรศัพท์ 034 - 512455 โทรสาร. 034 - 511775 อีเมล : kanchanaburi@m-society.go.th
ปทุมธานี	โทรศัพท์ : 02-581 6043 โทรสาร : 02-581-4937 อีเมล : pathumthani@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
สมุทรสงคราม	โทรศัพท์ : 0-3471-2614 โทรสาร : 0-3471-5730 อีเมล : samutsongkhram@m-society.go.th
จันทบุรี	โทรศัพท์ : 039-312552 โทรสาร : 039-327868 อีเมล : chanthaburi@m-society.go.th
ประจวบคีรีขันธ์	โทรศัพท์ : 032-611349 โทรสาร : 032-603164 อีเมล : prachuapkhirikhan@m-society.go.th
สมุทรสาคร	โทรศัพท์ : 0 3441 1041 โทรสาร : 0 3442 7120 อีเมล : samutsakhon@m-society.go.th
ฉะเชิงเทรา	โทรศัพท์/โทรสาร : 0-3851-6117, 0-3851-1634 อีเมล : chachoengsao.m-society.go.th
ปราจีนบุรี	โทรศัพท์ : 037-482407,037-482408 โทรสาร : 037-482411 อีเมล : phrachinburi@m-society.go.th
สระบุรี	โทรศัพท์ : 036-211-794,036-230587 โทรสาร : 036-211-794,036-230587 อีเมล : saraburi@m-society.go.th
ชัยนาท	โทรศัพท์/โทรสาร.056-411103 อีเมล : chainat@m-society.go.th อีเมล : ceo0808@thaimail.com
พระนครศรีอยุธยา	โทรศัพท์ : 035 336551 , 035 335857 โทรสาร : 035 335857 อีเมล : ayutthaya@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
สระแก้ว	โทรศัพท์ : 037-425068 โทรสาร : 037-425201 อีเมล : sakaeo@m-society.go.t
ชลบุรี	โทรศัพท์ : 038-277877 , 038-282586 ต่อ 16 , 17 , 18 โทรสาร : 038-285208 อีเมล : chonburi@m-society.go.th
เพชรบุรี	โทรศัพท์ : 0-3242-6091 โทรสาร : 0-3241-0643 อีเมล : phetchaburi@m-society.go.th
สิงห์บุรี	โทรศัพท์ : 036-507162-3 ,036-507419 โทรสาร : 036-507162-3 อีเมล : singburi@m-society.go.th
ตราด	โทรศัพท์ : 0-3951-1588 โทรสาร : 0-3951-1588 อีเมล : trat@m-society.go.th
ระยอง	โทรศัพท์ : 038-694141 โทรสาร : 038-694075 อีเมล : rayong@m-society.go.th
สุพรรณบุรี	โทรศัพท์ : 0-3553-5386-7 โทรสาร : 0-3553-5386-7 อีเมล : suphanburi@m-society.go.th
นครนายก	โทรศัพท์ : 037-311-480 โทรสาร : 037-311-480 อีเมล : Khonnayok@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
ราชบุรี	โทรศัพท์ : 032-337620, 032-326821 โทรสาร : 032-321981 อีเมล : ratchaburi@m-society.go.th
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
กาฬสินธุ์	โทรศัพท์ : 0-4381-1437 โทรสาร : 0-4381-1437 อีเมล : kalasin@m-society.go.th
มุกดาหาร	โทรศัพท์ : 042-611442 โทรสาร : 042-611442 อีเมล : mukdahan@m-society.go.th
หนองคาย	โทรศัพท์ : 0-4241-1027 โทรสาร : 0-4242-2840 อีเมล : NONGKHAI@M-SOCIETY.GO.TH
ขอนแก่น	โทรศัพท์ : 043 236621 โทรสาร : 043 237986 อีเมล : khonkaen@m-society.go.th
ยโสธร	โทรศัพท์ : 045-711579 โทรสาร : 045-711080 อีเมล : yasothon@m-society.go.th
หนองบัวลำภู	โทรศัพท์ : 042 312 030 โทรสาร : 042-311934 อีเมล : nongbualamphu@m-society.go.th
ชัยภูมิ	โทรศัพท์ : 0-44056550-3 มือถือ : 086-4698037 โทรสาร : 0-44056554 อีเมล : chaiyaphum@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
ร้อยเอ็ด	โทรศัพท์ : 043 511996 โทรสาร : 043 511993 อีเมล : roiet@m-society.go.th
อุดรธานี	โทรศัพท์/โทรสาร : 042-221773 , 0423256150 อีเมล : udonthani@m-society.go.th , udon_society@yahoo.com
นครพนม	โทรศัพท์ : 042-511022,042-511506 อีเมล : nakhonphanom@m-society.go.th
เลย	โทรศัพท์ : 0-4281-1293 โทรสาร : 0-4283-2320 อีเมล : loei@m-society.go.th
อุบลราชธานี	โทรศัพท์ : 045-344641 โทรสาร : 045-344579 อีเมล : ubonratchathani@m-society.go.th
นครราชสีมา	โทรศัพท์ : 0-4424-3000 โทรสาร : 0-4425-5732 อีเมล : nakhonratchasima@m-society.go.th
ศรีสะเกษ	โทรศัพท์ : 0-4561-1474 โทรสาร : 0-4561-1474 อีเมล : sisaket@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
อำนาจเจริญ	โทรศัพท์ : 0-4552-3126 ,0-4552-3126 โทรสาร : 0-4552-3126 ,0-4552-3126
บุรีรัมย์	โทรศัพท์ : 044-679000 อีเมล : buriram@m-society.go.th
สกลนคร	โทรศัพท์ : 042-711439-440 โทรสาร : 042-733571 อีเมล : Sakonnakhon@m-society.go.th
บึงกาฬ	โทรศัพท์ : 042-492462-3 โทรสาร : 042-492487 อีเมล : buengkan@m-society.go.th
มหาสารคาม	โทรศัพท์ : 0-4377-7116, 0-4377-7121 โทรสาร : 0-4377-7577 อีเมล : mahasarakham@m-society.go.th
สุรินทร์	โทรศัพท์ : 044-558408 โทรสาร : 044-558412 อีเมล : surin@m-society.go.th
ภาคใต้	
กระบี่	โทรศัพท์ : 0-1234566 โทรสาร : 0-1234566 อีเมล : province@m-society.go.th
ปัตตานี	โทรศัพท์ : 073-333716 โทรสาร : 073-349145 อีเมล : pattani@m-society.go.th
ระนอง	โทรศัพท์ : 077-800128 โทรสาร : 077-800130 อีเมล : ranong@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
ชุมพร	โทรศัพท์ : 077-511710 โทรสาร : 077-502996 อีเมล : chumphon@m-society.go.th
พังงา	โทรศัพท์ : 0-7641-2179 , 0-7643-0286 โทรสาร : 0-7641-4253 อีเมล : phangnga@m-society.go.th
สงขลา	โทรศัพท์ : 074-311188,074-313620 อีเมล : songkhla@m-society.go.th, msociety.songkhla@gmail.com
ตรัง	โทรศัพท์ : 075-218366 โทรสาร : 075-220213 อีเมล : trang@m-society.go.th
พัทลุง	โทรศัพท์ : 074-613289 โทรสาร : 074-612609 อีเมล : patthalung@m-society.go.th
สตูล	โทรศัพท์ : 0 74 71 1375 โทรสาร : 0 74 71 1375 ต่อ 20 อีเมล : satun@m-society.go.th
นครศรีธรรมราช	โทร 075-356-165 โทรสาร : 075-341-026 อีเมล : nakhonsithammarat@m-society. go.th
ภูเก็ต	โทรศัพท์ : 076-212762 ,076-212726 โทรสาร : 076-212761 อีเมล: phuket@m-society.go.th

รายชื่อ	เบอร์โทร
สุราษฎร์ธานี	โทรศัพท์ : 0-7735-5080-1 โทรสาร : 0-7735-5080-1 อีเมล : suratthani@m-society.go.th
นราธิวาส	โทรศัพท์ : 073-532105-6 โทรสาร : 073-532105-6 อีเมล : narathivat@m-society.go.th
ยะลา	โทรสาร : 073-243004 โทรศัพท์ : 073-212961 อีเมล : yala@m-society.go.th

หน่วยงานที่ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงว่าด้วยแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรื่อง ระบบฐานข้อมูลของประเทศไทยด้านการดำเนินคดีและการช่วยเหลือ
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2561

หน่วยงาน	หน้าที่/ความรับผิดชอบ
ข้อมูลสารสนเทศของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ขยายไปจนถึงพยานในคดีค้ามนุษย์	
1. กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	บันทึกหรือนำเข้าข้อมูลความช่วยเหลือ ทางด้านสังคม และทางด้านกฎหมาย รวมทั้งการ เยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ข้อมูลสารสนเทศด้านการดำเนินคดี ขยายไปให้ครอบคลุมข้อมูลการดำเนินคดีกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์	
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	บันทึกข้อมูลของคดีในชั้นของพนักงานสอบสวน
3. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	บันทึกข้อมูลของคดีในชั้นของพนักงานสอบสวน
4. สำนักงานอัยการสูงสุด	บันทึกข้อมูลการดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ
5. สำนักงานศาลยุติธรรม	บันทึกข้อมูลผลคำพิพากษาของศาล
6. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน	บันทึกและนำเข้าข้อมูลการยึดและอายัดทรัพย์สินใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานค้ามนุษย์
7. สำนักงานป้องกันและปราบปราม การทุจริตในภาครัฐ	บันทึกและนำเข้าข้อมูลการยึดและอายัดทรัพย์สินใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานค้ามนุษย์
ข้อมูลสารสนเทศของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ขยายไปจนถึงพยานในคดีค้ามนุษย์	
8. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	รับผิดชอบข้อมูลของพยานที่เข้ามาตรวจการ คุ้มครองพยาน และการจ่ายเงินค่าตอบแทน ผู้เสียหายในคดีอาญา
9. กรมการปกครอง	ให้บริการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนประวัติบุคคล จากฐานข้อมูลทะเบียนกลาง

หน่วยงาน	หน้าที่/ความรับผิดชอบ
10. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)	สนับสนุนเรื่องบริการระบบเครือข่ายการสื่อสาร ข้อมูลในการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานที่ร่วมลงนามในบันทึกความร่วมมือว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการคํามนุษย์ เพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา

หน่วยงาน	หน้าที่/ความรับผิดชอบ
1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการคํามนุษย์ ในการประสานการบังคับคดีเกี่ยวกับ คําสินใหม่ทดแทนและค่าเสียหาย
2. สำนักงานศาลยุติธรรม	ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบสำนวน และคัดถ่ายเอกสารในสำนวน
3. กรมบังคับคดี	ให้ความร่วมมือเรื่องยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การแจ้งผลการบังคับคดีผ่านทางโทรสาร การตรวจรับรองบัญชี
4. กรมการขนส่ง	ให้ความร่วมมือในการสืบค้นทะเบียนรถ
5. กรมการปกครอง	ให้ความร่วมมือในการสืบค้นข้อมูลทะเบียนราษฎร ทะเบียนสมรส และเอกสารทางทะเบียนอื่น ๆ

ภาคผนวก จ. กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดี

4. ภาคผนวก ง. กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดี

กรณีศึกษา 1

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย (เด็กชาย)

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ เด็กชายนัท (นามสมมติ)

อายุ 13 ปี

การศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กรุงเทพฯ

สภาพครอบครัว บิดามารดาแยกทางกัน ผู้เสียหายอยู่ในความอุปการะของครอบครัวมารดา โดยมียายเป็นผู้เลี้ยงดูหลัก ส่วนมารดาประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด ส่งเสียค่าใช้จ่ายให้ทุกเดือน ส่วนญาติพี่น้องพักอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี อีกทั้งยังสนับสนุนผู้เสียหายในด้านต่าง ๆ เพื่อไม่ให้รู้สึกขาดหรือมีปมด้อย

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

ผู้เสียหายถูกเพื่อนและรุ่นพี่ชักชวนให้รู้จักกับนายหน้า และถูกนายหน้าติดต่อผ่านทางเฟซบุ๊ก โดยมีข้อเสนอให้เด็กทำงานเพื่อแลกกับเงินจำนวนตั้งแต่ 1,000 – 5,000 บาท และนำสิ่งของต่าง ๆ มาเป็นแรงจูงใจ เช่น โทรศัพท์มือถือไอโฟน กางเกงยีน รองเท้า เป็นต้น

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก. ปคม.) ขอความร่วมมือกับเด็กเพื่อให้เด็กเป็นพยานในคดีความ การค้าประเวณีเด็กชาย โดยเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่สถานแรกรับ

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น โดยแผนกแรกรับปรับสภาพเพื่อให้ผู้เสียหายเข้าใจถึงกระบวนการ แนวทางและสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

ขณะที่ผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น ได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจคัดกรอง 3 โรคอันตราย ได้แก่ วัณโรค โรคเอดส์ และไวรัสตับอักเสบบี การขอรับเงินจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การปรับสภาพจิตใจ เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายรู้สึกโทษตัวเองจนเกิดความเครียด มีการพูดคุยกับผู้เสียหายเพื่อคอยสังเกตพฤติกรรมบ่อยครั้ง

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งคืนสังคม

การเลี้ยงดูของครอบครัว

เจ้าหน้าที่ได้มีการพูดคุยร่วมกับครอบครัวถึงสาเหตุของปัญหา ซึ่งพบว่านอกจากการที่ผู้เสียหายถูกชักชวนแล้ว อีกหนึ่งสาเหตุที่เป็นช่องว่างให้ผู้เสียหายเกิดพฤติกรรมดังกล่าว คือ การที่มารดาเลี้ยงดูแบบตามใจ หากผู้เสียหายต้องการอะไรมารดามักจะชดเชยการไม่มีเวลาให้ด้วยเงินหรือสิ่งที่คุณเสียหายเรียกร้อง แต่เมื่อมารดาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ ผู้เสียหายจึงใช้โอกาสจากการถูกชักชวนเพื่อมาตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการแทน ทำให้ครอบครัวได้กลับไปทบทวนถึงแนวทางในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งยายที่เป็นผู้เลี้ยงดูผู้เสียหายมากที่สุดยอมรับว่าสาเหตุนี้อาจจะเป็นปัจจัยทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น อีกทั้งในช่วงแรกครอบครัวไม่สามารถยอมรับกับพฤติกรรมของผู้เสียหายและมักจะกล่าวโทษปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น การคบเพื่อน การเหยียดเพศที่ 3 เป็นต้น เป็นสาเหตุให้ผู้เสียหายเกิดพฤติกรรมดังกล่าว

การศึกษา

เจ้าหน้าที่ได้มีการประสานโรงเรียนที่ผู้เสียหายกำลังศึกษาอยู่พร้อมกับสอบถามในเรื่องการศึกษาและพฤติกรรม พบว่า ขณะที่ผู้เสียหายอยู่ระหว่างการศึกษาไม่เคยมีพฤติกรรมเกเร หนีเรียนแต่อย่างใด เป็นเด็กที่มีความตั้งใจเรียน มีพฤติกรรมดี เรียบร้อย ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะกับใคร

การเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย

เจ้าหน้าที่ได้เรียกเด็กมาพูดคุยและทบทวนทัศนคติ อารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง ซึ่งพบว่าเด็กเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำให้เกิดผลกระทบทั้งต่อตนเองและครอบครัว มารดาขาดรายได้ทุกคนในครอบครัวมีความกังวลและเครียด อีกทั้งเด็กยังมีความรู้สึกผิดต่อตนเองและครอบครัว รวมถึงรู้ว่าตนเองตกเป็นเหยื่อของวัตถุนิยม และเด็กพร้อมที่จะปรับปรุงตัวเพื่อสร้างความเชื่อใจให้กับครอบครัว

7. การติดตามผล

เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเพื่อติดตามหลังจากส่งผู้เสียหายกลับคืนสู่ครอบครัว พบว่าครอบครัวได้มีการเข้มงวดเกี่ยวกับพฤติกรรมกลับบ้านและการกำหนดระยะเวลาในการประกอบกิจวัตรประจำวันของผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมารดาได้เชื่อมต่อแอปพลิเคชันของผู้เสียหายไว้เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุหรือติดต่อกับนายหน้าอีก ซึ่งพบว่าผู้เสียหายสามารถเข้าใจกฎกติกาของครอบครัวและปรับตัวได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

การทำงานกับครอบครัวถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งพบว่า เมื่อผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่หน่วยงานแล้ว เจ้าหน้าที่ได้มีการปรับพฤติกรรมให้รู้จักตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและพร้อมที่จะกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม แต่เมื่อไม่มีการเตรียมความพร้อมกับครอบครัว ครอบครัวไม่เข้าใจ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาอย่างแท้จริง ท้ายสุดแล้วปัญหาก็จะเกิดขึ้นซ้ำเป็นวัฏจักร การเน้นย้ำและถือครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จ เนื่องจากครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่หล่อหลอมให้เด็กเกิดมา จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อตัวผู้เสียหาย แต่บางครอบครัวก็สามารถที่จะเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมได้ สิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมคือครอบครัว เพียงแค่การเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ถึงช่องว่าง ที่จะเกิดปัญหาพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อตัวผู้เสียหายก็จะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับรู้สึกละเลยที่จะข้ามผ่านปัญหา เสมือนเป็นการได้รับพลังใจจากครอบครัวที่พร้อมจะสู้ และเปลี่ยนแปลงที่ไปด้วยกัน

กรณีศึกษา 2

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย (เด็กชาย)

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นายแก้ว (นามสมมติ)

อายุ 17 ปี

การศึกษา จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สภาพครอบครัว บิดามารดามีบุตรร่วมกัน 3 คน เด็กเป็นบุตรคนที่ 2 บิดาเสียชีวิต มารดามีครอบครัวใหม่และมีบุตรกับสามีใหม่ 1 คน และได้แยกทางกัน ผู้เสียหายอยู่ในความดูแลของมารดา ซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน มารดาและพี่สาวของผู้เสียหายเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว มารดาเลี้ยงดูผู้เสียหายแบบตามใจ

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

เพื่อนของผู้เสียหายทำงานขายบริการ ได้ชักชวนให้ผู้เสียหายไปทำงานด้วยหลายครั้ง แต่ผู้เสียหายได้ปฏิเสธไป เนื่องจากผู้เสียหายไม่เข้าใจว่าเพราะเหตุใดจึงต้องขายบริการให้เพศชายด้วยกัน อีกทั้งเด็กยังมีแฟนที่เป็นผู้หญิง แต่เมื่อวันที่บิดามารดาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ เด็กจึงตัดสินใจไปทำงานกับเพื่อน เมื่อทำงานในครั้งแรก เด็กมีรายได้เพื่อที่จะนำมาตอบสนองความต้องการของตนเองได้แล้วนั้นทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นงานที่ง่ายและไม่ได้มีอะไรเสียหาย

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

ผู้เสียหายถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจล่อซื้อในระหว่างที่กำลังขายบริการครั้งที่ 2 กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ (บก.ปคม.) จึงนำส่งเด็กเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่สถานแรกรับ

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น โดยแผนกแรกปรับสภาพเพื่อให้ผู้เสียหายเข้าใจถึงกระบวนการ แนวทาง และสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

- ขณะที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจคัดกรอง 3 โรคอันตราย ได้แก่ วัณโรค โรคเอดส์ และไวรัสตับอักเสบบี การขอรับเงินจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ การปรับสภาพจิตใจเพื่อไม่ให้ผู้เสียหายรู้สึกโทษตัวเองจนเกิดความเครียด มีการพูดคุยกับผู้เสียหายเพื่อคอยสังเกตพฤติกรรมบ่อยครั้ง

- ผู้เสียหายได้เข้ารับการศึกษาในแผนกเตรียมความพร้อมของระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เนื่องจากผู้เสียหายหยุดเรียนมานาน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้พื้นฐานเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เสียหายเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต

- บริการบังคับคดี ผู้เสียหายได้ผ่านกระบวนการทางกฎหมายเสร็จสิ้นแล้ว

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งคืนสังคม

เจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเพื่อประเมินความพร้อมของครอบครัว พบว่าครอบครัวมีความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ได้มีการปิดกั้นผู้เสียหายแต่อย่างใด มีการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่วนด้านการศึกษา ผู้เสียหายวางแผนไว้ว่าตั้งใจจะศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน เนื่องจากมีแรงจูงใจและมีเป้าหมายในอนาคต อีกทั้งมารดาของผู้เสียหายเองมีความคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นประสบการณ์และบทเรียนที่สำคัญทำให้ผู้เสียหายมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

การเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายมีความคิดและทัศนคติที่ดีต่อตนเองและครอบครัว ไม่มีปัญหาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ในระหว่างที่ผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้เสียหายสามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สิ่งที่จะเสริมพลังอำนาจให้เด็ก คือเรื่องของการตั้งเป้าหมายในชีวิตและการเป็นที่ยอมรับของสังคม

ผู้เสียหายได้ผ่านโปรแกรมการเตรียมความพร้อมการคืนสู่สังคมรายบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมด้านจิตใจและทัศนคติต่อการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมวาดรูป เพื่อให้ทบทวนตนเอง กระตุ้นให้คิด วิเคราะห์ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต และรู้จักหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง

เจ้าหน้าที่ได้ประชุมทีมสหวิชาชีพร่วมกันภายในหน่วยงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประเมินความพร้อมของผู้เสียหาย ครอบครัว และชุมชน

7. การติดตามผล

ได้ติดตามจากมารดาทางโทรศัพท์ ทราบว่า ตั้งแต่ผู้เสียหายกลับคืนสู่ครอบครัว ผู้เสียหายมีพฤติกรรมดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอย่างดี และไม่ได้ติดต่อกับเพื่อนที่ชักชวนให้ไปทำงาน นอกจากนี้ยังเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

สิ่งที่ประสบความสำเร็จของการให้ความช่วยเหลือกรณีศึกษานี้ คือ การที่ผู้ให้ความช่วยเหลือสามารถเข้าถึงตัวตนของผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้เสียหายคนนี้เป็นคนที่ภายนอกดูเข้มแข็ง แต่ภายในเป็นเด็กที่มีจิตใจที่อ่อนโยน เจ้าหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เสียหายมีภาวะความเป็นผู้นำและทำให้ผู้เสียหายตระหนักว่าตนเองมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงตัวเองได้ เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหลังจากที่หยุดเรียน ผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองไม่เก่ง ไม่มีคุณค่า ไม่มีเป้าหมาย เหมือนตนเองต้องพึ่งพิงครอบครัวเสมอมา จึงมีการส่งเสริมให้ผู้เสียหายได้เป็นคนกล้าที่จะลงมือทำในสิ่งต่าง ๆ เพื่อลบความรู้สึกลดคุณค่าของตนเองลงไป อีกทั้งมีการทำกิจกรรมศิลปะบำบัดให้ผู้เสียหายได้ทบทวนตัวเองต่าง ๆ เช่น กิจกรรม MY TARGET ให้ผู้เสียหายเขียนข้อดี ข้อด้อย ข้อดีที่จะพัฒนาต่อ และข้อด้อยที่ควรปรับปรุง ทำให้ผู้เสียหายเข้าใจและยอมรับตัวเองมากขึ้น

กรณีศึกษา 3

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทย (เด็ก) กลับจากต่างประเทศ เข้ารับการคุ้มครอง

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นายติ (นามสมมติ)

อายุ 17 ปี

สถานภาพ โสด

2. สภาพการตกเป็นเหยื่อ

ผู้เสียหายถูกล่อลวงจากคนในพื้นที่ไปบังคับใช้แรงงานที่ต่างประเทศ และหลบหนีไปขอความช่วยเหลือจากสถานทูตไทย พบว่าเป็นผู้เสียหายที่มีถิ่นฐานที่อยู่ในประเทศไทย แต่ไม่มีบัตรประชาชน มีเพียงบัตรแสดงตนเป็นคนบนพื้นที่สูง ต่อมาได้รับการคัดแยกจากสถานทูตไทย ณ ประเทศปลายทางว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

3.1 จากการช่วยเหลือ ณ ประเทศเกิดเหตุ สถานทูตไทยจัดหาที่พักอาหาร และประสานขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ดำเนินเรื่องให้กระทรวงมหาดไทย ตรวจสอบและพิจารณาช่วยเหลือในการออกหนังสืออนุญาตให้กระทรวงการต่างประเทศส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศไทย และสถานทูตไทยได้ประสานให้ พม. โดย กองต่อต้านการค้ามนุษย์ (กคม.) ไปปรับตัวที่สนามบิน เพื่อให้การคุ้มครองช่วยเหลือตามกฎหมาย

3.2 เจ้าหน้าที่กองต่อต้านการค้ามนุษย์ เป็นผู้จัดการรายกรณี ประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูมิลำเนาของผู้เสียหายไปเยี่ยมบ้านสอบข้อเท็จจริง พบว่าบิดาเสียชีวิต มารดาหายตัวไป จึงอาศัยอยู่กับญาติมารดา แต่ต่อมาได้ออกจากบ้านไปเร่ร่อนหางานทำ จนกระทั่งถูกล่อลวงไป เมื่อได้รับการช่วยเหลือ ก็ขอเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทางภาคเหนือ

4. ขั้นตอนการคุ้มครองผู้เสียหาย

4.1 กองต่อต้านการค้ามนุษย์ รับตัว สัมภาษณ์ประเมินสภาพปัญหาความต้องการเบื้องต้น เพื่อกำหนดเป้าหมายและแผนการให้บริการเบื้องต้น โดยส่งตัวเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4.2 สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์พาผู้เสียหายไปพบพนักงานสอบสวน บก. ปคม. เพื่อคัดแยกเหยื่อและร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

5. บริการต่าง ๆ ที่ได้รับ

5.1 กองต่อต้านการค้ามนุษย์ ประสานสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พาผู้เสียหายไปติดต่อที่ทำการอำเภอเพื่อยื่นเรื่องขอมิบัตรประชาชน

5.2 ประสานให้ผู้เสียหายได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนใกล้บ้าน แต่ประสบปัญหาเรื่องการปรับตัวของผู้เสียหาย ซึ่งมักแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำให้ทางโรงเรียนให้ออก จึงต้องส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองอีกครั้ง

5.3 ในระหว่างนี้ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือค่าครองชีพจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

6. แนวทางการเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม

6.1 สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่งตัวผู้เสียหายไปฝึกงานเพื่อจะหางานให้ทำ แต่ผู้เสียหายยังคงมีปัญหาการปรับตัวกับเพื่อน ๆ ที่ไปฝึกงาน

6.2 มีการประชุมทีมสหวิชาชีพเห็นควรส่งตัวผู้เสียหาย ไปตรวจประเมินสภาพจิตใจ ผลการตรวจจิตแพทย์ได้รับตัวผู้เสียหายไว้รักษาในโรงพยาบาลจนอาการทุเลา สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงรับตัวกลับมาและประสานส่งตัวกลับภูมิลำเนา

7. การติดตามผล

กองต่อต้านการค้ามนุษย์ ประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูมิลำเนาติดตามผล และมีกำหนดประชุมทีมสหวิชาชีพเป็นระยะ เพื่อเสริมพลังให้ครอบครัวทราบแนวทางการดูแลฟื้นฟูอาการเจ็บป่วยของผู้เสียหาย และติดตามเรื่องกรณีบัตรประชาชนกับที่ว่าการอำเภอภูมิลำเนาต่อไป

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

มาจากการได้รับความร่วมมือที่ดีจากทีมสหวิชาชีพ ประชุมช่วยกันคิดหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสรุปบทเรียนได้ว่า ผู้รับบริการที่พูดจารู้เรื่องแต่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมบ่อย ๆ อาจมาจากการมีปัญหาการเจ็บป่วยทางสภาพจิตใจ จำเป็นต้องมีการตรวจประเมินสภาพจิตใจประกอบด้วย หากพบว่ามีพฤติกรรมที่มีปัญหาซ้ำ ๆ ควรมีการติดตามประเมินผลและจัดทำแผนการช่วยเหลือในระยะต่อไป

กรณีศึกษา 4

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นางสาวแดง (นามสมมติ)

อายุ 16 ปี

การศึกษา ปวช.ชั้นปีที่ 1

สภาพครอบครัว บิดามารดาแยกทางกันตั้งแต่ผู้เสียหายเป็นเด็ก มารดามีสามีใหม่เมื่ออายุ 14 ปี ผู้เสียหายมีความสัมพันธ์กับแฟน อายุ 17 ปี

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

เมื่อเปิดภาคเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 ผู้เสียหายถูกเพื่อนชักชวนให้รู้จักกับนายหน้า ที่ห้างสรรพสินค้า ภายหลังได้ติดต่อนายหน้าโดยผ่าน Facebook นายหน้าได้ติดต่อขอให้ช่วยงาน ซึ่งผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นงานนั่งตริ่งค์ จากนั้นได้พาผู้เสียหายไปยังโรงแรม และได้มีเพศสัมพันธ์กับชายผู้ซื้อบริการ ได้ค่าตอบแทนจำนวน 2,000 บาท โดยไม่ทราบว่านายหน้าได้ส่วนแบ่งเท่าไร ซึ่งแฟนและมารดาได้เกิดความสงสัยที่มาของรายได้ และได้ตักเตือนให้เลิกคบกับนายหน้า แต่ผู้เสียหายไม่ยอมรับฟัง

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

นายหน้าทำการหลอกผู้เสียหายให้ไปปรับแขกที่โรงแรมแห่งหนึ่ง โดยบอกว่าตนเองลี้มกุญแจไว้ที่โรงแรมนั้น จึงให้ผู้เสียหายไปเป็นเพื่อน แต่เมื่อไปถึง พบชายคนหนึ่งยื่นเงินให้นายหน้า 1,000 บาท และให้ผู้เสียหาย 2,500 บาท ขณะที่นายหน้าออกจากห้อง เจ้าหน้าที่ได้แสดงตนและดำเนินการจับกุมนายหน้า พร้อมกับส่งผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้รับการแจ้งสิทธิ เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการ แนวทางและสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

ขณะที่เข้ารับการคุ้มครอง ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจ ได้รับการช่วยเหลือด้านคดีความ ได้รับการช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพจำนวน 3,000 บาท ด้านการศึกษาได้เข้ารับการฝึกอาชีพทอผ้าก็กระตุก

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งคืนสังคม

ผู้เสียหายได้เข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่ครอบครัว และเข้าโครงการค่ายครอบครัว

7. การติดตามผล

ภายหลังจากการส่งคืนสู่ครอบครัว บ้านพักเด็กและครอบครัวได้ติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่าบิดาได้พาผู้เสียหายไปสมัครเรียนต่อระดับ ปวช. ที่วิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งหนึ่ง และได้พักอาศัยกับบิดา หลังจากนั้น 3 เดือน สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ลงเยี่ยมผู้เสียหายที่สถานศึกษา พบว่ากำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. ปี 2 สาขาการตลาด โดยมีอาสาสมัครสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

เจ้าหน้าที่ได้มีการแจ้งสิทธิด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เสียหายได้รับทราบตั้งแต่แรกอย่างชัดเจน รวมทั้งผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือตามกระบวนการช่วยเหลือ ด้านการเยียวยาจิตใจ การรักษาพยาบาลสภาพร่างกายที่เจ็บป่วย ได้รับการดูแลใกล้ชิดมีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ผู้เสียหายจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ จนในที่สุดสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ตามปกติ

กรณีศึกษา 5

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นางสาวส้ม (นามสมมติ)

อายุ 18 ปี

การศึกษา ปวช.ชั้นปีที่ 1

สภาพครอบครัว บิดามารดาแยกทางกัน ผู้เสียหายอยู่ในความดูแลของบิดาและน้ำสาว โดยบิดาเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ส่วนน้ำสาวเปิดร้านขายของ มีารับผิดชอบด้านค่าเล่าเรียน ระหว่างที่ศึกษา ผู้เสียหายได้ทำงานพิเศษ ขายของออนไลน์เพื่อหารายได้ ด้านความสัมพันธ์ได้มีแฟนและเคยมีเพศสัมพันธ์กัน

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

เมื่อผู้เสียหายมีอายุ 16 ปี ได้ทำเงินค่าเทอมหาย จำนวนเงิน 3,000 บาท จึงเกิดความเครียดและกังวลกลัวบิดาและอาจจะดูว่า จึงต้องการหาเงินโดยด่วน โดยการติดต่อเพื่อนทาง Facebook เพื่อนจึงได้ติดต่อนายหน้าเพื่อให้ไปขายบริการทางเพศโดยผู้เสียหายสมัครใจ ได้ค่าตอบแทน 3,000 บาท และถูกหักค่านายหน้า 1,000 บาท ซึ่งพบภายหลังว่าตนได้ถูกล่อซื้อ

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

พนักงานตำรวจส่งผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้รับการแจ้งสิทธิ เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการแนวทางและสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

ขณะที่เข้ารับการคุ้มครอง ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจ การช่วยเหลือด้านคดีความ การช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพ จำนวน 3,000 บาท ด้านการศึกษาได้เข้ารับการฝึกอาชีพด้านการตัดเย็บ และเข้าเรียน กศน. ระดับมัธยมปลาย

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่สังคม

ผู้เสียหายได้เข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่ครอบครัว และเข้าโครงการค่ายครอบครัว

7. การติดตามผล

ภายหลังจากการส่งคืนสู่ครอบครัว บ้านพักเด็กและครอบครัวได้ติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่าผู้เสียหายได้ไปสมัครเรียนต่อระดับ ปวช. ที่วิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งหนึ่ง และหลังจากนั้น 3 เดือน สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ลงเยี่ยมผู้เสียหายที่สถานศึกษา พบว่ากำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. ปี 1

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

การทำงานกับครอบครัวถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งพบว่า เมื่อผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่หน่วยงานแล้ว เจ้าหน้าที่ได้มีการปรับพฤติกรรมให้ผู้เสียหายรู้จักตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและพร้อมที่จะกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม

กรณีศึกษา 6

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นางสาวเอ (นามสมมติ)

อายุ 19 ปี

สถานภาพ โสด

สภาพครอบครัว บิดามารดาแยกทางกัน ผู้เสียหายได้พักอาศัยอยู่กับมารดา แต่มารดา รักและใส่ใจพี่สาวมากกว่าเนื่องจากพี่สาวหน้าตาดีและเรียนเก่งกว่า ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกน้อยใจ ไม่ตั้งใจเรียน และมีความคิดอยากมีเงินเยอะ ๆ หวังว่าจะทำให้มารดามารักตนเอง จึงตัดสินใจ ทำงานขายตรง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงไปหางานทำนอกบ้าน

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

ผู้เสียหายถูกล่อลวงไปค้าประเวณีที่ต่างประเทศ ในระหว่างที่ไปทำงานเป็น ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของร้านนวดแผนไทยที่พืดยา ได้ถูกพนักงานนวดในร้านชักชวนไปเที่ยว ต่างประเทศที่อยู่ไม่ไกล ไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ผู้เสียหายตอบว่าขอไปปรึกษากับมารดาก่อน หลังจาก เล่าให้มารดาฟัง ปรากฏว่ามารดาไม่อนุญาต เวลามาผ่านไป 2 สัปดาห์ พนักงานนวดคนเดิมก็พยายาม มาชักชวนผู้เสียหายอีก โดยบอกเหมือนเดิมว่าไปฟรีทุกอย่างและไประยะเวลาไม่นาน คราวนี้ ด้วยความที่อยากไปเที่ยว ทำให้ผู้เสียหายตอบตกลงและตัดสินใจไม่บอกให้มารดาทราบ

เมื่อผู้เสียหายไปถึงประเทศปลายทาง ได้ถูกส่งตัวไปเข้าพักที่โรงแรมแห่งหนึ่ง ซึ่งภายใน ห้องพักมีหญิงชาวต่างชาติคนอื่น ๆ อยู่ในห้องพักเดียวกันราว 3-4 คน ต่อมามีคนมาเคาะประตู และพาชายต่างชาติดูหน้าตาผู้หญิงทั้งหมดในห้องและพาตัวออกไปด้วย ทำให้ผู้เสียหายรู้ว่า ถูกหลอกมาค้าบริการ เมื่อแขกมาเลือกก็พยายามอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานาเพื่อเอาตัวรอด และใช้ โทรศัพท์มือถือที่ซุกซ่อนไว้ถ่ายเอกสารในห้องพักที่ระบุที่ตั้งของโรงแรมส่งไปบอกพี่สาวที่ประเทศไทย ให้ช่วยเหลือ พี่สาวของผู้เสียหายได้ติดต่อขอความช่วยเหลือไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัว โดยบ้านพักเด็กฯ ได้ประสานมายังกองต่อต้านการค้ามนุษย์ จากนั้นกองต่อต้านฯ ได้ประสานต่อไป ยังสถานทูตไทยที่ประเทศปลายทางเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

3. ขั้นตอนการคุ้มครอง

เจ้าหน้าที่กองต่อต้านการค้ามนุษย์ ได้ไปรับตัวที่สนามบิน สัมภาษณ์ประเมิน สภาพปัญหาความต้องการเบื้องต้น และกำหนดเป้าหมายการทำงาน ให้คำปรึกษาและทำแผน ช่วยเหลือเบื้องต้น โดยประสานพาผู้เสียหายพบมารดาและพี่สาวที่มารดาปรับตัว อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเข้ารับการคุ้มครอง เจ้าหน้าที่กองต่อต้านฯ เป็นผู้จัดการรายกรณี ในการประสานการดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือ

4. สิทธิที่ได้รับ

ผู้จัดการรายกรณีพาผู้เสียหาย พร้อมญาติไปร้องทุกข์ที่ บก.ปคม. เพื่อพิจารณาให้การคุ้มครองความปลอดภัย และดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิด รวมถึงการเรียกค่าสินไหมทดแทน และเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

5. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งคืนสังคม

5.1 ประเมินสภาพผู้เสียหาย ประเมินสภาพครอบครัวและทำ Family Counseling พบว่าครอบครัวสามารถให้การดูแลผู้เสียหายได้ จึงให้มารดาปรับตัวกลับภูมิลำเนา และนัดหมายมาพบเพื่อพิจารณาทำแผนคืนสู่สังคม ซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกันว่าผู้เสียหายจะเรียนต่อ กศน. และจะขายกาแฟหน้าร้านเสริมสวยของมารดาไปด้วย

5.2 ดำเนินการให้การช่วยเหลือตามแผนที่กำหนด โดยพิจารณาให้การช่วยเหลือเงินค่าครองชีพ ค่าขาดประโยชน์ และสนับสนุนทุนการศึกษาทุนประกอบอาชีพ จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และทุนอื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

5.3 ประสานให้ความร่วมมือทางคดีกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และในชั้นศาล เพื่อให้ได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย

5.4 จัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมพลังทางจิตใจ โดยเน้นการให้ความรู้ในเรื่องแนวทางการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ และทักษะชีวิตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ คิดดี ทำดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างมีความสุข

6. การติดตามผล

6.1 เพื่อประเมินตรวจเช็คค่าบริการที่จัดให้ สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์หรือไม่เพียงใด จะต้องมีการปรับแผนการให้บริการเพิ่มเติมอีกหรือไม่ โดยการเยี่ยมบ้านเพื่อสัมภาษณ์ผู้เสียหาย และมารดาผู้เสียหายพบว่าบรรลุผล

6.2 ปัจจัยความสำเร็จ พบว่า

- ความทุ่มเท เสียสละและมุ่งมั่นในการทำงานและมีเครือข่ายที่ดีของเจ้าหน้าที่ทั้งในประเทศต้นทางและปลายทาง ทำให้ได้ผลงานที่ดีมีคุณภาพ สามารถให้การช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกกักขังอยู่ในต่างประเทศออกมาได้อย่างบรรลุผลภายในไม่กี่ชั่วโมงได้อย่างเป็นจริง และทันเวลา แม้ว่าจะเป็นการเกิดเหตุช่วงนอกเวลาทำการก็ตาม

- มารดาผู้เสียหายมีการปรับเปลี่ยนตนเอง โดยหันมาเอาใจใส่ใกล้ชิด และให้ความรักความอบอุ่นแก่ผู้เสียหายมากขึ้น หลังจากทราบว่าลูกมองว่ารักลูกคนโตมากกว่า ส่งผลให้ผู้เสียหายตั้งใจเรียนมากขึ้น และไม่ไปคบเพื่อนที่ชอบเที่ยวเตร่ จนมารดาผู้เสียหายสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของลูกสาวคนเล็ก

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

เด็กเยาวชนและสตรีในบริเวณรอบ ๆ พัทยา จัดเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงไปค้าประเวณี ซึ่งเคยมีกรณีคล้ายกับเรื่องราวของนางสาวเอเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ทั้งในรูปแบบการค้ามนุษย์ภายในประเทศและค้าข้ามชาติ จึงควรมีการสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ให้พื้นที่ในระดับอำเภอให้มีการพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่เสี่ยงเช่นนี้ให้เป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีการวัดผลลัพธ์เชิงประจักษ์และถอดบทเรียน เพื่อให้เกิดการจัดการความรู้เป็นพื้นที่ต้นแบบใช้ขยายผลไปยังพื้นที่เสี่ยงอื่น ๆ ใช้เวลาดำเนินการในช่วงเวลาติดต่อกัน 3 ปีขึ้นไป

กรณีศึกษา 7

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นางสาวเกด (นามสมมติ)

อายุ 20 ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

สภาพครอบครัว ผู้เสียหายเป็นบุตรคนสุดท้อง ในจำนวนพี่น้อง 5 คน ระหว่างผู้เสียหายเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดแห่งหนึ่ง ผู้เสียหายได้ตั้งครรภ์กับแฟนหนุ่มอายุ 19 ปี จึงได้ย้ายมาอยู่กับแฟน ประกอบอาชีพขายน้ำเต้าหู้และไก่ทอด เมื่ออายุครรภ์ได้ 8 เดือน เด็กในครรภ์ เกิดภาวะซีด และได้รับการผ่าตัด

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

ต่อมาได้เลิกกับแฟนหนุ่ม เพราะรู้สึกเหนื่อยที่ต้องแบกรับภาระ เนื่องจากแฟนไม่ยอมทำงาน ผู้เสียหายจึงได้กลับมาอาศัยอยู่กับมารดา ต่อมาได้รู้จักกับเพื่อน เพื่อนได้แนะนำมาให้รู้จักกับนายหน้า ซึ่งผู้เสียหายทราบว่านายหน้าเป็นคนจัดหาลูกค้าเพื่อค้าประเวณี เนื่องจากผู้เสียหายต้องการเงิน จึงให้นายหน้าจัดหาลูกค้า โดยได้ค่าตอบแทนครั้งละ 1,200 จากลูกค้า และต้องแบ่งให้นายหน้า 400 บาท ทุกครั้ง

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

นายหน้าได้ติดต่อให้ไปขายบริการที่โรงแรมแห่งหนึ่ง เมื่อผู้เสียหายเข้าไปห้องพัก เพื่อให้บริการลูกค้า ลูกค้าจึงแสดงตนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุม และส่งเข้ารับการคุ้มครองในบ้านพักเด็กและครอบครัว จากนั้นจึงถูกส่งตัวต่อไปเข้ารับการคุ้มครองที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้รับการแจ้งสิทธิ เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการ แนวทางและสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

ขณะที่เข้ารับการคุ้มครอง ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจ ได้รับการช่วยเหลือด้านคดีความ รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพ จำนวน 2 ครั้งเป็นเงิน 6,000 บาท ด้านการศึกษาได้เข้ารับการฝึกอาชีพแผนกเบเกอรี่ และเข้าเรียน กศน. ระดับมัธยมต้น และได้รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดจากการค้ามนุษย์ เป็นเงิน 17,100 บาท และหลังจากพ้นอุปการะได้นำเงินส่วนดังกล่าว ไปเปิดร้านขายไก่ทอดและเบเกอรี่ที่บ้าน

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่สังคม

ผู้เสียหายได้รับการสนับสนุนในการฝึกอาชีพตามแนวทางที่ตนสนใจ และได้รับเงินทุนสนับสนุนให้ประกอบอาชีพหลังจากการพ้นอุปการะ

7. การติดตามผล

ภายหลังจากการส่งคืนสู่ครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดได้ติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่าผู้เสียหายได้มาประกอบอาชีพทำขนมเบเกอรี่ขาย เนื่องจาก ระหว่างรับการคุ้มครองได้ฝึกอาชีพแผนกคหกรรมประกอบกับได้รับทุน จำนวน 17,100 บาท จึงได้นำเงินมาลงทุน รับ order ขนมตามงานต่าง ๆ จากการติดตามผลครั้งที่สอง ทางโทรศัพท์ พบว่า ผู้เสียหายได้ขายขนมทางอินเทอร์เน็ต

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

เนื่องจากผู้เสียหายได้รับการสนับสนุนการศึกษา และทำการฝึกอาชีพตามที่ตนสนใจได้รับเงินสนับสนุน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการกลับคืนสู่สังคมที่ดี โดยการประกอบอาชีพที่สุจริต

กรณีศึกษา 8

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นายซี

อายุ 35 ปี

การศึกษา จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สภาพครอบครัว ภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมาชิกครอบครัวปัจจุบัน 7 คน มีพี่น้องร่วมกัน 5 คน ผู้เสียหายเป็นคนที่ 3 ครอบครัวมีฐานะยากจน สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก และอาชีพหลักของครอบครัวคืออาชีพทำนา ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของครอบครัว ผู้เสียหายจึงต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวโดยได้ตัดสินใจออกมาหางานทำตามคำชักชวนของชายแปลกหน้า ผู้เสียหายหวังว่าจะมีรายได้มากกว่าอาชีพเดิม

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

เมื่อประมาณเดือนมีนาคม 2555 ขณะที่ผู้เสียหายกำลังรอรถทัวร์โดยสารที่สถานีขนส่งหมอชิต เพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา มีชายแปลกหน้าไม่ทราบชื่อ อายุประมาณ 50 ปี รูปร่างสูงประมาณ 165 ซม. รูปร่างอ้วน ผิวดำแดง เข้ามาชักชวนให้ทำงานโดยไม่ได้บอกประเภทของงาน แต่บอกว่าจะได้รับค่าจ้างแรงงานเดือนละประมาณ 7,000-8,000 บาท หากไม่เชื่อใจจะโทรศัพท์ให้คุยกับเจ้าแกชื่อ “เจ้กั้ง” จากนั้นชายแปลกหน้าดังกล่าวได้โทรศัพท์ติดต่อกับเจ้กั้งให้ผู้เสียหายพูดคุย โดยเจ้กั้งได้บอกกับผู้เสียหายว่าหากจะมาทำงาน ให้มาพร้อมกับชายดังกล่าว ซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ ผู้เสียหายตกลงที่จะทำงานเนื่องจากอยากมีรายได้ ชายแปลกหน้าได้นำผู้เสียหายเดินทางไปสถานีขนส่งสายใต้โดยรถจักรยานยนต์ จากนั้นเวลาประมาณ 19.00 น. ได้โดยสารรถทัวร์เดินทางมายังจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ เวลาประมาณ 07.00 น. ของวันรุ่งขึ้น ชายแปลกหน้าได้นำพาผู้เสียหายไปพักอยู่บ้านแห่งหนึ่งไม่ทราบที่ตั้ง ลักษณะเป็นบ้านห้องแถวภายในมีคนอยู่ก่อนแล้ว จำนวน 2 คน เป็นคนสัญชาติไทยและสัญชาติพม่า

เมื่อได้พักรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว ช่วงเที่ยงของวันเดียวกันมีชายแปลกหน้าไม่ทราบชื่อ อายุประมาณ 30 ปี ดำหนิรูปร่างสูงประมาณ 175 ซม. รูปร่างผอม ผิวขาว นารรถจักรยานยนต์ 3 ล้อ มารับผู้เสียหายและพวกรวม 3 คน เดินทางไปส่งที่ท่าเทียบเรือ โดยมีหญิงแปลกหน้ามารอรับมอบของใช้ให้ และบอกกับผู้เสียหายว่าหากทำงานไม่ได้สามารถกลับเข้าฝั่งได้ ซึ่งผู้เสียหายคาดว่าหญิงแปลกหน้าดังกล่าวคือ “เจ้กั้ง” อายุประมาณ 45 ปี รูปร่างสูงประมาณ 155 ซม. ทรงผมหยักศก รูปร่างท้วม ผิวดำ จากนั้นชายฉกรรจ์ จำนวน 5 คน ควบคุมให้ผู้เสียหายและพวกลงเรือลาก มีได้กั้งเรือไม่ทราบชื่อและนามสกุลจริง อายุประมาณ 48 ปี ดำหนิรูปร่างสูงประมาณ 165 ซม. รูปร่างผอม ผิวดำ ภายในเรือมีลูกเรือ 11 คน สัญชาติไทย 10 คน สัญชาติพม่า 1 คน เรือได้แล่นเข้าน่านน้ำประเทศอินโดนีเซีย รอการขอใบอนุญาต

ทำการลากปลาเป็นเวลา 3 เดือน ขณะรอใบอนุญาตอยู่นั้น เพื่อนลูกเรือด้วยกันได้บอกกับ ผู้เสียหายว่า ผู้เสียหายถูกขาย ค่าหัวเป็นเงินประมาณ 25,000 บาท เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว เรือได้ทำการลากปลา ซึ่งผู้เสียหายได้พบกับชายคนหนึ่งซึ่งโดนหลอกมาทำงานเช่นกัน ทั้งสองทำงาน อยู่เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี 8 เดือน ถูกข่มขืนใจให้ทำงาน อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ต้องอดทนทำงานเพราะกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต หากทำงานล่าช้าหรือไม่เป็นที่พอใจก็จะ ถูกทำร้ายร่างกายโดยรองหัวหน้าใช้เชือกฟาดบริเวณแผ่นหลัง อีกทั้งยังไม่สามารถกลับเข้าฝั่งได้ ตามที่แจ้งได้บอกกล่าว

หน้าที่ของผู้เสียหายคือ คัดปลา ม้วนอวน ขนถ่ายปลาไปยังผนังด้านในท้องเรือ ได้รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ การพักผ่อนไม่เพียงพอ ตั้งแต่ทำงานมาไม่ได้รับค่าจ้างแต่อย่างใด จากนั้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2557 ไต้ก๋งเรือได้นำเรือเข้าฝั่งที่ประเทศไทย ผู้เสียหายและพวก ได้รอเงินค่าจ้างแรงงานจากไต้ก๋งเรือ จนกระทั่งวันที่ 20 มีนาคม 2557 ไต้ก๋งเรือได้มอบเงิน ค่าเดินทางกลับภูมิลำเนาให้ผู้เสียหายและพวก คนละ 2,000 บาท และได้ยินไต้ก๋งเรือพูดว่า หากผู้ใดไม่กลับภูมิลำเนาก็จะส่งลงเรืออีก เมื่อผู้เสียหายได้ยินเช่นนั้นแล้ว ในวันที่ 21 มีนาคม 2557 ก็ได้ชักชวนเพื่อนที่ถูกหลอกไปทำงานด้วยกันเข้าไปขอความช่วยเหลือที่สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จากนั้น ทีมสหวิชาชีพได้ทำการสอบข้อเท็จจริงเพื่อคัดแยกผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ ผลปรากฏว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ต่อมาเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและ ครอบครัว จึงนำผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ณ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์

3. สาเหตุที่ได้รับการคุ้มครอง

ทีมสหวิชาชีพได้ดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และลงความเห็นว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประเภทการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จึงนำส่งเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ณ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ในระหว่างที่ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองสวัสดิภาพของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้จัดให้มีการฝึกทักษะอาชีพ เช่น การเกษตร, ช่างเชื่อม (เหล็ก) และ ก่อสร้าง และได้มีการเยียวยาทางด้านจิตใจโดยร่วมกิจกรรมทางศาสนา วันสำคัญ และประเพณีต่าง ๆ

5. บริการที่ได้รับ

- ปัจจัยสี่
- การคุ้มครองให้ความปลอดภัยในระหว่างที่เข้าพักอยู่อาศัย
- การรักษาพยาบาล
- บริการให้คำแนะนำปรึกษา
- การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ
- การช่วยเหลือในการดำเนินคดี
- การฝึกพัฒนาอาชีพ
- กิจกรรมนันทนาการและสังคม
- การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต
- การเตรียมความพร้อมก่อนกลับคืนสู่สังคม
- การกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย
- การติดตามและประเมินผล และการให้ความช่วยเหลือ

และสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ดำเนินการส่งแบบคำขอรับการช่วยเหลือตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุมัติใช้เงินและทรัพย์สิน ของกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นเงินค่าใช้จ่ายในการครองชีพจำนวน 3,000 บาท และเงินค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ (ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม 2555 – 21 มีนาคม 2557 รวม 1 ปี 11 เดือน แต่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุมัติการใช้เงินและทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การขอเงินค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติไม่เกิน 1 ปี คือ 365 วัน วันละ 300 บาท เป็นเงิน 73,000 บาท) รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 76,000 บาท (เจ็ดหมื่นหกพันบาทถ้วน) เพื่อนำกลับไปใช้จ่ายในครอบครัว

6. โครงการกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม

กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการถูกล่อลวงการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ สิทธิแรงงาน และช่องทางในการแจ้งเหตุหากพบเห็นการล่อลวง

7. การติดตามผล

หลังจากส่งผู้เสียหายกลับสู่ภูมิลำเนาแล้ว สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ขอความร่วมมือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ณ จังหวัดภูมิลำเนา ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านติดตามผลหลังกลับคืนสู่สังคม ผลปรากฏว่าหลังจากผู้เสียหายเดินทางกลับถึงภูมิลำเนาแล้ว ผู้เสียหายได้รับเงินที่ได้รับจากการช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ไปไถ่ถอนที่ดินซึ่งติดจำนองให้แก่มารดา และตนได้ออกไปประกอบอาชีพรับจ้างตัดไม้ โดยตนส่งเงินให้บิดามารดาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวประจำทุกเดือน และทางบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้ประเมินและพิจารณาครอบครัวของผู้เสียหายเห็นว่า ผู้เสียหายมีศักยภาพในการดำรงชีวิต และสามารถอาชีพหาเงินเลี้ยงดูครอบครัวได้ อีกทั้งบ้านพักเด็กและครอบครัวได้ติดตามและประสานองค์การบริหารส่วนตำบล ให้คอยติดตาม ช่วยเหลือ ดูแล เป็นระยะต่อไป เพื่อป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ซ้ำอีก

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ ดูแลผู้เสียหายภายหลังจากการคืนสู่สังคม และป้องกันมิให้ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ซ้ำอีก

กรณีศึกษา 9

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นายศักดิ์ (นามสมมติ)

อายุ 43 ปี **สถานภาพ** โสด

การศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4

สภาพครอบครัว บิดาเสียชีวิต และมารดา อายุ 68 ปี มีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด 6 คน เป็นผู้หญิง 2 คน (เสียชีวิตทั้ง 2 คน) เป็นผู้ชายจำนวน 4 คน โดยนายศักดิ์เป็นบุตรคนที่ 2 นายศักดิ์อาศัยอยู่กับมารดาและน้องชายอีกสองคน ส่วนน้องชาย อายุ 47 ปี รับจ้างทำงานเรือประมงในจังหวัดของตน สภาพเศรษฐกิจและฐานะการเงิน มารดามีรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 700 บาท และเงินจากที่บุตรชายส่งให้เดือนละ 2,000-3,000 บาท ครอบครัวมีที่นาประมาณ 6 ไร่

2. สภาพการตกเป็นผู้เสียหาย

นายศักดิ์ถูกชายไทยไม่ทราบชื่อเข้ามาชักชวนในบริเวณสถานีขนส่งหมอชิต สอบถามความต้องการมีงานทำและเสนอว่ามีงานรายได้ดีให้ทำ จากนั้นมีการส่งต่อเป็นกระบวนการโดยมีการจัดรถมารับมีการจัดเตรียมที่พักให้พักอาศัย แต่มีการล่อลวงจากภายนอกไม่สามารถออกไปไหนได้ และมีการนำตัวไปลงเรือประมงที่จังหวัดแห่งหนึ่ง และเรือเดินทางไปหาปลาที่เกาะอัมบน ประเทศอินโดนีเซีย โดยต้องทนทำงานในเรือประมงดังกล่าวด้วยความไม่เต็มใจ มีหน้าที่เรียงทูนอวน ร้อยเชือกอวน ร้อยทูนอวน ตองปลา และทำงานอื่นทั่วไป ทำงานทุกวัน ทำงานในเรือดังกล่าวเป็นเวลา 4 ปี ร่างกายรับสภาพไม่ไหว มีการเจ็บป่วยบริเวณหลัง และถูกได้กักตุนและทำร้ายร่างกาย เมื่อไม่สบายไม่สามารถหยุดพักได้ในช่วงที่เรือเทียบท่าเรือในเกาะอัมบน เพื่อถ่ายปลาที่สะพานปลา จึงได้หลบหนีขึ้นฝั่งและรับจ้างทั่วไปอยู่บนเกาะอัมบน

3. สาเหตุที่เข้ารับการคุ้มครอง

ระหว่างที่ทำงานอยู่บนเกาะอัมบนได้มีปัญหาทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมงาน จึงได้ถูกพาตัวไปส่งยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอินโดนีเซีย เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สัมภาษณ์ได้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ประสานเจ้าหน้าที่ทางการประเทศไทยในการรับตัวกลับมายังประเทศไทยและส่งเข้ารับการคุ้มครอง ที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. ขั้นตอนการคุ้มครอง

ผู้เสียหายได้เข้ารับการปรับสภาพในเบื้องต้น โดยแผนกแรกปรับปรับสภาพเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการ แนวทางและสาเหตุที่ต้องเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งมีการให้ความรู้ในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

5. บริการที่ได้รับ

ขณะที่เข้ารับการคุ้มครอง ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ สิทธิการรักษาพยาบาล การตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจ ซึ่งพบว่าผู้เสียหายมีปัญหาสุขภาพเป็นโรคไส้เลื่อน จึงประสานส่งเข้ารับการรักษาและทำการผ่าตัดในโรงพยาบาล และดำเนินการประสานสำนักทะเบียนอำเภอ ในการขอคัดสำเนาและจัดทำเอกสารบัตรประจำตัวประชาชน ยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานเรียกร้องค่าจ้างแรงงานค้างจ่ายจากนายจ้าง ประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวติดตามเยี่ยมครอบครัว และขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นค่าขาดประโยชน์ในการทำมาหาได้ 67,700 บาท ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ 3,000 บาท

ตลอดจนดำเนินการยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงาน สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัด และมีการประนีประนอมกับนายจ้างและนายจ้างยินยอมจ่ายค่าจ้างค้างจ่าย เป็นเงิน จำนวน 150,000 บาท

6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งคืนสังคม

การเตรียมความพร้อมก่อนส่งกลับ กรณีนายศักดิ์ พบว่าทักษะการจัดการด้านการเงินต่ำ ซึ่งสังเกตได้จากการใช้จ่ายในระหว่างที่อยู่ในความคุ้มครอง

ทีมสหวิชาชีพมีการประชุมแนะนำให้ความรู้และการวางแผนการบริหารจัดการเงินให้แก่ นายศักดิ์ และดำเนินการจัดทำแผนการเปิดบัญชีเพื่อฝากเงินที่ได้จากการช่วยเหลือจากกองทุน และเงินค่าจ้างค้างจ่ายที่นายจ้างจ่ายให้

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ในการรับตัวผู้เสียหายจากสถานฯ ไปส่งเดินทางไปส่งครอบครัว

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประสานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ในการพานายศักดิ์ไปเปิดบัญชีธนาคาร เพื่อนำเงินที่ได้จากกระบวนการช่วยเหลือเข้าบัญชี เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายได้อย่างปลอดภัยและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เสียหาย

7. การติดตามผล

นักสังคมสงเคราะห์ประสานติดตาม กับเครือข่ายบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด กาฬสินธุ์ สอบถามทางโทรศัพท์หาบุคคลในครอบครัวเพื่อสอบถามความเป็นอยู่และ และรายงานผลให้แก่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทราบ

ปัจจัยการคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จ

เจ้าหน้าที่ได้มีการแจ้งสิทธิด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เสียหายได้รับทราบตั้งแต่แรกอย่างชัดเจน รวมทั้งผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือตามกระบวนการช่วยเหลือ ด้านการเยียวยาจิตใจ การรักษาพยาบาลสภาพร่างกายที่เจ็บป่วย ได้รับการเรียกร้องเรื่องเงินค่าจ้างค้างจ่าย ได้รับการดูแลใกล้ชิด มีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ผู้เสียหายจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย

ภาคผนวก จ.

ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมคืนสู่สังคม

5. ภาคผนวก จ. ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมคืนสู่สังคม

ตัวอย่าง

โครงการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายก่อนกลับคืนสู่สังคม และสร้างภูมิคุ้มกันบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง

1. หลักการและเหตุผล

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยง โดยเป็นสถานรองรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีการจัดบริการอย่างเหมาะสม ให้บริการในด้านการบำบัดฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การให้การศึกษ การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิม หรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมและคำนึงถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้เสียหาย ในระหว่างกระบวนการการช่วยเหลือทางกฎหมาย กระบวนการทำงานที่สำคัญในการทำงานกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ การเสริมพลังอำนาจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการทำกิจกรรมกับผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มองเห็นคุณค่าในตัวเอง กระบวนการเสริมพลังอำนาจจะส่งผลให้ผู้เสียหาย เกิดการคิดทบทวนตนเอง เสริมพลังอำนาจในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม จะไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ การเตรียมความพร้อมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับครอบครัวของผู้เสียหาย เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและเป็นการสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว และเมื่อกลับคืนสู่ครอบครัว จะไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงขอเสนอโครงการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายก่อนกลับคืนสู่สังคมและสร้างความคุ้มกันบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาสามารถปรับสภาพตัวเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ให้กลับคืนสู่สภาวะที่ดีที่สุดตามศักยภาพ และที่สำคัญต้องเตรียมพร้อมของครอบครัว และสังคม ในการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ใช้บริการ ครอบครัว และชุมชน ที่ผู้ใช้บริการสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ ให้ตระหนักรู้ถึงความเสี่ยง อันตราย และการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ หรือมิให้กลับเข้าไปสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีก

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าในตนเองก่อนกลับคืนสู่ครอบครัว

2.2 เพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตระหนักถึงอันตรายและรู้เท่าทันสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบัน และเมื่อผู้เสียหายฯ มีความพร้อมที่จะถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อเป็นวิทยาทานให้แก่สังคม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ชุมชนและสังคมในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ในอนาคต

2.3 เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม ก่อนกลับคืนสู่ครอบครัวในด้านต่าง ๆ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

2.4 เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธระหว่างผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแม่บ้าน เรือนนอน และครูฝึกอาชีพ และเกิดความรัก ความอบอุ่น ภายในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

3. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4. วิธีการดำเนินงาน

- 4.1 วางแผนการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องตามโครงการ
- 4.2 ขออนุมัติดำเนินการตามโครงการในแต่ละกิจกรรม
- 4.3 ประสานงานวิทยากร/เครือข่ายสหวิชาชีพ/ครอบครัว
- 4.4 จัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน
- 4.5 ทำการประเมินผลดำเนินกิจกรรม
- 4.6 สรุปผลการดำเนินงาน

5. ระยะเวลาการดำเนินงาน

.....

6. สถานที่

.....

7. ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ตัวชี้วัด	รายละเอียด	ค่าเป้าหมาย	หน่วยนับ
ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ/ผลผลิต	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการอบรมให้ความรู้และเสริมสร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าในตนเองก่อนกลับคืนสู่ครอบครัว ร้อยละผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีความพร้อมในการกลับภูมิลำเนา 	80	ร้อยละ
ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ/ผลลัพธ์	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อีก และตระหนักถึงอันตรายและรู้เท่าทันสถานการณ์การค้ามนุษย์ และไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ 	80	ร้อยละ

8. งบประมาณ

กิจกรรมที่ 1: กิจกรรมค่ายครอบครัว จำนวน 2 รุ่น (หลักสูตร 2 วัน 1 คืน)

1) ค่าตอบแทนวิทยากร		
- ภาครัฐ	เป็นเงิน	บาท
- ภาคเอกชน	เป็นเงิน	บาท
2) ค่าพาหนะวิทยากร	เป็นเงิน	บาท
3) ค่าที่พักวิทยากร	เป็นเงิน	บาท
4) ค่าที่พักผู้เข้าร่วมกิจกรรม	เป็นเงิน	บาท
5) ค่าอาหาร	เป็นเงิน	บาท
6) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	เป็นเงิน	บาท
7) ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	เป็นเงิน	บาท
	รวมเป็นเงิน	บาท

กิจกรรมที่ 2: กิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านกาย จิตใจและสังคม จำนวน 4 รุ่น (หลักสูตร 3 วัน 2 คืน)

1) ค่าตอบแทนวิทยากร		
- ภาครัฐ	เป็นเงิน	บาท
- ภาคเอกชน	เป็นเงิน	บาท
2) ค่าพาหนะวิทยากร	เป็นเงิน	บาท
3) ค่าที่พักวิทยากร	เป็นเงิน	บาท
4) ค่าที่พักผู้เข้าร่วมกิจกรรม	เป็นเงิน	บาท
5) ค่าอาหาร	เป็นเงิน	บาท
6) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	เป็นเงิน	บาท
7) ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	เป็นเงิน	บาท
	รวมเป็นเงิน	บาท

กิจกรรมที่ 3: กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ สานไมตรี จำนวน 2 รุ่น (หลักสูตร 2 วัน 1 คืน)

1) ค่าตอบแทนวิทยากร		
- ภาครัฐ	เป็นเงิน	บาท
- ภาคเอกชน	เป็นเงิน	บาท
2) ค่าอาหารกลางวัน	เป็นเงิน	บาท
3) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	เป็นเงิน	บาท
4) ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	เป็นเงิน	บาท
	รวมเป็นเงิน	บาท
	จำนวน 2 รุ่น รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	บาท
	รวมทั้ง 3 กิจกรรม รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	บาท

โดยขอถ่ายจ่ายทุกรายการตามระเบียบ

9) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสังคมสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

10) การติดตามประเมินผล

10.1 ประเมินผลแบบทดสอบ Pre-Test, Post-Test

10.2 ประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

10.3 ประเมินผลจากแบบสัมภาษณ์

11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

11.1 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีทักษะชีวิตที่จำเป็นได้รับการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าในตนเองก่อนกลับคืนสู่ครอบครัว

11.2 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีความพร้อมก่อนกลับคืนสู่ครอบครัวในด้านต่าง ๆ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

11.3 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีทักษะและความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ นำไปสู่การใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข และไม่ตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ หรือเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีก

11.4 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีความรักความผูกพัน และไว้วางใจกับบุคลากรในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

(ลงชื่อ).....ผู้เสนอโครงการ
()
ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ).....ผู้เห็นชอบโครงการ
()
หัวหน้ากลุ่มสังคมสงเคราะห์

(ลงชื่อ).....ผู้อนุมัติโครงการ
()
ผู้อำนวยการสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตัวอย่าง

กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หญิงและเด็ก ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1. กราฟชีวิต

วัตถุประสงค์กิจกรรม

ให้ผู้รับการคุ้มครองได้ทบทวนชีวิตที่ผ่านมาของตนเองว่ามีจุดเปลี่ยนแปลงในช่วงใดบ้าง เพื่อให้ผู้รับการคุ้มครองสามารถเข้าใจและยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้มากขึ้น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. แจกกระดาษให้ผู้เข้ารับการคุ้มครอง 1 แผ่น พร้อมทั้งให้ผู้รับการคุ้มครองวาดกราฟของตนเองขึ้นมาโดยแนวแกนตั้งแทนความสุข (ระดับ 1 - 10) และแกนแนวนอนแทนช่วงอายุของตนเอง (0 - อายุปัจจุบัน)
2. ให้ผู้เข้ารับการคุ้มครองเลือกจุดความสุขตามแต่ละอายุของตนเอง และลากเส้นเชื่อมในแต่ละจุด
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้รับการคุ้มครองนั่งเป็นวงกลม เพื่ออธิบายกราฟชีวิตของตนเองโดยมีเงื่อนไขการรักษาความลับของผู้ร่วมกลุ่ม
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมดำเนินกิจกรรม

สรุปแนวทางการทำกิจกรรม

สะท้อนให้ผู้รับการคุ้มครองได้ทบทวนชีวิตที่ผ่านมา และเห็นถึงจุดเปลี่ยนในชีวิตของตนเองว่าจุดเริ่มต้นมาจากจุดใด เพื่อให้ผู้รับการคุ้มครองเข้าใจและยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองมากขึ้น

2. กิจกรรมความฝันของฉัน

วัตถุประสงค์กิจกรรม

เพื่อให้ผู้รับการคุ้มครองได้วางแผนเป้าหมายในชีวิต วางแผนว่าจะต้องทำอย่างไรในการไปถึงเป้าหมาย และจะต้องเจอกับอุปสรรคอะไรบ้างในระหว่างทาง

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. แจกกระดาษให้ผู้เข้ารับการคุ้มครอง 1 แผ่น ให้วาดภาพตนเองในปัจจุบัน และวาดภาพตนเองในอนาคต พร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม

2. ให้เขียนสิ่งที่ต้องการทำในการไปให้ถึงเป้าหมาย และอุปสรรคระหว่างทางรวมถึงจัดการกับอุปสรรคนั้น ๆ ลงบนกระดาษ

3. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้รับการคุ้มครองอธิบายความฝันของตนเอง

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรม

สรุปแนวทางการทำกิจกรรม

สะท้อนให้ผู้เข้ารับการคุ้มครองได้วางแผนชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการตั้งเป้าหมาย และวิธีการเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย

3. กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ

วัตถุประสงค์กิจกรรม

สะท้อนให้ผู้รับการคุ้มครองมีทักษะในการปฏิเสธมากขึ้น

วิธีการดำเนินงาน

1. ให้ผู้รับการคุ้มครองจับคู่ และกำหนดให้คนหนึ่งเป็นหมายเลข 1 ส่วนอีกคนเป็นหมายเลข 2

2. ให้หมายเลข 1 เป็นผู้ชักชวนตามบทบาทสมมุติที่กำหนดให้ เช่น เพื่อนชวนไปทำงานที่ผิดกฎหมายหรือแฟนชวนไปเที่ยวที่บ้าน

3. ให้หมายเลข 2 เป็นผู้ถูกชวน และต้องปฏิเสธด้วยวิธีการที่ทำให้ตนเองปลอดภัยมากที่สุด

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรม

แนวทางการสรุปกิจกรรม

ให้ผู้เข้ารับการคุ้มครองได้เห็นถึงวิธีการปฏิเสธของตนเอง และของผู้รับการคุ้มครองรายอื่น เพื่อหาแนวทางการปฏิเสธที่ได้ผลดีและปลอดภัยสำหรับตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

4. ละครบำบัดเบื้องต้น

วัตถุประสงค์กิจกรรม

เป็นกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ และผู้รับการคุ้มครองสามารถนำทักษะชีวิตที่ได้จากละครไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ปัญหาสังคม
2. ให้ผู้รับการคุ้มครองกำหนดบทบาทความสนใจของตนเอง และใช้เวลาในการเตรียมการแสดง 30 นาที
3. ทำการแสดงและสรุปสาระสำคัญที่ได้จากสถานการณ์นั้น ๆ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

แนวทางการสรุปกิจกรรม

ให้ผู้เข้ารับการคุ้มครองได้เห็นถึงการแก้ไขปัญหาในแต่ละสถานการณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่าง

โครงการศิลปะบำบัดเพื่อเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม

ชื่อโครงการ ศิลปะบำบัดเพื่อเตรียมความพร้อมคืนสู่สังคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ.....

1. หลักการและเหตุผล

สถาน ในสังกัดกรม.....
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีภารกิจหน้าที่

จากประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมาของสถาน
กรม พบว่า มีกลุ่มเด็กเยาวชน สตรี และผู้ชาย ที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ เนื่องจากถูกแสวงหาประโยชน์จากการนำมาค้ามนุษย์ เด็กที่ถูกทารุณกรรม เช่น การถูกทำร้ายทางเพศ ด้านร่างกาย จิตใจ และถูกปล่อยปละละเลย ตลอดจนมีปัญหาพฤติกรรม สิ่งดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กในหลายด้านด้วยกัน เช่น ผลกระทบด้านร่างกาย ที่พบว่าเด็กมีสุขภาพกายและพัฒนาร่างกาย สติปัญญาผิดปกติ ไม่เป็นไปตามพัฒนาการที่ควรจะเป็น มีโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ใช้สารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร กระบวนการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามวัย ฯลฯ เกิดผลกระทบด้านจิตใจ มีสุขภาพจิต พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และพฤติกรรมที่ผิดปกติ เช่น มีภาวะเจ็บปวดทุกข์ใจ ภาวะซึมเศร้า มีความเครียด มีอารมณ์แปรปรวน มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ขาดความรัก ทำให้ไม่สามารถแสดงความรู้สึกและความต้องการของตนเองออกมาได้ ฯลฯ เกิดผลกระทบด้านสังคม ขาดการเอื้ออาทรต่อกัน ขาดการรู้จักการจัดการกับปัญหา และขาดการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคม ขาดความไว้วางใจผู้อื่น ไม่เรียนรู้ความผูกพันที่มั่นคงกับผู้อื่น

ดังนั้น ในการดำเนินงานของสถาน กรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ บำบัดฟื้นฟู เยียวยา พัฒนา อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้เสียหายดังกล่าวถูกกระทำซ้ำ โดยมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้มีหลักประกันในการคืนสู่สังคมต่อไปได้ในอนาคต โดยการทำงานของสถาน จะเน้นการทำงานโดยลักษณะทีมสหวิชาชีพ และการทำงานร่วมกับเครือข่ายการทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งภาครัฐและเอกชน และกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

ศิลปะบำบัด เป็นโครงการหนึ่งที่สถาน กรม
 เล็งเห็นว่ามีมีความสำคัญที่สามารถช่วยเหลือเด็กในเรื่องของการบำบัดฟื้นฟู เยียวยาและพัฒนา
 ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพในการแสดงออก
 จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ของการทำศิลปะ
 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเกิดความผ่อนคลาย มองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจ
 ในตนเอง มองเห็นศักยภาพและความต้องการของตนเองได้ เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้
 การเสียสละ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้ เกิดทักษะในการดำเนินชีวิต เช่น ทักษะการควบคุม
 อารมณ์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการกับปัญหาและการร้องขอความช่วยเหลือ ตลอดจน
 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองเมื่อกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง (self - awareness)
2. เพื่อส่งเสริมและสร้างคุณค่าในตนเอง (self - esteem)
3. เพื่อเรียนรู้การสร้างสุขเพื่อเกิดการผ่อนคลาย (realization)
4. เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (life skill)
5. ทักษะการควบคุมอารมณ์
6. ทักษะการสื่อสาร
7. ทักษะการจัดการกับปัญหา
8. เพื่อเตรียมความพร้อมคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุข

3. กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชน สตรี ผู้ชาย ที่เสียหายจากการถูกนำมาค้ามนุษย์ ถูกทารุณกรรมและ
 มีปัญหาด้านพฤติกรรมที่อยู่ในความดูแลของสถาน กรม
 กระทรวงจำนวน 50 คน

กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	50 คน
2. วิทยากร	จำนวน	5 คน
3. เจ้าหน้าที่	จำนวน	5 คน
รวมผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น	จำนวน	60 คน

4. ระยะเวลา

จำนวน 3 วัน

5. สถานที่ดำเนินโครงการและกิจกรรม

.....

6. ขั้นตอนและรูปแบบการดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นการเตรียม

1.1 ประชุมร่วมกันระหว่างทีมงานของสถาน
และวิทยากรจัดกิจกรรมเพื่อเขียนโครงการ ให้ความสนใจวัตถุประสงค์ และรูปแบบกิจกรรม
ให้เข้าใจตรงกัน กำหนดวันเวลา สถานที่

1.2 นำเสนอโครงการต่อผู้บริหารของสถาน
เพื่อขออนุมัติการดำเนินโครงการฯ

1.3 ประชุม พุดคุย ทีมงานทั้งหมด เพื่อ

- แบ่งบทบาทหน้าที่ของคนทำงานทั้งหมด
- กำหนดรูปแบบ กิจกรรม ตามวันเวลาให้ชัดเจน
- คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม
- ประสานทีมวิทยากร เพื่อดำเนินกระบวนการให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม โดยมีการดำเนินงานตามกระบวนการทั้งหมด ดังนี้

2.1 กิจกรรมสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ บุคคล ให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกปลอดภัย
ผ่อนคลาย และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน และผู้เข้าร่วมกับวิทยากร
ทำให้เกิดความไว้วางใจ เพื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดการกล้าแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ และจินตนาการ
ออกมา และสามารถเปิดเผยความลับได้ระดับหนึ่ง

2.2 กิจกรรมการสร้างศิลปะ โดยมีรูปแบบกิจกรรมหลากหลายอย่างด้วยกัน

- เกม สันทนาการ
- เพลง ดนตรี การร้อง
- การแสดงท่าทาง ละคร
- การวาด
- การปั้น
- หน้ากาก
- การตัด ปะติดและงานประดิษฐ์
- การเล่น และเกมต่าง ๆ
- การจินตนาการ

2.3 กิจกรรมการนำเสนอผลงานแบ่งกลุ่มย่อย โดยผ่านวิธีการหลายรูปแบบ เช่น

- การเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ ตามผลงานของตนเอง
- การทบทวนเรื่องราวของตนในอดีต ปัจจุบัน และการมองอนาคต
- การมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- มองเห็นเป้าหมายในอนาคตของตนเอง

2.4 การรับฟังผู้อื่น

- เกิดความเห็นอกเห็นใจ
- เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
- การให้กำลังใจกันและกัน
- การช่วยเหลือกันและกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2.5 สรุปประเมินผลการดำเนินกิจกรรม จากเด็กและเจ้าหน้าที่ที่ร่วมโครงการ โดยมีรูปแบบ เช่น

- จากการสังเกตผู้เข้าร่วมเป็นรายบุคคล
- จากผลงานและการนำเสนอ ของกระบวนการดำเนินกิจกรรม
- จากการทำแบบสอบถามและประเมินผล

3. ขั้นสรุปและประเมินผลการดำเนินโครงการ

3.1 จากการประชุม พุดคุยของเจ้าหน้าที่

3.2 สรุป รายงานการดำเนินโครงการเป็นเอกสารรูปเล่ม

7. งบประมาณ

1. ค่าอุปกรณ์	จำนวน 10,000 บาท	
• วัสดุ อุปกรณ์		
2. ค่าอาหารกลางวัน	จำนวน 3 มื้อ	จำนวน
• จำนวน 60 คน	คนละ บาท/มื้อ	ทั้งหมด มื้อ
3. ค่าอาหารว่าง	จำนวน 6 มื้อ	
• จำนวน 60 คน	คนละ บาท	

4. ค่าที่พัก	จำนวน 2 คืน จำนวน 60 คน	จำนวน
5. ค่าสถานที่ดำเนินกิจกรรม	3 วัน	จำนวน
6. ค่าพาหนะ		จำนวน
7. ค่าวิทยากร	ทั้งกระบวนการ 5 คน	จำนวน
	รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	จำนวน

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กที่เข้าร่วมโครงการศิลปะบำบัดทุกคนเกิดการเปลี่ยนแปลงและได้รับการบำบัดฟื้นฟูเยียวยา พัฒนา ในด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม สามารถมองเห็นความต้องการและอนาคตของตนเองได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถประเมินและเตรียมความพร้อมเพื่อคืนเด็กสู่ครอบครัวและสังคมต่อไปได้

ตัวอย่าง

โครงการค่ายครอบครัว ปีงบประมาณ

1. หลักการและเหตุผล

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือพัฒนาฟื้นฟู ด้านจิตใจ และกลับคืนสู่สังคมและครอบครัวแก่กลุ่มหญิงและเด็กที่ประสบปัญหาสังคมทุกประเภท เช่น ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกแสวงหาผลประโยชน์ ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาครอบครัว หรือปัญหาสังคมอื่น ๆ รวมถึงการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ ทำให้ผู้รับการคุ้มครองหลายรายที่มีปัญหาด้านการจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม มองข้ามคุณค่าในตนเอง ตลอดจนมีปัญหาด้านการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวและบุคคลรอบข้าง ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวจะต้องกลับไปดำเนินชีวิตตามปกติสุขกับครอบครัวและสังคมต่อไป

ดังนั้น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงได้ดำเนินการจัดโครงการค่ายครอบครัว ปีงบประมาณ ให้แก่ผู้รับการคุ้มครองและครอบครัว เพื่อให้ทั้งผู้รับการคุ้มครองที่เข้าร่วมโครงการทุกคน ได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง มีทัศนคติเชิงบวกต่อบุคคลในครอบครัวและบุคคลรอบข้าง อีกทั้งมีทักษะในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมผู้เข้ารับการคุ้มครอง เช่น การสร้างสัมพันธภาพก่อนคืนสู่ครอบครัวและสังคมที่ดีต่อกัน สร้างทักษะให้แก่บิดา มารดา และผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูให้มีชีวิต

อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ท่ามกลางความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการคืนสู่สังคมที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีต่อกันในครอบครัว
- 2.2 เพื่อให้ครอบครัวมีการสื่อสารระหว่างกัน เพื่อลดความขัดแย้งต่อกันในครอบครัว
- 2.3 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่ครอบครัวและสังคม
- 2.4 เพื่อให้ผู้รับการคุ้มครองกลับคืนสู่ครอบครัว สามารถดำเนินชีวิตอยู่กับครอบครัวได้อย่างปกติสุข

3. เป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายครอบครัว วิทยากร จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 6 คน และครอบครัวจำนวน 20 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 63 คน

4. ตัวชี้วัด

ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมสามารถคืนสู่ครอบครัวและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันสามารถใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวได้อย่างปกติสุข

5. ผลผลิต

ผู้รับการอบรมมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและสามารถใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวได้อย่างปกติสุข มีทักษะในการดูแลตนเอง

6. การดำเนินการ

- กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- กิจกรรมหัวใจ 4 ห้อง
- กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ
- กิจกรรมพลังแสงเทียน
- กิจกรรมสายสัมพันธ์ และความผูกพันในครอบครัว
- กิจกรรม Walk Rally
- กิจกรรมราตรีสัมพันธ์วันแห่งความสุขของครอบครัว
- กิจกรรม Self-Help Group
- กิจกรรมการมองอนาคต / ความต้องการ / ทักษะเรื่องความช่วยเหลือ / จดหมายบอกความรู้สึก

- กิจกรรมแลกเปลี่ยน / ความรู้สึก / ความต้องการในครอบครัว
- กิจกรรมสร้างอัลบั้มในครอบครัว
- กิจกรรมอำลา คำมั่นสัญญา

7. พื้นที่และระยะเวลาการดำเนินการ

ดำเนินการระหว่างวันที่ ณ

8. งบประมาณ

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 ผู้เข้ารับการอบรมเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันภายในครอบครัว
- 10.2 ทำให้ครอบครัวได้สื่อสารกันมากขึ้น เพื่อลดความขัดแย้งต่อกันภายในครอบครัว
- 10.3 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ทั้งผู้เข้ารับการอบรมและครอบครัว ภายหลังจากกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมอย่างยั่งยืนในอนาคต
- 10.4 ผู้เข้ารับการอบรมสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

ลงชื่อผู้เสนอโครงการ
()

ลงชื่อผู้เห็นชอบโครงการ
()

ลงชื่อผู้อนุมัติโครงการ
()

ร่าง โครงการค่ายครอบครัว ปิงปองประมาณ.....

ระหว่างวันที่

ณ

วันที่ 1

เวลา 08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
เวลา 09.00 – 11.30 น.	ออกเดินทางจากสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์.....ถึง.....
เวลา 11.30 – 12.00 น.	เก็บสัมภาระเข้าที่พัก
เวลา 12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 – 14.00 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สานสัมพันธ์ด้วยใจ เพื่อสร้างความคุ้นเคย แนะนำสมาชิกเข้าร่วม / ชี้แจงวัตถุประสงค์ / กติกาการอยู่ร่วมกัน กลุ่มที่ 1 โดย
	กลุ่มที่ 2 โดย
เวลา 14.00 – 14.15 น.	รับประทานอาหารว่าง
เวลา 14.15 – 16.15 น.	กิจกรรมหัวใจ 4 ห้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันในครอบครัว ความรู้สึกกันและกัน ตลอดจนมองเห็นคุณค่าของบุคคลในครอบครัว กลุ่มที่ 1 โดย
	กลุ่มที่ 2 โดย
เวลา 16.15 – 17.15 น.	กิจกรรมสายสัมพันธ์ และความผูกพันในครอบครัว กลุ่มที่ 1 โดย
	กลุ่มที่ 2 โดย
เวลา 17.15 – 18.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
เวลา 18.30 – 20.30 น.	กิจกรรมพลังแสงเทียนและบายศรีสู่ขวัญ ในรูปแบบการพูดคุย / สื่อสาร / การสัมผัสกัน / เพื่อให้เกิดการร่วมมือวางแผนช่วยเหลือกันและกัน กลุ่มที่ 1-2 โดย

วันที่ 2

เวลา 07.00 – 08.00 น.

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 08.00 – 09.00 น.

รับประทานอาหารเช้า

Walk Rally ภาคเช้า

ฐานที่ 1 สายน้ำของครอบครัว – เกิดการช่วยเหลือ
เสียสละ อภัยให้กันและกัน

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 09.00 – 10.00 น.

ฐานที่ 2 กิจกรรมเปิดเชิงพื้นที่ – เกิดการสื่อสาร
และอาสาแบ่งปันในครอบครัวอื่น ๆ

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 10.00 – 11.00 น.

ฐานที่ 3 กิจกรรมสร้างรูปคน 5 ส่วน เรียนรู้ทักษะ
การสื่อสารในครอบครัว

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 11.00 – 12.00 น.

ฐานที่ 4 กิจกรรมประติมากรรมครอบครัว – เรียนรู้
ทักษะการจัดการปัญหาและการแก้ไขความขัดแย้ง

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 12.00 – 13.00 น.

รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.00 – 16.00 น.

Walk Rally (ภาคบ่าย)

ฐานที่ 5 กิจกรรมปิดตาพาเดิน เพื่อสร้างความไวใจ
ระหว่างบุคคลในครอบครัว

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

เวลา 16.00 – 17.00 น.

ฐานที่ 6 กิจกรรมโยนบอล ทักษะการเลี้ยงดู ส่งเสริม
พัฒนาเด็ก เยาวชน และวัยรุ่น

กลุ่มที่ 1 โดย

กลุ่มที่ 2 โดย

เวลา 17.00 – 18.30 น.

รับประทานอาหารเย็น

เวลา 18.30 – 21.30 น.

กิจกรรมราตรีสัมพันธ์วันแห่งความสุขของครอบครัว

กลุ่มที่ 1-2 โดย

กลุ่มที่ 3-4 โดย

วันที่ 3

เวลา 07.00 – 08.00 น.

รับประทานอาหารเช้า

เวลา 08.00 – 10.00 น.

กิจกรรม Self-Help Group / กิจกรรมการมองอนาคต / ความต้องการ / ทักษะเรื่องความช่วยเหลือ / จดหมายบอกความรู้สึกขอบคุณ / ขอโทษผู้ใหญ่

กลุ่มที่ 1 โดย

กลุ่มที่ 2 โดย

เวลา 10.00 – 10.15 น.

รับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.15 – 00.15 น.

กิจกรรมแลกเปลี่ยนจดหมาย / ความรู้สึก / ความต้องการในครอบครัว

โดย.....

เวลา 11.15 – 13.15 น.

รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.15 – 14.15 น.

กิจกรรมสร้างอัลบั้มในครอบครัว กิจกรรมอำลา คำนึงสัญญา

โดย.....

เวลา 14.30 - 15.30 น.

สรุปกิจกรรม ประเมินผล การเข้าร่วมโครงการ

ค่ายครอบครัว ประโยชน์ที่ได้รับและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

โดย.....

หมายเหตุ อาหารว่าง เช้า – บ่าย รับประทานระหว่างทำกิจกรรม

(Footnotes)

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พร้อมอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง : ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุมัติการใช้เงินและทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฉบับที่ 1 และ 2: 23 พฤศจิกายน 2552 และ 16 ตุลาคม 2557

2. ภาคผนวก ข: แบบคำขอรับความช่วยเหลือตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุมัติการใช้เงินและทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

3. พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

4. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561), หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

5. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของจำนวนเงินที่เรียกร้อง (กลุ่มหญิงผู้ชีวิต)

6. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561); “หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

7. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “หลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์: ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

